Милоје М. Ракочевић

ЊЕГОШЕВ ИСКОНСКИ ЛОГОС

1

НКК ИНТЕРНАЦИОНАЛ

Београд 2023.

Проф. др Милоје Ракочевић
ЊЕГОШЕВ ИСКОНСКИ ЛОГОС 1

Издавач
И. П. ННК ИНТЕРНАЦИОНАЛ
Пут за Овчу 56 г, Београд
тел. +381 11 2687 051
моб. +381 65 2688 975
e-mail: i.p.nnki@eunet.rs; www.nnk.co.rs

За издавача
Мирослав Дамјановић

Уредник
Гордан Маричић

Рецензенти
Др Драшко Ређеп
Проф. др Ђуро Коруга

Корице
Јасмина Живковић

Штампа
Невен, Земун

Тираж
500

ИСБН
978-86-6157-143-5

Сенима мојих најдражих,
за једну генерацију претходећих
Владимиру-Влајку и Љубици
Мирку и Милеви

У почетку бјеше Логос, и Логос
бјеше у Бога, и Логос бјеше Бог.

Свето Јеванђеље по Јовану

РЕЧ ИЗДАВАЧА

Обнављањем издања књиге Милоја М. Ракочевића „Његошев исконски логос 1“, читаоцима нудимо на поновни увид научну студију која на несвакидашњи, иновативни начин спаја две уметности – уметност књижевности и уметност науке. Истраживање и анализа Његошевог дела кроз призму математике и физике, као и других природних наука, не могу да прођу без укључивања филозофије, од антике до данас, и указивања на кључне тачке у напретку идеја кроз историју цивилизације. Једино је таквим приступом могуће откривати Његошев пут ка универзалном и универзалности, и њега аутор књиге, Милоје М. Ракочевић, детаљно и прецизно препознаје.

Управо због комплексности овог дела, издавач је одлучио да га штампа без икаквих интервенција у тексту, поштујући његово прво објављивање 2000-те године, у издању „Интерпреса“. На тај начин се чувају и аутентичност студије, и дух оног времена у којем је она изашла пред читаоце, уз очекивања да ће њени нови читаоци пронаћи онај исконски Његошев логос, у времену непромењив и увек инспиративан.

На трагу Почетка

Каква пустош, ако би живот имао само један једини смисао, макар био и звездан. Ову реченицу веома налик на крик изговорио је Душан Матић пре безмало две деценије, такође заокупљен вишезначношћу наших свакојаких тумачења. Чини се да је поводом истраживања Милоја Ракочевића битно подсетити на ту катастрофалну опасност од буквалистичког поимања, од свођења света на геометризам који није примерен. Једноставно, Ракочевић показује и плурализам звезданих смислова.

И пошто је и за Ракочевићева изучавања *тројност* нужност једне у бити асиметричне, непарне основе, неопходно је указати на такође три разине које се овде појављују као нови, већ отворени простори резонансе. Наиме, као што је и за Ракочевића *Луча Микрокозма* Петра II Петровића Његоша, “химна хармонији”, *Горски вијенац* превасходно “еп о оваплоћењу космичког слова у слово човека, у његов језик”, а напокон *Шћепан Мали* истовремено и “велика игра позиција и утицаја”, тако се и у истраживачком поступку чије смо резултате покушали да видимо, може уочити и следеће.

Прво, и најпре, то је фамозни, а покадкад и фатални однос бројева и људи који се не јавља само као предефинација неизабраног, већ и као спирални ток нових открића, немогућег, ако хоћете. Једанаест лирских мотива у прози Мирослава Крлеже из песама *У тмини*, рецимо, јављају се у “опорби” укупне његове побуне против реда, приземности гњиле свакодневице; онако несиметрични, гневни, агресивни, у часу када конкретни читалац подразумева апсолутни трен депресије. Зна се, такође, колико је за Момчила Настасијевића број седам био стреловит, докучив у својој и помало неприкосновеној недокучивости. И још се зна да је број 13 остао заувек у обнови своје злосрећности, магија надреалистичког искуства, његов утицајни знак. Наклоњени инверзијама, сетите се, надреалисти су у нашем београдском кругу у анкети *Чељусти дијалектике* тај број читали и као 31. Наиме, толико је питања са претпостављеним одговоримз било садржано у тој давној ситуацији наших интелектуалних тестова.

По једном од тих и таквих надреалистичких текстова, Душан Матић је, на пример, рођен, по старом календару, 31. августа 1898. године, чије цифре када се саберу дају број 26; то је број дељив са 2, и такође даје 13. Тако се, ето, Душан Матић у дугој колони властитих година изнедрио далеко ближе детету овог столећа; тако рећи, рођен наједном 13. септембра 1898, по новом календару... Али, нећемо овом приликом наводити наслове оних наших надреалистичких књига у којима је тај знаменити број 13 био неприкосновен

У случају Ракочевићевог бројања, међутим, ради се о нечем посве другом и друкчијем. Да ли сте приметили да он спомиње трослојност *Шћепана*, двослојност *Вијенца*, једнослојност *Луче*, истовремено варирајући комбинације које безусловно говоре о остатку који није могуће сакрити, али ни предвиђати. Бројеви проистичу из унутрашњег пулсирања, битно начас отклањајући, за рачун међувремена, а небитно остављајући у полусенци неизговорених, а у бити и те како присутних неограничености. У тами, речи теже двоструко, забележио је Елијас Канети, а у случају (што се мање говори гласно) једног тако крупно димензионираног песника ноћи понора, какав је такође био Његош, управо та могућност безданог хијатуса, који се пропиње у динамичном неизмеру, оставља нас веома узбуђеним, неотклониво спремним за изненађења, за узноситост, напокон.

Три ступња поређења, која се такође подразумевају из Ракочевићевог текста као граматичка формула, овде су како ја видим и читам, постављена као властити скок, ако хоћете, и скок преко оне једне једине нам сенке, који је, уосталом, био дугогодишњи сан Бернара Шоа — скок у једну реч. Бројеви и људи (то је тај први степен поређења) имају, по Ракочевићу, *комплементарности* коју је безмало биоенергетски могуће пратити изнад тих свакојаких понорница у нама и испод нас, те мреже капилара у планетарном, а медијском руху, коју у свакодневној, баналној и, опет, приземној расвети, и није могуће разазнавати, а још мање препознавати.

Друго, поново у сусрету са непојамном тмином (не заборавимо да је Његош аутор и стиха "Ми смо луча тамом обузета"), с оним мрачним царством, *сфера космичког* оставља непоновљив траг истинитости, последњу поруку изгона сивила ноћи и, као у случају свих опсерваторија света од Халдеје до Неваде, тако је и у тој ситуацији Његошевог, то јест ловћенског профетског телескопа: наједном укупна двоплошност наших јадних носорошких себељубивих приземних разматрања, пада у апсолутно ништавило. Ничега, сем трага Почетка! Све одједном почиње да бива вишезначно, и наједном у три димензије, на дохват руке у исти мах кад и недодирљиво. Канети се опет и овде јавља за реч. Слава се увек везује за звезде јер оне стоје тако далеко по страни; слава је тако на сигурном. Овде се одиста и у оном звезданом смислу, представља нешто посве друго, амбивалентно, у јаким асоцијацијама постављено созвучје препознавања истина, опомена. По звездама човек се наједном и не указује маленим, све налик поново на буну и онај фатални дилувијални наш инстинкт, познат и препознат у многобројним Крлежиним и крлежијанским реченицама и, нарочито, потиснут устрану, све за рачун слободних комуникација са светлостима космоса, са непознатим; као оно панонски ратар од кога су, зна се, укупност живота и стварања преузели и Вељко Петровић и Милан Коњовић, онај ратар са ужареном августовском звездом у зениту над главом, тако се, у бити, тај космички поглед аутора, *Луча микрокозма,* јавља као обрнута лествица антејских степена поређења. Равнотежа космичког и традиционално антејског поимања света, чини се, нико, како сад Ракочевић, није супротставио; или, ако хоћете, ставио у однос виталног инстинкта, настављања избора по обећању, по звездама, по осиoности природних сила које не мирују ни у нама, ни око нас.

И треће, напокон, *укупно поимање света,* у Његошевом случају, после ових истраживања, чини се природнијим, остварујући намах могућност комплетног ситуирања оне изузетне песничке имагинације која се јавља резултантно, с упечатљивошћу профетских закључивања, без подозрења и без сенке. Као оно посве другом методом, што је Миодраг Павловић тако већ давно био уочио један вид те имагинације у случају Диса, тако се сада на хоризонту Ракочевићевих књижевно-историјских, плохулама неоптерећених истраживања, појављује одједном нешто као истина сама. "Ја овако простор разумијем ..." — казује Његош. И у том исказу тако примереном, једноставном и изравном као да је читава наглашеност субјективна, а свемоћна; логика предумишљаја, спознаје, нове благости. *Луча микрокозма,* један од најнеочекиванијих и најсмелијих инцидената наше поезије, свакако је у исти мах и те како и инцидент са прошлошћу. Међутим, у овом часу далеко је, после Ракочевића, комплетније сагледавати је у укупности консеквентних дотицаја и разноврсних позиција будућности.

Наједном, и после Ракочевићевих варијација, које каткад као да наилазе са оне друге обале, али које су утолико отвореније према искуствима која нас већ у идућем часу исписују наново, та неприкосновена тројност у Његошевом профетском случају, остаје потврђена, закономерна, истинита и заувек постојана.

"На крају крајева — вели Матић, зашто ми говоримо увек само о двојнику, а никад о нашем тројнику. Шта сам ја? Ја имагинаран, ја стваран, ја именован, анониман, ја сањајући. Ја који сањам, само од звука, од смисла, од пути, од слика, од сећања, од умирања. Шта сам ја за те моје Бокчинске и Допчинске, Антуане и Жакове, Андреје и Пјере, за те моје двојнике, за које се не зна ко је коме Бокчински, а ко коме Допчински. ...Више не знам да ли сам ја један од њих — вели Матић — а онај други, тај тројник, који пише и открива, открива простор и време, који нас поткрада, убија и неуморно троши, нас и именоване и неименоване, стварне и имагинарне, нас који смо своје сопствене замке, сопствени знаци и значења". Тако се постмодерна, у карактеристично инверзивном обличју промене, наједном у вертикали нове тематике протегла бар на два столећа - деветнаесто које сада, и после Ракочевића, наново препознајемо и двадесето које смо већ и те како минули. Предзнак је изузетан, друкчији, непредвидљив. У случају Његоша, свакако је то аквизиција и Ракочевићевих анализа које, дабоме, нису разрешење, али које подразумевају вишезначност, нову поставку питања, унутрашњу пулсацију структура које надрастају и пењу се на прсте у новом захвату и у новом полету. Његошево оваплоћење космичког слова истовремено постаје исходиште нових позиција. Читати Његоша по Ракочевићу, веома се исплатило.

И на крају крајева, ваља напоменути како је феномен препознавања, који се овде врло често јавља (у односу на позната удвајања) као двоструки одраз бесконачности у вечитом огледалу воде, Ракочевић, у Његошевом случају, назначио и као фаталну, неизвесну, а тако богату тројност могућих *компонената, неиздвојености, одустајања*. Космос се, дакако, издваја управо том тројношћу свог неприкосновеног сукоба динамичног и статичног.

И још нешто. Нико други до Марко Ристић унеколико разрешава и ту нашу пројекцију. Али, вели он у једној старој књизи "није у питању та банална дилема, небеско или земаљско царство; то је само опсена дуалистичког апстрактног упрошћавања". ...И овде, ево писмо додирује свој почетак и почиње изнова. Његош исказује читаву ружу, по Ракочевићу, не ветрова, него метафизике, космичких трилема, планиметријску спиралу недостижног.

Др Драшко Ређеп

(Уводна реч на Округлом столу "Аналогије и модели у Његошевом делу" који су организовале Културно-просветна заједница Србије и Редакција часописа *Књижевност*, 11. јула 1989. године, поводом објављивања Ракочевићевог чланка "Његошева хармонија речи и бројева", у јунском броју Часописа, 1989. године.)

О ЛИКУ ЊЕГОША

Синергија говорног и немог логоса

Песник и песма, име и именовано, јесу једно. Од давнина то су знали неки древни народи Истока и Запада. Наравно, то је тако, ако су речи праве, а песник истински. Песник свој ментални и емотивни свет материјализује у песми да би код читаоца побудио исконско јединство имена и датости. Ако је читалац уметник, тада оно исконско које је било у песнику добија свој израз у слици, кипу, музици или другим уметничким остварењима. Исконско се као инваријанта стваралаштва пресликава и постаје Аријаднина нит у свету лепог и узвишеног. Лик Његоша дат у овој књизи је пример једног таквог пресликавања, јер је остварена синергија *говорног логоса* Његоша, датог у *Лучи микрокозма* и *немог логоса* Светлане Јанковић у слици – лику Његоша, истканог мотивима из *Луче микрокозма*. Очи су два сунца („*Мјесто очих да два сунца никну...*"), бркови су борба добра и зла који лику Његошевом поред изразите смирености („*На свакоме лицу ангелскоме совршенство блиста Створитеља...*") даје и израз гнева („*Гнев праведни оружје је правде!*") као унутрашњег покретача у људском бићу у борби за истину и правду („*Свете правде строги су закони...*"). *Идеја*, као бљесак муње, дата је одмах поред два црна облака на челу, а рука која посеже за достигнућима, укључујући и сазнање о Богу, дата је капи на глави. Брод људске судбине полако и неумитно плови, што је приказано голубицом на врху браде, која је, иначе, исткана од бројева 0, 3, 5, 6 и 9. Његош и бројеви су иманентно трансцедентни, број је *биће*, па ваљда зато Његош своја дела тка нитима бројева, али тако да они дају решења златног пресека. То постиже и аутор ове слике дајући лику позадинско светлосно зрачење које настаје из тачке, нашег исходишта димензије N = 0, које остаје вечно и трајно, а ми се као материјализовано биће тога битка *три* пута трансформишемо, да би се поново сјединили са њим („*Судба наша отрова је чаша...*"). Познато је да у основи златног пресека, с математичке тачке гледишта, стоји број *пет*, али је исто тако познато да је број *шест* први савршени број („*План небесах премудрост је вјечна.*"). Број *девет* је нешто друго него број шест, али не нешто апсолутно друго, већ његово сопствено друго које се манифестује у наведеној тријадној трансформацији нашег бића. Али, слова и бројеви, речи и слика само су „нијемо наречије ..., *спрам онога што би шћели казат*".

Због тога свако је сам и истински.

Проф. др Ђуро Коруга

ТРАГАЊЕ ЗА УНИВЕРЗАЛНИМ ЛОГОСОМ

За тај Логос, премда је вечито важећи, људи се показују неспособним да га разумеју, ни пре него што су за њега чули, ни после, кад су за њега већ једном чули; јер, иако се све збива по том Закону, они су налик на неискусне, кад се огледају у речима и делима. А ја те речи и дела излажем, растављајући свако од њих према његовом постанку и показујући његову суштину.

Хераклит из Ефеса

1. Поимање универзалности света

Већ у првој реченици овог казивања читалац ће бити замољен да поново погледа ознаке на омоту књиге. Нарочито – век у коме је објављена. Па, ако је то, којим случајем, двадесети век, онда би најбоље било, или да књигу уопште не чита, или да учини корак назад и врати се у деветнаести, или корак напред и одмах пређе у двадесет и први век. То због тога
1.1 што је **двадесети век** укинуо сваку могућност и шансу за разумевање књига ове врсте, као и књига којима је овај рукопис посвећен. По логици природног следа ствари свако ново време, ново доба, писменије је од оних која су му претходила, па је то неминовно случај и са двадесетим веком. У историји људске цивилизације са аспекта једне врсте приступа и линије увида то је најписменији век у томе и по томе што је узвисио *специјализације* на највише могуће висове. Уз специјализације ту су и субспецијализације, суперспецијализације, постдокторске специјализације, специјалне специјализације! Али, управо због тога, са једног другог и другачијег аспекта у могућим приступима у спознаји *Свеша*, и могућим линијама увида у стање ствари *Свеша*, двадесети век је најнеписменији век у историји људске цивилизације. Опредељујући се за специјализације, па тиме и врсте и начине образовања, које на крају крајева до њих доводе, двадесети век је укинуо сваку могућност да се спозна универзална суштина и јединство *Свеша*, уколико то јединство и та суштина његовог испољавања заиста постоје.

У ствари, двадесети век је само до апсурда и врхунца довео миленијумски неспоразум научне методологије Истока и Запада у спознаји света, у тумачењу односа целине и делова у њему, у тумачењу смисла и значења односа (релација) међу појавама–стварима–процесима.

У чему је неспоразум између сазнајне линије Истока и сазнајне линије Запада? Најлакше је на то питање одговорити ако се пође од *бројева*, с обзиром на то да никакво поимање релација међу стварима–процесима–појавама није могуће, а да се оно не тиче (истовремено) и релација међу бројевима. То је тако, неминовно, и од првих стања упитаности која су на неки, нама непознати начин, у неминовном еволуционом ходу *Живог* отпочела да захватају и наше далеке, далеке пра-пра-претке.

1.2 **Наука о бројевима**, можемо да кажемо и – математика, рођена је на *Истоку*, и развијала се споро, али темељно, кроз четири–пет миленијума. Из времена од најмање две хиљаде година пре Нове ере, датирају кинеских „Девет поглавља о вештини рачунања". Требало је да прође више од три миленијума па да се допутује до шеснаестог века Нове ере, када *Запад* „... приближно достиже кинески ниво" (Стипанић, 1988). Коју стотину година више од два миленијума пре Христа јесте време када су стари Сумерани учинили такав мисаони подвиг који је остао трајна својина Цивилизације и Човечанства: поделили су круг на 360 степени; час на 60 минута и 3600 секунди; увели су хексагезимални (шездесетични) бројевни систем, у ствари комбинацију шездесетичног и декадног, унифицирали су системе мерења. Египатски тзв. *Рандов папирус*, откривен 1858. године, стар је најмање три и по̂ миленијума; потиче из 1650. године пре наше ере; сличан њему, *Московски папирус*, старији је најмање за два века. На првоме је 85 и на другоме 25 задатака. Поступци множења бројева који се на њима налазе логичнији су и природнији од свих поступака за које је *Запад* икада знао.

Са почетака другог миленијума пре наше ере датирају и керамичке плочице са математичким записима древних Вавилонаца и Асираца, од којих је знаменита она (која се чува у колекцији Јелског универзитета) на којој је прецизно приказан однос стране и дијагонале квадрата, што значи да су поимали и квадратни корен броја. Њихови, клинастим писмом реализовани, записи бројева представљају ненадмашени пример савршенства у нијансирању значења. Упркос томе, до дана данашњег Западна наука није одгонетнула у чему је смисао тога што су Вавилонци „апсолутну вредност броја остављали неодређеном" (Прохоров, 1988, стр. 272). У чему је, заправо, био смисао те „еластичне" Вавилонске математике у којој је број 8 на пример могао бити и број 8 и неки други број?!

У трећем веку пре Нове ере Индуси су подарили човечанству тзв. арапске бројеве, тачније ознаке (цифре) за бројеве, којима се и данас користимо, тако названим у Западном свету, који их је са великим закашњењем примио преко Арапа. Управо ту, на размеђи два света – Истока и Запада, математика је досегла један од својих врхова, тачно на размеђи два доба: Арапи, Александријска школа, Александријска библиотека... А од Александрије, преко Кордобе, пут је водио ка Европи. На жалост, поново са закашњењем. Већ у VIII веку Нове ере, највећи математичар Арапског света, али свакако и један од највећих у читавом свету – Мухамед Ибн–Муса ал–Хорезми (од Латина касније прозван Алгоритми, па по томе имену касније и *алгоритам*) био је саставио своје дело *о индијском рачуну и рачунању*. Три века потом, Европа је још „спавала". Тек половином XII века преведена је књига Ибн–Мусе ал–Хорезмија.

И управо у тој ситуацији, у том чину и веку, десио се, према нашим увидима, велики неспоразум, који ће током следећих осам векова, а то значи до дана данашњег, бити велика кочница у развоју Западне науке. Преузимајући математику Истока, Западна наука никада, током следећих осам векова, није увидела постојање централног проблема на коме је грађена математика Истока. Током најмање четири миленијума Источна наука је, наиме, трагала за одговором на питање: *по којој то математици Природа ради*? Не увидевши то питање, или делом и увидевши, али тада не видевши смисао и значај тог питања, Западна наука је прогласила математику вештачком „ствари", у најбољем случају методологијом и инструментом који ће њој – Западној науци – помоћи при њеном учешћу у изградњи *технолошке цивилизације*.

Просто је невероватно да је у западној науци и данас преовлађујуће мишљење да су се стари народи определили за декадни бројевни систем због тога што су „видели" десет прстију; или да су стари Кинези увели позиционост после пете цифре зато што су видели пет прстију на једној руци. Ни на крај памети Западној науци никада није било да је све то могло бити због неких дубљих разлога; да је то можда због тога што се појаве и процеси у Природи реализују у – деситичним циклусима, а што су стари народи били увидели?! Само се као куриозитет узима чињеница да се бројеви 6 и 9, у индијској рукотворевини узимају као међусобно „обрнути"; да се изворно број осам писао као обрнута седмица (што је у принципу код Арапа и данас случај), и не придаје се никакав значај томе што се ти бројеви на моделу коцке–хиперкоцке (коцка: 8 темена; хиперкоцка: 16 темена) заиста и налазе у таквом међусобно обрнутом положају[1].

Да читалац и даље не би био у неизвесности, неспоразум између изворне науке – науке Истока и секундарне науке – науке Запада јесте у томе што је Источна наука Природу истраживала увек у непосредном контакту истраживача и саме Природе, без посредовања „инструмената"; уз помоћ математике „пронађене" у самој Природи. Западна наука, напротив, увек је била посредована разним „инструментима" и заснована на математици која је преузета од других, и увек, што се бројевних система тиче, сматрана вештачком творевином и конвенцијом. Конвенција је наиме то што у оквиру декадног бројевног система „стартујемо" са нулом и заустављамо се код броја 9; избор је потпуно слободан, можемо се зауставити и код броја 3 и тада ћемо имати тетрадни бројевни систем; код броја 5 за сексималнии (шестични); код броја 7 за октални, код броја 15 за хексадекадни бројевни систем итд. Ствар конвенције! Ради се, међутим, о томе, да није могуће дубље и потпуније истраживање и изучавање Природе и Света без увида у то да постоје природни бројевни системи, те да

---

[1] Подразумева се Булова (G. Boole, 1847, 1854) коцка и хиперкоцка, B^n (n = 3; 4).

они не могу бити конвенција већ су реалитети попут ствари–појава–процеса који са њима кореспондирају (видети: Ракочевић, 1994а, стр. 61–63).

Да не бисмо на овим страницама и ми стварали нове неспоразуме, прецизираћемо овде једно посебно одређење, значајно за даље излагање. 1.3 Познато је наиме становиште према коме Западна наука има своје **хеленске изворе**. То није спорно. Међутим, када овде говоримо о западној науци мислимо тачно на период од XII века па надаље, од времена превођења и објављивања Хорезмијеве књиге. Што се грчке математике тиче, она, свакако, представља везу Науке Истока и Науке Запада, али је за нашу расправу најбитније то да је грчка математика већ у настајању била заснована на изворима Источне науке. Познато је да је Талес, први грчки математичар, одлазио у Вавилон; да се и Питагора није зауставио у Египту (где је пронашао „свој” троугао као „египатски” од 3+4+5 чворова на конопу којим се премеравало земљиште), већ је и он стигао до Вавилона.

Међу најзначајнијим доприносима грчке математике, свакако, јесте то што су они увели *доказ*, као основни математички поступак и тиме учинили математику дедуктивном аксиоматском науком, након њеног вишемиленијумског индуктивног пута.

У вези са овом чињеницом постоји и други велики неспоразум који се тиче не толико саме математике колико се тиче природних наука које се резултатима математике користе. Полазећи од схватања да је права математика само она која се строго дедуктивно изводи и на строго утврђеним аксиомама заснива, Источној математици се на известан начин приписује одређени степен наивности, на исти начин како се, на пример, узима и Хераклитова филозофија Природе, или кинеска „Књига промена – Ји Ђинг”, стара четири–пет хиљада година, за наивну дијалектику. У поимању Западне науке, према томе, права природна наука може бити само она која се заснива на тој и таквој аксиоматској и дедуктивној математици. Степеном тог заснивања мери се степен егзактности и валидности природно-научних теорија. Али, зар се ту не крије у најмању руку један парадокс: како је могуће очекивати максималну егзактност и валидност једне природне науке ако се она заснива првенствено на науци која се опет заснива на аксиомама, које се, по природи ствари, не доказују?!

Заборавило се, дакле, да је математика Истока настајала аналогно начину настајања природне науке на Западу: индуктивним путем што у много чему и за саму математику Истока важи, тачно као и за природну науку Запада – да је настајала експерименталним путем[2]. Тек након читавог пута и укупног богатства математике Истока, Грцима је било могуће да *утврде* аксиоме и пређу на дедуктивни поступак. Али, то не значи

---

[2] Не схвата се, а морало би се схватити, да експериментални и аксиоматски, као и индуктивни и дедуктивни метод, морају бити равноправни у свим фазама науке. У таквом случају аксиоматска правила (конзистентност, комплетност и независност) су неминовност.

да су аксиоме утврђене за вечита времена и да нису могући никакви *нови увиди*[3]. А то онда значи да природна наука мора бити најосетљивија и најнесигурнија баш у том делу где је најегзактнија, где се заснива на аксиоматски заснованој математици. То тим пре што је савремена математика већ одавно престала да се пита да ли по тој или некој другој математици Природа ради; које од математичких теорија јесу сагласне и кореспондентне са стварима–појавама–процесима у Природи, а које нису; када је заправо постала – теорија о теоријама, о могућем, на било који начин, а не о – у Природи реализованом; или бар о могућем у смислу да буде реализовано.[4]

Срећом, упозорења већ стижу како од самих математичара, тако и од теоретичара Природне науке, или оних који се баве филозофијом Природе, или филозофијом Природне науке. Један од најзначајнијих, међу данас живим математичарима, који критикују математизацију ради себе саме, свакако је познати француски математичар René Thom, оснивач већ чувене *теорије катастрофа*: „Сигуран сам да математика несумњиво 'информише' свет, као и нашу сопствену структуру. Али то није математика коју ми знамо, она коју нам алгебристи производе са тврдоглавим еланом неограниченог понављања формалних операција. Напротив, управо у ... проучавању *природних ограничења* формализма лежи математика сутрашњице" (Thom, 1990; подвукао М.Р).

1.4 На страницама ове књиге показаћемо да проучавање **природних ограничења** није могуће без нових увида у самој теорији природних бројева и природних бројевних система. Велики неспоразум у оквиру *природне науке* тиче се, дакле, најпре њеног заснивања на математици. Али не мање значајан неспоразум јесте и онај који се тиче односа парцијалности–целовитости и последица је прекомерне парцелизације и раздробљености природне науке као неминовног исхода превелике специјализације. Највиши домети појединих и појединачних научних дисциплина, практично, постају узалудни и неплодотворни, јер, са својих освојених „врхова", научне дисциплине више и нису у могућности да међусобно комуницирају. Оно што је најтеже у целој ствари јесте то да посленици научних дисциплина – специјалности нису ни свесни ове чињенице. Напротив, они су уверени да су на правом путу и да је једино специјализација прави начин и пут за даља и дубља поимања законитости *Природе* и *Света*. А заправо се ради о великој *заблуди*. Да парадокс буде већи, природна наука и даље не престаје да се позива на јединство и целовитост Природе; модерна физика, чак,

---

[3] Мисли се на аксиоматске увиде. Ако нешто важи аксиоматски, то значи да важи неминовно. Отуда принцип: са минимумом аксиома исказати максимум карактеристика система.

[4] Отуда се математички модели сагледавају само као модели-нереалитети, или модели-конвенције, а не и модели-реалитети.

покушава да све четири познате силе сведе на једну јединствену, али јој не пада на памет да управо у тој претпостављеној целовитости и јединству тражи објашњења и тумачења, већ их искључиво тражи у парцијалним и партикуларним приступима и поступцима.

Смисао наше критике биће јасан ако се позабавимо анализом стања настајалих у вези са великим открићима у Природној науци током деветнаестог века. Заправо све до тог века проблем у вези са специјализацијама, тј. проблем парцијалних изолованих приступа у поимању суштине Природе није ни постојао. Они који су досегли до највећих суштина природе имали су енциклопедијска знања из већег броја научних дисциплина, укључујући, наравно, увек и математику. Они су, чак, снагом свог генија, успевали да превазиђу и неспоразуме и противуречности настале у вези са рецепцијом Науке и искустава Истока од стране Западне науке и цивилизације. То су били, свакако, највећи, попут **Дарвина, Мендела, Мендељејева и Ајнштајна**, чије ће научно дело бити предмет разматрања на доста страница ове студије. 1.5

Дела ове четворице великана, у ствари, подједнако припадају и Источној и Западној науци. Тачније, она представљају својеврсну синтезу источне и западне мисли, и управо у тој чињеници јесте разлог што су у много чему недокучива и не могу се разумети ако им се приступи једнострано – само линијом Западне или само линијом Источне науке. Можемо, чак, рећи да је у вези са њиховом науком, у савременој науци Запада, у науци двадесетог века, настао и *трећи неспоразум* који ћемо нешто детаљније и потпуније интерпретирати, како овде тако и на другим местима у књизи[5].

При томе се ипак мора повући јасна линија између прве тројице, с једне стране, и Ајнштајна, с друге стране. Не само због тога што је Ајнштајново дело прешло у двадесети век, мада делом и због тога. Јер, све тешкоће које је Ајнштајн имао у презентацији својих идеја биле су, заправо, у вези са чињеницом што се парцијални дух двадесетог века тако брзо конституисао и онемогућавао све оно што би било интеграционог карактера и што би указивало на могућност повезивања на први поглед потпуно различитих система, различитих ствари–појава–процеса[6].

---

[5] Први неспоразум се тиче схватања бројевних система: у Источној науци они су природни бројевни системи (реалитети); у Западној науци они су „вештачки" бројевни системи (конвенције). Други неспоразум тиче се схватања значаја и значења индуктивног (експерименталног) и дедуктивног (аксиоматског) метода, у смислу како је већ дискутовано на претходним страницама.

[6] Познато је да је Ајнштајн више пута изјавио како је за постављање *теорије релативитета* на њега више утицао Достојевски својим књижевним делом неголи Ферми (највећи живи физичар у доба младог Ајнштајна) својим научним радовима из физике. Мање је познато да је Достојевски утицао на Ајнштајна и по линији математичких спознаја (Кузњецов, 1975, III, стр. 159: „Достојевски ми пружа више него било који мислилац, више него Гаус").

Дела Дарвина, Мендела и Менделејева својом суштином – и код једног и другог и трећег – представљају двоје: казивање о законитостима Природе на начин уобичајен у Западној науци; али представљају и кôд програме и кôд системе којима се на још потпунији и дубљи начин казује универзална суштина *Свеша*, на начин, дакле, који је непознат Западној науци, те је то разлог што ово друго, а суштинскије, Западна наука никада није ни приметила у делу тројице великана. Аутор ових редова имао је срећу, али истовремено и несрећу, да нешто од те суштине увиди, поводом резултата до којих је и сâм дошао. Ми смо се у том погледу већ недвосмислено изјаснили (Ракочевић, 1991 d) и показали да су се наши увиди и резултати својом суштином већ одавно догодили, пре 120–130 година. Они представљају само поновно откриће оног *једног* и јединственог, дакле *универзалног*, које је садржано у сваком од три појединачна открића – у открићу Дарвина, Мендела и Менделејева. При томе аутор ових редова је свестан своје маленкости према недостижној величини тројице не само генијалних већ и непоновљивих истраживача универзалног ума Природе. И биће потребно још много упорног рада, упорних појединаца, у још много будућих генерација, да би се у потпуности схватило велико дело великих посленика људскога ума.

Стање Западне науке у двадесетом веку је заправо такво као да се открића Дарвина, Мендела и Менделејева нису ни догодила. У ствари још и горе од тога, наука двадесетог века је „успела" да сву тројицу коригује, да их на свој парцијални и монодисциплинарни начин протумачи и укине сваку могућност да се у овим делима, појединачним напором „непослушног" истраживача, поново открије њихова универзалност.

Дарвин, Мендел и Менделејев су далеко више и потпуније исказали суштину Ајнштајновог *Свеша*, тро-четвородимензионалног простор–временског континуума, са аспекта указивања на целовитост, јединство и универзалност, него што је то учинила укупна наука двадесетога века. Навешћемо примере који то потврђују. Западној науци двадесетог века се не може оспорити да је бриљантним приступом открила (на жалост и тада парцијалним) неминовност градације и организације електронских стања атома у скуповима од 2, 6, 10 и 14 електрона; по другој линији открила је и да су најстабилнији (ароматични) молекули они који поседују 2, 6, 10... π електронских стања. Али Западна наука двадесетог века се не пита због чега је то тако, није ли то можда неминовност која следи из карактеристика Ајнштајновог *Свеша* – тро-четвородимензионалног простор–временског континуума. Не постављајући таква питања разумљиво је онда то што Западној науци ништа не значи чињеница што је Дарвин приказао суштину еволуције *дијаграмом* који је тако организовао и структуирао да су главне тачке раздвајања делова у оквиру целине, укључујући и нивое досезања у циклусима еволуције, означене управо бројевима 2, 6, 10 и 14!?

Не знајући за ову суштину код Дарвина разумљиво је онда да се од Западне науке и не може очекивати да је могла и у Мендељејевој „Таблици”
1.5.1. да уочи исти модел. Али **Дарвин** не само што **је указао** на неминовност следа *догађаја* у *Свеш̄у* таквом какав јесте, који се у својим цикличним и периодичним кретањима мора исказати и као редослед 2, 6, 10, 14..., него је указао и на битну карактеристику четвородимензионалности тог *Свеш̄а.* У неминовној кореспонденцији са моделом хиперкоцке (16 темена), она се мора исказати као систем 14+1+1, као 14 равноправних „темена”, једно почетно и једно крајње (почетна и крајња тачка). Дарвин, наиме, говори о 8+6 организама у исходу (на примеру који је узео) еволуције; о једном који се „најмање мења” и о једном који представља прародитеља свих 15. При томе Дарвин стално констатује: „сада их имамо 14 на броју”, сада их је 15, итд. И, наравно, ни овде се не треба чудити што науци двадесетог века ништа није значило то – како је Мендељејев прогнозирао и увидео да ретких земаља (хемијских елемената лантанида) мора бити 14; и прогнозирао је то у време када их је једва нешто преко половине било познато, а и то што је било познато, било је сасвим несигурно. Западна наука је реаговала само на веома конкретну чињеницу: Мендељејев је прогнозирао елементе екаалуминијум, екабор, екасилицијум и назначио њихове карактеристике. Кад су касније били откривени (уз додата другачија имена) и показало се да је био у праву, то је Западној науци било довољно да га призна, да преузме његову „Таблицу” (уместо: *Сисш̄ем*) доградивши је касније по своме и коригујући Мендељејева заправо у ономе што је суштина и што је најважније у његовом открићу.

1.5.2. **А Мендељејев је указао** на универзалну законитост (која се тиче четвородимензионалности) тачно онако како је указао и Дарвин. На самом почетку таблице дао је нулту групу, а затим редом следе остале. Али, како је назначио позицију лантанида? Елеменат церијум, који је иначе први од њих 14, ставио је у четврту групу (а не у трећу како чини наука двадесетог века), а затим је назначио позиције (цртицама) за преосталих још 13 елемената. То је дакле 14 максимално могућих ентитета у овој констелацији организације; чињеница да постоји, сасвим независно од овог система четрнаестице, нулта група, указује на неминовност постојања и 15-ог ентитета; и, коначно, шта је то натерало Мендељејева да елементе прве групе, бакар (Cu), сребро (Ag) и злато (Au) два пута испише и назначи: једанпут на почетку и једанпут на крају таблице!? Није ли тиме градио и кодогени систем (одустајући од тога да све може објаснити само писаном и говорном речју), који треба да укаже на чињеницу да закон периодичности, који је открио, неминовно јесте и закон цикличности; и да овај „додир” почетка са крајем јесте битна карактеристика нашег *Свеш̄а,* који ће нам тек касније предочити Ајнштајн потврђујући постојање и четвородимензионалности (16 темена) и „закривљеност” простора. Исписујући, дакле, два пута исту групу, Мендељејев је показао ону суштину *Света* чија се четвородимензионалност, њених 16 „темена", неминовно мора испољавати и као 15 и као 16; да се почетак и крај морају „додиривати", да је све то истовремено и систем 14+1+1, у коме су две јединице једна поред друге неминовне, па тиме тако заједно означавају и један и два, другим речима показујући да наш *Свет* (Ајнштајнов *Свет*) јесте такав да се његова димензионалност, као реалитет, може исказати само тада ако је она, та димензионалност, и она која је за један корак виша, односно за један корак нижа.

1.5.3. Још мање се могло очекивати од те и такве парцијалне и разбијене науке двадесетог века да је у невеликом Менделовом раду могла да препозна исте ове суштине; да је могла да уочи да **Мендел** пре свега **говори** о неминовности постојања *закона јединичне промене*, сталних и континуалних малих корака, како је пре њега рекао Дарвин, да све што говори представља, у ствари, казивање о томе да тај и такав *Свет*, који је породио тај и такав живот, који он, Мендел, истражује, јесте *Свет* који се сведочењем живота (хибридног укрштања) неминовно мора испољавати у форми *четири ентитета* (што је основа и четвородимензионалности и из ње изведене шеснаестичности): постоји тип родитеља (0), постоји генотип (1), постоји фенотип (2) и постоји тип индивидуе (3). При томе је неминовна цикличност, додир почетног (0) и крајњег (3), индивидуа преузима улогу родитеља и тако се процес наставља, све „укруг". Но, колико ће бити јединки у сваком од ова четири ентитета, Мендел је, у вероватно најсажетијем научном тексту и у једном од најдубљих за које зна и наука Истока и Запада, веома једноставно показао. Биће их онако и онолико како и колико износи след прва четири природна броја степенована опет тако што ће се природни бројеви узимати редом: 1^n, 2^n, 3^n и 4^n. Од једног родитеља (при чему *један* неминовно значи *два*), у одређеном временском интервалу, ако настану 4^n јединки, оне неминовно морају бити разврстане у 3^n генотипова и 2^n фенотипова. Мендел није рекао које све *догађаје* допушта наш (Ајнштајнов!) *Свет*, другим речима, није рекао које све вредности може узимати изложилац у степену, број *n*. Али једини конкретан пример који је навео јесте онај који кореспондира са границом коју су назначили и Дарвин и Мендељејев. Показао је структуру укупног модела ако се за пример узме 4^4 индивидуа. Наравно, може се сматрати да је Мендел случајно навео баш тај пример. Али остаје, онда, друго питање: када је све друго извео тачно тако како кореспондира са суштином четвородимензионалног простор–временског континуума, како је, када је и конкретан пример навео, навео тачно ситуацију која је гранична, једина још допуштена на моделу четвородимензионалне, правилне „фигуре" (узео је да је $n = 4$; упоредити са Ракочевић, 1991д, стр. 12).

Верујемо да читалац схвата да овде није реч о било којем конкретном догађају „хибридног укрштања” у *обору* овог или оног селекционара. Мендел анализира *простор–време* само *једног* могућег *светског догађаја*. То се најбоље уочава ако се покаже на примерима. Ако кôд системи и кôд програми (који су истовремено и кодогени у смислу да могу продуковати и нове кôд програме, допуштене у условима које детерминише сам систем) које су нам оставили Дарвин, Мендел и Мендељејев, у форми графичких приказа, табела, дијаграма и математичких израза, кореспондирају са природним кодовима *Света*, који је, како ће Ајнштајн касније предочити – трочетвородимензионали простор–временски континуум, онда су нужне следеће неминовности. Читав *Свет*, као систем, може бити изграђен од „подсветова” као подсистема. И сваки подсвет једино може бити изграђен по лику свог „оца”, дакле *Света* (Ако је *Свет*, по некој могућој релацији – Бог, тада и све што у *Свету* настаје мора у себи носити божији лик!). Према томе, ако су у праву Дарвин и Мендељејев са назнакама структура 14+1+1 = 16 и ако је суштина те шеснаестице управо то што показује Мендел: да она логиком „квадрата” следи из четири ентитета и логиком „индивидуалности” досеже тачно до граница четвородимензионалности, до 4^4, што је, опет, неминовно логика „квадрата” као 16^2, онда то значи да главни „подсветови” *Света* могу имати максимално по 256 индивидуа! Има ли у ономе што је познато науци Запада икакве потпоре и подршке овој „рачуници”? Парадокс и неспоразум је заправо то што је Западна наука двадесетог века све то открила, али она, због својих парцијалних и тиме неминовно независних, одвојених приступа, не увиђа везу, јединство и универзалност, иако управо то – везу међу природним појавама, јединство и универзалност – упорно тражи.

Неоспоран је допринос, и велики успех, науке двадесетог века што је све битно у структури „подсвета” хемијских елемената заправо пронашла; што је и све битне градивне јединице „подсвета” означеног као „генетски кôд” такође открила. Али, она је немоћна да изврши синтезу, да увиди односе универзалности, управо због свог парцијалног приступа и због тога што су углавном сви, или већина, „конзумената” научне информације о откривеним чињеницама – врхунски специјалисти. Свако чита до граница свог видокруга, интересује га само оно што се односи на његову специјалност и не пада му на памет да се меша у област другог специјалисте. Јер, по схватању суштине научног истраживања конституисаног у оквирима Западне науке двадесетог века, мешати се у научне области изван своје специјалности, по дефиницији значи бити ненаучан, непотребно симплифицирати, узалудно се трудити и трошити време.

Ево чињеница које је максимално коректно и недвосмислено, можда баш и као резултат високог домета специјализација (опет парадокс!) предочила Западна наука двадесетог века. У *Свету* таквом какав јесте

1.6. (ајнштајновском!) постоји **„подсвет" хемијских елемената**. Међу њима постоје они за које се може рећи да су „стабилни" и постоје нестабилни – радиоактивни хемијски елементи. При томе се хемијски елементи могу испољавати као изотопи (на истој позицији у периодном систему). Утврђено је да у Природи има тачно 20 стабилних моноизотопних елемената, остали су вишеизотопни. Тек после полонијума (Po) који је 84-ти по реду у периодном систему, сви хемијски елементи су нестабилни; до њега, стабилних је 81 и 3 нестабилна елемента. То би онда могао бити систем (ако се већ са овим прихватимо трагања идући линијом универзалности) 81+3; или, ако се искључи 20 моноизотопних елемената, био би то систем 61+3 = 64. Ако нас у истраживању првенствено интересује *стабилност*, онда бисмо могли да закључимо да се овде ради о 81-ом реалитету једне врсте, односно о 61-ом реалитету једне и три реалитета сасвим друге врсте. Такође, имајући у виду аспект изотопности, можемо да кажемо да се и у оквиру реалитета означених бројем 81 налази 61 + 20 реалитета.

С друге стране, у науци двадесетог века дефинитивно је утврђено да
1.7. се **„подсвет" генетског кода** састоји од 20 реалитета означених као аминокиселине и 61-ог реалитета означених као кодони (као триплети или трословне речи које настају из четворословне азбуке; четири различита полазна молекула комбинују се тако да могу наградити тачно онолико колико је простор–временом, тј. математиком допуштено – 64 тромолекулске агрегације, односно 64 трословне речи). Постоје тачно три реалитета који су неке „другачије" врсте, то су „стоп" команде које означавају прекид у синтези протеина. Изван њих, према томе, преостаје 81 хемијски ентитет у генетском коду.

Све ово је, дакле, Западна наука двадесетог века прецизно, идући експерименталним путем, утврдила. Али она не види ни могућност за постојање макар *аналогија* између ова два „подсвета", а камоли да види да су ови „подсветови" неминовно такви и, као такви, једино могући јер морају бити лик, тј. одраз карактеристика *Свеша* (Ајнштајновог) у оквиру кога настају. Али, оно што се још теже може опростити Западној науци двадесетог века јесте то да она није успела никада да *види*, нити да *увиди* да назначени односи представљају и суштину и основу, као и главни резултат градација и хијерархије структура на Дарвиновом дијаграму. У крајњем исходу међуодноса грана, гранчица, броја нодуса (чворишта), извора грањања на дијаграму – бинарном дрвету, Дарвинов резултат јесте 81+3. Али ту су и сви други „бројеви" којима се исказују карактеристике тро-четвородимензионалног простор–временског континуума.

Читаоцу ће бити свакако и изненађујуће и невероватно ако кажемо (што ћемо и доказати на страницама ове књиге) да су сви ти односи једне и друге врсте реалитета до прецизности исказани и у Његошевом делу, његовом триптиху, и то тачно односом тих бројева. Исказао је то Његош тако што је поетску структуру свог триптиха, композицију, изградио у

максимално могућем сагласју и кореспонденцији са *Светом* који јест и у којем јесмо и који је, ако се то коме дâ да увиди – неминовно тро-четвородимензионални простор–временски континуум. Градивне јединице *Света*, које, заиста, тек захваљујући Западној науци двадесетог века, знамо као број атома, број елемената, изотопа итд, Његош је пресликао у број слогова, број стихова, ликова, број певања и међупевања, број чинова, сцена
1.8. итд. Строгу позиционост – редослед хемијских елемената у **систему хемијског кода** или редослед кодона у систему генетског кода, пресликао је у редослед појављивања личности у *Горском вијенцу* и *Шћепану Малом*, у редослед кола, чак у редослед страница Рукописа, редослед стихова; чак у редослед ликова на листи пописа „Лица" која ће се појавити у драмском делу.

Било би наопако ако би читалац своје мисли овде усмерио путем постављања питања која би се сводила на то како је Његош могао знати ишта што би биле карактеристике тек каснијих наука, хемије изотопа, науке о генетском коду, информационе науке итд. Разумљиво је да Његош ништа од тога вероватно није могао чак ни слутити (а слутио је додуше, и то исказао, да би у Природи морало постојати „согласије опште")[7]. Оно чиме се он бави као поет, филозоф и мислилац јесте *Свет* који се свим генерацијама људских покољења предочава у тако једноставном облику, да ће многи истраживачи увек „прескакати" ту једноставност и тражити одгонетку *Света* у нечему што би морало бити и комплексно и компликовано, па тиме, ваљда, и озбиљније и научније. Показује нам се тај *Свет* као неминовност постојања „дужине", „ширине" и „висине" (основних „светских линија"), дуж којих није могуће прећи ниједан „корак" без протока времена. Уму и западног и источног човека, који тако добро и непосредно доживљава и прошлост простор–времена и истовременост и будућност (али не и *нулти конус*), није дато да непосредно може да уочи и „доживи" ту везу и јединство три просторне светске линије и четврте временске. С друге стране, уму Хопи Индијанаца, на пример, управо је то дато и они простор–време непосредно доживљавају у ајнштајновском смислу и адекватне таквом виђењу имају и речи у свом језику за одређене ситуације. Насупрот томе, у њиховом језику не постоје речи за „јуче", „данас" и „сутра", јер они нити непосредно могу уочити нити „доживети" поделу простор–времена на прошлост, истовременост, будућност и нулти конус[8]. Све то, ипак, не значи да суштине које постоје као реалитети не могу бити људским умом спознате и тада када нису непосредно очигледне или чулима „доживљене". На један начин, нама познат у науци, ту је везу између простора и времена уочио и исказао Ајнштајн. На сасвим други начин (нама углавном непознат) ту је везу от-

---

[7] *Српски књижевни гласник* (1992), 3, 105–119: „Његошево согласије опште".
[8] Бенџамин Ли Ворф: *Језик, мисао и стварност*, БИГЗ (1979), стр. 27–38.

крио и на други начин исказао песник, филозоф и мислилац, владар и владика, Раде Томов – Петар Петровић Његош[9].

У читавој ствари, дакле, оно што је најбитније јесте то да ако се могу појмити основне карактеристике *Свеӣа* таквог какав јесте, онда се мора увидети да све суштинске ствари–процеси–појаве на „светским линијама”, или на строгим *дисӣанцама* у односу на њих морају бити неминовност, и дешавати се само у таквим и таквим, строго детерминисаним *догађајима* и никаквим другачијим.

А, заправо, ови једноставни закључци су измакли Западној науци двадесетог века која је увидела да је било који *деӣерминизам* само ствар прошлости, старудија која припада прошлим вековима и мора ићи на отпад научне историје. Уместо било којег и било каквог детерминизма (евентуално је допуштен „статистички”) наш *Свеӣ* карактерише *неодређеносӣ*, само *вероваӣносӣ* догађаја, *ӣробабилизам* догађања.

Ајнштајн се, наравно, никада није сагласио са оваквим виђењем ствари–процеса–појава у простор–времену. Но у актуелној западној науци од Ајнштајнових упозорења скоро да се ниједно више и не помиње, осим оног, помало као кроз шалу изреченог: „Добри Бог се не коцка”.

Не, без имало шале, Ајнштајнове примедбе су сасвим озбиљне. Пошто је претходно одао признање и похвале творцима квантне теорије што су „путем смеле интерпретације” превазишли одређене тешкоће изворно иманентне тој теорији, првенствено у оним њеним деловима који се тичу неодређености и вероватности, Ајнштајн је упозорио: „Али, на жалост оно [такво разумевање ствари] нас приморава да користимо такав континуум чије се размере не појављују као размере простора до сада примењивог у физици (четвородимензионалног); размере таквог континуума неограничено расту заједно са порастом броја честица у саставу разматраног система. Не могу а да не признам да сам ја таквој интерпретацији придавао значење само претходног приступа. Ја сам ипак још увек убеђен у могућност изградње таквог модела реалности, тј. такве теорије, која изражава саме ствари, а не само вероватност њиховог понашања” (Ајнштајн, 1967, том IV, стр. 185–186).

За приступ изучавању *Свеӣа* преко његових *свеӣских линија*, како смо назначили у вези са могућношћу приступа полазећи и од увида у веома једноставне чињенице о том истом *Свеӣу*, важно је да наведемо и једно **1.9.** друго значајно **Ајнштајново упозорење**. „Под утицајем великих промена у научном мишљењу од времена Галилеја, неминовно се поставља питање: да ли је уопште остало ишта што се није променило после свих тих промена? Није тешко показати неколико суштинских карактеристика научног мишљења које су се задржале и од времена Галилеја. Као прво,

---

[9] *Срӣски књижевни гласник* (1995), 3–4, 187–198: „Биљежница – пулто Његошево дело.”

мишљење само по себи никада не доводи ни до каквих знања о вањским објектима. Полазна тачка свих истраживања јесте чулни опажај; отуда се степен истинитости теоријског мишљења мери управо степеном везе са укупном сумом података добијених експерименталним путем. Друго, сви елементарни појмови могу се свести на просторно–временске појмове. Само такви појмови фигурирају у 'законима природе'; у том смислу укупно научно мишљење је 'геометријско'... И треће, просторно–временски закони су *потпуни.* То значи да не постоји ниједан закон природе који не би било могуће свести на неки од закона формулисаних језиком простор–временских појмова. Из овог принципа следи, на пример, уверење у то да је и психичке појаве и везе међу њима, у крајњем исходу, могуће свести на физичке и хемијске процесе који се одигравају у нервном систему. Сагласно том принципу, у каузалном систему природних појавности нема нефизичких елемената; у том смислу, у границама научног мишљења нема места ни за 'слободну вољу', нити за оно што се назива 'витализам'" (Einstein, 1967, том IV, стр. 317).

Може се, након ових, недвосмислених Ајнштајнових тврдњи, које не допуштају сумње у логичку заснованост, појмити укупност проблема и тешкоћа пред којима се нашла западна наука двадесетог века, која је с једне стране додирнула „дно" атома и прикупила све потребне чињенице о структури, а с друге стране, од времена Еуклида до данас остала без *геометријске теорије бројева.* Превагу је, наиме, још далеко у прошлости однела аритметичка теорија које се не тичу ни могући природни (геометријски!) бројевни системи, нити геометријска комплементарност (такође и супротност и инверзност) бројева на геометријском моделу тро-четвородимензионалног простор–временског континуума.

Али, не само то, одрицањем од Еуклидове геометријске теорије бројева, западна наука се одрекла и могућности да у коначном исходу појми каузалност природних појавности, јер су оне, ако је веровати Ајнштајну, увек и једино само геометријског карактера.

Осим Ајнштајна било је у том несрећном двадесетом веку (не само због неспоразума у науци) и других који су упозоравали. Већ цитирани René Thom такође је коментарисао главне тачке квантног индетерминистичког виђења *Света.* Он тврди, наиме, да је квантна механика „донела један нови облик неразумевања у науци. Квантна механика је вероватно велики интелектуални скандал овог века" (Thom, 1974; 1975; 1979; 1986; 1989).

Узроци том скандалу, прецизира Том, не налазе се у реалитетима ствари–процеса–појава самог *Света.* Он је „више последица неприкладне концептуализације основних начела теорије него стварне неодређености која лежи у основи свих појава".

1.10. **Упозорења Paula Feyerabenda** могу бити од далекосежног значаја; конкретно упозорење Западној науци и путоказ за превазилажење противуречности у које је запала: „Нема ниједне идеје, ма како древне и апсурдне, каже Feyerabend, која није кадра побољшати наше знање... Не одбацује се ни политичко уплитање. Оно може бити потребно да се надвлада шовинизам науке која се опире алтернативама у корист статус quo-а... Важно је зато да се алтернативе ставе насупрот једна другој, а не да их некакав облик 'демитологизације' изолује или осиромашује... Треба разматрати погледе на Библију, Гилгамеш, Илијаду, Веде, као потпуно изграђене *алтернативне космологије* које се могу употребити да модификују па и замене 'научне' космологије датог раздобља" (Feyerabend, 1987, стр. 39).

Аутор ових редова, вероватно као и читалац, не може на овом месту а да, ипак, не буде запитан: како би уопште биле могуће алтернативне космологије кад може бити речи само о једном *Свету*, и кад је могућност спознаје тог *Света*, као и сама спознаја, током укупног развоја цивилизације, била углавном, у надлежности науке; или, другачије речно, да је након алтернативних лутања од митолошког, религиозног и других и другачијих поимања превагу однела *наука*. И само је она компетентна кад је реч о томе – шта је истина о нашем *Свету*, шта он јесте, а шта није; шта у њему јесте физика, шта хемија и шта биологија и у чему је и на који начин нужна њихова заснованост на математици.

Но, ипак, нису ли то само ограничења, неминовно наметнута самим интелектуалним „рођењем", развојем и образовањем у тој и таквој Западној науци? Нису ли алтернативни приступи могући и у границама оних одређења која је назначио Ајнштајн и која смо цитирали? Ако су закони Природе искључиво геометријски, онда су већ у старту тог евентуалног другачијег, алтернативног приступа, могући и значајни и озбиљни приговори западној науци.

Како је могла тако олако да се одрекне геометријске теорије бројева ако су закони природе увек неминовно – геометријски? Како је могла да се одрекне *савршених бројева* кад су они главна одредница и главни референтни систем у тро-четвородимензионалном простор–временском континууму? То, онда, значи да се западна наука определила само за констатовање чињеница о било којем парчету или делићу простор–времена не питајући се постоји ли, и на који начин, веза тог делића са целином простор–времена. Западна наука зна да је у основи свих органских молекула модел правилног тетраедра, дакле геометријски ентитет, али њу не интересује зашто је то тако? Да ли, можда, баш због тога што је од пет правилних основних Платонових геометријских тела, у нашем свету једино могућих, баш тетраедар „најрационалније" тело, јер у себи самом садржи бинарност; четири стране и четири темена, за разлику од преостала два једино могућа пара; коцка и октаедар са варирањем бројева 6 и 8 за број страна, односно темена; додекаедар – икосаедар са варирањем бројева 12 и 20. Такође не питајући се и не доводећи у везу са овим чињеницама и евентуалне геометријске појавности у живом свету; откуд то на пример, да пчеле кад граде ћелије свог саћа, граде их тако да је уграђен тетраедар, да угао под којим оне изводе ивице ћелија јесте угао валенци угљениковог атома, тј. угао тетраедра, 109 степени и 28 минута. Таква питања западна наука, дакле, и не поставља, а камоли да на њих тражи одговор (а ево Његошеву знатижељу инспиришу управо та питања)[10].

Својим парцијалним ходом констатација чињеница, било када и било где, западна наука је, ипак, изненађујућом упорношћу и прецизношћу тачно утврдила не само колико има изотопа хемијских елемената, већ и каква је њихова обилност, тј. у којем проценту су заступљени у Природи, али она не показује посебно интересовање да објасни зашто је то тако, и да ли је то можда неминовно, да другачије и није могуће у *Свету* таквом какав јесте, а јесте – строго детерминисани простор–временски континуум. И, као што смо рекли, она је прецизно, префињеним експерименталним методама, којима се човек заиста мора дивити, открила да у генетском коду учествују 20 + 64 хемијска ентитета, при чему су 20 + 61 реалитети у правом смислу те речи а 3 су „нонсенс" ситуације, али је не интересује зашто је баш све то тако[11].

Овде би добронамерни читалац могао да демантује аутора, поготово ако се и сам налази у области истраживања означеној називом „молекуларна биологија", знајући колики се напори научних посленика улажу управо у циљу да се одгонетне загонетка генетског кôда, да се одгонетне у чему јесте, а у чему није универзалност овог кода; који су изузеци, код којих организама су присутни и у чему је њихов смисао; да ли уз овај основни – „први", постоји можда и „други генетски код" (De Duve, 1988), итд.

Све то је тачно, али ево у чему је неспоразум. Молекуларни биолози сва могућа, потенцијална објашњења траже у самим молекулима; њима и не пада на памет да би физичко-хемијске карактеристике молекула могле чинити посебан, до савршенства уређен, систем детерминисан најстрожим геометријским принципима[12]; истим оним који су изворни принципи организације тро-четвородимензионалног простор–временског континуума. Они тог простор–времена, у највећем броју случајева, никада и нису били свесни, јер су студирали биологију и специјализирали биолошке дисциплине у оквиру којих, мерено програмима студија и специјализација, никада и нису имали потребу за такве увиде који би били увиди у ајнштајновски *Свет* и никада нису имали потребу да поново критички прочитају изворне радове Дарвина, Мендела и Мендељејева.

---

[10] На који начин се „искуствена мравињта" и „великољепне палате" пчела налазе у релацији са „согласијем општим" видети у: П.П. Његош, Целокупна дела, VII издање, књига шеста, стр. 124–125; 211.

[11] „Нонсенс" ситуације представљају три „стоп" кодона.

[12] Тачније, детерминисан LIGHT принципима (Логичко-Информационо-Геометријско-Хомеоморфно-Тополошки модел Булових простора, важећи за универзални кôд природе); о томе видети: Ракочевић, 1994а.

Они тада не могу ни очекивати да се решења проблема налазе баш у тим радовима.

Упркос томе да они, биолози, знају да су у много случајева изданци биљака распоређени строго по редоследу чланова Фибоначијевог низа тј. сваког суседног пара бројева, они то у најбољем случају узимају, ако уопште узимају, као куриозитет и не виде никакав посебан значај и смисао у томе да то баш мора бити Фибоначијев низ. Човек може и да их разуме кад зна да је ајнштајновски модел *Света* изван њихових програма, а само ајнштајновски свет неминовног односа једно–дво; дво–тро; тро–четворо-димензионалности може да објасни геометријску суштину Фибоначијевог низа (Ракочевић, 1994а, стр. 93–104).

И сада, заиста, долази питање могућности/немогућности потребности или непотребности алтернативних приступа ако је стање ствари следеће: имамо чињенице о томе да распоред изданака код биљака следи логику Фибоначијевог низа и златног пресека; да је то однос коме теже и односи делова у оквиру целине и других живих организама, али те глобалне чињенице *западној науци* нису интересантне, јер се она бави конкретним питањима цитологије, генетике, физиологије, анатомије. А, с друге стране, откривамо да су то битне карактеристике *ајнштајновског света* у коме се налазе и сви живи организми и истраживачи, биолози, који трагају за истином о тим организмима. С треће стране имамо једног поету, филозофа и мислиоца који се у свом програму истраживања опредељује за трагање за општим сагласјем и, налазећи га, исказује његову суштину тиме што све односе између поетских структура свог триптиха усагласи управо са Фибоначијевим низом и златним пресеком.

Ипак, запитајмо се још једном, поставимо непосредно и директно
1.11. питање: како је **Његош могао** у првој половини деветнаестог века **да појми** и искаже такве односе (не само стихом већ и прецизним математичким језиком) за које ћемо тек најмање сто година касније установити да су најбитнији односи у оквиру *хемијског* и *генетског* кода? Одговор је у суштини веома једноставан. Ако појмимо то да су сви односи у оквиру ајнштајновског простор–времена у ствари кôдни и кодогени односи, другим речима, да је систем природних закона у ствари систем кодова, тада се, у истраживању, уместо „физиком” и „хемијом”, можемо бавити ајнштајновским простор–временом; уместо истраживања хемијског и генетског кода, за које и не морамо знати да постоје, можемо се бавити простор–временским кодом, једном једином – јединственом, целовитом и универзалном суштином *Света* за који знамо да постоји, поред осталог и тиме што и ми у њему постојимо и поимамо га. Његош се, према томе, све време бави суштином простор–времена, и то непосредно стихом казује („кораци су моји божествени / но ја могу то назват простором”); али истовремено градећи композицију свог дела он то казује и језиком матема-

тике, још прецизније он то казује тако да односе између поетских структура, елемената, јединица, уређује строго у сагласности са кодним односима које открива у простор–времену.

Али, знајући колико је компликована математика којом је Ајнштајн исказао своју теорију о *йросшор–времену*, за читаоца можда још увек није довољно убедљива наша аргументација. Зато нам не преостаје ништа друго него да на конкретним примерима покажемо могући једноставни пут увијања простор–времена, који је могао бити Његошев пут, а за који, до ових страница, савремена наука и не зна. Али, пре тога ипак подсећамо на чињенице које смо већ навели, а то је да су Хопи Индијанци далеко пре Ајнштајна и, свакако, без икакве математике, открили то да простор и време представљају један јединствени континуум, да су једно – простор-време, а не двоје и то у језик свој уградили.

1.12. А сада кренимо **могућим Његошевим путем** ка универзалном и универзалности. Увидом у његову *Биљежницу* откривамо да где год да је ишао, шта год да је радио, он је увек мерио. Ту су подаци о висинама и ширинама споменика, грађевина, слапова и разних других реалитета. Ту су подаци о изворима из којих је црпио знања из историје, филозофије, поетике, медицине, технике. Али и природних наука. О томе сведоче књиге које још увек постоје у његовој библиотеци, мада су на жалост многе неповратно изгубљене, о чему, такође, постоје непобитни докази. Познато је и то да је Његош већ при првом повратку из Русије, када је био само нешто мало старији од двадесет година, донео са собом око 800 књига, међу којима се налазио и уџбеник физике. Али, још и пре тога, млади Његош, долазећи у Цетињски манастир у својој једанаестој години, наћи ће се међу богатством књига из укупне цивилизације, јер је таквим књигама располагала Библиотека његовог претходника и стрица – Петра I Петровића Његоша – Цетињског. Са петнаест година, улазећи у канцеларију свог стрица да му буде лични „писар", Његош је добио „одрешене руке" за најшира и најдубља путешествија по страницама људске историје и цивилизације.

1.13. Наравно, овде нам није намера да се бавимо свим могућим **изворима Његошеве спознаје**, посебно питањима која се тичу доказа о томе које је књиге Његош могао имати, које је читао и проучавао. Али, ипак, хоћемо само да поменемо то да је већ у Библиотеци свог стрица осим сабраних дела Шекспира, Гетеа, грчких трагедија и бројне друге литературе – белетристике, нашао ту и сабрана дела Ломоносова, Бифона (која су у ствари енциклопедија свиˇх дотадашњих знања из области природних наука), геометрију Аничкова, физику А. Стојковића и многе друге. У *Биљежници* Његош пише разломке како их и данас пишемо: са разломачком цртом између бројиоца и имениоца[13]. Касније ће се у Његошевој библиотеци

---

[13] О *Биљежници* видети: *Срйски књижевни гласник*, 1994, 11–12; 1995, 3–4. (Упоредити списак литературе: 1994б., 1995б).

наћи и дела природњака његових савременика, од којих је, свакако, најважније поменути радове Френела, који је, као што је познато у физици, довршио Хајгенсово дело и поставио теорију о интерференцији и дифракцији светлосних таласа. Утицај Френеловог рада може се непосредно видети и у самим стиховима („Волна волну ужасно попире / о бријег се ломе обадвије").

Но, и без икаквих ових и овакви увида, већ релативно мало озбиљнији увид у композицију Његошевог дела, показује да је основни Његошев принцип био – усагласити све са савршеним бројевима. Много пре нашег рада то је уочио Н. Банашевић и о томе писао (на француском језику) још 1955. године (Банашевић, 1955). Без икакве сумње Његош не само да је знао за савршене бројеве, већ је дубље и од највећих математичара појмио њихову суштину. То ће се читалац уверити када будемо непосредно показали како је Његош, чак и број слогова, а не само број стихова, усагласио са односима карактеристичним за савршене бројеве.

Таквом мислиоцу какав је био Његош и тако радозналом духу, о коме су многи сведочили, а то сведочи и његова Биљежница, није могло промаћи да постоји само један једини број чији је и збир и производ чинилаца једнак. А то је први савршени број – број 6 ($1+2+3 = 6$; $1\times2\times3 = 6$). А кад се то уочи радозналом духу не може промаћи ни чињеница да само такав, савршени број, поседује пуну бинарност. Сума свих делилаца савршеног броја само дуплира тај изворни број, што није случај са осталим бројевима. Број 6 јесте савршен ($1+2+3+6 = 12$; $12 : 2=6$), док број 8 на пример то није ($1+2+4+8 = 15$; $15 : 2 \neq 8$).

У вези са савршеним бројевима прилика је да расправимо и укупан Његошев однос према математици. У претходном раду (РМ, 1989) указујући на чињеницу да је Његош, уз то што је песник и филозоф, такође и научник највишег могућег ранга који се може замислити, непосредно смо Његоша назвали и – математичарем. То је подигло велику буру. Било је и оних који су брже-боље пошли у одбрану и „спасавање" Његоша од математике и математизације („Ако се у Његошевом делу заиста налазе те коцке и хиперкоцке, онда ме такав 'ћошкасти' Његош заиста не занима"). Зато, да не би и даље било неспоразума, овде ћемо прецизирати наш став. Његош заиста није математичар у оном смислу како данас видимо математичара, научника чија је наука – како смо већ видели – теорија о теоријама. Тој математици, западној математици, савршени бројеви, на пример, нису били ни од каквог посебног значаја. А скоро да је исти такав однос математичара и према Фибоначијевом низу. На не тако давно одржаном међународном симпозијуму о развоју математике (Symposium in Pure Mathematics, Northern Illinois University, 1974), један од уводничара, E. Bombieri, говорећи о значају класичних математичких проблема, рекао је између осталог и ово: „Постоји много старих проблема аритметике чија важност, практично, није никаква, на пример постојање савршених бројева..." Али и без ове изјаве, непосредно је видљиво да се западна математика, практично, савршеним бројевима никада није бавила. Разграничење је према томе сасвим јасно. Његош се, заправо, бави математиком која је старија од западне математике, која сеже до Еуклида и његовог уџбеника о елементима геометрије, непревазиђеног, ево, и до наших дана након више од две хиљаде година; сеже чак и даље у прошлост – до вавилонске „еластичне" математике, старе бар четири хиљаде година, у којој два и два не морају увек бити четири и у којој се број 8 на пример може „пресликати" и у нулу и јединицу. Његош се заправо бави математиком о којој говори и René Thom, математиком која досеже само дотле докле то допуштају „природна ограничења формализма".

Ако Његош, дакле, у потпуности поима суштину савршених бројева, од какве то помоћи њему може бити у истраживању простор–времена, тачије: у истраживању универзалног кôда? Након увиђања да „дужина", „ширина" и „висина", упркос томе што су ту непосредно пред нама, не могу постојати изван времена, пут у решавање проблема практично је био трасиран:

Колико сам ја посла имао
док сам време отео мракама
из њинога ланца и тавнице, (*Луча*, III, 55–60)
пуштио га да лети слободно
по опширној држави вјечности
и по царству свијетлога лица.

Начин како Његош види неминовност само *правилног сливања* ових „светских линија", изградњу и укрштања у простору, њихово преобраћање
1.14. у лопту („шар") и линију („жицу") и коначно у тачку, **Његош сâм казује и објашњава**:

... и чест твоме чиниш створитељу,
ал' простора не знаш значеније:
простор мраках и простор свјетлости
које умом твојим воображаш –
да се цјела ова два простора (*Луча*, III, 183–198)
у шар један зраках свијетлијех
преобрате и правилно слију,
и шар овај да се пружи право
у најтању што мож постић жицу

би ти био само једна точка.

· – ·

Све нек краче својијем временом,
кога вјенчах на бесамртије (*Луча*, III, 146–150)
трепућ су му вјеках милиони.
Кораци су моји божествени,
но ја могу то назват простором.

· – ·

Међу кола мећем растојање
ради славе божескога вкуса:
кола даља ближа обузимљу, (*Луча*, III, 171–176)
ка шар већи што обузме мањи;
стога коло што је које даље
јесте више, су више шаровах.

. — .

Око горе престолодржеће
четири су горе од алмаза, (*Луча*, II, 161–164)
превисоке у правилном реду
из њих бију четири фонтана…

. — .

Први закон да природи дамо,
нек се сваки са врховном влашћу (*Луча*, IV, 158–160)
на свом небу горди и велича!

. — .

тад ће мири и простори страшни (*Луча*, III, 124–125)
слаткогласном грмјет армонијом...

У наведеним стиховима дат је далеко потпунији опис логичко-информационог и геометријско-тополошког приступа у тумачењу тро-четвородимензионалног простор–времена него што смо га ми могли дати, уз помоћ неколико научних дисциплина (Ракочевић, 1994а, стр. 68). Али оно што је најзначајније јесте чињеница да је Његош ту логичко-информациону и тополошку суштину још једном исказао, најстрожим математичким језиком показујући шта је у основи те суштине; показујући да су то заправо савршени бројеви; казује и показује то што у Западној науци никада није уочено. Све генерације посленика – истраживача за свих осам векова развоја Западне науке[14], током школовања, још од основне школе бивају заробљени и затворени у оквире декадног бројевног система. Они не само да не знају већ и не осећају потребу за рачунањем у оквиру других бројевних система. А проблем позиционости у записивању бројева помоћу цифара виде само тако како је „конвенцијом уређено”. Сасвим је друга ситуација била са Његошем; он припада оном делу цивилизације у којем везе са Истоком и источном науком никада нису прекинуте. На зиду Његошеве Биљарде – музеја у Цетињу и данас се налазе странице буквара, који је по Његошевом налогу написао његов секретар Милаковић. Онај ко је из тог буквара учио записе бројева никада није могао бити заробљен ни у једном од бројевних система; јер, тамо су дати и „бројеви по грађанскоме” и „бројеви по црквеноме”. Ситуација је подударна, ако не и
1.15. истоветна, са **Толстојевим букваром** на коме је сам Толстој, незадовољан

---

[14] Осам векова, рачунајући од дванаестог, када су најзначајније књиге Мухамеда ибн Мусе ал-Хорезмија, математичке књиге, већ биле преведене са арапског на латински језик (видети: Рисојевић, 1988, стр. 15–43).

букварима са Запада радио пуних 15 година. И ту се налазе бројеви и по црквеноме и грађанскоме – и сваки број означен са три ознаке („четири јесте број четири; то је број за један већи од три и за један мањи од пет"); а увођење у изучавање речи је тако удешено да се ученици упознају најпре са само двословним речима, затим са трословним, па четворословним речима. Читаве странице само од по једне врсте речи са строгом математичком поруком при њиховом генерисању. То је та линија традиције којој и Његош припада[15].

Човеку школованом у западној науци не може, на пример, пасти на памет да се број 496 (трећи по реду савршени број) може и овако написати: /4/8/16/; дакле, да по позицијама редом буду записане цифре четири, осам, шеснаест, уместо – четири, девет, шест. А још мање може појмити да је овакав запис исправнији, у ствари једини *природан начин* који кореспондира и сагласан је односима „светских линија" тро-четвородимензионалног простор–времена. А ако је то тако, онда, без обзира на укупне домете математике, ми бисмо ево само због овог разлога морали смислити другачији начин „стварања" и записивања цифара по позицијама. Могли бисмо на пример и све бројеве од 9 до 19 писати такође само помоћу једне цифре; на пример број једанаест као $\bar{1}$, дванаест као $\bar{2}$, шеснаест као $\bar{6}$ итд. У том случају запис броја 496 би овако изгледао: $48\bar{6}$. Зашто би овај начин био исправнији и природнији? Управо због тога јер је то услов да спознамо једну од битних карактеристика ајнштајновског тро-четвородимензионалног простор–времена. Ако се „дужина", „ширина" и „висина" ставе у такав међусобни однос да се „у правилном подижу размјеру", како каже Његош, онда оне неминовно граде правилну тродимензионалност, односно коцку. Његошу, такође, није требало нарочита труда да уочи како свака „точка" у којој се секу ове три линије – три координате, представља у ствари природан број, односно да низ таквих тачака представља низ природних бројева, који неминовно започињу почетном, нултом тачком. Све се то непосредно види на моделу који настаје кад се три основне „светске линије" „у правилном подижу размјеру", а то је модел коцке, која је не само у границама науке, већ и у границама свих значајнијих религија описана као најсавршеније тело.

И, сада, у чему је законитост? Наставимо да се у записивању цифара крећемо најмањим могућим кораком, само за по једну позицију, а да при томе наш ход буде бинарни ход кроз „просторе и за просторима". Једино могући низ бројева који тада настаје јесте следећи: /4/8/16/; /8/16/32/; /16/32/ /64 итд. А у ствари који су то бројеви? То су само умношци трећег савршеног броја (1×496; 2×496; 4×496 итд), умношци такође узети са бинарне линије[16]. Али то није све. Низ бројева који видимо као низ којим „пу-

---

[15] Толстој, 1872, стр. 15–19: „Азбука" (у ствари, реч је о азбуци и буквару).

[16] Мисли се на бинарни низ 2^n ($n = 0, 1, 2, 3...$), то јест на геометријску прогресију са количником 2.

тује" трећи савршени број, носи у себи истовремено и други савршени број. Треба само редом сабрати цифре, али тако да свако теме буде представљено само једном цифром: 4+8+16 = 1×28; 8+16+32 = 2×28; 16+32+64 = = 4×28 итд. Но, чак ни ово није све. У истом овом низу по посебном закону „уграђен" је и четврти савршени број (број 8128): у односу на трећи
савршени број који започиње тек у трећем бинарном кораку, у случају
1.16. четвртог **савршеног броја** морамо се вратити на почетни корак. Тек потом
следимо логику бинарног низа: 1, 2, 4, 8, 16,...

$$1 \times 2 \times 4 = 8 \qquad 8128 : 8 = 1016$$

$$2 \times 4 \times 8 = 64 \qquad 8128 : 64 = 127$$

$$8128_{10} \quad --- \quad 17700_{8}$$

$$1016_{10} \quad --- \quad 01770_{8}$$

$$127_{10} \quad --- \quad 00177_{8}$$

$$1111111000000_{2} \,/\, 0000001111111_{2}$$

$$8128_{10} \qquad\qquad 127_{10}$$

Четврти савршени број „путује" бинарним низом тако што се (у окталном запису) стално појављује у форми две „упаковане" или „препаковане" коцке, означене почетним и крајњим теменом (бројевима 0 и 7). При том путовању четврти савршени број, број 8128, се стално „огледа" у броју 127 који је (у бинарном запису) његова инверзија. И управо у том чину „огледања", у бинарном запису четвртог савршеног броја видимо да је у бинарни низ „упакован" још и први савршени број, број шест, па чак и чинилац којим се „везује" за други савршени број (4 × 7 = 28); однос броја „попуњених" и „непопуњених" позиција у (бинарном) запису четвртог савршеног броја управо је однос 6 : 7 (при овоме треба знати да је број 4 хармонијска средина бројева 6 и 3).[17]

Након ове анализе простор–времена постављају се, наравно, многа питања и следи доста закључака. Један од закључака би морао бити да је то само привид да је савршених бројева релативно мало: 6, 28, 496, 8128, 33550336 итд. (следећи, шести по реду, био би чак већи од осам милијарди). Њих је заправо толико и њихов међуоднос је такав да представљају

---

[17] Однос 6 : 7 је у ствари однос два прва савршена броја: броја 6 схваћеог као $\frac{4}{4}$ од 6 и броја 28 који у овом односу „игра" само као $\frac{1}{4}$ свог квантитета.

сами „костур" јединог *Света* који познајемо, који је ајнштајновски и који је тро-четвородимензионални простор–временски континуум.

И шта сада да радимо: ниједна од наведених чињеница западној науци није позната?! Из једноставног разлога што је за њу важност постојања савршених бројева „практично никаква"! А Његош је заправо на овим законитостима тро-четвородимензионалног простор–временског континуума, другим речима на законитостима нама једино знаног света, изградио композицију сва три своја главна дела, свог јединственог триптиха.

Наравно, западна наука и даље може остати и хладна и скептична у односу на ова „савршенства" и „формализације". Зар њој није довољно то што је она, ипак, разумела Ајнштајна и то путем више а не елементарне математике, аритметичко-геометријске теорије бројева, која њој, западној науци, никада и није затребала.

Па, ипак, ствари стоје другачије и на штету западне науке. Она би, коначно, морала да прихвати примедбе и сугестије попут оних Feyerabenda и да престане да се „опире алтернативама у корист статус quo-а", да размотри и алтернативне космологије и допусти модификацију, па чак и замену многих својих принципа. Добар пример и, верујемо, добро указивање на те проблеме заправо јесте Његошево дело.

Читалац ће бити изненађен расправом у средишњици – језгру ове књиге, и у прилогу 1, којом се „позициона аритметика" за 6+1 Црногораца (са именом Вук) и 6+1 Турака непосредно доводи у везу са „позиционом аритметиком" броја изотопа стабилних хемијских елемената. Смисао је
1.17. тај да **Његошев систем** (6+1) тачно кореспондира са системом броја изотопа (и то у јединицу тачно!?) стабилних хемијских елемената. То је, ипак, и превише и неозбиљно, очекујемо овде такав коментар читаоца. Откуд би Његош могао погодити ишта од онога што је у вези са системом изотопа хемијских елемената, кад западна наука, која је прецизним методама и инструментима, успела да их „све до једног" открије, још увек не зна и зашто их је укупно толико и зашто је њихов број веома различит идући од једног до другог елемента. Ако је западној науци, међутим, заиста стало до научне истине, она ће кад-тад морати да прихвати ову његошевску алтернативу и крене у таква истраживања која откривају један далеко дубљи смисао постојања и кретања ствари–процеса–појава.

Његош, у своје време, сасвим разумљиво, није могао ништа знати о изотопима хемијских елемената, који ће тек око 60 година после његове смрти бити откривени као феномен *Природе*. Он је само увек изнова и изнова настављао истраживање, показивао све аспекте испољавања „подвижних" и „неподвижних" кола, шарова и небеса у том и таквом *Свету* око чијег средишта „четири су горе од алмаза" (алмаз је дијамант са већ поменутом тетраедарском структуром и истим оним углом органских молекула и ћелија пчелињег саћа)[18]. Истражујући тако, морао је наићи и

---

[18] Мисли се на угао од 109 степени и 28 минута (упоредити мото за други део ове књиге).

на једну од најелементарнијих карактеристика тро-четвородимензионалног простора: ако се природни бројеви редом читају са модела коцке[19], онда се они неминовно ређају и као низ троуглова: 0,1,2/ 3,4,5/ 6,7,8/ 9,10,11 итд. Ако се уз ову чињеницу има на уму искуство сваког мислећег створа о томе да је битна карактеристика нашег *Свеша*, то што се ствари–процеси–појаве увек крећу ка равнотежама или од њих, није тешко истражити и све могуће равнотежне односе међу троугловима. Међу најједноставнијим ситуацијама је свакако ситуација – „првог могућег случаја". Има смисла, наиме, испитати шта се добија ако се први могући троугао сте-
1.18. пенује изложиоцима који, такође, представљају **први могући троугао:**

$$012^0 + 012^1 + 012^2 = 157$$

Ако је то пак систем који карактерише битан однос у трочетвородимензионалном простор–времену, и ако уз то важи закон јединичне промене, тј. закон дистанци, како су нам то предочили и Дарвин и Мендел и Мендељејев, онда број 157 мора бити почетни број у неком новом систему, а сви могући следећи на удаљењу од по једне јединице. Но, имајући у виду да је наш свет четвородимензионалан и да су сви односи у њему односи логичког квадрата (0,1,2,3), можемо очекивати да постоји неки природни систем у коме после броја 157 долазе још тачно три броја[20].

И ако се то, коначно, 140 година после Његошеве смрти и деси, ако се покаже да је то заправо систем стабилних изотопа (прилог 1), шта онда да кажемо, него да закључимо да је Његош био у праву што је конципирао такву методологију којом истражује „ћошкасте" стране света; и још да је био у праву што је био убеђен да радећи тако испуњава своју дужност поете, филозофа и истраживача („... и ја, како твар умна створитеља, треба согласију општем да подражавам").

Нема, дакле, никакве мистике. Његош је композицију своја три дела, која чине јединствену целину, до најфинијих структура усагласио са *Свешом* онаквим какав јесте, тро-четвородимензионални простор–временски континуум, способан да се увек преобрати и правилно слије у по четири горе од алмаза, четири фонтана, у правилне дуге, шарове, „у најтању што мож постић жицу", па, чак, да се тако и толико преметне да: „би ти био само једна точка".

Што ћемо тек много касније сазнати да је *Природа*, по истом том моделу изградила себе саму, да је по истом кључу изградила и систем хемијског и систем генетског кôда, то је сасвим друго питање. Али неспоразума више не би требало да буде. Бар у томе како је све то Његош могао да открије без знања физике, хемије, биологије.

---

[19] Мисли се на Булову (G. Boole) коцку, на исти начин као што је речено у фусноти 1.

[20] О којим бројевима је реч видети у табелама 1–3 Прилога 1, као и у: Ракочевић, 1994а, стр. 209.

Постављати таква питања верујемо да више нема смисла. Али има смисла постављати питања у обрнутом смеру: кад ће природне науке укључити у своја истраживања и ову његошевску методологију која је далеко плодоноснија и која открива саму суштину *Света* тиме што показује шта су неминовности и зашто ствари–процеси–појаве у Природи морају бити такве какве јесу. Међутим, како смо видели, укључивање његошевске методологије не значи заправо ништа друго до вратити се на саме изворе фундаменталне науке, вратити се изворним радовима Дарвина, Мендела и Мендељејева. И схватити, при томе, да оно што је најважније у открићу и једног и другог и трећег јесте *увиђање* постојања *неминовности* у испољавању ствари–процеса–појава као последице јединства и универзалности карактеристика света, који је, опет, јединство тро-четвородимензионалног простор–временског континуума.

Као што се Ајнштајн није шалио када је рекао да се добри Бог „не коцка", тако се ни Мендељејев није шалио, нити је то само метафорички говорио, када је дошао до значајног закључка управо о универзалности *Природе*: „... у системима небеских сфера... вероватно су се одигравале и одигравају се промене, сличне онима које протичу пред нама при хемијским реакцијама честица... један будући Њутн откриће законе тих промена. И премда су они, ти закони, у хемији специфични, ипак су само варијације на општу тему хармоније која царствује у природи" (Периодический закон, 1958, стр. 554).

Ми верујемо да је овде реч о истој оној хармонији о којој Његош говори и стихом („тад ће мири и простори страшни / слаткогласном грмјет армонијом") и математичким релацијама заснованим на геометријској теорији бројева, када број стихова у *Лучи микрокозма* у потпуности усаглашава са односима Златног пресека; када све односе броја стихова у *Лажном цару Шћепану Малом* усагласи, у коначном исходу, са бројевима 0, 1, 6 и 7 који су ознаке дијагонала коцке између нулте и крајње тачке; или, када све односе у *Горском вијенцу* усагласи са логичким квадратом (0, 1, 2, 3), или почетним „колом" бинарног низа (0, 1, 2, 4).

На тој линији увида у универзално јесу и Дарвинова упозорења дата уз коментар јединог приложеног дијаграма у „Постанку врста", а своде се на то да процеси у *Природи* неминовно морају бити и *регуларни* и *ирегуларни*, да се увек дешавају у јединству једног и другог. Тек са данашњим развојем физике детерминистичког хаоса можемо да схватимо смисао ових Дарвинових упозорења, а опет и њега да схватимо што је само два месеца пред смрт морао да се пожали, у писму једном свом пријатељу: „Све време су ме погрешно интерпретирали".

И као што смо већ рекли, ту линију откривања универзалних суштина строго, тачно и прецизно следи и Мендел када нам предочава: „Damit ist... Beweis geliefert, dass konstante Merkmale... in alle Verbindungen treten können, welche nach den Regeln der Kombination möglich sind..." (Тиме је дат доказ да као константне особине у свим спојевима могу да настану све оне које су на основу правила комбиновања могуће). На жалост, Западна наука је и овај Менделов закључак протумачила онако како јој је одговарало, како одговара њеном парцијалном приступу; да се ту, наиме, ради само о комбиновању са аспекта закона вероватноће а не и са аспекта строгих неминовности система 4 × 4 који „лежи" у основи тро-четвородимензионалног простора.

Долазећи, ево, до краја овог критичког увида у могуће приступе и поступке у истраживању и поимању универзалног логоса *Света*, верујемо да смо довољно јасно показали чињенице и указали на разлоге који нас приморавају да Његошево поетско и филозофско дело схватимо и прихватимо и као научно дело највишег могућег ранга; то с једне стране; а с друге стране да покажемо да је Његошева научна методологија таква да доводи до истих оних резултата до којих су дошли оснивачи универзалне науке о универзалној суштини *Света* за који знамо да постоји и у којем и сами јесмо.

И да се читалац овде не би двоумио у погледу тврдње да се Његошево дело може и мора прихватити и као научно дело највишег могућег ранга, завршићемо ово казивање управо постављањем питања: Ако је *Природа* заиста ајнштајновски *Свет*, тј. тро-четвородимензионални простор–временски континуум, и као такав неминовно је само систем кодова са једном јединственом заједничком универзалном суштином, који „научни језик" је онда примеренији описивању таквог *Света*: онај који познајемо као говорни и писани научни језик, или онај који је, у ствари, језик кодова кореспондентних са системом кодова *Природе* и *Света*?

2. Поимање универзалног кôда

Онај истраживач који се први оградио и рекао: „само је ово предмет мог истраживања, измерићу, записати и рећи тачан резултат", био је претеча парцијалног приступа у истраживању *Свеѿа.* И означио је прекид оне линије људског духа којом се кроз миленијуме поимала суштина, јединство, целовитост и универзалност закона *Природе* и *Свеѿа.*

Такав истраживач, рођен у неком од девет векова Западне науке, није могао ни претпоставити да се у његовој одлуци да буде *егзакѿан,* да прихвати само резултате *мерења,* крије једна од најслабијих тачака Западне науке. Он није могао ни појмити да у вези са мерењем постоји проблем раздвајања/нераздвајања простора и времена. Требало је сачекати да се догоди Ајнштајн и отвори очи Западној науци. У његовом чувеном раду 2.1. из 1905. године, којим је поставио темеље **специјалне теорије релативитета**, налази се и она реченица за коју ће касније Леополд Инфелд рећи да је „најпростија реченица" која се икада могла наћи у било ком научном раду. Том реченицом Ајнштајн је *указао,* наиме, на врло једноставну чињеницу која се мора тицати *једновремености догађања.* Ево те реченице: „Ако, на пример, кажем 'тај воз стиже у 7 сати' – то приближно означава следеће: 'показивање мале сказаљке мог часовника да је 7 сати и долазак воза јесу једновремени догађаји'". Ајнштајн је, дакле, уочио да постоји проблем тамо где га нико није очекивао, где је свима било „очигледно" да проблема не може бити.

Даља анализа проблема једновремености догађаја, коју је Ајнштајн извео строгом логиком, верујемо да је читаоцу позната; као и популарна прича о близанцима, од којих се један брзином приближном брзини светлости отиснуо у *Космос.* Кад се после *неколико* година вратио, био је још увек чили енергични младић, док је његов брат, седе браде, био у најдубљој старости. Време двама „системима" не протиче једнако ако се крећу различитим брзинама: „И тако, ми видимо да се појму једновремености не може придавати *айсолуѿно* значење" (Ајнштајн, 1965, стр. 13).

Верујемо, да се Ајнштајн не би наљутио што се, ево, и ми усуђујемо да парцијалном истраживачу, који се оградио у свом предмету истраживања, упутимо још једно питање упозорења. Да укажемо на још један проблем тамо где га, према приступима западне науке, никако не би могло бити. Да би се лакше разумело, поново ћемо се вратити Ајнштајновом „возу" и „сказаљки". И постављамо питање: а шта је критеријум за избор *јединице* којом меримо пут воза и пут сказаљке?

На путу од првог егзактичара до двадесетог века западна наука појмила је суштину *мерења* тако и толико што је увидела да прецизно мерење и тачан резултат неминовно морају да укључе у себе – и апсолутну и релативну грешку мерења. Али западна наука никада није уочила да постоји проблем „избора" мерне јединице, па зависно од тога да ли је избор адекватан или не, да постоји или не постоји и „грешка избора јединице мерења".

С обзиром на то да су сви бројевни системи, у поимању Западне науке, само ствар конвенције, из тога следи и да је избор мерне јединице, такође, ствар конвенције!

У овој студији показујемо да то тако не може бити и да то тако није дато у изворној и примарној – Источној науци. Нису стари народи „избор" бројевних система чинили „по виђењу" броја прстију, већ према најдубљим универзалним суштинама односа у *Свету* таквом какав јесте и каквим су га поимали. Комбинација десетичног и шездесетичног бројевног система коју су користили Сумерани и Вавилонци, непосредно и без остатка кореспондира са таквом „комбинацијом" односа у тро-четвородимензионалном простор–времену. Отуда је и њихов избор мерних јединица морао бити и исправан и прави, тј. природни. Да нису обиму круга „доделили" 360 степени (6 линија у моделу хиперкоцке, свака са вредношћу од по 60, укупно дају 360), морали би доделити 84 степена (6 линија коцке, свака са вредношћу од по 14, укупно дају 84)[21]. Сваки другачији избор не би био природан, не би одговарао односима тро-четвородимензионалног простор–времена, што је од значаја ако је наш *Свет* заиста такав.

Подела часа на 60 минута и 3600 секунди изведена је према томе по истом принципу, избором природне мерне јединице. Кад једном утврдимо да постоје природни бројевни системи, и сазнамо који су, тек тада можемо коректно уводити мерне јединице. Оне при томе морају следити логику поделе према првом изразу за бројевне основе, 2^n ($n = 1, 2, 3, 4, 5, 6$): 2, 4, 8, 16, 32 и 64; или према другом изразу (формули), $2(2n+1)$ ($n = 0, 1, 2, 3, 4, 5$): 2, 6, 10, 14, 18, 22 (видети: Ракочевић, 1991д).

Из ових навода недвосмислено следи да је за истраживање универзалности *Света* и у истраживачким приступима и поступцима неопходно имати само почетну „тачку ослонца", а све друго је, онда, могуће извести логичком анализом. При томе је значајно имати на уму упозорење једног од тројице највећих логичара математике, Бертранда Расела, које се

---

[21] Овде се под „линијом" подразумева затворена линија којом се затвара једна од шест страна (квадрата) коцке. У сумацији сваки број мора по три пута ући у рачун (0–7 за коцку; 0–15 за хиперкоцку).

углавном своди на то да је логика „старија" од математике. А што се методологије тиче, којим путем поћи у анализи, компетентнијег од Ајнштајновог виђења стања ствари у науци, тешко да може бити. А његово виђење је следеће: „Виши задатак физичара састоји се у откривању општих елементарних закона из којих би било могуће логичким путем извести слику *Свеша*. Међутим, логички пут за откриће тих елементарних закона не постоји. Јединственом способношћу њиховог проницања показује се интуиција, која помаже да се увиди поредак, скривен иза вањских појавности различитих процеса" (Ајнштајн, 1965).

Од овог момента па надаље ми двојако прихватамо Ајнштајнов резон. Прихватамо његов став о интуицији и уздамо се управо у његову интуицију која га је довела до увида да је наш *Свеш* тро-четdouродимензионални простор–временски континуум. По другој линији полазимо од тог његовог увида, прихватамо тро-четвородимензионалност као утврђену општу и генерално важећу научну чињеницу и од ње полазимо, као од почетне тачке ослонца у логичкој анализи универзалности *Свеша*, тј. анализи могућих односа у том и таквом ајнштајновском *Свешу*. При томе, ми ћемо у сваком кораку логичке анализе истраживати и увиде нашег песника, са циљем да проникнемо у његову интуицију и логику резоновања у чину спознаје *Свеша*, *Просшора* и *Времена*. Оно што је неспорно и што је очигледно, већ и из цитираних стихова у претходном поглављу, јесте то да се Његош све време у своме поетском казивању бави и *Свешом* и *Просшором* и *Временом*; шта то казује, да ли је то само поезија, метафора и алегорија; само филозофија, или је и строги научни резон који је системом кодова и кодних програма уграђен (и скривен „иза вањских појавности") у поетско ткиво? То је основно питање на које ћемо покушати да одговоримо током ове логичке анализе.

Шта, дакле, неминовно мора следити из чињенице да је наш *Свеш* тро-четвородимензионалан, а не, на пример, четворо-петодимензионалан? Следи најпре то да тај и такав свет неминовно кореспондира са моделом коцке и хиперкоцке у исто време (коцка са 8 темена, као резултат тродимензионалности; и хиперкоцка са 16 темена као резултат четвородимензионалности). Основни ентитети тог света: *еншишеш шри* и *еншишеш чешири* и на једном и на другом моделу (у ствари увек једном јединственом) неминовно морају бити на супротним странама, чак морају бити комплементарни. То следи из међуодноса „светских линија", из односа „дужине", „ширине", „висине" и „стреле времена". Да ли је, заиста, било тешко и Његошу и Ајнштајну да увиде неминовну чињеницу да сваки пресек светских линија (координата!) неминовно представља *йриродни број*. Али, то једино тада, ако се *Свеш* (или било који његов „подсвет") појми тако да је растојање између суседних темена у простор–времену увек јединично, кореспондентно са бројем 1. Што се Ајнштајна тиче, он није имао никаквих проблема, јер је о томе све битно већ био исказао оснивач математичке логике – Џорџ Бул (J. Boole, 1847, 1854). А Његош, да ли је он могао појмити ту суштину, нарочито њен најбитнији аспект: било да је реч о самом *Свету*, или о најмањем могућем подсвету, растојање увек остаје јединично, један и само један? Казујући о труду који је Бог имао у чину стварања *Света*, Његош отклања сваку сумњу да би то за њега могао бити тежи логички проблем: „колико му труда свијет стаде / онолико један трунак мали”. А да му је јасна и противуречност, неминовно садржана у овој логици *Света*, показују стихови који непосредно претходе наведеним: „Пред њиме је цио свијет ништа / пред њиме је ишта ствар велика”.

Читаоцу рођеном и „однегованом” у крилу западне науке, од чега се не може спасити ни аутор ових редова, тешко може бити појмљиво да је било могуће изван „науке” открити везу између координата простора и низа природних бројева. Зна се да је то први уочио и исказао Џорџ Бул, и то је научна чињеница и по линији науке и линији њене историје.

2.2. Па, ипак, увидом у **Његошеве просторе поезије** (III поглавље ове књиге), читалац ће се уверити, да је то прво што је Његош морао увидети и од чега је пошао у изградњи поетских структура. Први услов за дубље поимање простора јесте увиђање неминовности укрштања и „пресецања” светских линија, и то „у правилном... размеру”, при чему је *Свет* истовремено и коцка, и лопта („шар”) и „жица” и „точка”. Дакле, пре Џорџа Була, Његош је морао бити свестан чињенице да се почетно теме коцке мора означити бројем 000, а крајње бројем 111 и да је тада први број нула, а крајњи 7.

У нашој логичкој анализи, ми према томе, полазимо од *хипотезе* да је Његош, баш тако како каже Ајнштајн, својом интуицијом појмио да је наш *Свет* неминовно тро-четвородимензионалан и да представља јединство („континуум”) простора и времена. У чину „корачања” простор и време се не могу раздвојити („Кораци су моји божествени / но ја могу то назват простором”).[22]

И као што су почетна и крајња тачка коцке међусобно комплементарна темена (000 / 111) у смислу да, по позицијама, свакој нули одговара јединица и обратно, исто су тако комплементарни и основни ентитети *Света, ентитет три* и *ентитет четири*: 011 / 100; али не само то. Ако су ови ентитети суштина Света, из те чињенице неминовно следи, како смо рекли, и коцка и хиперкоцка, следи и низ бројева 0–7, односно 0–15; али ако је *Свет* такав „Шар” да може „да се пружи право / у најтању што мож постић жицу”, онда се у коцки–хиперкоцки *Света* „крије” и читав *низ* природних бројева. Од свих могућих односа који неминовно морају важити за те природне (геометријски генерисане) бројеве[23], за нашу анализу мора бити најважнији однос који се тиче основних ентитета тро-

---

[22] О томе на који начин Његош увиђа и исказује јединство три просторне и једне временске координате видети у: *Српски књижевни гласник*, 1994, 11–12, стр. 179 (Преглед прорачуна 12); 1995, 3–4, стр. 191

[23] У ствари за бројеве генерисане из LIGHT модела коцке (упоредити фусноту 12).

четвородимензионалности. Морамо анализирати могуће односе између бројева *три* и *четири* на моделу коцке–хиперкоцке.

Из чињенице *комплементарности* неминовно следи – *бинарност* као битна карактеристика нашег *Света* (свакој нули одговара јединица):

> У њ ратује море с бреговима,
> у њ ратује зима и топлина,
> .... (*Вијенац*, 2503–2511)
> у њ ратују дневи са ноћима,
> у њ ратују дуси с небесима.
> Т'јело стење под силом душевном,
> колеба се душа у тијелу;
> море стење под силом небесном,
> колебљу се у мору небеса; (*Вијенац*, 2512–2516)
> волна волну ужасно попире,
> о бријег се ломе обадвије.

Из чињенице *бинарности*, неминовно следи чињеница о неминовности успостављања *равнотежа*:

> нове нужде рађу нове силе,
> дјеиствија напрежу духове,
> стјесненија сламају громове;

Али, из чињенице комплементарности (једним дубљим поимањем), сагласно и Ајнштајну („закривљеност простора") и Његошу, следи – „додир" почетка и краја:

> Овај простор што би ова жица
> са танчином св'јетлом проникнула
> у простору оном ужасноме, (*Луча*, III, 194–198)
> кога краје ја један постижем,
> би ти био само једна точка!

А шта онда, даље, из свих ових чињеница неминовно – логички следи? Ако *ентитет три* и *ентитет четири* морају бити на супротним „странама", за њихов „додир" дуж „жице" која спаја почетну и крајњу тачку Света–Коцке–Шара, неминован је најмање бар један *бинарни обрт*; и то само такав који ће водити ка равнотежи, ка очувању *Света*. Ако се, дакле, током те прве могуће итерације мањи број умножи два пута (3 × 2 = 6), већи се мора умањити два пута (4 : 2 = 2). И равнотежа је постигнута, поново је све „исто" као да се нисмо ни макли од почетка: 6 : 2 = 3; 2 × 2 = 4. Али, већ након првог могућег бинарног „кола" ми имамо четири ентитета који се у ствари своде на изворна два:[24]

---

[24] Потпуно свођење на изворна два ентитета постиже се уствари операцијама сабирања и одузимања и то са бројем 1 а не са бројем 2 (3+1=4; 4–1=3).

3 – – – 6
4 – – – 2

Ако је ово неминовни резултат првог бинарног „обрта" тро-четвородимензионалног „света", ми смо у стању да већ овде увидимо и први неминовни стратегијски принцип *Природе* која представља суштину тог *Света*. То је принцип остваривања најбоље могуће хармоније – „најхармоничније" хармоније[25]. Уочавамо, наиме, да се изворни „квадрат" (3–6; 4–2) *Света* – четири ентитета, током бинарних циклуса, саставља/раставља на четири подсвета, четири „троугла", ако се

2.3. допусти јединични ход (један по један корак) почев од нижег **изворног члана тро-четвородимензионалног**

члана тро-четворства:

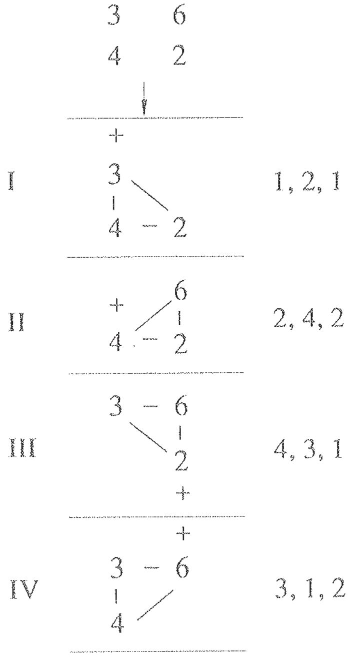

Уочавамо, даље, да се троуглови појављују као „леви" и „десни", „горњи" и „доњи", те се налазимо пред проблемом класификације. Но, како уочавамо да се два и два налазе и у комплементарном односу, тако ћемо их и класификовати, јер је то и била најбитнија чињеница од које смо

2.3.1. пошли у анализи изворног тро-четворства овде датог у форми **логичког квадрата**:

---

[25] Број 4 јесте тачно хармонијска средина броја 3 и његове двоструке вредности – броја 6.

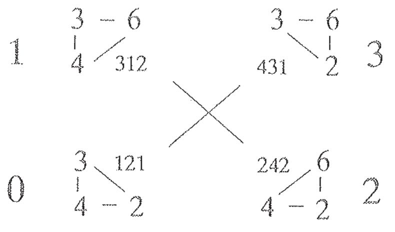

I

$$121 + 431 = 552$$

$$312 + 242 = 554$$

$$\left.\begin{aligned}552 + 554 &= 1106\\ 8128 : 8 &= 1016\end{aligned}\right\}90$$

II

$$(552 + 1) + (554 - 1) = 1106$$

$$553 \times 2 = 1106$$

III

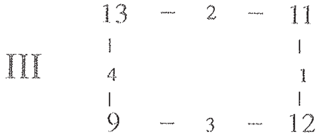

Редослед троуглова смо означили редом како следе: I, II, III и IV. Али одмах уочавамо како логика комплементарности захтева да се троугао I и троугао IV додирују, тј. да је троугао I неминовно нулти, а у додиру са њиме је троугао IV, који се у чину затварања циклуса неминовно преобраћа у троугао са ознаком 1: (1) 001 / 100 (4); след троуглова је према томе: 0, 2, 3, 1; тачно тако како и јесте след темена на моделу Буловог квадрата, ако се иде најкраћим путем, путем непосредног повезивања темена (Греј код?). При томе иде најпре пар парних, предвођен мањим; потом пар непарних, предвођен већим. Логика комплементарности троуглова кореспондира и са логиком „центрирања” средишњих тачака које су битна одредница изворног система *Света* – Четири ентитета. У новонасталом логичком квадрату – „доле” у нивоу парних темена „центрирање” иде преко аритметичке средине: број 3 је аритметичка средина бројева 4 и 2; број 4 је аритметичка средина за бројеве 2 и 6. Међутим у нивоу непарних темена, дакле „горе”, „центрирање” иде преко хармонијске средине: број 4 је хармонијска средина бројева 3 и 6; број 3 је хармонијска средина бројева 2 и 6.

Овде се још показује нужним да уз геометрију односа изворних ентитета, узмемо у обзир и аритметику, али такву аритметику која ће бити „геометријска”, која ће уважавати геометријске односе, јер ниједног тренутка не смемо „сићи” са светских линија, морамо пратити како се оне пружају, где се секу, укрштају; када настају комплементарности, супротности, инверзије, итд. Изводећи, дакле, редом троуглове, крећући се тачно редом за по један корак, констатујемо и дистанце између бројева – темена троуглова, и записујемо их: почетна позиција – прва, затим следећа и коначно последња – трећа позиција (прва мора имати највећу позициону вредност, јер, док трећа стигне да постане јединица, прва је већ морала одмакнути два корака даље дуж „стреле времена”). Али, да покажемо и сам поступак израчунавања. Код троугла I дистанце се узимају из следећег редоследа: 3–4–2–3 (121); код троугла II из редоследа 4–2–6–4 (242); код троугла III из редоследа 2–6–3–2 (431); коначно, код троугла IV дистанце се узимају из редоследа 6–3–4–6 (312).

Закључујемо да се суме дистанци по дијагоналама на изненађујуће занимљив начин приближавају закону дијагоналне равнотеже који важи за основни логички квадрат. Управо са одступањем за +1 и –1, с преласком са рачуна сабирања–одузимања на рачун множења–дељења; а такву ситуацију имамо код савршених бројева као њихову битну карактеристику. Али, сума резултата по обе дијагонале тек изненађује. То је број који чине исте оне цифре које чине и једну осмину четвртог (по реду) савршеног броја. Разлика је за 90 јединица што указује на две могућности: прво, да је овде реч о модуларној аритметици и да је модул по коме се врше итерације – модул 9 који представља границу декадног бројевног система (сегмент I и II у приложеној схеми), а с друге стране и да је декадни систем такав природни бројевни систем који на известан начин држи централну позицију и на моделу коцке–хиперкоцке повезује све основне природне бројевне системе, што се и показује и исправним и тачним.

Оно што је, даље, неминовно јесте то да све ове дистанце стално морају бити у строгом односу са изворним логичким квадратом из којег, с једне стране, коцка настаје и који је, с друге стране, основни однос темена коцке (теме само од себе разликује се у броју корака удаљења, тачно за 0 корака; од суседног темена за 1 корак; темена на крајевима дијагонале *стране коцке* за 2 корака и темена на крајевима дијагонале *саме коцке* за 3 корака; тако коцка и настаје из квадрата и заувек остаје, на известан начин, у њему заробљена). Али, поређење броја дистанци (1106) и њиховог аналога, тј. пермутације 1016 (осмине четвртог савршеног броја), са логичким квадратом, мора се извести најмање на два начина, јер ћемо једино тако имати потпуну слику реалности тро-четвородимензионалног простор–времена. Једанпут поређење са редоследом темена, онако како је најкраћи пут међу њима: 1023; и други пут онако како неминовно следи из редоследа природног низа – природних бројева: 0123. Али то није све. Поставља се питање: како упоређивати? С обзиром на то да се у изворном *Свету–Четири ентитета* кључ бинарности и комплементарности налази у броју 6 као првом савршеном броју, а савршени бројеви су једини који могу омогућити пуну бинарност; на пример сума свих делилаца (или чинилаца) броја 6 јесте 12; 12 : 6 = 2; број 8 није савршени број и не омогућава, на овакав начин, пуну бинарност; сума његових делилаца је, наиме 15, а тај број није целобројно дељив са 2. Број 6, пак, јесте једини број који, и путем сабирања и путем множења, доводи до истог резултата: 1×2×3 = 6. 1+2+3 = 6. Отуда, с обзиром да је број шест битна одредница изворног *Свеша–Чешири еншишеша* ми морамо све односе тестирати тако, да видимо да ли је овај „лик" шестице бар пресликан ако не и садржан у њима.

2.4. Сви односи, који, неминовно, настају као резултат строгих геометријских односа, приказани су у сегментима I и II приложене схеме – **прегледа прорачуна**.

Остати, међутим, само код тог увида имало би смисла само тада када би наш свет био само тродимензионални а не и четвородимензионални континуум. Зато се осим ситуације која неминовно даје основни логички квадрат, мора узети и ситуација „следеће" димензије. Рационалност односа у простор–временском континууму садржана у комплементарности, цикличности и тополошкој стишљивости–експанзији („стјесненија сламају громове") захтева да та ситуација преласка у следећу димензију буде истовремено праћена и позиционим преласком: у свакој од четири димензије реализовати следећи корак:

$$\begin{array}{c} 1\,0\,2\,3 \\ 1\,1\,1\,1 \\ \hline 2\,1\,3\,4 \end{array}$$

А то онда значи да суму дистанци за сва четири троугла (1106) и њихов аналог по линији савршених бројева (1016) треба ставити у однос и са два нова редоследа: 2134 и 1234.

Бојимо се да читалац овде почиње да губи стрпљење, поготово кад га доводимо у ситуацију да и сâм отпочне са прегледом и анализом бројних табела, схема, цртежа и сл. Чему све то, можда ће се запитати, у чему је смисао свих ових формализација, поготово када се аутор претходно изричито изјаснио против формализације и сагласно René Thomu тражио да границе математизације буду управо оне границе које је сама Природа одредила и поставила.

Да бисмо уверили читаоца да се све ово тиче двојаког смисла, једном што су то заиста карактеристике нашег *Свеша*, и други пут зато што је све то Његош увидео и према том моделу *Свеша – Природе* градио свој *Свеш – йоешско дело* до прецизности кореспондентно са реалним *Свешом*, прелазимо на навођење конкретних чињеница.

У претходном поглављу смо већ показали да су реалитети 61+3=64, 81+3=84, неминовне карактеристике система 4 × 4, те отуда и неминовне карактеристике и хемијског и генетског кода. У сегментима овде приложене схеме поново ћемо наћи те реалитете – ентитете као изворне карактеристике тро-четвородимензионалности испољене кроз неминовност испољавања суштине савршених бројева.

Но, ипак шта је дубљи смисао свега тога? Дубљи смисао је тај да ако се стартује са тро-четвородимензионалношћу, тада неминовно ступа на „сцену" и закон јединичне промене и закон репродуктивности односа. Сви резултати ове логичке анализе следе из методологије непрекинутог померања за по један корак; али какви су сами ти резултати? Они су заправо такви да нас у најмању руку непрекидно изненађују. Колико год да ми идемо даље и даље са израчунавањима, сви резултати се практично увек своде на један те исти: увек исте цифре, само са другачијим распоредом по позицијама. Ипак, читава ова логичка анализа може нам још увек изгледати само као анализа могућих формалних односа у *Свету* – тро-четвородимензионалном простор–временском континууму.

Постоје ли у реалном, конкретном *Свету*, у природи, чињенице које би потврђивале резултате ове анализе? На овом месту управо то желимо да покажемо.

Већ смо указали на чињенице да реалитете 61+3=64 и 81+3=84 налазимо на математичком моделу и као битне карактеристике хемијског и генетског кода[26]. Али шта би, онда, могли значити конкретни односи исказани редоследом бројева основног логичког квадрата: у следу најкраћег пута: 1023, или у следу низа природних бројева: 0123? Ако пођемо од чињенице коју смо већ истакли, да је број 1023 двојако битна карактеристика коцке, могли бисмо га директно узети у окталном запису; и затим погледати који је то број у декадном запису (јер човек рођен и одгајан у крилу западне науке, од чега не може побећи ни аутор ових редова, има осећај реалности бројева само када их „види" у декадном запису). Ипак, пре него што то учинимо, има логичког оправдања, да одмах пређемо у хексадекадни систем, јер је наш свет увек и четвородимензионалан; и као што смо рекли, при том преласку и сваку позицију морамо да повећамо за јединични корак: 1023 + 1111 = 2134. Узмимо сада тај број у хексадекадном (шеснаестичном) запису: 2134_{16} и преведимо га у декадни запис: $2134_{16} = 8500_{10}$; осам хиљада и пет стотина, шта би то могло да значи? Ми не знамо одговор, али можемо на пример знати да у оквиру система *Света*, *Подсвет* „стабилних" хемијских елемената, њих 84 (од водоника до полонијума као систем 81+3, јер су три, како смо већ рекли, неминовно нестабилна), сви заједно имају атомску масу 8500,4; тада бисмо могли и да се озбиљно

---

[26] Упоредити: Ракочевић (1996а, стр. 266; 1996б). У првом случају чланак: „Универзална свест и универзални код"; у другом случају: „Један аспект универзалности свести".

замислимо и запитамо. Није могуће да је у Природи све то тако прецизно (детерминистички!) уређено?! Да је та цифра иза децималне запете само грешка мерења, а изворно су односи маса неминовно целобројни? Основу за потврдан одговор на ова питања даје нам следећа анализа[27]. Ако, изворни октални запис 1023 не увећавамо по свакој позицији за јединицу, него га одмах преведемо у хексадекадни запис, добијамо следећи резултат: $1023_8 = 0213_{16}$; видимо да остају исте цифре само су прераспоређене по позицијама. Али, с друге стране, видимо како је овај хексадекадни запис само скраћен за једну позицију у односу на претходни запис: 2134 → 213 ; а то је логика која карактерише савршене бројеве. Покажимо то на примеру петог савршеног броја:

$$33550336_{10} = 177770000_8 = 1\ddot{0}\ddot{0}\ddot{0}000$$

Ту логику можемо исказати и на следећи начин: оно што у окталном запису (тродимензионалном простору) исказујемо са четири цифре, у хексадекадном (четrandодимензионалном простору)[28] исказујемо са три цифре: $1023_8 = 213_{16}$; може се онда очекивати и обрнути однос: оно што се у хексадекадном систему исказује са четири цифре, у окталном се записује са пет цифара. Да проверимо: $2134_{16} = 8500_{10}$; $21344_8 = 8932_{10}$. На први поглед одговор је негативан јер у декадном запису бројеви 8500 и 8932 нису исти број. Па, ипак, ако увидимо да у нашем *Свету* – тро-четвородимензионалном простор–временском континууму неминовно постоје два редоследа хемијских елемената – један према критеријуму атомског језгра и други према критеријуму атомског омотача, и да тај други редослед захтева да у „подсвет" „стабилних" хемијских елемената уђу још два елемента: астат (At) и радон (Rn), тада констатујемо да се атомска маса повећа тачно за разлику 8932 – 8500; откривамо дакле, неминовност постојања двозначности (принцип семантичке дуалности!), али добијамо и потврду да су атомске масе хемијских елемената „исклесане" из целобројних односа дистанци тро-четвородимензионалног простора.

Коначно, да погледамо шта се дешава када логички квадрат изворно има декадни запис: $1023_{10} = 1777_8$ или $3\ddot{0}\ddot{0}_{16}$ – поново препознајемо и логику записивања савршених бројева („паковања" коцки, односно хиперкоцки) и логику померања за једну позицију. Наравно, и сви ови наводи не би били довољна аргументација да атомска маса хемијских елемената није

---

[27] Упоредити: Ракочевић (1994б, стр. 174, табела 2). Ту је показано да је сума атомских маса елемената у групама 0–3 тачно 2828,0 док је у групама 4–15 тачно 6496,1. Бројеви 6, 28 и 496 су прва три савршена броја.

[28] Четвородимензионални простор је Булова хиперкоцка. Наспрам почетне тачке (0) налази се крајња тачка (15). У инверзном, обрнутом читању 15 постаје „нула". Отуда овде број 15 у хексадекадном запису пишемо као нулу са две тачке изнад нуле.

резултат строгог геометријског односа на моделу тро-четвородимензионалног простор–времена; кад не бисмо могли да покажемо да и, по хемијским групама, атомска маса (као и број изотопа) у потпуности кореспондира са теменима коцке–хиперкоцке (видети одговарајући одељак у нашој студији: Ракочевић, 1994а).

Но и даље све ово може бити изненађујућа подударност. Али, више од тога двоструко нас изненађују и изворни радови Менделејева. Неколико недеља пре него што ће своју чувену „Таблицу" послати у свет, Менделејев својеручно исписује посебно „непарне", посебно „парне" хемијске елементе (кад се још ништа није знало о структури атома; само на основу атомске масе он је могао утврдити који су парни а који непарни елементи); њихове атомске масе исписује искључиво као целе бројеве; и од 18 случајева назначава, у 14 случајева, да су дистанце у износу атомске масе увек 4 (кад се урачунају и случајеви 8 : 2). Кад потом састави Таблицу и пошаље је у свет, он мора да напише атомске масе онако како показују резултати мерења, дакле као разломљене децималне бројеве. Али, како он то пише? Иза децималне запете пише малу једва видљиву цифру (видети: Кедров, 1977, стр. 128, фотокопија II). Оно што изненађује јесте то како Менделејев увиђа да односи у атомским масама морају бити целобројни; и друго изненађење је, како Западној науци никада ништа нису значила ова *указивања* Дмитрија Ивановича Менделејева?!

Пре него што наставимо даљу логичку анализу, да резимирамо стање ствари: пошли смо од изворна два ентитета, *ентитета три* и *ентитета четири*, који се налазе у основи тро-четвородимензионалности. И читава анализа је заснована на доказивању да су баш то изворни ентитети, а не неки други. Да су, на пример, то четири и пет онда би и наш *Свет* био другачији (што се аутора ових редова тиче, он заиста не види пут логичке анализе која би могла показати могућност постојања и таквог света). У првом могућем бинарном циклусу дошли смо већ до система од четири ентитета (3–6; 4–2) и рекли смо да се у њиховим међуодносима садржи и

2.5. могућност за објашњење једног од основних **стратегијских принципа Природе** – реализација „најхармоничније" хармоније. То је непосредно видљиво из чињенице да се оба изворна ентитета (3 и 4) појављују и као целобројне хармонијске средине за по два ентитета (3 је хармонијска средина за 2 и 6; 4 је хармонијска средина за 3 и 6). У оба случаја ради се о статусу првог могућег целобројног случаја. Полазећи од односа 1 : 2, однос остаје исти у следећем целобројном циклусу означеном бројевима (и цифрама) 2 : 4. Међутим, ни у једном од ова два случаја хармонијска средина није цео број. Тек у следећем циклусу, са достизањем циклуса 3 : 6, хармонијска средина је цео број (број 4); након тога у следећем циклусу 4 : 8, хармонијска средина поново није цео број. У томе је смисао тог принципа и он је непосредно последица тро-четвородимензионалности. Други случај тиче се стартног односа 1 : 3 где хармонијска средина није цео број; тек у следећем кораку то се реализује; за случај 2 : 6 хармонијска средина је цео број (број 3). Након тога, у следећем могућем случају 3 : 9, хармонијска средина поново није цео број. Осим реченог, број 4 је у ствари хармонијска средина првог савршеног броја и његове половине; тиме се налази и у посебном симетричном односу са тзв. хармонијским низом (видети: Ракочевић, 1994а, стр. 76).

Упркос наслову овог поглавља, за све време ове анализе ми нисмо скоро уопште поменули појам кода. Намерно нисмо, са идејом и надом да ће читалац и сам доћи до закључка; да ће са увиђањем неминовности постојања *Свеӣа – Чеӣири ениӣиӣеӣа*, увидети и чињеницу да тај систем четири ентитета неминόвно мора бити кôд систем. То је непосредно очигледно од момента када се увиди да из четири ентитета, као четворословне азбуке, неминовно настају трословне речи, настају четири троугла, са строго уређеним међусобним односима. Када би наш *Свеӣ* био само тродимензионалан или само четвородимензионалан, ус́лови за постојање кода не би постојали, и само за изучавање таквих система и светова била би довољна методологија Западне науке. Сама чињеница да наш *Свеӣ* изворно садржи двојство у себи, већ је довољан услов за настанак кода и то сазнање не би требало да буде недостатно озбиљном истраживачу:

не зна да је ланац миродржни
свемогуће слово створитеља,
које простор пуни мировима (*Луча*, III, 337–339)
....
Ко кад творац могућијем словом
нашу земљу у вјетар развије...

Тек након укупне ове анализе, можемо сигурнијим кораком да се упутимо у само средиште Његошеве методологије стварања поетског дела које ће бити и кôд систем кореспондентан реалном *Свеӣу*, чија је изворна, основна и најбитнија карактеристика постојање тро-четворства.

Али, пре тог корака осећамо потребу да читаоцу овде предочимо једну напомену и једно упозорење. Након нашег првог објављеног рада о

2.6. Његошу изненађење се догодило на обе стране. Какве сад **бројеве**, ћошкове и **шематизме** потурати Његошу, питао се део научне и књижевничке јавности, и стао у „одбрану" Његоша. Аутор је, пак, био изненађен – овим изненађењима; пре свега званичном сликом – и у науци и литератури – која постоји о Његошу: талентовани брђанин, задојен и напојен на богатом врелу народне поезије, па му ето иде од руке – слива стихове и казује народне мудрости; а при том унутрашње структуре тих сливова и хармоније, он и није свестан. Изван тога, евентуално и неко архаично филозофско поимање *Света*. То је Његош!? Шта би друго и могао бити кад није имао никаквог формалног образовања! Том научном и књижевничком свету ништа није значила чињеница, што се једном дечаку брђанину талентованом рођењем десило, ето, да се у својој једанаестој години нађе у таквој духовној средини, која је Гутенберговим словом била запаљена још за живота Гутенберга, раније од многих метропола; што га је ту сачекао један од најмудријих стараца који се може замислити, са земаљским искуством и васељенском промишљу; што је Његошу, свом наследнику у духу и дужности, ставио на располагање ризницу знања – библиотеку са делима оних који су били највећи; што му је за учитеља довео човека који је *учењу* надређивао *поимање* и који је принцип учења једног по једног заменио принципом учења *свега* и – одједном; и што је тај учитељ у својим походима кроз метрополе света походио и самог Гетеа и слушао његова предавања. Но, аутор је, такође, био изненађен и степеном незаинтересованости да се Његошева биљежница, његовом руком писана, не узима као доказни материјал о стваралачком поступку; да такав доказ нису ни његова писма; да није доказ посебне намере ни то што је једним редоследом дао кола у Рукопису *Горског вијенца*, а сасвим другим редоследом у штампаној верзији; коначно што је и све парне странице (не обележивши их) Рукописа написао згуснуто, а све непарне – проређено! Ни у чему од свега тога научна и литерарна јавност није видела никакав посебан знак; она је тражила само Његошеве стихове и није је било брига за Његошево дело.

Под утицајем те и такве јавности, аутор ових редова је чак био присиљен да се сналази, да „изокола” прилази проблему, да у први план стави само чињенице – да се те и такве строге математичке структуре налазе (или могу наћи) у Његошевом делу, а мање је важно како је он до тога дошао и колико јесте, а колико није био свестан свих тих структура.

Али, на крају крајева, аутор, притешњен чињеницама и самим Његошем, нема ево куд; и куд би друго до да истраје на линији оних којима је научна истина увек била – врховно Божанство („Amicus Plato, sed magis amica véritas”)[29], по цену претњи интелектуалне инквизиције, „сковане сјекире” и „потпаљене ломаче”, а све у име Западног *научног божанства*.

2.7. Идемо, дакле, у само **средиште Његошеве методологије**. Хоћемо да покажемо да је основне суштине читаве претходне логичке анализе Његош морао бити свестан и да је та анализа претходила његовом одлучивању при избору броја чинова, сцена, броја ликова, стихова итд.

Показали смо на почетку овог поглавља да је релативно једноставно појмити чињеницу да је наш *Свет* неминовно тро-четвородимензионалан (дужина, ширина, висина, плус време). Из те чињенице неминовно следи систем од четири ентитета (3–6; 4–2); затим систем од четири „троугла”. Овде се поново враћамо њима. Саберимо бројеве који означавају њихова

---

[29] „Драг ми је Платон, али ми је истина дража” (позната Аристотелова максима).

темена: добићемо логичку ситуацију представљену у сегменту III приложене схеме – прегледа прорачуна; настају нови бројеви: 9, 13, 11 и 12 са дистанцама 4, 2; 1 и 3 (треба запазити да дистанце иду редом, најпре два парна броја, затим два непарна).

Исту ову „слику" налазимо у Његошевом *Лажном цару Шћепану Малом*. Она кореспондира са бројем сцена (јавленија) у чиновима (дјеиствијима). Тако у V чину има 9 сцена; у II и IV по 11 и у III чину 13 сцена. Остаје проблем четвртог темена логичког квадрата, броја 12, јер Његош у првом чину има 10 сцена. Но, у томе и јесте стваралачки Његошев поступак. Од четири темена он преузме три (9, 11 и 13), а четврто теме, број 12 замени са два броја, који том броју, броју 12, неће дати да „оде" даље од свог почетка. Замениће га бројевима 11 и 10 чији збир цифара је исти као и у броју 12; а то је основни услов и за модуларну аритметику и за очување геометријских односа на моделу коцке–хиперкоцке (услов да дође до изражаја треће значење броја[30], чија је суштина у исказивању цикличности). Једини број којим би се могао заменити број 12, а да наведени услови буду испуњени, јесте број 21; једина два броја, из групе једноцифрених и двоцифрених који се овде и налазе на моделу (сегмент III), којима се број 12 може заменити, а да наведени односи буду очувани, јесу бројеви 10 и 11. И управо је то Његошев избор. Њиме Његош очувава ситуацију; није узео број 12, али је узео два броја чији збир даје инверзију броја 12, а то је број 21 (10+11 = 21). Тиме ствара могућност да се користи најоптималнијим подручјем из скупа природних бројева које омогућава комплементарности и инверзије. Потпуне инверзије и комплементарности омогућавају, наиме, једино парови бројева 12–21 и 13–31 (Ракочевић, 1994а, стр. 235).

С друге стране, оваквим избором Његош поступа тачно у складу са динамиком модела како смо је показали. А показали смо то да без обзира на умножавања дистанци, сабирања, одузимања, итд., увек остају или се реализују ситуације са истим цифрама, распоређеним на различитим позицијама; и увек се одржава логика у форми „резултата" као трочетворство. Његош, дакле, полазећи од четворства, од четири троугла, узме непосредно три темена (бројеве 9, 11 и 13); четврто теме не узме непосредно, него заменивши га са два адекватна броја уводи тројство у изворно четворство; четврто теме означавају број 12 и бројеви 10 и 11; значајно је увидети да у следећем „циклусу" („колу", како Његош често говори кад описује догађаје на „Небу") ова три броја доводе до броја 33, што је, у ствари, њихова сума. Да ли је онда случајно што је Његош извео тако брилијантно математичко казивање на 33 странице Рукописа *Горског вијенца*?

---

[30] Прво значење броја: сâм квантитет броја; друго значење: месна (позициона) вредност; треће значење: припадност конгруентној класи по одређеном модулу (у овом случају по модулу 9).

Уз све речено треба додати још и то да је потпуно аналогну „методологију" користила и Природа при избору 20 + 1 ентитета у генетском коду.

Обезбедивши изворно такву композицију за *Шћейана Малог*, непосредно скинуту са модела *Свеша–шрочешворсшва*, Његош је онда релативно лако могао да изведе и све остале, до савршенства доведене градације логиком очувања средишње линије на моделу коцке–хиперкоцке. Сва логички допуштена израчунавања структура овог дела, на крају крајева, своде се само на бројеве исписане цифрама 0, 1, 6 и 7; као што се и очекује ако се поступа тако да се „согласије опште" подражава.

Пре него што наставимо даљу анализу свих ових троуглова и четвороуглова тро-четвородимензионалног *Свеша*, какав јесте и у коме јесмо, осећамо потребу да се на овом месту још једном непосредно обратимо читаоцу. У односу на аутора ових редова, читалац је, наиме, у неравноправном положају. Аутор, док пише, има на уму укупна сазнања до којих је дошао, с једне стране истражујући и изучавајући природне кодове, и с друге стране, Његошево дело. Другим речима, има на уму и последњи редак ове књиге. Читалац је, међутим, „стигао" тек до овог ретка (што се упознавања са ауторовом спознајом тиче) и не зна шта га чека даље; и при том за сопствено закључивање располаже само са оволико чињеница колико је довде дато.

Верујемо, ипак, да је читаоцу и са оволико чињеница довољно убедљиво то да може постојати бар нека веза између Његошеве поезије и овог простор–временског тро-четворства. Ако се он заиста укупном својом поезијом, све време бави – и Светом и Простором и Временом; а с друге стране, ако постоји неминовност логичког следа простор–временског тро-четворства, тако доследног како је показано, можда и може бити извесне **везе између бројева** који код Његоша представљају број сцена по чиновима *Шћейана Малог*, и бројева који представљају темена логичког „четвороугла" приказаног у сегменту III; поклапају се бројеви и 9 и 11 и 13. **2.8.** Али, ипак, код Његоша постоји још и број 10, а у четвороуглу нема темена означеног тим бројем. Читаоца могу, али не морају, задовољити, наша настојања да покажемо како је теме четвороугла означено бројем 12, замењено са два броја (код Његоша), бројевима 10 и 11. Но, можда ће, у прилог нашој аргументацији бити и то ако укажемо на чињеницу да се ипак и недостајући „Његошев број", број 10 у овом случају, налази у четвороуглу: то је збир све четири дистанце између темена (1+2+3+4 = 10). И сада је практично скоро све у сагласности: у четвороуглу су кључени бројеви, 9, 10, 11, 13; и ти исти бројеви представљају број сцена у чиновима *Шћейана Малог*. Једини проблем који још остаје јесте то што Његош број 11 користи два пута – и за други и четврти чин. На то ми одговарамо само дискусијом коју смо дали у вези са заменом темена 12 са два броја – са 10 и 11.

Ми од читаоца, међутим, тражимо далеко више од наведеног. Тражимо да нас прати у анализи којом настојимо да докажемо да *Шћейан Мали* само привидно има пет чинова; скривеном логиком коју је уградио не само кôд системом и кôд програмом већ и самим поетским казивањем, Његош је тако изградио композицију овог дела да оно истовремено има и пет и шест чинова. Чак је завршетак *Шћейана Малог* далеко логичнији и лепши кад се појми постојање и шестог чина и кад се *Шћейан Мали* тако чита (а песник је уредио и то да читалац неће имати никаквих тешкоћа при читању на један или на други начин). Шести чин заправо почиње са шестом сценом трећег чина. То значи да се *Шћейан Мали* може читати и другачијим редоследом од „званичног", датог у штампаној вер-зији: чита се први, затим други чин; након тога трећи, закључно са петом сценом; након тога наставља се са читањем четвртог чина, петог, и тек потом повратак на шесту сцену трећег чина; тада је то – шести чин, и крај пређашњег трећег, а сада шестог чина, јесте и крај *Шћейана Малог*, далеко природнији и лепши – гуслар пева о главном боју са Турцима који се одиграо у време, али практично без присуства Лажног цара, и опева његову улогу тачно тако како ће касније и народни певач опевати.

Сви су изгледи да се сада позиција читаоца и аутора ових редова мењају, јер је пред аутором тек сада тежак задатак. Како показати (и доказати!) да је Његош и све то, извео такође, и строго и прецизно, поново са модела тро-четвородимензионалног *Свеша*. Како да покажемо да се у моделу налазе и бројеви 5 и 8 јер кад се трећи чин од 13 сцена растави на нови трећи и сасвим нови – шести чин, онда они имају по 5, односно 8 сцена. С друге стране, ако све време истичемо да је Његошев триптих јединствено дело, да ли се у овом моделу налазе и извори и за структуре и композиције преостала два дела – *Луче* и *Вијенца*?

Ради лакшег праћења даљег тока анализе одредићемо се овде ближе
2.9. и према **методологији интерпретације**. Приложену схему – преглед прорачуна, коју смо до сада разматрали, у оквиру овог поглавља, означићемо сада као „први преглед прорачуна", а овај који од овог момента па надаље
2.10. следи назваћемо **други преглед прорачуна**[31]. Позиваћемо се, при томе на поједине „сегменте" првог или другог прегледа прорачуна; такође и на укупну „документацију" дату у оквиру преостала три дела књиге, посебно оног у коме се налазе *Прилози и йрегледи*.

Потпун увид у суштину тро-четвородимензионалног простор–времена захтева, осим реченог у досадашњој анализи, да се пређе укупан пут од почетне до крајње тачке (коцке, односно хиперкоцке). И то јединичним ходом, али тако да се у сваком кораку прате и оне дистанце које су резултат стално присутног *ентитета три* и *ентитета четири*. То

---

[31] Ово не треба мешати са прегледима који се дају у прилозима књиге.

значи да кораке 1, 2 и 3 не пратимо само као такве, „огољене” и усамљене, јер они то никада не могу бити; ако су то кораци у тро-четвородимензионалном *Свету*, онда та карактеристика мора бити стално и присутна и видљива; и упркос томе што је та карakte-ристика тро-четворства стално присутна као јединствена карактеристика, ми смо принуђени да све представимо као две одвојене ситуације. Прва ситуација „корачања” јесте, према томе, 1–4; 2–5; 3–6; и друга 1–5; 2–6 и 3–7. Кораци 1, 2 и 3, карактеристиком тродимензионалности, досежу редом до 4, 5 и 6; а карактеристиком четвородимензионалности до 5, 6 и 7. Тако се потврђује оно што смо већ раније рекли. Тиме што смо прешли пут 0–1–2–3, ми смо у ствари неминовно прешли и цео пут до крајње тачке коцке, до тачке 7. Али не само то, доласком до крајње тачке коцке ми смо у ствари стигли и до крајње тачке хиперкоцке; то због тога што се између броја 7 и њему комплементарног броја, броја 8 (који су Арапи у прошлости, како смо видели, писали а и данас пишу као обрнуту седмицу) налази средишња тачка између почетног и крајњег темена хиперкоцке: 7–8 или исправније 7–7̈ (7 корака идући од почетне тачке и 7 корака идући од крајње тачке унатраг). А већ смо доста дискутовали о томе да свака средишња тачка у тродимензионалном („закривљеном”) простор–времену неминовно мора представљати и спој почетка са крајем.

I 4, 1, 3 (1 – 5 – 4 – 1)

II 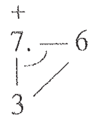 4, 3, 1 (7 – 3 – 6 – 7)

III 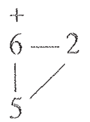 1, 3, 4 (6 – 5 – 2 – 6)

IV 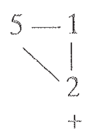 1, 4, 3 (2 – 1 – 5 – 2)

Овде се, како видимо, на известан начин понавља ситуација трочет-
2.10.1. ворства као **логичког квадрата** (коју смо имали у одељку 2.3.1) у форми:

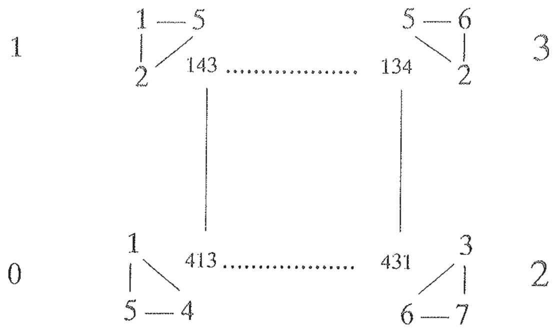

I

$$143 + 413 = 556$$
$$134 + 431 = 565$$
$$556 + 565 = 1121$$
$$\left.\begin{array}{l}1121 - 1106 = 015\\ 1121 - 1016 = 105\end{array}\right\} 90$$
$$100 + 20$$

II

$$015 \times 4 = 060\ (\times 3) = 120$$
$$105 \times 8 = 0840$$

III

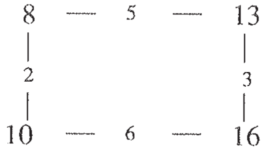

IV

5
(3)
2

2(2)4 1(2)3

3
(3)
6

$$422 + 123 = 571$$
$$235 + 336 = 571$$
$$\underbrace{571 + 571}_{1142} = 1121 + 0021$$

V_1

$$\begin{array}{r}556\\552\\554\\\hline 01662\end{array}\qquad\begin{array}{r}565\\552\\554\\\hline 01671\end{array}$$
$$01662 = 01661 + 01$$

$$\begin{array}{r}01662\\01671\\\hline 3333\\\times 2\\\hline 6666\end{array}$$

V_2 :

I II		II I
13 (5) 8		13 (2) 11
9 (1) 10		16 (4) 12

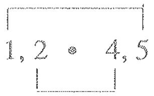

VI

$143 + 134 = 0277$

$413 + 431 = 0844$

$$\begin{array}{r} 844 \\ -\;277 \\ \hline \left.\begin{array}{r} 567 \\ 576 \end{array}\right\} 9 \end{array}$$

$0277_{10} \longrightarrow 0277_{10}$

$1528_{10} \longrightarrow 2770_{8}$

$1528_{10} \longrightarrow 02770_{8}$

$8128_{10} \longrightarrow 17700_{10}$

VII

$844 \times 2 = 1688\ (-288) = 1400$

$$\left.\begin{array}{l} 288 \times 2 = 576 \\ 277 \times 2 = 554 \end{array}\right\} 22$$

VIII

$1688 - 1016 = 672$

$672 : 8 = 84$

$672 : 3 = 0224$

$$\begin{array}{r} 1224 \\ -\;0224 \\ \hline 1000 \end{array}$$

$672 : 24 = 28$

$\downarrow$

8×3

6×4

$$\begin{array}{r} 1688 \\ -\;288 \\ \hline 1400 \end{array}$$

Према томе, нашим путем од само три корака, доспевши до тачке 3, ми смо стигли и до средишње тачке коцке и њене крајње тачке; до средишње и крајње тачке хиперкоцке. А пређеним путем, због односа према тројству и четворству, у исто време, ми смо неминовно поново „оцртавали" и „троуглове", како је овде приложено у другом прегледу прорачуна на страни 46. Неминовна је реализација три троугла. Због неминовности затварања циклуса, мора се, међутим, „наћи" и четврти троугао; има их доста на моделу коцке који би могли преузети улогу четвртог, али постоји само један који задовољава логику линије хода; и он се мора придружити тако да постане пар трећем.

Он, неминовно, као што се у прегледу види, мора бити у обрнутој позицији у односу на изворни ток линије. Троуглови су, по два и два, међусобно комплементарни и граде логички квадрат слично троугловима приказаним у првом прегледу прорачуна. И као за прва четири троугла и овде смо дали све потребне елементе.

Увид у те елементе препуштамо читаоцу, а ми ћемо помоћи само кратким указивањем на могућу анализу, идући од сегмента до сегмента (кажемо – могућу анализу, јер, ако су ово елементи једног природног кôда, они дају бесконачно много могућности за увиде у бесконачно много међуодноса; но било који, сваки појединачни однос, увек се налази у строгој вези са осталим међуодносима; у том смислу природни кодови се састоје од кôд програма који су и кодогени, способни за „самопрограмирање", самогенерисање нових програма).

Треба најпре упоредити сегменте првог и другог прегледа прорачуна. Позиционо записане дистанце између темена троуглова у првом прегледу сумирају се по дијагоналама логичког квадрата, док се у другом сумирају по странама квадрата. У сва четири резултата број 5 се појављује по два пута. Однос „суме сума" из другог прегледа према „суми сума" из првог прегледа је такав да лако проналазимо и природну мерну јединицу Вавилонаца (60), засновану на првом савршеном броју, и број 84, битну карактеристику и за генетски и хемијски кôд. Такође налазимо и темена првог могућег троугла у низу природних бројева 0, 1, 2 у форми броја 120. Коначно, сума 060+0840 = 900 показује да је укупно кретање кроз (Булову) коцку детерминисано обртима по модулу 9.

Да ли Његош јесте или није имао на уму ову логику можемо проверити тако што ћемо редослед његових певања – певања *Луче* или кола у *Вијенцу* и *Шћепану*, и међупевања (поетске целине између свака два кола у *Вијенцу* и *Шћепану*) ставити у овај однос. За *Лучу* то значи упоредити (у чему све?) певање прво и четврто; друго и пето; треће и шесто, итд.; у *Вијенцу* тако упоредити шесторо кола. За моменат се учини да се баш у *Шћепану* налазимо пред проблемом јер је ту седморо кола. Али, чим увидимо да су кола писана – или само у осмерцу, или само у шеснаестерцу, а једно је написано, до пола у осмерцу, а од пола у шеснаестерцу, све постаје

јасно: то су два кола (двоје кола!) у једном, те их укупно има осам. Али
сада поново проблем: наш модел има по три корака, а не по четири. У
ствари, никакав проблем не постоји ако је Његош заиста све усагласио са
Светом, тро-четвородимензионалним континуумом. На моделу коцке
заиста и има четири пара темена; само тада мора постојати и нулто теме,
2.11. а то онда значи да је оно и у систему **Његошевог поетског Света** (свесном
намером песника!) такође означено нулом. Према томе, кад тестирамо
Његошева кола у *Шћепану*, онда је неминовно да се са колом број 4, које
је пето по реду, упореди коло број 1, које је друго по реду, итд. (видети: сл.
3.1–3.6).

Резултати поређења могу се наћи на одговарајућим местима у трећем поглављу књиге. Но, ипак, већ овде ћемо рећи резултат за *Лучу*. Поређењем само броја стихова у певањима, непосредно се види да су сви односи усаглашени, можемо рећи стопроцентно, са златним пресеком и Фибоначијевим низом (једини изузетак јесте само једно одступање тек на трећој децимали; видети: сл. 3.4,в).

Ако се истим овим редоследом: 1–4; 2–5; 3–6 поређају међупевања у *Шћепану*, а испод тог низа бројева ставе бројеви сцена (јавленија) трећег чина у којима се та међупевања завршавају, добија се редослед, који, у крајњем исходу, означава низ природних бројева 0, 1, 2.... 19; чак је и за нулу нађено решење, с тим што је једино број 19 два пута заредом узет (!?). Треба запазити да сваком тројству садржаном у међупевањима одговара тројство садржано у сценама (дјејствима): међупевања 1–4 завршавају се у јавленијима 6–9; 2–5 у 7–10 и 3–6 у 8–11.

У сегменту IV показана је синтеза сегмента III првог и сегмента III другог прегледа прорачуна. У сегменту V_1 показани су даљи односи „суме сума" четири троугла првог прегледа и четири троугла другог прегледа; са изненађењем констатујемо да се поново тро-четвородимензионални простор–временски континуум „врти" у себи самом, и то дуж линије која спаја почетну и крајњу тачку (0, 1, 6, 7); једини нови број, број 2 симетрично се „растаче" на две јединице, што је укључено у остваривање равнотеже. Оно што представља, на известан начин, и лепоту свих ових симетричних преображаја јесте моменат када се постиже таква равнотежа где су све четири позиције „простор–времена" испуњене само шестицама (упоредити: Ракочевић, 1995б, стр. 196, ПП 18/с). У сегменту V_2 поново су упоређени I и II преглед прорачуна, са вредностима из сегмента III.

У сегменту VI показано је шта се догађа ако се дистанце за четири троугла саберу не дуж (пуних) вертикалних већ дуж хоризонталних (испрекиданих) линија. Резултат 0277 дат у декадном запису кореспондира како са четвртим савршеним бројем 8128, тако и са бројем 1528 датим у окталном запису. Што се четвртог савршеног броја тиче, немамо шта ново додати, јер смо раније већ показали да тро-четвородимензионални простор–временски континуум јесте могућ само као међуоднос савршених бројева. Али, шта значи број 1528? То је број стихова у Рукопису *Горског вијенца* који је Његош накнадно написао и који није могао послужити штампарима (у чему се сви значајнији истраживачи Његошевог дела слажу) јер је за њих морао бити нечитак. У актуелној *његошологији* сматра се да је то само пронађени *део* рукописа, до 1528 стиха, а да је преостали део изгубљен. Ми међутим, сматрамо да преостали део и не постоји! Овај Рукопис Његош је накнадно написао и то само до тог 1528-ог стиха, јер је једино тако могао, у кореспонденцији рукописне и штампане варијанте, да реализује све аспекте тро-четвородимензионалног простор–временског континуума.

У VI и VII сегменту показана је и веза са бројем 576 који смо назвали „анђеоским" бројем. У теорији детерминистичког хаоса уведен је појам „ђавоља лествица" (видети: Белић, 1990, стр. 134). Аналогно тој ситуацији ми смо увели појам „ђавољег броја"; броја 666, са којим се у строгом односу налази **анђеоски број**, а то је број 576 = 24^2 = 9 × 64. „Анђеоски број" представља једну од најважнијих карактеристика генетског кода (Ракочевић, 1994a, стр. 244). **2.12.**

Изворно, на моделу коцке тај број није ништа друго него „слика" првог могућег троугла из низа природних бројева. Наиме, низ природних бројева неминовно започиње са троуглом 1, 0, 2 (102), на првој фронталној страни коцке. Он се на другу фронталну страну (супротну првој) пресликава у троугао тако да је он не само на супротној страни коцке, већ и са супротне стране дијагонале стране коцке. Тако, док се основни троугао (102) на првој фронталној страни налази „доле", његова „слика", троугао 576 налази се „горе". Видимо још да је разлика сума по хоризонталним линијама логичког квадрата са четири троугла (567) тачно за јединични износ модула (броја 9) удаљена од „анђеоског броја".

У сегменту VII показано је да двоструки износ суме по горњој линији (2 × 277) износи тачно 554 што је истоветно са сумом дуж једне од дијагонала у квадрату четири троугла у првом прегледу прорачуна. Однос овог резултата са анђеоским бројем јесте 22 што је граница природних бројевних система чија се основа израчунава по формули $N_2 = 2\ (2n + 1)$ (n = 0,1,2,3,4,5). Овде је показан и резултат 1400 што је инверзија броја 0014 у четвородимензионалном простору. Појава бројева 11, 12, 13 и 14 у систему увек је од значаја да се уочи, јер се у том подручју низа природних бројева, како смо рекли, налази највећа могућност за инверзије и комплементарности ($12^2 = 144$; $21^2 = 441$; $13^2 = 169$; $31^2 = 961$ итд.).

У сегменту VIII показано је да сума доње линије троуглова у квадрату, њен двоструки износ (2 × 844=1688) стављен у однос са осмином четвртог савршеног броја (8128 : 8 = 1016) даје резултат 672, а то је истовремено и збир бинарних вредности за сва 64 кодона (трословне речи) у генетском коду на тзв. спратовној табели (Ракочевић, 1994а, стр. 56). Ту се непосредно види веза поново са бројем 84 који је карактеристичан број и у генетском и хемијском коду (толико ентитета, како смо већ назначили, има и у једном и у другом); назначена је и веза са другим савршеним бројем (бројем 28). Посебан случај је број 0224 који јединичним кораком (јединичном променом, на пример, по Греј коду) кореспондира са бројем 1224 који је значајна веза природних бројевних система, малочас назначене основе N_2 и шест линија на моделу коцке (6 × 14 = 84; 1224–84 = 1140; 114 је број накнадно додатих стихова у *Горском вијенцу*). А шта је тај број код Његоша? То је сума бројева који означавају кораке у којима се појављује *проза*. С обзиром на то да је у природним кодовима једна од најбитнијих карактеристика постојање система 6±1, изненађује то што је Његош строгим прорачунима реализовао и једну и другу ситуацију: 6+1 и 6–1. Уочавање ситуација 6±1 у нашем *Свету* могуће је већ тада када се схвати 2.13. да основних **правилних геометријских Платонових тела** има тачно 6–1; има их пет типова који су у исто време и 5 и 6 реалитета; и истовремено су три пара. Наиме, постоји најпре пар: коцка – октаедар; оно што их чини паром јесте бинарност у следећем: што је код коцке 6, код октаедра је 8 (стране); што је код коцке 8, код октаедра је 6 (темена). Следећи пар чине додекаедар и икосаедар са варирањем темена и страна у бројевима 12 и 20; коначно, трећи „пар” представља сâм тетраедар, који је „пар” по томе што садржи бинарност у себи самом: има и 4 темена и 4 стране. Ипак се, на крају крајева, мора рећи да је то само 6–1 ситуација. А шта је онда 6+1 ситуација? „Подсвест” хемијских елемената реализује се у природи у облику кристала. Постоји 6+1 кристалних система. Баш тако – и шест и седам! То отуда, што се тригонални и хексагонални кристални систем суперпонирају.

Али, не само то. У Природи налазимо и у другим случајевима ситуације 6±1. Нарочито је то лако пратити на таблици хемијских елемената по моделу „ваљка” (Ракочевић, 1991д, стр. 19). Систем хемијских елемената („стабилних”) Природа је реализовала на веома једноставан и оптималан начин: у једној „игри” између прва два савршена броја, броја 6 и броја 28; одиграна је игра са 2 : 1 у корист мањег броја („а воли бих да надјача мањи; / а ти, ага, браде ти свечеве?”): шестица игра својом целином, а двадесет-осмица својом половином. И то на два начина: систем од 84 хемијска елемента реализује се, или у 6 периода и 14 група; или, обрнуто, у 14 периода и 6 група.

Овај други случај јесте наша таблица по моделу „ваљка”. У свакој од 14 периода (половина 28-ице) има по 6 елемената. У последњој, 14-тој периоди ситуација је 6–1, због тога што је крајњи елеменат полонијум (Po) нестабилан и радиоактиван. Има међутим, логике да се свих шест елемената који су у додиру са нестабилним елементима, који су на граници, искључе из разматрања система „стабилних”. У том случају остаје их 78 (средишња тачка на моделу хиперкоцке). Али, кад човек и не би знао да је кључни број за сва разматрања система симетрија у природи, број 6, могао би доћи до следећег резона. По било којој особини, ако се нађе у скупу неколико јединки, и ако су све различите, тада неминовно мора постојати једна која је у разматраној карактеристици најслабија или је она која је најјача. Ако је то скуп од 6 елемената у једној периоди, на пример, онда по особини реактивности мора постојати онај који је најмање реактиван; по особини стабилности онај који је најмање стабилан. Али, то могу бити и јединке сасвим другачије природе и сасвим другачијих карактеристика. На пример, скуп јунака из *Горског вијенца*. И увек је могуће знати који је најбољи:

Чудне пушке, ваља мушку главу!
Свака наша шест путах одјекне,
а џефердар Томановић-Вука (*Вијенац*, 139–142)
девет путах једнако се чује.

Здраво твоја глава на рамена,
ти ћеш пушку другу набавити,
а у руке Мандушића Вука (*Вијенац*, 2816–2819)
биће свака пушка убојита!

Тако је и код хемијских елемената; систем од њих 6, увек је и систем 6+1 због тога што онај који се „додирује” са најмање стабилним у доњем реду, такође „припада” том реду, тој периоди! То је логика *Свеша*, у свим стварима, то је универзална карактеристика; и довољно је да мисаоно биће живи у том и таквом *Свеш̄у*, да стиче искуства па да дође до таквих закључака. И, сада, ако је у „доњој” периоди то систем 6+1, онда је у „горњој” периоди то неминовно систем 6–1. Свестан ове логике[32] на најдубљи могући начин, Његош је реализовао ситуације које не би могли да реализују ни сви компјутери света. А могао би сваки појединац, ако би могао! Ко ће се следећи, и када, родити да може да учини то што је учинио Његош, сасвим је друго питање.

2.14. Дакле, Његош је на најбриљантнији начин реализовао и **ситуације 6+1** и **6–1**. Ситуацију 6+1 реализовао је два пута, али потпуно истоветном методологијом. Једанпут за ситуацију 6+1 Црногораца (са именом Вук) и други пут за ситуацију 6+1 Турака (Табеле 3.26–3.51). Применио је дакле потпуно истоветну методологију за шесторицу, од Вука Марковића до Вука Мандушића и Вука Мићуновића. А систем је „плус један” јер је седми – Вук Бориловић, неми лик, који не говори, већ други говоре о његовим јунаштвима. При томе, као што је Његош у додатном Рукопису сваку непарну страну написао проређено, а сваку парну згуснуто, тако је и овде сваког значајног Вука распоредио на непарне позиције, а сваког мање

---

[32] Логика универзалних односа целине и делова, а не односа међу хемијским елементима, за које, наравно, ови универзални односи такође морају бити важећи.

значајног на парне позиције (по редоследу њиховог укључивања у драмске ситуације, редоследу појављивања у *Вијенцу*). На непарним позицијама су Вук Томановић, Вук Мићуновић и Вук Мандушић (као и седми Вук Бориловић – „Са соколом Бориловић Вуком...”). На парним позицијама су Вук Марковић који се само једном појављује; Вук Раслапчевић и Вук Љешевоступац који поје уз гусле. Уз то сваки „непарни” Вук појављује се парни број пута, а сваки „парни” Вук појављује се непарни број пута, осим једног изузетка (тако како је и у Природи, увек са једним изузетком, увек са једним степеном слободе...). Тако је и са шест Турака у „делегацији” за преговоре (са седмим сватом Турчином). Два пута Његош доследно изведе исту методологију. Као да претпоставља да ће бити „неверних Тома”. Крајњи резултат је тај да бројеви који се добију за Црногорце и Турке чине систем хиперкоцке и додирују се по комплементарности и супротности (видети: таб. 3.44/I).

И као што је тако доследно и прецизно показао игру за систем 6+1, тако је то исто учинио и за систем 6–1. А то је *сисшем ӣрозе и ӣоезије*. Тачно тако као што смо разматрали проблем логичке ситуације „додира” стабилних и нестабилних хемијских елемената, или реактивних и нереактивних елемената и сл., исто тако можемо да разматрамо два система у „додиру” – система поезије и прозе. Али, то није случај када ми тражимо погодну „истраживачку” методологију, већ је случај да нам Његош непосредно предочава да је он ситуације прозе у укупном поетском делу тако (намерно) распоредио, да све заједно чини такав *хармониони сисшем* да то, што се кореспонденције са природним кодовима тиче, надмашује све што знамо у људском стваралаштву. Ми, намерно морамо да кажемо – *хармониони*, уместо математички, јер као што смо показали, западна математика је ту недостатна; и чак није ни реч о тој западној математици, па се тек у том смислу и ми слажемо са нашим критичарима који нас оптужују и осуђују што смо Његоша назвали и – математичарем. Да, код Његоша је реч о далеко комплекснијој науци, која је више и од појма мултидисциплинарности и интердисциплинарности, те смо се определили за појам *хармонионосши* и науку – *хармониологију*, као науку о изворним принципима хармоније засноване на неминовним математичким принципима такве природне математике која се искључиво бави тро-четвородимензионалим *Свешом* – простор–временским континуумом.

У науци о генетском коду, од 64 кодона (трословне речи), три су дуго времена сматрани за „нонсенс” ситуације, дакле бесмислене, јер немају конкретно значење, нису ознака за одговарајућу аминокиселину, као што је то случај са преосталих 61. Тек касније је установљено да они представљају тзв. „стоп” ситуације, означавају прекид синтезе протеина. И откуд Његошу тачно шест места прозе, па још учини то да једно место буде „нонсенс”, да нема никаквог значења, а то је оно место кад несрећни Поп Мићо покушава да ишчитава оно што читати не уме?!

Неверицу читаоца хоћемо овог пута одмах да спречимо ако покажемо да је број корака у којима се проза изговара (збир тих бројева) такав да даје број, управо овај који следи из тро-четворства простор–времена, а који смо приказали у сегменту VIII другог прегледа прорачуна: 1224 (табеле 3.52–3.55). Уз то, ако се саберу и бројеви који означавају бројеве лица која говоре прозу, бројеве у редоследу свих лица *Горског вијенца*, сума износи 121 (табела 3.53/V) који, као што видимо, јесте карактеристичан број за један од четири троугла у логичком квадрату приказаном у првом прегледу прорачуна. Узгред, не треба сметнути с ума да је број 121 истовремено и 11^2.

2.15. Након ове анализе, поново се враћамо на сегмент III. Ту је дат збир темена за четири нова троугла у другом прегледу, у односу на **четири троугла** у првом прегледу. У првом прегледу то је ситуација назначена у сегменту III. Тамо су били и Његошеви бројеви 9, 10, 11, 13. А овде? Једино је поновљен број 13 у овом новом систему четири троугла. Али зато још једном имамо коначно тај тражени број 10 (иако смо га већ нашли, као збир дистанци). Ту је сада и број 8 и број 5 као дистанца броја 8 до броја 13 (сл. 2.6). Сада већ има реалне основе да нам читалац може поверовати да смо, ево, пронашли „Његошев мајдан" из кога он црпе све своје „бројеве". Не за-боравимо, тај „мајдан" је увек тро-четвородимензионални *Свеш* који Његош јесте појмио и то на најдубљи, не само поетски и филозофски већ и, како видимо, на најдубљи научно-истраживачки начин. Ми, наиме, морамо да укажемо на чињеницу да је укупна Западна наука дефектна управо у томе што не схвата да су природни закони – системи кодова; а када се то зна, није довољно да се само „измере величине" и само по једанпут „саберу бројеви"[33].

2.16. Налазећи се, коначно, у **Његошевом мајдану** из којег он црпе релације за своје поетске структуре, тј. налазећи се на извору *Свеша* – тро-четвородимензионалног простор–временског континуума, у могућности смо да остваримо и друге увиде који се тичу укупне Његошеве стратегије, али, истовремено, и стратегије Природе.

Поређењем логичког квадрата састављеног из четири троугла, у првом случају (сегмент III првог прегледа прорачуна) и у другом случају (сегмент III другог прегледа прорачуна), видимо да, ако се оба логичка квадрата узму заједно, на апсциси постоје следећи бројеви: 9 и 10; 12 и 16. Већ сама та чињеница говори да мора постојати дубља веза између декадног бројевног система и хексадекадног и да се та веза на одређени начин остварује преко броја 12 (овакав закључак, наравно, има смисла само тада ако долази након укупне логичке анализе коју смо до сада дали). Број 12

---

[33] Недавно је показано (Shcherbak, 1994) да три шестокодонске (шесторечне) аминокиселине – конституенти генетског кода – два пута улазе у „рачун" преко броја нуклеона (упоредити: Ракочевић, 1995б, стр. 194).

је 3 корака далеко од броја 9 који је граница декадног бројевног система; и такође три корака од броја 15 који представља границу хексадекадног бројевног система.

Управо са овом логиком Његош је усагласио коначне резултате свих „обрта" за систем 6+1 Црногораца и 6+1 Турака с једне стране и система броја изотопа у скупу стабилних хемијских елемената. Или, да прецизирамо: Његош је своја два система (Његош I и Његош II у прилогу 1) усагласио са системом 9–10–12–16, а Природа је са истим тим системом усагласила број изотопа.

У досадашњој анализи ми смо показали, између осталог, и то да тро-четвородимензионални простор–временски *Свет* неминовно исказује своју суштину у укрштајним линијама, пре свега у двема основним: бочној линији, карактерисаној самим изворним ентитетима (ентитет три и ентитет четири) и уздужној линији која повезује почетну (0) и крајњу тачку (7 на „коцки" и 15 на „хиперкоцки"). Дуж прве линије, корачајући јединичним, равномерним корацима настају четири троугла (сегмент III првог прегледа); дуж друге линије, такође, настају четири троугла (сегмент III другог прегледа). У оба случаја троуглови неминовно формирају логички квадрат. У првом, дистанце између темена следе логику низа природних бројева: 1, 2, 3, 4; у другом, стартују са закашњењем од једног корака и чине један „прескок", и то управо код једног од два основна ентитета, код броја 4; али управо овим „скривањем", ентитет четири у својој потпуној пуноћи долази до изражаја: у односу на тај број, два претходна броја и два следећа налазе се у строгој бинарној равнотежној вези. Али, из ове игре „скривања" није искључен ни први ентитет – ентитет три. И док четворка ту игру одигра на двема линијама дистанци првог и другог логичког квадрата, дотле тројка ту игру одигра на једној линији дистанци између самих вредности темена једног и другог логичког квадрата (сегмент V другог прегледа).

Пуна и потпуна логичност, смисаоност и лепота *Света* тро-четворства показује се, ипак, тек када се међусобно упореде и ставе у однос дистанце првог и другог логичког квадрата, како је показано у сегменту IV; реализује се два пута број два и број три. Из ове чињенице следи да изворни ентитети – три и четири – осим што се упуте ка равнотежи првим бинарним циклусом, и преобрате се у *шест* и *два*, системом дистанци успостављају и нови вид равнотеже. А он се састоји у следећем. Након првог циклуса имамо два пара ентитета: 3–6 и 4–2; након тога „договор" је следећи: у формирању дистанци на двема основним укрштајним линијама, оба пара биће заступљена својим мањим вредностима; тиме се постиже и то да су два пара ентитета заступљена у овој новој равнотежи – једанпут изворним (примарним) и једанпут изведеним (секундарним) ентитетом. Тиме се постиже и нова – равнотежа у равнотежи!

Тако, од овог момента, уочавамо да се веза између кључних тачака *Света* тро-четворства реализује преко *ентитета два* и *ентитета три*, другим речима, преко двојства–тројства.

За случај да се ово читаоцу не чини довољно убедљивим подсећамо на то да су ентитети два и три у ствари и први услов за стварање ситуације у којој се може корачати кроз „закривљени" простор–временски континуум. Ако, наиме, суштину могуће димензионалности *Света* засноване на бинарној логици чине тачке и дистанце међу њима (са једном тачком – нултодимензионални свет; са две – једнодимензионални; са четири – дводимензионални; са осам – тродимензионални итд.), онда тек након једнодимензионалног простора постоје услови за закривљеност и цикличност. Тек са појавом треће тачке (а након реализоване две дистанце) могућа је и трећа дистанца која може представљати и „заобилазни" повратак у прву тачку (реализација „троугла").

2.17. Дакле, први услов за настанак *Света* који ће карактерисати **цикличност и периодичност** појавности јесте постојање најмање *три тачке*, са *две дистанце* међу њима. А након тога све иде „само од себе": са сваком новом тачком повећава се и број дистанци. И чини се да би то тако, линеарним путем, могло ићи до у бесконачност. Међутим, „корачање" се зауставља већ у четвртом кораку (са четири реализоване тачке), са новом реализацијом логичког квадрата (како год да кренемо и куд год да кренемо, само прелазимо из једног вида у други и другачији вид логичког квадрата). При томе пуна „истина" сваке реализоване ситуације – тачака и дистанци међу њима – исказује се тек са њиховим пуним и потпуним међуодносом. А то подразумева да ако број честица означимо са d, а број дистанци са c, морамо знати и резултат њиховог међуодноса: c^d и d^c.

И како, онда, стоје ствари са *првим условом*, са три тачке и две дистанце међу њима? Већ у првом циклусу међуодноса имамо $2^3 = 8$ и $3^2 = 9$; у другом циклусу, уз неминовно укрштање, имамо $8^2 = 64$ и $9^2 = 81$; односно, $8^3 = 512$ и $9^3 = 729$ (видети: Ракочевић, 1991д, стр. 13, сл. 3.3) (укрштање се односи на ситуацију у којој је 2^3 мање од 3^2, и, обрнуто, 3^4 веће од 4^3).

Како видимо, овакво укрштање броја тачака и дистанци реализује се један једини пут, на путу од нулте ситуације до бесконачности. Зар је онда чудно што је управо у ту ситуацију „лоциран" и хемијски и генетски код. И, с друге стране, ако је то једина ситуација која неминовно следи из односа *ентитета два* и *ентитета три* као последице чињенице да је наш *Свет* тро-четвородимензионалан, зар је онда чудно што су могли **2.18.** постојати такви мислиоци, попут **Хомера, Дантеа, Шекспира, Гетеа, Пушкина, Његоша и Толстоја** (видети прилог 2) који су ту једину ситуацију појмили и уградили је у своје поетске кодовне системе?

Но, ипак, да прецизирамо у чему је суштина тог укрштања: други степен броја c^d за *три* тачке једнак је првом степену броја d^c за *четири* тачке; односно, други степен броја d^c за *три* тачке једнак је првом степену броја c^d за *четири* тачке.

Овим још није завршена дискусија о ситуацији укрштања; дискутовали смо ситуације 8^2 и 9^2, а остале су још ситуације $8^3 = 512$ и $9^3 = 729$. Ове две ситуације, заједно, такође, имају статус једног јединог случаја, јединствене непоновљиве ситуације. Број 512 је број којим је детерминисано генерисање трећег савршеног броја.

Двоструки износ овог броја јесте број 1024; оба заједно су елементи новог система, чији су чланови још број $9^3 = 729$ и број $(9^3+10^3) = (12^3+1^3) =$ $= 1729$. Битна карактеристика овог новог четворочланог система јесте то што, како видимо, садржи и познати Рамануџанов број – број 1729 који је први могући случај, у низу природних бројева, да постоје *два* пара од по два броја, таква да њихове суме *трећег* степена дају исти резултат. Тиме смо, и даље, у подручју логике односа детерминисаних ентитетом *два* и ентитетом *три*.

Видимо, дакле, да и „независно" од коцке и хиперкоцке, ако пођемо „правом" линијом кроз простор–време, ми неминовно, већ у другом–трећем кораку долазимо у ситуацију укрштања карактерисану тро-четворством. Овде се, наравно, и неминовно, онда намеће и питање о томе да ли је уопште могућ некакав другачији *Свет* који не би био тро-четвородимензионалан. Али, ми се тим питањем, за ову прилику, нећемо бавити већ ћемо наставити да тестирамо Ајнштајнову хипотезу (и тврдњу) да је наш *Свет* тро-четвородимензионалан. Наставићемо, заправо, са логичком анализом која треба да покаже шта све у том и таквом *Свету* неминовно следи, ако он заиста јесте тро-четворство по себи и у себи самом.

Ако код нашег читаоца и даље има неверице, ако сумња у то да је суштина нашег *Света* та и таква каквом је приказујемо, покушаћемо да га уверимо и аргументацијом да из међуодноса ентитета *два* и ентитета *три* резултира и други основни стратегијски принцип „дјеиствија" Природе. То је принцип остваривања најбоље могуће пропорције. Овде нам је, срећом, олакшана ситуација јер је одавно и у Западној науци познато да је најбоља могућа пропорција она коју представља такозвани „златни пресек". Да објаснимо: кад једну целину, једну дуж, на пример, поделимо на два једнака дела, онда се ти делови налазе у међусобно симетричном и хармоничном односу баш тиме што су једнаки. Шта се, међутим, дешава ако дуж поделимо на два неједнака дела? И постоји ли и у том случају могућност за симетрију и хармонију? Постоји, и то је случај најбоље могуће пропорције – златни пресек: треба дуж поделити тако да се њен већи део према мањем односи на исти начин као и цела дуж према већем делу: $(a + b) / a = a/b$. У златном пресеку саграђена је Кеопсова пирамида, атинске палате и многе друге грађевине старог *Света*. Али, на специфичан начин у златном пресеку саграђени су и сви живи створови на нашој „Кугли" за које знамо. А знамо, према сведочењу саме Западне науке, доста о томе. Најпре, то да је златни пресек у грађи организама на известан начин посредован. Тако, распоред изданака код биљака следи

2.19. логику садржану у **Фибоначијевом низу** бројева, а сам низ садржи у себи логику златног пресека (о Фибоначијевом низу видети у прегледу 2). То би била, да тако кажемо, унутрашња логика или унутрашња суштина Фибоначијевог низа. А спољашња је непосредно видљива и очигледна: то је низ чији је сваки члан након првог (не рачунајући нулти) једнак суми своја два претходна члана: 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21,..., итд. Однос свака два суседа, већ након трећег–четвртог члана, приближно је једнак златном пресеку 1,618033...; у ствари, тај однос се асимптотски приближава златном пресеку, али га никада не достигне због тога што златни пресек представља непрекидну поделу (дужи) и самим тим је ирационалан број, док је однос свака два суседа, не само по дефиницији, већ и неминовно – по природи ствари – рационалан број. То све је познато Западној науци. Такође и чињеница да не само изданци биљака већ и код животиња, и код човека, однос делова тела је такав да у суштини представља исказ суштине Фибоначијевог низа, односно златног пресека (видети: Hodge, 1983, стр. 1179; 2032–2035: Strasburger et al, 1988, стр. 144–149; Paturi, 1974, стр. 99–103; Petuhov, 1988, стр. 260–274). Али, оно што изненађује јесте чињеница да Западна наука и не помиња (бар до сада) да би се извор тих суштина морао налазити и у хемијском и у генетском коду; и када јој се то предочи, она остаје и глува и слепа, те и даље све то наводи само као куриозитете и „примере" разноврсности приступа Природе у њеном величанственом и врхунском градитељству. А било би природно очекивати да, ако се Златни пресек и Фибоначијев низ налазе на „излазу" – у појавности самих организама, морали би се налазити и на „улазу", у ономе што је извор грађе организама – у хемијском и генетском коду; спољашња правилност и регуларност морала би бити узрокована адекватном унутрашњом (исте врсте) правилношћу – регуларношћу. Тако би то морало бити у строго организованим – *регуларним системима.* Да парадокс буде већи, Западна наука је открила да наведене суштине представљају битне карактеристике *ирегуларних система* који су на граници са регуларним, али то није утицало на Западну науку да исте правилности потражи и у хемијском и генетском коду.

У теорији детерминистичког хаоса, недвосмислено је, наиме, утврђено, и теоријским и експерименталним путем, да се тзв. квазипериодични прелаз у хаос остварује управо логиком Фибоначијевог низа, и то идући само до његовог деветог члана (ако се рачуна и нулти члан), до броја 21 (видети: Белић, 1990, стр. 134). Кад смо у претходном раду показали (РМ, 1990а, стр. 11) да је иста та логика садржана и у генетском коду, и то тачно до броја 21, позвани експерти – представници мишљења које и данас карактерише Западну науку, само су се са чуђењем запитали: „зашто би број 21 био нешто посебно значајан"; или су презриво одбили сваку дискусију, након закључка да аутор сматра да „у генетском коду има 21 ентитет, због тога што је број 21 члан Фибоначијевог низа". Овим је само потврђено да је неспоразум потпун и да парцијална Западна наука не допушта да јој се мисли помуте никаквом идејом универзалности и интегратизма.

Тек, након ових напомена читалац може појмити на какав је тек одбојан и неприхватљив став наишао наш рад о Његошу (Ракочевић, 1989) у коме се већ у поднаслову тврдило да је „тополошки модел генетског кода кључ за тумачење Његошевог дела"; и даље се и показивало и доказивало да је Његош композицију сва три своја дела, као јединственог триптиха, изградио управо на логици Фибоначијевог низа и то само до деветог члана, до броја 21. Тако нешто се у науци двадесетог века не може прихватити. А, ако баш и има нечега од тог „злата" у Његошевом делу, онда је то нешто чега он није био свестан и што је једноставно резултат његове интуиције и талента. Супротно таквим закључцима и ставовима, оно што ми тврдимо, и што настојимо, ево, идући корак по корак да докажемо, јесу заправо чињенице које показују да је реч о таквој строгој и прецизној логици да не само што човек мора да је буде свестан, него мора и да уложи много труда, да је најпре открије, а затим још више труда да је угради у своје „архитектонско" дело.

ЛОГИКА ЊЕГОШЕВОГ ЛОГОСА

Мрави, позвати на биће Творцем, састављају своја искуствена мравишта, и пчеле великољепне своје палате. И ја, како твар умна Створитеља, треба согласију општем да подражавам.

П. П. Његош

3. Простори поезије

3.1. УВОД

У овом делу нашег казивања желимо да покажемо на који начин литерарно дело Владике и Господара Црне Горе Петра II Петровића Његоша, својом композицијом и структуром, изражава све битне карактеристике универзалног кода природе. При томе ћемо три најзначајнија Његошева дела: *Лучу микрокозма*, *Горски вијенац* и *Лажног цара Шћепана Малог* (у даљем тексту: *Луча*, *Вијенац* и *Шћепан*) сматрати једним јединственим делом, Триптихом.

Полазимо дакле од *опште* хипотезе да је ово јединствено дело, свесном намером песника писано тако да уз поетску садржину и поруку, мисаони и филозофски садржај, истовремено представља и јединствен, специфичан математички и научни кôд систем и код(огени) програм.[34]

Карактеристике, законитости, симетрију и правилности универзалног кода Његош је исказао пре свега бројем стихова у оквиру појединих поетских целина. Али не само бројем стихова, већ и бројем слогова, певања, међупевања; чинова, сцена; бројем корака у редоследу појављивања личности (ликова) итд. Све идеје исказане на овај начин (композицијом и структуром) кореспондирају и са поетском садржином, али се ми њоме (том кореспонденцијом) овде нећемо бавити (упућујемо читаоца на наше радове о томе дате овде у *списку литературе*).

Верујемо да ће се показати да је присуство *универзалног кôда* главни разлог што поетско дело највећег српског и црногорског, свакако (према мишљењу већине критичара) и највећег песника наших простора до дана данашњег – 145 година од песникове смрти – није протумачено[35].

---

[34] Ако под кôдом подразумевамо кореспонденцију двеју азбука, тада у најопштијем случају под првом азбуком можемо подразумевати *целину*, а под другом азбуком један или више *делова* целине. Отуда пројектовати и изградити складну целину из делова, значи бавити се кôдом, уствари бавити се универзалним кôдом као кôдним системом, кôдним програмом и кôдогеним програмом – програмом који ствара кôд. Ипак, није свако пројектовање складне целине и пројектовање универзалног кода, већ само оно које перманентно, у свакој тачки изградње, очувава кореспонденцију двеју азбука (изворних, или новостворених). У Његошевом случају, перманентно се очувава кореспонденција прве азбуке коју представља структура и композиција, и друге азбуке коју представља поетски (и филозофски) садржај.

[35] Његош је умро 1851. године, а то је пре 145 године у односу на 1996. годину када је компјутерски слаган већи део ове књиге.

3.2. МЕТОДОЛОГИЈА

Реч је о методологији презентације материјала и интерпретације научних садржаја (методологија истраживања је непосредно очигледна). Укупан материјал којим се доказује постављена генерална хипотеза биће груписан у оквиру четири логичке целине, четири основна логичка проблема које је решавао песник при изградњи композиције и структуре дела и при осмишљавању простора поетске садржине: 1. Основна структура; 2. Целина и делови; 3. Систем шестице (као савршеног броја) и 4. Тродимензионалност дела. Поступак извођења научног доказа имаће следећи ток: најпре се дају чињенице, потом тумачење смисла и значења са аспекта универзалног кода и, најзад, докази и аргументи за постојање кôд система.

Из истраживања и интерпретације сваке појединe групе научних садржаја, закључак би требало да буде непосредно очигледан као и *степен извесности* (да то тако јесте), условљен и детерминисан степеном уверљивости доказног материјала и поступка. У појединим случајевима степен извесности и уверљивости биће и непосредно назначени.

Извесност I степена имамо тада када је извесно да је у питању кôд систем, извесна су решења кôд програма и познат је кључ шифре. *Извесност II степена* подразумева извесност постојања кôд система, али нису извесна сва битна решења кôд програма, нити је познат кључ шифре. Коначно, *извесност III степена* имамо тада када је извесно да се ради о систему који је на неки (у овом моменту непознат) начин у вези са основним кôд системом читавог дела. У овом случају неизвестан је и кôд програм, па самим тим и кључ шифре. Међутим, откривање постојања система и у овом смислу веома је битно јер се тиме открива логичка структура дела, бар на оном нивоу и у оном смислу на које указује Соломон Маркус (Markus, 1974), као веома значајне у књижевно-теоријској анализи[36].

Осим овог основног текста, паралелно дајемо табеларне прегледе којима се истражују и интерпретирају *кôд програми*. Формом, то нису програми које је непосредно користио песник, али логичком садржином они то јесу. Њима се, наиме, доказује да је песник све време истрајавао на реализацији *согласија општег*,[37] како кроз форму коју (и какву) он сам даје, тако и садржајем, који перманентно усаглашава са формом, на исти онај начин који и Природа (по песниковом виђењу и уверењу) усаглашава своје форме и своје садржаје.

---

[36] На читаоцу је да закључи о којем степену извесности је реч у сваком појединoм, конкретном случају анализе.

[37] „И ја, како твар умна створитеља, треба согласију општем да подражавам". (Из писма које је Његош упутио Сими Милутиновићу Сарајлији, свом учитељу, заједно са рукописом *Луче*, и уз молбу: ‚да ми га даш напечатати у тамошњу дивну печатњу").

3.3. ЛОГИКА ПРОСТОРА ПОЕЗИЈЕ

ОСНОВНА СТРУКТУРА (I)
ТРОДИМЕНЗИОНАЛНОСТ (I)

3.3.1. *Односи Фибоначијевог низа и закон јединичне промене и/или дистанце*

Чињенице

Пада у очи парадоксална чињеница: у броју стихова *Луче* и *Вијенца*, делима која су по литерарној вредности далеко изнад *Шћепана*, на први поглед нема никакве уређености, или истицања неког посебног смисла. У броју стихова *Шћепана* (посебно у колима) уређеност је очигледна. *Вијенац* је, чак, тако штампан (под непосредном контролом песника) да се не могу јасно уочити наслови и посебни делови књиге.

Смисао и значење

Ова „разбијеност" структуре и композиције само је привид. Све је подређено једном дубљем унутрашњем закону чији су израз карактеристике универзалног кода.

Докази и аргументи

На сл. 3.1–3.7. недвосмислено је показано да је број певања, број стихова и број кола у сва три Његошева дела тачно и прецизно утврђен тако да је у сагласности са односима у Фибоначијевом низу и са законом јединичне промене и/или дистанце. Посебно на сл. 3.1. види се да сва „четири" дела – четири опуса (са *Вијенцем* у две верзије!) граде логички квадрат бинарне симетрије. У свим случајевима постигнута је пуна усаглашеност са логичким квадратом бинарне симетрије и законом дијагоналне равнотеже.

На слици 3.2.а назначен је број стихова у међупевањима *Вијенца* (Прво издање: I ГВ). Међупевање чине стихови између два кола (нулто међупевање је испред првог кола). Број стихова је толики да збир цифара, тј. дистанце тих збирова (сума) дају бинарни след: 1, 2, 4 под условом да се редослед међупевања посматра аналогно редоследу темена коцке: I–IV; II–V; III–VI.

На слици 3.2.б назначен је број стихова у међупевањима прве верзије *Вијенца*. Односи у сумама цифара успостављају се преко целих бројева. Дистанце 12–9–5 су у вези са дефинитивном верзијом (видети следећи став).

Поређењем резултата из *а* и *б* види се да је све усаглашено са законом јединичне промене: успоставља се редослед низа природних бројева – 1, 2, 3, 4 (сл. 3.2.в).

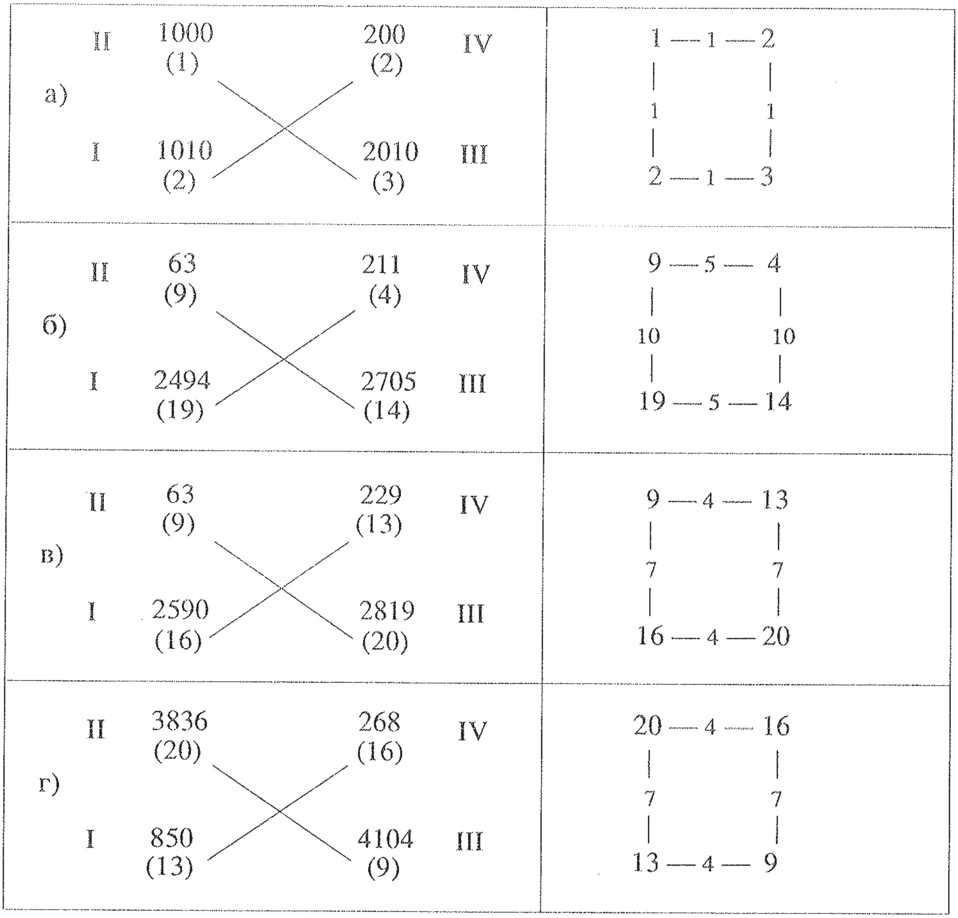

Сл. 3.1.

а) Број стихова у певањима *Луче*: I. Број стихова у 1–3. певању; II. Број стихова у 4–6. певању; III. Укупно стихова у *Лучи*; IV. Број стихова у Посвети;

б) Број стихова у првој верзији *Вијенца* (без накнадно додатих 114 стихова): I. Број стихова у Вијенцу изван кола; II. Број стихова у Посвети (заједно са редовима тачкица); III. Укупно стихова у првој верзији *Вијенца*; IV. Број стихова у колима;

в) Број стихова у дефинитивној верзији *Вијенца* (распоред као под *б*); у позицији I је број стихова изван кола (у међупевањима као и на слици 3.2.а). То је број 10 × 259; бројем 259 детерминисани су кључни односи конституената генетског кода (Ракочевић, 1995б, стр. 194);

г) Број стихова у *Шћепану*: I. Број стихова у трећем чину; II. Укупно стихова минус IV; III. Укупно стихова у *Шћепану*; IV. Укупно стихова у колима *Шћепана* плус 64 стиха шестог јавленија трећег (шестог ?) чина.

а)

0.	197	(17)
I.	272	(11)
II.	88	(16)
III.	330	(6)
IV.	136	(10)
V.	1395	(18)
VI.	172	(10)

I	11 — 1 — 10	IV
II	16 — 2 — 18	V
III	6 — 4 — 10	VI

б)

0.	155	(11)
I.	268	(16)
II.	81	(9)
III.	302	(5)
IV.	121	(4)
V.	1395	(18)
VI.	172	(10)

I	16 — 12 — 4	IV
II	9 — 9 — 18	V
III	5 — 5 — 10	VI

16 : 4 = 4

18 : 9 = 2

10 : 5 = 2

в)

$$\begin{array}{ccccc}1 & & 2 & & 4\\ & \underbrace{\quad}_{1} & & \underbrace{\quad}_{2} & \end{array}\; ; \qquad \begin{array}{cccccl}12 & & 9 & & 5 & \longrightarrow 1, 2, 4, 3, 0, 5\\ & \underbrace{\quad}_{3} & & \underbrace{\quad}_{4} & & \longrightarrow 1, 2, 3, 4\end{array}$$

Сл. 3.2.

а) Број стихова у међупевањима дефинитивне (штампане) верзије *Вијенца*;

б) Број стихова у међупевањима изворне верзије (без накнадно додатих 114 стихова) *Вијенца*, то јест *Рукописа* са 1528 стихова;

в) Континуални редослед дистанци изворно датих у *а* и *б*.

Коментар: У горњем реду под *в* низ 0, 1, 2, 3, 4, 5 добија се тако што се бројеви прочитају модуларно, и то по модулу 9 (на часовнику бројеве читамо по модулу 12, па је 12 модуларна нула, 13 је модуларно 1 итд.). Све заједно, у оба низа, Његош је остварио ређање бројева по закону јединичне промене, а уз то се други низ од првог разликује по томе што је скраћен за јединицу, како на почетку тако и на крају.

а)	0.	817	(16)	IV.	22	(4)
	I.	1184	(14)	V.	80	(8)
	II.	76	(13)	VI.	38	(11)
	III.	80	(8)	VII.	1603	(10)

б)	0	16 — 6 — 10	VII
	II	13 — 5 — 8	V
	IV	4 — 4 — 8	III
	VI	11 — 3 — 14	I

Сл. 3.3.

а) Број стихова у међупевањима *Шћепана Малог*. У загради је назначен збир цифара броја стихова сваког појединачног међупевања; Број 1184 је трећи по реду „пријатељски” број.

б) Међупевања су означена кореспондентно паровима темена за сваку од четири дијагонале коцке; уређеност парност-непарност је очигледна (упоредити са системом парности – непарности Мендељејева у: Кедров, 1977, стр. 128, фотокопија IV).

Коментар: Сводећи овако прецизно односе у броју стихова по певањима са сегментом низа природних бројева 3–4–5–6 Његош нам предочава, с једне стране закон јединичне промене, с друге стране Питагорин закон према коме је $3^2 + 4^2 =$ $= 5^2$, и, с треће стране, Платонов закон према коме се, у односу на Питагору досеже један корак даље и један корак височије: $3^3 + 4^3 + 5^3 = = 6^3$. Владимир Шчербак, родом Украјинац који живи у Казахстану, у Алма Ати, професор физике који се више од деценије интензивно бави генетским кодом, доказао је недавно (Shcherbak, 1993, 1994) да је број нуклеона у двема класама протеинских аминокиселина, конституената генетског кода, у четворокодонским и нечетворскодонским аминокиселинама (читати: у четворореченим и нечетвororечним) „изабран” строго по Питагорином закону. С друге стране, моја маленкост је управо данас (21.07.1999. године) завршила научни рад о генетском коду (Ракочевић, 1999) у коме се доказује да су кључне класификације аминокиселина детерминисане управо Платоновим законом.

а)	$\frac{a}{b} = \frac{a+b}{a}$	
б)	$350 : 210 = 1{,}\overline{666}$ $5 : 3 = 1{,}\overline{666}$ $560 : 350 = 1{,}6$ $8 : 5 = 1{,}6$	(1 – 4)
в)	$510 : 320 = 1{,}6$ $8 : 5 = 1{,}6$ $830 : 510 = 1{,}627$ $13 : 8 = 1{,}625$	(5 – 2)
г)	$340 : 280 = 1{,}2$ $620 : 340 = 1{,}8$ $1{,}8 : 1{,}2 = 1{,}5$ $3 : 2 = 1{,}5$	(3 – 6)

Сл. 3.4.

Број стихова у певањима *Луче* усаглашен је са моделом коцке кроз однос чланова Фибоначијевог низа.

а) Модел златног пресека;

б) Однос броја стихова у певањима I и IV у потпуности је усаглашен са односом чланова Фибоначијевог низа 3, 5 и 8;

в) Однос броја стихова у певањима V и II у потпуности је усаглашен са односом чланова Фибоначијевог низа 5, 8 и 13;

г) Однос броја стихова у певањима III и VI у потпуности је усаглашен са односом чланова Фибоначијевог низа 2 и 3.

Коментар: Фибоначијев низ бројева најлакше је разумети ако се пође од најмањег могућег низа бројева, довољног да искаже различитост, од низа (0, 1). Низ се онда проширује сабирањем два последња члана и дописивањем резултата сабирања. На тај начин од првобитног низа (0, 1) постаје низ (0, 1, 1), затим низ (0, 1, 1, 2, 3), (0, 1, 1, 2, 3) итд. Математички се лако доказује да су односи чланова Фибоначијевог низа детерминисани односима важећим за Златни пресек, који иначе представља најбољу могућу пропорцију. (О Фибоначијевом низу видети и у Прегледу 2).

a₁)

1.	877	**(22)**		
2.	842	(14)	→	16
3.	850	(13)	→	16
4.	912	(12)	→	16
5.	623	**(11)**	→	16
14	+	50	→	64

a₂)

3. 278 (17) → 20

6. 572 (14) → 20

20 + 20 = 22 (?)

20 + 20 = 40 (!)

$\underbrace{10}_{2}\,\underbrace{10}_{2}\,00$ (40)

б)

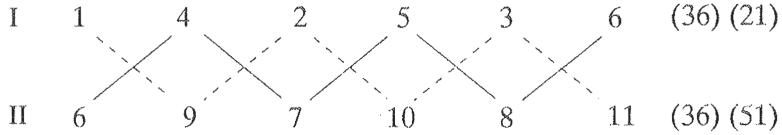

в)

6 + 4 + 7 + 5 + 8 + 6

1 + 9 + 2 + 10 + 3 + 11

10 11 12 13 14

5 6 7 8 9

1 + 4 + 2 + 5 + 3 + 6

6 + 9 + 7 + 10 + 8 + 11

15 16 17 18 19

$1+1 = (2) \quad 10$

$10+10 = (4) \quad 10\boxed{0}$

$100+100 = (8) \quad 10\boxed{0}\boxed{0}$

$1000+1000 = (16) \quad 10\boxed{0}\boxed{0}\boxed{0}$

$10000+10000 = (32) \quad 10\boxed{0}\boxed{0}\boxed{0}\boxed{0}$

a₃)

$10+10 = (20) \quad 1010\boxed{0}$

$\mathbf{20+20 = (40) \quad 1010\boxed{0}\boxed{0}}$

$40+40 = (80) \quad 1010\boxed{0}\boxed{0}\boxed{0}$

$80+80 = (160) \quad 1010\boxed{0}\boxed{0}\boxed{0}\boxed{0}$

Сл. 3.5.

a₁) Број стихова у пет чинова *Шћейана Малог*. Назначен је и збир цифара и логичка издвојеност првог чина. (У оквиру једне целине број 1 означава и целину и један њен део; сви други бројеви означавају само делове). Полумасним слогом (22 и 11) означено је циклично затварање, тј. повезаност првог и петог чина.

a₂) Скривена подела трећег чина на нови трећи и шести чин усаглашена је са одређеном математичком „игром" уз указивање на значајну математичку законитост: законитост „сажимања” цифара по позицијама у бројевним записима; наравно указује се и на специфичност и посебност система 20 + 20 = 22; као и на специфичност везе декадног и бинарног бројевног система;

а$_3$) Даљи приказ везе декадног и бинарног бројевног система; у декадом 20 и 20, у бинарном 10 и 10 прочитани као 02 и 02;

б) У специфичној математичкој игри учествује шест од осам међупевања *Шћепана* (не учествује почетно, тј. нулто и крајње осмо, које се неминовно означава бројем 7). Редослед парова међупевања 1–4; 2–5; 3–6 кореспондира са паровима јавленија трећег чина: 6–9; 7–10; 8–11 (осим почетног, сва кола су у трећем чину, па тиме и међупевања); ова два низа бројева означена су са I и II; да закон „цик–цак” равнотеже у потпуности важи и за генетски кôд, видети у: Ракочевић, 1997а, *Survey* 7;

4	5 + 8 = 13	III + VI
	5 + 9 = 14	III + V
	5 + 10 = 15	III + I
	5 + 11 = 16	III + II/IV
3	8 + 9 = 17	VI + V
	8 + 10 = 18	VI + I
	8 + 11 = 19	VI + II/IV
2	9 + 10 = 19	V + I
	9 + 11 = 20	V + II/IV
1	10 + 11 = 21	I + II/IV
0	9 + 13 = 22	V + (III + VI)
	10 + 13 = 23	I + (III + VI)
	11 + 13 = 24	II/IV + (III + VI)

Сл. 3.6

Број јавленија по чиновима *Шћепана* тако је изабран да ако се открије и скривена подела трећег чина на трећи и шести, онда су до савршенства изведене комбинације друге класе без понављања. При томе се реализује и игра „свако са сваким”, уз померање за један корак, по Греј коду или закону јединичне промене; а све то кореспондира и са променом дистанци у сличности/различитости садржаја идући од једног до другог чина. Треба уочити да је овде реализован и недостајући део секвенце низа природних бројева (0, 1, 2, 3, 4) који са делом секвенце 5–19 на сл. 3.5.в чини потпун систем (0–19).

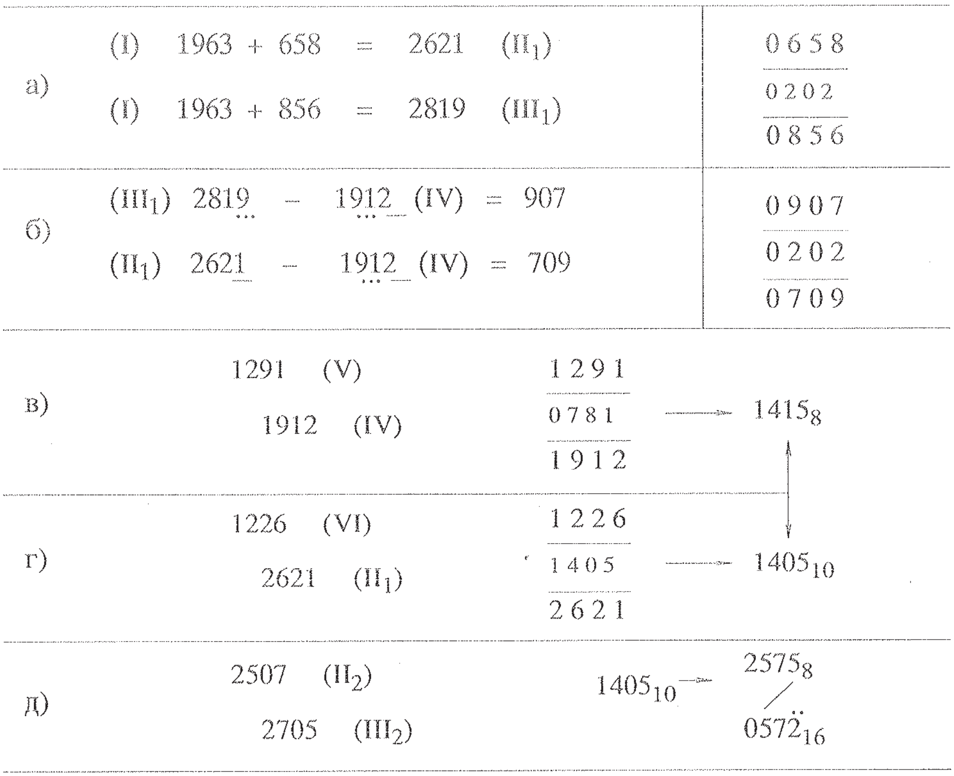

Сл. 3.7.

I. Последњи стих тужбалице (а): 1963;
II_1. Крај V međупевања (б): 2621;
II_2. Крај V међупевања у првој верзији *Вијенца* (д): 2507;
III_1. Крај *Вијенца* (а, б): 2819;
III_2. Крај *Вијенца* у првој верзији (д): 2705;
IV. Стих испред тужбалице (б, в): 1912;
V. „Изгубљени" стихови (в): 1291;
VI. Стих испред V међупевања (г): 1226;

Дистанце 0202 у (а) и (б) упоредити са 20 и 20 у a_2 и a_3 на сл. 3.5; број 0202 једна је од пермутација првог члана првог „пријатељског" пара бројева (0220, 0284). Запазити да су, кроз однос декадног бројевог система са окталним и хексадекадним, сви бројеви у врсти (д) сведени на пермутације бројева 0257 и 2557.

На слици 3.3.а назначен је број стихова у међупевањима *Шћепана*. Свако међупевање одговара једном темену коцке. То се јасно види преко збира цифара. На (буловској) коцки су сва непарна темена „горе" и сва парна темена „доле"; Сагласно моделу коцке и овде долази до изражаја парност–непарност. Она је посредована законом јединичне промене: 6, 5, 4, 3. Ваља уочити да се овај низ повезује са претходним низом за *Вијенац* на сл. 3.2. Добија се нови низ са суперпозицијом (преклапањем) на средини:

$$\begin{array}{cccccc} & & 3, & 4, & & \\ 1, & 2, & & & 5, & 6 \\ & & 3, & 4, & & \end{array}$$

Парови темена, односно бројеви којима су означена међупевања, одговарају дијагоналама коцке: од почетног (нултог) до завршног (осмог) означеног бројем 7 (VII).

На слици 3.4. показано је да је број стихова у *Лучи микрокозма* доследно и потпуно усаглашен са односима свака два суседна броја у Фибоначијевом низу, а то значи да је број стихова усаглашен и са *златним пресеком*. Формулом је назначен модел златног пресека: већи део једне целине (дужи) према мањем односи се као њихова сума према већем делу (сл. 3.4.а). Логичко-информациони и геометријско-тополошки приступ (LIGHT приступ) у анализи односа тро-четвородимензионалног простор–временског континуума указује на неминовност постојања, осим изворног са паровима темена на крајевима дијагонала коцке, још једног „најсиметричнијег" реалитета: са три, уместо са четири пара темена – 1–4; 2–5 и 3–6; изостаје пар који представља почетну и крајњу тачку. *Луча* је изграђена по овом моделу. При томе изненађује степен сагласности са односима бројева Фибоначијевог низа. Само у једном случају постоји занемарљиво одступање за свега 0,002 (сл. 3.4.в): у Фибоначијевом низу бројевни однос износи 1,625 а код Његоша 1,627. Ваља, ипак, уочити да Његош ни овде, као уосталом ни у једној другој ситуацији, не допушта свођење на шаблон: у два случаја Фибоначијев однос видљив је непосредно, док је у трећем случају то учињено посредним путем (сл. 3.4.г).

Треба уочити и логику померања за један корак и два корака; и правилност суперпонирања такође за један корак и два корака при „избору" бројева из Фибоначијевог низа:

$$\begin{array}{lllllllll} & \text{III} - \text{VI} & \longrightarrow & 2, & 3 & & & & \\ 2 & & 2 & & & & & & \\ & \text{I} - \text{IV} & \longrightarrow & & 3, & 5, & 8 & & \\ 4 & & 2 & & & & & & \\ & \text{V} - \text{II} & \longrightarrow & & & 5, & 8, & 13 & \\ & & & \overline{2} + & \overline{6} + & \overline{10} + & \overline{16} + & \overline{13} & = 47 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} 4 & 7 \\ \vdots & \vdots \\ 2 & 1 \\ \vdots & \vdots \\ 2 & 8 \end{array}$$

Суме добијених стубаца дају нову суму (47)[38] која се дистанцом 21 везује за други савршени број (28). Према томе, у *Лучи* је континуално заступљен Фибоначијев низ до броја 21, тачно онако како је од недавно познато, да је заступљен и у природним кодовима: хемијском коду и генетском коду (Ракочевић, 1990а; 1991 д, 1994а, стр. 182), односно, како важи за тзв. квазипериодични прелаз природних система у детерминистички хаос (Ruelle и Takens, 1971; Tabor, 1989).

Увидевши строгост којом је Његош реализовао секвенцу Фибоначијевог низа 2, 3, 5, 8, 13 кроз однос броја стихова у шест песама *Луче*, био сам свестан тога да је Његош морао дати непосредно решење и за број 21, такође кроз непосредан однос броја стихова; као и решење за почетни део Фибоначијевог низа: 0, 1, 1. Знао сам, али нисам могао увидети како је то Његош решио. Неочекивано, помоћ је дошла од проф. др Ђуре Коруге. Он је најпре проверио моје прорачуне, дате овде у табели 3.4, и уверио се да су потпуно тачни. Потом се питао зашто ја у прорачуне нисам укључио и 200 стихова *Посвеȶе* у *Лучи*. Прича даље иде тако (Ракочевић, 1995б, стр. 196) да је проф. Коруга одгонетнуо да је Његош *Посвеȶу* „сместио" тамо где је недостајући стих у *Лучи* (950-ти стих по реду). Нема стиха, то је нула. Нула факторијел (0!) то је један; нула и један – поново је 1; све заједно: 0, 1, 1. Тако је проф. др. Ђуро Коруга увидео како је Његош реализовао секвенцу Фибоначијевог низа 0, 1, 1. Након тога, мени је „пошло за руком" да увидим да се *Посвеȶа* састоји од две песме: прва од парних и друга од непарних строфа. Ако је тако онда то значи да у рачун улази не само број 200 него и број 100; осим тога, ако постоји једна једина строфа у *Лучи* која нема 10 стихова него девет, тада мора постојати *Логичка ситуација* у којој, уз изостављање непостојећег стиха, треба изоставити и читаву строфу (важење закона „ако један, онда сви", односно, „ако и најмање, онда све"). То, онда, зна-чи да *Луча* „нема" укупно 2010 стихова, него „има" 2000 стихова (без Посвете); плус 100 стихова Посвете (било из „парне", било из „непарне" песме) једнако је 2100. И, коначно, укупно 2100 стихова подељено са 100 стихова једне од две („стопљене") песме Посвете *Луче*, једнако је тачно 21. Тиме је дефинитивно доказано да је Његош не само увидео неминовност важења Фибоначијеве секвенце 0–21 у *Универзуму*, него је ту секвенцу строго и егзактно реализовао кроз однос броја стихова у *Лучи*. Овде треба напоменути још и то да је проф. др Ђуро Коруга, у заједништву са још четири аутора из САД, показао да „Његошев сценарио нула факторијел" јесте важећи и за све природне системе у Универзуму; (видети: Koruga et al, 1993).

---

[38] Број 47 се, преко осмог корена, приближава *злаȶном ӣресеку*: осми корен из 47 износи 0,6181... што се тек за десетохиљадити део разликује од златног пресека 0,6180...Осим тога, 047, путем јединичне промене кореспондира са бројем 037.

На слици 3.5. назначен је број стихова у чиновима *Шћепана*. Очигледно је да је посебна „игра" дата за чинове 2, 3, 4 и 5, а посебна за 1. чин. Бројеви 2, 3, 4 и 5 су најмањи могући скуп бројева који садржи и основни Питагорин (3, 4, 5) и основни Фибоначијев троугао (2, 3, 5); посебно је истакнут значај броја 64. Број 1 (први чин) „игра" посебну „игру"[39]. Чињеница да други циклус у свим бројевним системима започиње бројем који се мора означити као 10, доводи до двосмислености. Специфичан случај разрешавања те двосмислености постоји само за декадни систем. Његош је невидљиву поделу трећег чина на два дела (на трећи и шести чин) означио тим случајем. Нови трећи чин и нови шести чин имају толико стихова да се збир цифара на посредан начин доводи у везу са збиром цифара за први чин (a_1, a_2, a_3).

На слици 3.5.б редослед међупевања по паровима 1–4; 2–5; 3–6 дат је паралелно са ознакама јавлења III чина у којима се сва назначена међупевања завршавају. Ако се међупевања у *Шћепану* посматрају као редослед парова темена коцке, онда постоји потпуна правилност усаглашености са бројем јавлења (сцена) трећег чина (I и II), где се збир по двема дијагоналама помера за јединицу.

За број јавлења трећег чина правилност је у следећем: међупевање број 1 (друго по реду, јер нулто међупевање не учествује у овој „игри") завршава се у шестом јавлењу (сцени); међупевање број 4 у деветом јавлењу итд. Прецизно и тачно је исказан закон дијагоналне равнотеже вишеструког логичког квадрата бинарне симетрије.

Како показује слика 3.5.в уз закон дијагоналне равнотеже додат је и нови смисао: редослед од 5 до 19 (?!). Следећа слика (сл. 3.6) показује да овај редослед има и свој „наставак" 0–4; ту се показује и у чему је „смисао смисла"!

На слици 3.6. приказани су и објашњени резултат и смисао „спољашње" поделе *Шћепана* на пет и унутрашње поделе на шест делова (чинова). Поређење броја јавлења (сцена) комбинаториком: „сваки са сваким" у „игри" усаглашено је са међусобним односом чинова у погледу сличности – различитости поетске садржине. Кад се трећи чин подели на два, онда сцена по чиновима има: 5(III); 8(VI); 9(V); 10(I); 11(II и IV чин). Кад се трећи чин не подели, овај низ се скраћује напред за два корака, али се и на другом крају продужује за један корак. Тако сада сцена има: 9(V); 10(I); 11(II и IV) и 13(III). Треба уочити да је закон јединичне промене (Gray code?) у потпуности испоштован са једним (свакако намерним) „задржавањем" на 19-тици.

---

[39] Само број 1 може имати значење и целине и делова; сви други бројеви могу имати значење делова.

Односи комплементарности у самим бројевима искоришћени су и за успостављање одговарајућих комплементарних односа међу поетским целинама *Вијенца.* Односи у бројевима углавном се своде на модел односа $12^2 : 21^2$ (144 : 441) и $13^2 : 14^2$ (169 : 196). Овај поступак веома је чест и код Дантеа у „Божанственој комедији" (на пример, 115 или 151 стих; 124 или 142 стиха у појединим певању, итд.) (видети слику 3.7).

ОСНОВНА СТРУКТУРА (II)
ЦЕЛИНА И ДЕЛОВИ (I)

3.3.2. *Подела Вијенца на четири дела сагласно моделу логичког квадрата бинарне симетрије*

Чињенице

Поново пада у очи парадоксална чињеница да сви значајнији приређивачи нових издања *Вијенца* нису могли поступити другачије него да означе четири наслова истом величином слова; с друге стране никада се нико није усудио да каже да *Вијенац* има четири дела. Прећутно су, вероватно, сви били сагласни у томе да би за дело, које је у самом врху најбољих дела светске литературе, било непримерено рећи да један (нулти!) његов део има само 59 стихова („*На врх Црквине*"). Што се самог Његоша тиче, он је, како смо рекли, наслове и коментаре штампао словима истог ранга (курзивом).

Смисао и значење

Ни у природи се не виде непосредно нити „класификације", нити односи целине и делова. Али, подела *Вијенца* на четири дела ипак је очигледна. Радња епа почиње на Ловћену (део *1*); потом следи мало померање, излазак „На врх Црквине", али у оквиру Ловћена (део *0*); у трећем кораку је силазак на Цетиње (део *2*). На крају долази „Бадње вече" (део *3*). Цео систем је 1 : 1 : 2 у следећем смислу: један пут је означено *место* догађања радње („*На врх Црквине*"), један пут *време* („*Бадње вече*"), а два пута и *место* и *време* („*Уочи Тројичина дне на Ловћену*" и „*О Маломе Госпођину дне на Цетињу*").

Докази и аргументи

У табелама 3.1. – 3.6. показано је да су и број корака и број стихова у *Вијенцу* строго испланирани, тако да исказују карактеристике, правилности и законитости *логичког квадрата* бинарне симетрије.

За разлику од унутрашње поделе (таб. 3.16) где је комплементарност непосредно видљива већ у децималном запису бројева, овде „игра" иде преко осталих (природних) бројевних система. Спољашња подела *Вијенца* на четири дела сагласна је са логичким квадратом бинарне симетрије: (1) Скупштина на Ловћену уочи Тројичина дне; (0) На врх Црквине; (2) Скупштина на Цетињу о Маломе Госпођину дне; (3) Бадње вече.

Осим у декадном (10) запису, бројеви су дати и у окталном (8), хексадецималном (16) и сексималном (са основом шест) бројевном систему. Везним линијама назначено је који делови су међусобно комплементарни. Комплементарност је садржана и у бројевима који означавају број корака. Комплементарности су уочљиве и јасне на следећи начин: на пример, почетни део *Вијенца* (на позицији јединице у логичком квадрату) завршава се 138-им стихом (таб. 3.3); следећи, други по реду (а нулти део!) завршава се 197-им стихом. Ова два броја – 138 и 197 – међусобно су комплементарни (таб. 3.4) , јер број 138 у сексималном запису има облик 350, а 197 има исти тај облик, са променом у једној позицији, али у окталном запису: 305; у хексадецималном тај број има облик 035. Комплементарност, међутим, иде и даље на почетак следећег, трећег по реду дела *Вијенца* (на позицији 2 у логичком квадрату) јесте број 198 (као број корака) који у сексималном запису такође има наведени облик: 530; и разне друге комплементарности могу се непосредно читати са табеле 3.4.

Почетни стих, крајњи стих, као и број стихова у појединим деловима *Вијенца* (0, 1, 2, 3) строго су одређени бројем „обртаја" (периодично поновљених циклуса) природних бројевних система. То је непосредно очигледно приказано на табели 3.4 (III). Од свих тих случајева најважнији су ови који показују сагласност са логичким квадратом бинарне симетрије (таб. 3.5. и 3.6).

Читалац овде може да постави питање шта је дубљи смисао читаве ове „математизације", да ли је Његош у њој имао узора и колико је све то намерно радио. Поред аргументације коју перманентно дајемо на страницама ове књиге, предочавамо и откриће L. de Freitasa, који је у познатом међународном математичком часопису пре десетак година објавио рад о Дантеовом симетричном броју „515", или „пет стотина десет и пет", како Данте изворно каже (Freitas, 1989). У том раду је показано да се број „515" непосредно чита са дијагонала правоугаоника који се добија удвостручавањем Питагориног троугла 3–4–5. Истовремено L. Freitas предочава да је последњи стих *Божанствене комедије* палиндром: на исти начин се чита с лева на десно и с десна на лево. То је стих који у преводу приближно каже: „Ја сам Сунце, тај точак што ротацијом сфере успоставља". Ето, баш као и наш Његош: једно те исто исказати и формом и садржином.

Табела 3.1. *Спољашња (видљива) подела Вијенца на четири дела, мерено бројем корака (I–1)*

	I	II	III	
а	1	2	2	(1)
	1	2	2	
	1	2	2	
	1	2	2	
б	03	11	09_{10}	(0)
	03	13	11_{8}	
	03	$0\ddot{4}$	09_{16}	
	03	015	013_{6}	
в	12	279	268_{10}	(2)
	14	427	414_{8}	
	$0\ddot{3}$	117	$30\ddot{3}_{16}$	
	20	1143	1124_{6}	
г	280	318	39_{10}	(3)
	430	476	47_{8}	
	118	$13\ddot{1}$	27_{16}	
	1144	1250	103_{6}	

Објашњење

I. Почетни корак; II. Завршни корак; III. Укупан број корака;

а. Део *Вијенца* на позицији јединице у логичком квадрату – од 1. до 2. корака (укупно 2 корака);

б. Део *Вијенца* на нултој позицији („На врх Црквине") – од 3. до 11. корака (укупно 9 корака);

в. Део *Вијенца* на позицији двојке у логичком квадрату – од 12. до 279. корака (укупно 268 корака);

г. Четврти део *Вијенца*, на позицији тројке у логичком квадрату – од 280. до 318. корака (укупно 39 корака).

Бројевни системи назначени у III колони важе и за претходне две колоне.

Коментар: Они овде нису изабрани вољом аутора ових редова, већ су избор песника (ствараоца). На мени је било само то да увидим зашто има смисла изабрати баш њих.

Табела 3.2. *Сиољашња (видљива) иодела Вијенца на чешири дела, мерено бројем корака (I–2)*

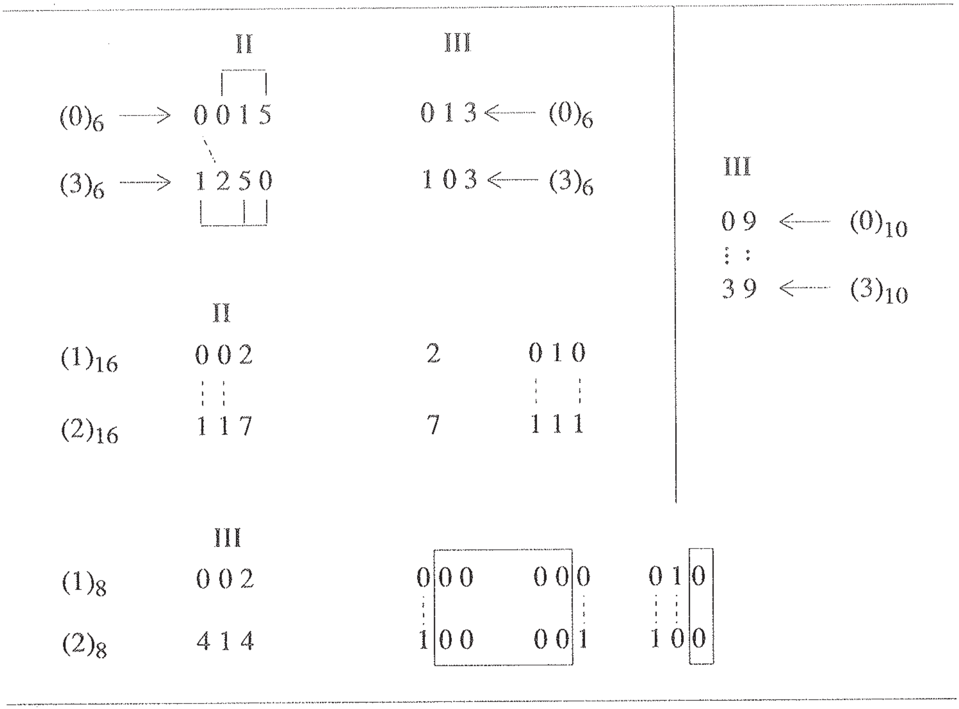

Објашњење

Непосредно приказивање комплементарности назначених на претходној табели 3.1. (I–1). Бројеви у загради се односе на делове *Вијенца*, а индекси на бројевне системе. Наравно, за број *2* се може сматрати да је написан у било којем од наведених бројевних система. II. Крајњи корак; III. Број корака (у декадном, сексималном и бинарном бројевном систему, респективно).

Коменшар: За лакше праћење и разумевање овде треба уочити четири сегмента: горе за сексимални (шестични) бројевни систем; у средини за хексадекадни; доле за октални; и, са стране десно за декадни бројевни систем. Поново поставимо питање шта је смисао избора баш ових бројевних система? До одговора можемо доћи ако овај избор упоредимо са избором бројевних система садржаних у „Крсту" на насловној страни (корицама) књиге. Овде је за један корак мање; овде не „игра" кватернерни (четвртични) бројевни систем. А тамо, „на Крсту" је пет бројевних система. Који је математички смисао тога и таквог избора? Одговор на ово питање добијамо када одгонетнемо да континуално „путовање" кроз бинарни логички простор омогућава трећи савршени број (496), само тада када се 4–8–16 прочита као троцифрени број: 4 (8 + 1) 6.

Табела 3.3. *Спољашња (видљива) подела Вијенца на четири дела, мерено бројем стихова (II)*

I	II	III	
1	138	138	(1)
139	197	59	(0)
198	2437	2240	(2)
2438	2819	382	(3)

Објашњење

Број стихова *Вијенца* у сваком од четири дела: (1) део од 1. до 138. стиха (укупно 138 стихова) итд. Све остало је као на претходној табели 3.1. (I–1). Сви бројеви су дати у децималном запису.

Коментар: у овој студији изрази „децимални" и „декадни" користе се у истом значењу, и овде се број стихова исказује само у декадном бројевном систему, а не и у осталим бројевним системима у којима је исказан број корака, у табелама 3.1. и 3.2. Наравно, од читаоца се очекује да сâм настави са „игром" на и ове бројеве преметне и у те системе, што наравно има смисла ако је претходно Његошев избор имао смисла. Да јесте, нека покаже даље казивање које се наставља на коментаре дате у двема претходним табелама. Као прво, хајде да потпуније објаснимо" путовање" кроз логичке просторе помоћу трећег савршеног броја (496). То путовање се реализује „на испадање" и „уз укључивање":

$$(4 \times 10^2) + (8 \times 10^1) + (16 \times 10^0) = 1 \times 496$$

У следећем кораку:

$$(8 \times 10^2) + (16 \times 10^1) + (32 \times 10^0) = 2 \times 496;$$

у следећем:

$$(16 \times 10^2) + 32 \times 10^1) + (64 \times 10^0) = 4 \times 496 \text{ итд.}$$

То је дакле, закон, математичка неминовност. Али, Његош нам је не предочава у овом и оваквом једноставном облику. Он тражи више од нас. Он хоће да нам још нешто важно саопшти о првом троцифреном броју 4–8–16; хоће да нам укаже на посебност и специфичност односа бројева 4 и 16. Овако: $4^2 = 16$, али исто тако и $2^4 = 16$. И то тако важи само за овај пар бројева и за ниједан други. Уз све ово 16 = 10 + 6, што до краја дешифрује Његошеву намеру за тај и такав избор.

Табела 3.4. *Спољашња (видљива) подела Вијенца на четири дела, мерено бројем стихова (III)*

	I	II	III	
а	1	138	138_{10}	(1)
	1	212	212_{8}	
	1	$08\ddot{5}$	$08\ddot{5}_{16}$	
	1	350	350_{6}	
б	139	197	59_{10}	(0)
	213	305	73_{8}	
	$08\ddot{4}$	035	$03\ddot{4}_{16}$	
	351	525	135_{6}	
в	198	2437	2240_{10}	(2)
	306	4605	4300_{8}	
	$0\ddot{3}6$	985	$8\ddot{3}0_{16}$	
	530	15130	14212_{6}	
г	2438	2819	382_{10}	(3)
	4606	5403	576_{8}	
	986	$\ddot{4}03$	$17\ddot{1}_{16}$	
	15131	21015	1434_{6}	

Објашњење

Назначен је број стихова у сваком од четири дела *Вијенца* – у децималном (10), окталном (8), хексадецималном (16) и сексималном (6) бројевном систему.

I. Почетни стих; II. Крајњи стих; III. Број стихова. Све остало је као и у претходним табелама 3.1. (I) и 3.3. (II).

Коментар: Ако је читалац послушао наш предлог из Коментара датог уз претходну табелу, тада овде има решење: број стихова исказан у бројевним системима са основама 4–8–16, 10 и 6. Може бити, међутим, да читалац са неверицом прихвата наше предочавање да се Његош, ево, бави и математиком. Али, неверица ће нестати, или ће је бар бити мање, ако предочимо да се на сличан начин математиком бавио и Данте Алигијери у својој „Божанственој комедији". Читалац ће овде бити замољен да погледа колико има стихова у било којој од 100 „божанствених" песама. Има их толико да је збир цифара у том броју 4, 7, 10 или 13, што је померање за 3 јединице, почев од броја 4.

Табела 3.5. *Спољашња (видљива) подела Вијенца на четири дела, мерено бројем стихова (IV–1)*

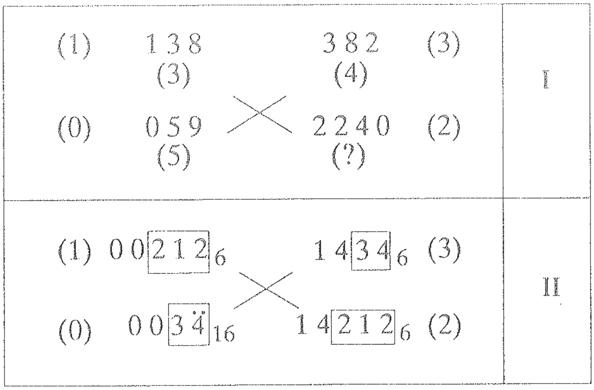

Објашњење

I. Број стихова у четири дела *Вијенца* образује логички квадрат (децимални запис);

II. Односи комплементарности у логичком квадрату видљиви кроз запис у назначе-ним бројевним системима (саме вредности бројева су као у I случају).

Табела 3.6. *Спољашња (видљива) подела Вијенца на четири дела, мерено бројем стихова (IV–2)*

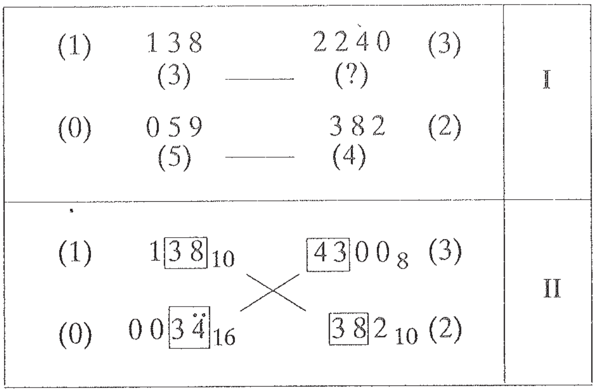

Објашњење

Све исто као на претходној табели 3.5. (IV–1), с тим што се овде указује на неминов-ност постојања двојне (двозначне) тачке – тачке флексибилности. То је позиција 2 у логичком квадрату (аналогно позицији коју је *Goethe* означио као *Graues* или *Trübes* у својој науци о бојама – *Farbenlehre*). Треба уочити да су позиције (2) и (3) промениле улоге.

3.3.3. *Рукопис Вијенца: остваривање тродимензионалности и главни спољашњи кључ шифре*

Чињенице

Године 1889. у Државној царској библиотеци у Бечу пронађен је рукопис (у даљем тексту *Рукопис*) *Вијенца* писан песниковом руком, али само до 1528-ог стиха. Преосталих 1291 стихова наводно је „изгубљено". *Рукопис* има 33 стране чији редослед није обележен. Занимљива чињеница је да су све непарне стране написане са већим проредом, а парне са мањим (осим извесних изузетака на странама 2, 5 и 26). Отуда већи број стихова на парним странама осим једног изузетка. Стране су веома дуге (дужина текста на њима је просечно 30–33 cm) са уметањем стихова и са стране. Непосредно је очигледно да је песник накнадно додао 114 стихова. Редослед кола у *Рукопису* није исти као у штампаној верзији. Замене редоследа кола су следеће: 2–4; 3–5; 4–3; 5–2.

Смисао и значење

Вијенац представља хармоничну целину и са 114 накнадно додатих стихова и без њих. Овим поступком песник је сачинио две верзије дела које се „невидљивом" линијом стапају у једну. Обе верзије су у сагласности са *логичким квадратом* бинарне симетрије (сл. 3.1–3.3). Наша је *хипотеза* да је овај додатни Рукопис писан накнадно са специјалном наменом и то само до тог 1528-ог стиха. Њиме песник решава проблем исказивања дела у пуној тродимензионалности, сагласно тополошком моделу универзалног кода. Број 33 је такође намерно узет јер је он и специфичан и битан у систему универзалног кода.

Докази и аргументи

Докази и аргументи за хипотезу да додатни *Рукопис Горског вијенца*, такође, представља кôд систем и кôд програм, дати су у скуповима табела 3.7, 3.8. и 3.9. У оквиру ове студије у могућности смо да, на жалост, прикажемо само мањи део истраживачког материјала. Презентација комплетног материјала (у наредним студијама) показаће да додатни *Рукопис* представља, у ствари, и главни спољашњи кључ читавог кôд система и кôд програма који обухватају троделну целину Његошевог дела (*Луча*, *Вијенац* и *Шћепан*). Кажемо, спољашњи кључ, јер је песник оставио и унутрашњи кључ – хоризонтално постављени *крст* кога чини систем бројева (табела 3.22.).

Табела 3.7.1. *Број стихова* на 33 стране *Рукописа Вијенца*

1.	78	17.	42
2.	35	18.	55
3.	31	19.	35
4.	43	20.	65
5.	40	21.	35
6.	63	22.	48
7.	30	23.	32
8.	53	24.	74
9.	37	25.	31
10.	52	26.	62
11.	36	27.	26
12.	60	28.	55
13.	34	29.	33
14.	65	30.	59
15.	33	31.	29
16.	57	32.	67
		33.	33

Објашњење

Пронађени *Рукопис Вијенца* (1889. године у Царској библиотеци у Бечу) досеже само до 1528-ог стиха. Преосталих 1291 стихова никада није пронађено у рукописној варијанти. Даља објашњења видети у тексту, који следи након табела.

Коментар: Дубљи смисао поделе на 1528 и 1291 стихова у оквиру свих 2819 стихова *Вијенца* исказан је у нашем претходном раду (МР, Могући смисао Његошевог согласија општег, ЦАНУ и САНУ, 1995, Зборник радова „Петар II Петровић Његош – личност, дјело и вријеме", Научни скупови ЦАНУ, књига 35, Одељење умјетности ЦАНУ, књига 12, стр. 258, Преглед 3.).

Табела 3.7.2. *Распоред стихова у Рукопису Вијенца са аспекта парности – непарности*

		Страна рукописа	Стих код размеђе: правило/ изузстак	Напомена
А	$а_1$	2	0 0 7 9	„Кад данашњу премислим вијећу"
	$а_2$	5	0 1 9 7 (1 0 0 0)	„Пустише јаребице" (коментар иза стиха)
	$а_3$	26	1 1 9 7	„Бију се два кокота" (коментар иза стиха)
Б	$б_1$	2	0 8 8	Правило
			0 8 9	Изузетак
	$б_2$	5	1 8 8	Почиње 5-та страна
			1 9 8	Почиње изузстак на 5-ој страни
В	$в_1$	2	$1\boxed{1\,3}$	Последњи стих на 2-ој страни
			$\boxed{1\,3}8$	Задњи стих 1-ог дела *Вијенца*

Објашњење

Све стране *Рукописа Вијенца* (33 стране) написане су већим размаком на непарним странама и мањим размаком на парним странама; изузеци су на 2, 5. и 26. страни. Смисао тих изузетака је очигледан.

Коментар: Синтагму „правило – изузетак" треба овако разумети. Под правилом подразумева се згуснуто исписивање парне странице, а под изузетком појава прорeђених места на парној страници. Правило је и проређено исписивање непарне странице, а изузетак је појава згуснутих места на непарној страници.

Табела 3.8.1. *Број корака на 33 стране Рукописа – са преносом са једне на другу страну (I)*

а	б
1.	1
2.	2
3.	3
4.	4
5.	5
6.	6
7.	7
8.	8
9.	3
10.	10
11.	3
12.	4
13.	2
14.	3
15.	5
16.	5
17.	2
18.	10
19.	3
20.	9
21.	4
22.	11
23.	3
24.	5
25.	5
26.	4
27.	8
28.	11
29.	3
30.	10
31.	6
32.	6
33.	3

Објашњење

Под „кораком” се подразумева свако појављивање нове личности; пренос је тада када се говор једне личности преноси и на следећу страну. Овај и овакав увид има смисла, наравно, једино тада када се претходно увиди да је Његош логику преношења-непреношења казивања личности доследно спровео и у штампаној верзији *Вијенца*. Тако, простору од 33 странице Рукописа *Вијенца* кореспондира простор штампане верзије *Вијенца* распоређене на 116 страница. Идеја је следећа: У Рукопису (на дугим и широким страницама) обезбедити такав простор да је преношење казивања допуштено само једанпут, са претходне на следећу страницу; у штампаној верзији то је допуштено више пута – онолико пута колико је то Његош хтео, односно колико му је било потребно за реализацију идеје о *универзалном коду природе* и са овог аспекта, тј. за реализацију идеје *согласија општег*.

а. Редослед страница *Рукописа*;

б. Број корака.

Табела 3.8.2. *Број корака на 33 стране Рукописа Вијенца* (II)

а	б	в	г	д	г	ђ
1.	1	1	0		0 – 1	
2.	1	2	1	3	1	
3.	2	3	1		1	
4.	4	5	1		1	
5.	4	4	0		0 – 1	
6.	0	1	1 – 1		1	
7.	4	4	0		0	2
8.	8	8	0		0	
9.	2	3	1	3	1	
10.	9	10	1		1	
11.	2	3	1		1	
12.	4	4	0		0	4
13.	2	2	0		0	
14.	3	3	0		0	
15.	5	5	0		0	
16.	4	5	1	2	1	
17.	1	2	1		1	
18.	10	10	0		0 – 1	
19.	2	3	1	2	1	
20.	8	9	1		1	
21.	4	4	0		0 – 1	
22.	10	11	1 – 1		1	
23.	3	3	0		0 – 1	
24.	4	5	1	3	1	
25.	4	5	1		1	
26.	3	4	1		1	
27.	8	8	0		0	6
28.	11	11	0		0	
29.	3	3	0		0	
30.	10	10	0		0	
31.	6	6	0		0	
32.	6	6	0		0	
33.	2	3	1 – 1		1	

Објашњење

а. Редослед страница *Рукописа*;
б. Број корака на страницама (без преноса);
в. Број корака на страницама (са преносом);
г. Разлика в–б;
д. Јединице се групишу по једна, две или три;
ђ. Груписање нула у целине.

Табела 3.8.3. *Кораци који се појављују на по две стране Рукописа Вијенца (I) у декадном запису*

а)		б)			в)
1	(1)	1	(1)	2	2
2	(2)	55	(1)		
4	(4)	2	(2)	2	2
12	(3)	101	(2)		
24	(6)	12	(3)	3	3
26	(8)	66	(3)		
35	(8)	93	(3)		
51	(6)	4	(4)	2	2
55	(1)	148	(4)		
66	(3)	68	(5)	– 1	1
68	(5)	24	(6)	2	2
80	(8)	51	(6)		
93	(3)	97	(7)	– 1	1
97	(7)	26	(8)	3	3
101	(2)	35	(8)		
148	(4)	80	(8)		

Објашњење

а) Кораци који се преносе на следећу страну *Рукописа Вијенца*;

б) Исто као *а*, али по редоследу збира цифара (у загради);

в) У збиру цифара бројеви се понављају само као вредности: 1, 2 и 3.

Као збир цифара не појављује се једино број 9. Изнад линије је 8 чланова и испод линије исто толико.

Коментар: Распоред личности на страницама Рукописа *Вијенца* има смисла анализирати тек тада када се открије да је Његош у композицију укључио и простор „носача" – 116 страница штампане верзије и 33 странице Рукописа; упоредити Зборник ЦАНУ, стр. 263, Прилог 2, наведен у Коментару уз табелу 3.7.1).

Табела 3.8.4. *Кораци који се појављују на по две стране Рукописа Вијенца (II) у окталном запису*

а)		б)		
1	(1)	1	(1)	2
2	(2)	145	(1)	
4	(4)	2	(2)	1
14	(5)	30	(3)	3
30	(3)	102	(3)	
32	(5)	120	(3)	
43	(7)	4	(4)	2
63	(9)	67	(4)	
67	(4)	14	(5)	3
102	(3)	32	(5)	
104	(5)	104	(5)	
120	(3)	141	(6)	1
135	(9)	43	(7)	1
141	(6)	224	(8)	1
145	(1)	63	(9)	2
224	(8)	135	(9)	

в)
2 1 3
2 3 1
1 1 2

Објашњење

Све је исто као на претходној табели 3.8.3, с тим што је број корака овде исказан у окталном запису. Збир цифара у загради је, међутим, и овде у декадном запису. Треба уочити да истих бројева – једнаких (као збир цифара) нема више од 3, а заступљени су сви бројеви 1–9.

Коментар: Смисао превођења у друге бројевне системе предочен је у коментарима датим уз табеле 3.1. – 3.4. С друге стране, смисао тога да се изворно бројеви узимају у окталном бројевном систему, а модуларно у декадном, јесте у њиховом међуодносу.

Табела 3.8.5. *Кораци који се појављују на по две стране Рукописа Вијенца (III) у хексадецималном запису*

а)		б)			в)
1	(1)	1	(1)	2	2
2	(2)	37	(1)		
4	(4)	2	(2)	3	3
$\ddot{3}$	(3)	$1\ddot{5}$	(2)		
18	(9)	65	(2)		
$1\ddot{5}$	(2)	$\ddot{3}$	(3)	– 1	1
23	(5)	4	(4)	2	2
$\underline{33}$	(6)	$\underline{94}$	(4)		
37	(1)	23	(5)	2	2
42	(6)	50	(5)		
44	(8)	33	(6)	2	2
50	(5)	42	(6)		
$5\ddot{2}$	(9)	61	(7)	– 1	1
61	(7)	44	(8)	– 1	1
65	(2)	18	(9)	2	2
94	(4)	$5\ddot{2}$	(9)		

Објашњење

Све је као на претходној табели 3.8.4, с тим што су кораци овде дати у хексадецималном запису. Збир цифара је у децималном запису: истих бројева и овде нема више од 3, а заступљени су редом сви од 1 до 9. Кад изнад броја стоје две тачке онда је то број који је тачно толико „корака” у инверзном одбројавању. На пример, број $\ddot{3}$ је број 12 јер је то трећи број бројећи уназад од броја 15.

Коментар: Предочени начин означавања цифара у хексадекадном бројевном систему свакако је испуњен смислом, што није случај у „званичној” науци где се цифре од 10 до 15 означавају словима A, B, C, D, E, F респективно.

Табела 3.8.6. *Кораци који се појављују на по две стране Рукописа Вијенца (IV) у сексималном запису*

а)		б)			в)
1	(1)	1	(1)	2	2
2	(2)	55	(1)		
4	(4)	2	(2)	3	3
20	(2) ------	20	(2)		
40	(4)	245	(2)		
42	(6)	4	(4)	2	2
55	(1)	40	(4)		
123	(6)	131	(5)	2	2
131	(5)	212	(5)		
150	(6)	42	(6)	3	3
152	(8)	123	(6)		
212	(5)	150	(6)		
233	(8)	241	(7)	1	1
241	(7)	152	(8)	3	3
245	(2)	233	(8)		
404	(8)	404	(8)		

Објашњење

Све је као на претходној табели с тим што је овде сексимални (шестични) запис. У редоследу бројева (збир цифара) недостају бројеви 3 и 9. Шта то значи „недостају"? И да ли недостају сагласно намери песника – ствараоца? То заправо хоће да се каже. Јер, ако се схвати да сви природни кодови неминовно морају да кореспондирају са низом природних бројева, а да при томе међу свим бројевним системима, декадни бројевни систем има посебно место, тада песник стваралац уводи „игру" такву да хоће да истакне и неку посебност. У декадном бројевном систему циклуси се реализују по модулу 9. Број 9 је према томе крајња тачка скале. Е, сада, наћићемо случајеве када је одиграно то 9 и његова половина; и, опет, наилазимо на случајеве, као овде, где је одиграно 9 и његов квадратни корен, број 3.

Коментар: Тешко је одгонетнути зашто је Његош изоставио баш бројеве 3 и 9, мада се смисао може наслутити. Квадрат броја 3 јесте 9; с друге стране број 3 је и половина првог савршеног броја, броја 6, на коме је Његош толико инсистирао, а на шта је први упозорио један од наших најбољих његошолога Никола Банашевић, 1955. године.

Табела 3.8.7. *Кораци који се појављују на по две стране Рукописа Вијенца (V)*

Сабирци		Збир [16]		Збир [10]	
	а	б	в	г	д
1.	[6]	–	–	2 3 4	6 2 9
				100	100
2.	[10]	1 4 1̈	2 1 1	3 3 4	5 2 9
		01	01	01	01
3.	[8]	1 4 2̈	2 1 2	3 3 3	5 3 0
		10	10		
4.	[16]	1 5 2̈	2 0 2	–	–

Објашњење

а. Ознаке за основу бројевног система (сексималном, тј. шестичном, декадном, окталном и хексадекадном, састављеном од шестичног и декадног);

б. Збир бројева изнад средишње линије на табелама 3.8.3. до 3.8.6. исказан у хексадецималном запису (читалац, наравно, може да их врати натраг у декадни запис, како би се уверио у то да је заиста реч о назначеним квантитетима);

в. Збир бројева испод средишње линије на табелама 3.8.3. до 3.8.6. у хексадецималном запису (читалац и овде може проверити квантитете);

г. Збир бројева изнад средишње линије на табелама 3.8.3. до 3.8.6. у децималном запису (овде је прилика да се читалац увери у тачност својих израчунавања);

д. Збир бројева испод средишње линије на табелама 3.8.3. до 3.8.6. у децималном запису (као и у претходном случају: читаоцу прилика за проверу);

1–4 (хоризонтални редови): сабирци изнад и испод средишње линије исказани су у назначеним бројевним системима, а према табелама 3.8.3. до 3.8.6.

Кораци који се појављују на по две стране *Рукописа* тако су одабрани да се збир у хексадецималном и децималном запису – изнад и испод средишње линије – мења за јединицу првог, другог и трећег реда (тј. за јединице, десетице и стотине). При томе се јасно исказује и цикличност система, у смислу да је јединица прва пермутација, 01, а десетица је друга перемутација, 10.

Коментар: Од читаоца се очекује да се на овом месту подсети како сви ови равнотежни односи следе из података презентираних у неколико табела групе 3.7. и неколико табела групе 3.8. Следе из података о распореду броја стихова и броја личности по страницама Рукописа *Вијенца*. Таква врста анализе поетског дела до сада је непозната у науци, али добијене равнотеже оправдају њено предузимање.

Табела 3.9.1. *Распоред корака на 33 стране Рукописа Вијенца (I)*

I	1.	1
	2.	1, 2
	3.	2, 3, 4
	4.	4, 5, 6, 7, 8
II	5.	9, 10, 11, 12
	6.	12
III	7.	13, 14, 15, 16
IV	8.	17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24
	9.	24, 25, 26
	10.	26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35
	11.	35, 36, 37
V	12.	38, 39, 40, 41
VI	13.	42, 43
VII	14.	44, 45, 46
VIII	15.	47, 48, 49, 50, 51
	16.	51, 52, 53, 54, 55
	17.	55, 56
IX	18.	57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66
	19.	66, 67, 68
	20.	68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76
X	21.	77, 78, 79, 80
	22.	80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90
XI	23.	91, 92, 93
	24.	93, 94, 95, 96, 97
	25.	97, 98, 99, 100, 101
	26.	101, 102, 103, 104
XII	27.	105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112
XIII	28.	113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123
XIV	29.	124, 125, 126
XV	30.	127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136

Табела 3.9.1. (наставак) *Распоред корака на 33 стране Рукописа Вијенца (I)*

XVI	31.	137, 138, 139, 140, 141, 142
XVII	32.	143, 144, 145, 146, 147, 148
	33.	148, 149, 150

Објашњење

Логика преношења корака (појављивања личности) са једне на другу страну *Рукописа Вијенца* формира 17 посебних сегмената. Односи међу сегментима су строго детерминисани (видети табеле које следе).

Табела 3.9.2. *Распоред корака на 33 стране Рукописа Вијенца (II)*

	n	$\sum x$	$\sum x^2$	X	σ^2	$n^2\sigma^2$
1	1					
2	2	3	5	1.5	0.25	1
3	3	9	29	3.0	$0.\overline{666}$	6
4	5	30	190	6.0	2.00	50
5	4	42	446	10.5	1.25	20
6	1					
7	4	58	846	14.5	1.25	20
8	8	164	3404	20.5	5.25	336
9	3	75	1877	25.0	0.666	6
10	10	305	9385	30.5	8.25	825
11	3	108	3890	36.0	$0.\overline{666}$	6
12	4	158	6246	39.5	1.25	20
13	2	85	3613	42.5	0.25	1
14	3	135	6077	45.0	0.666	6
15	5	245	12015	49.0	2.00	50

Табела 3.9.2. (наставак) *Распоред корака на 33 стране Рукописа Вијенца (II)*

	n	$\sum x$	$\sum x^2$	X	σ^2	$n^2\sigma^2$
16	5	265	14055	53.0	2.00	50
17	2	111	6161	55.5	0.25	1
18	10	615	37905	61.5	8.25	825
19	3	201	13469	67.0	$0.\overline{666}$	6
20	9	648	46716	72.0	$6.\overline{666}$	540
21	4	314	24654	78.5	1.25	20
22	11	935	79585	85.0	10.00	1210
23	3	276	25394	92.0	$0.\overline{666}$	6
24	5	475	45135	95.0	2.00	50
25	5	495	49015	99.0	2.00	50
26	4	410	42030	102.5	1.25	20
27	8	868	94220	108.5	5.25	336
28	11	1298	153274	118.0	10.00	1210
29	3	375	46877	125.0	$0.\overline{666}$	6
30	10	1315	173005	131.5	8.25	825
31	6	837	116779	139.5	$2.91\overline{666}$	105
32	6	873	127039	145.5	$2.91\overline{666}$	105
33	3	447	66605	149.0	$0.\overline{666}$	6

Објашњење

1–33 : све стране *Рукописа*;

n : Број корака на свакој од страна *Рукописа* (као и таб. 3.8.1.а);

$\sum x$: Збир бројева по редовима који означавају кораке (према табели 3.9.1).

За прву и шесту страну *Рукописа* статистичка анализа нема смисла јер се на њима налази само по један број (број 1 на првој и број 12 на шестој страни). Остали параметри су уобичајени статистички параметри.

Табела 3.9.3. *Распоред корака на 33 стране Рукописа Вијенца (III)*

I	II	III		
1				
	5			
6		9	→	3^2
	14			
20		16	→	4^2
	30			
50		25	→	5^2
	55			
105		176	→	$14^2 - 20$
	231			
336		27	→	$5^2 + 02$
	204			
540		81	→	9^2
	285			
825		100	→	10^2
	385	150		050
1210	1209			
3093				

3	
	1
4	
5	
	9
14	
	9
5	
9	
	1
10	
050	

Објашњење

Распоред корака на 33 стране *Рукописа Вијенца* је тако одабран да параметар $n^2\sigma^2$ (који је неминовно цео број) (видети таб. 3.9.2) има само вредности наведене овде у првом ступцу. Ако се овај стубац сматра првим „кораком”, онда већ у трећем кораку дистанце чине специфичан систем квадрата бројева (даља објашњења следе у тексту).

Коментар: Овде је прилика да читаоцу предочимо могућност и самосталне анализе и самосталног истраживања. Примера ради, могу се проверити односи и у неким другим бројевним системима, а не само у овима које ми „преферирамо”. Само у таквом случају читалац би морао да има бар два оправдања за такав поступак. Прво, да избор таквих бројевних система има математичког оправдања; и, друго, да има оправдања у самим подацима, који следе из композиције и структуре Његошевог Триптиха. Конкретно, кад је реч о подацима садржаним у овој табели, предочавамо читаоцу неке могућности за даљу анализу. Ево, последњи број у колони I јесте број 1210 који је тачно четврти по реду „пријатељски” број (први пар пријатељских бројева јесте 220–248; други пар 1184–1210, трећи пар 17296–18416 итд.). Или, сума свих бројева у I колони је 3093. Да ли то има везе са изостајањем бројева 3 и 9 у колони *а* табеле 3.8.6?

Табела 3.9.4. *Број страна и број корака по сегментима према табели 3.9.1.*

а'	а	б	в
1.	4	11	8
2.	2	5	4
3.	1	4	4
4.	4	24	21
5.	1	4	4
6.	1	2	2
7.	1	3	3
8.	3	12	10
9.	3	22	20
10.	2	15	14
11.	4	17	14
12.	1	8	8
13.	1	11	11
14.	1	3	3
15.	1	10	10
16.	1	6	6
17.	2	9	8

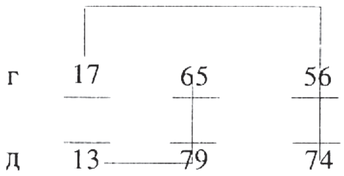

ђ

$$
\boxed{\begin{aligned} 17 + 56 &= 74 - 1 \\ 79 - 13 &= \underbrace{65 + 1}_{66} \end{aligned}}
$$

Објашњење

а. Број страна *Рукописа* по сегментима;
а'. Ознака сегмената (према табели 3.9.1);
б. Број корака са преносом (као под *в* на табели 3.8.2); сумирање је по сегментима;
в. Број корака без преноса (као под *б* на табели 3.8.2);
г. Збир горњих 8 чланова у односу на средишњу тачку;
д. Збир доњих 8 чланова;
ђ. Симетрија према закону јединичне промене.

Табела 3.9.5. *Преношење корака у 33 стране Рукописа*

а	б
1	2
2	3
3	4
5	6
8	9
9	10
10	11
15	16
16	17
18	19
19	20
21	22
23	24
24	25
25	26
32	33

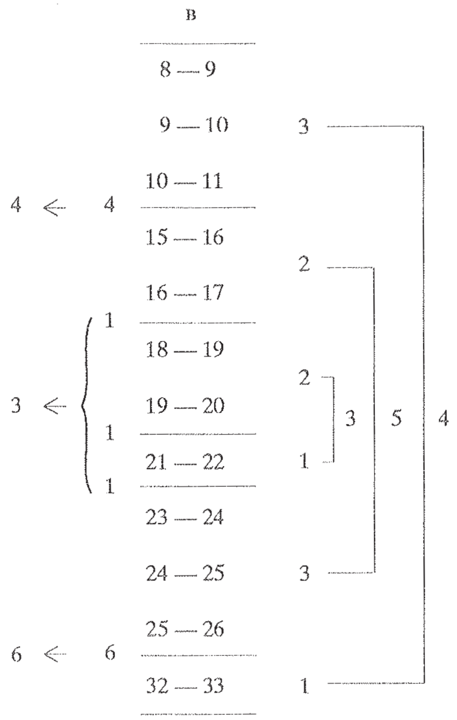

Објашњење

а. Стране *Рукописа* са којих се кораци преносе;
б. Стране *Рукописа* на које се кораци преносе;
в. Груписање мањих логичких целина, после петог члана у *а* и после четвртог члана у *б*. Правило груписања је континуитет природног редоследа бројева.

У стубцу *а*, првих пет чланова иду редоследом Фибоначијевог низа; у стубцу *б* прва четири члана иду следом „Out–Фибоначијевог" низа (Ракочевић, 1994 а, стр. 101); након тога редослед је назначен у стубцу *в*. Целине се групишу тако да групе у себи имају само по један, два, или три члана (као и у стубцу *д* 3.8.2). Број недостајућих бројева између ових целина је такав да указује на однос 3 : 6 : 4 (број 4 је хармонијска средина бројева 3 и 6). Распоред кодона на бинарном дрвету генетског кода детерминисан је такође односом 3 : 6. Груписање у колони под *в* је такође такво да се нигде не прелази бинарна вредност темена на страни yz (нижег ранга) на моделу коцке.

Табела 3.9.6. *Средња вредност броја корака на 33 стране Рукописа Вијенца*

I	II	III	IV	V	VI	
1.5	1.5	1.5	1.0	1.0	0.5	2
3.0	3.0	0.5	0.0	1.5	0.5	
6.0	3.5	0.5	1.5	1.0	**1.0** –	
10.5	4.0	2.0	0.5	0.0	0.5	3
14.5	6.0	1.5	0.5	0.5	0.5	
20.5	4.5	1.0	1.0	1.0	0.5	
25.0	5.5	0.0	2.0	0.5	**1.0** –	
30.5	5.5	2.0	1.5	1.5	0.5	5
36.0	3.5	0.5	0.0	1.0	0.5	
39.5	3.0	0.5	1.0	0.5	0.5	
42.5	2.5	1.5	1.5	0.0	0.5	
45.0	4.0	0.0	1.5	0.5	0.5	
49.0	4.0	1.5	2.0	1.0	**2.0**	
53.0	2.5	3.5	3.0	3.0	**3.0**	
55.5	6.0	0.5	0.0	0.0	0.5	
61.5	5.5	0.5	0.0	0.5	0.5	
67.0	5.0	0.5	0.5	0.0	**3.0**	
72.0	6.5	0.0	0.5	3.0	2.5 –	1
78.5	6.5	0.5	3.5	0.5	**2.0**	
85.0	7.0	4.0	3.0	2.5	**1.0** –	
92.0	3.0	1.0	0.5	1.5	0.5 –	1
95.0	4.0	0.5	2.0	1.0	**1.0** –	0
99.0	3.5	2.5	1.0	0.0	**1.0** –	
102.0	6.0	3.5	1.0	1.0	$\boxed{\mathbf{0.0}}$	
108.5	9.5	2.5	2.0	1.0	0.5	2
118.0	7.0	0.5	1.0	0.5	0.5	
125.0	6.5	1.5	0.5	0.0		
131.5	8.0	2.0	0.5			
139.5	6.0	2.5				
145.5	3.5					
149.0						

Објашњење

Први стубац (I) представља средње вредности броја корака на 33 стране *Рукописа Вијенца* ($\bar{X}$ у табели 3.9.2). У шестом кораку дистанце су такве да се добија логички квадрат бинарне симетрије: 0, 1, 2, 3. Темена логичког квадрата раздвојена су истоврсним бројем: 0.5 (са једним изузетком: 2.5) и то у целинама (сегментима) које одговарају редоследу Фибоначијеве серије: 0, 1, 1, 2, 3, 5 (првих шест чланова Фибоначијевог низа; број 2 се само једанпут узима у рачун због тога што се почетак и крај циклично затварају).

На табелама 3.7.1, 3.8.1 и 3.9.1. дат је редослед страница *Рукописа* од 1 до 33, јер их заправо толико и има (на формату нешто мањем од А3 формата; оригинал се чува у Цетињском музеју – Биљарди). На табели 3.7.1. дат је преглед броја стихова на свакој појединој страни; на табели 3.8.1. дат је преглед броја корака на свакој појединој страни *Рукописа* при чему се под кораком подразумева свако ново појављивање личности на сцени. Тако у кораку број 1 говори Владика Данило, у кораку број 2 говори Вук Мићуновић, у кораку број 3 говори сердар Јанко Ђурашковић итд. Казивање Владике Данила заузима целу прву страну *Рукописа* и делом прелази и на другу страну. Простор казивања Вука Мићуновића обухвата део друге и део треће стране; али на трећој му се придружују још и простори казивања сердара Јанка Ђурашковића и сердара Радоње. Отуда је у табели 3.8.1. тако и приказано: прва страна *Рукописа* садржи један корак; друга – два корака; трећа – три корака, итд. све до осме стране докле је редослед стране сагласан са бројем корака на њој. Од девете стране је другачија расподела корака, тако како је приказано. На табелама које следе у оквиру скупа табела 3.8. показан је смисао логике простора, исказан кроз овакву дистрибуцију корака.

Табела 3.9.1. показује како песник–стваралац, филозоф и научник највишег могућег ранга, води рачуна о још једној логици: које су то странице које „допуштају", а које су оне што не допуштају преношење корака на следећу страницу *Рукописа*. Од 318 корака колико их има у *Горском вијенцу*, додатни *Рукопис* садржи тачно 150 корака. Преостали део *Вијенца* (који се не налази у додатном *Рукопису*) садржи 318 – 150 = 168 корака; али тај број 168 у окталном запису има облик 250_8, тако да је намера песника очигледна: као и у свим другим приликама, он је и овде извршио померање само за један корак (у трећој позицији), сагласно Греј кôду и закону јединичне промене. То је, дакле, битна карактеристика природних процеса, а не то да ли ће дјејствије бити веће или мање („Пред њиме је цио свијет ништа / пред њиме је иштa ствар велика / Колико му труда свијет стаде / онолико један трунак мали"). Ако систем садржи тачно 33 странице, онда је реално могуће казивање једне личности пренети са једне на другу страну тачно 32 пута; а могуће је и ниједном, као што је могуће (теоријски) толико дуго казивање да се распростире и кроз простор од неколико страница. Његош је изабрао ситуације са само једним преношењем, и од могућих 32, он је то учинио 16 пута, па је број корака од 150 повећао на 166; али и овде смисао симетрије постаје очигледан ако ова два броја напишемо у окталном и хексадекадном запису: 226_8 и 246_8; односно 96_{16} и $(10/6)_{16}$. Као што видимо повећање је тачно за две јединице у другој позицији код окталног записа, односно за једну јединицу у другој позицији код хексадекадног записа (број 10 у хексадекадном запису треба читати као једну цифру: А6, или 56; у овом другом, нашем, запису број 5 има значајног смисла јер је то 5 корака почевши од крајње тачке хиперкоцке, па да разлика 9–5 има истовремено два значења и 1 и 4 што се објективно инверзијом и постиже; и што је непосредно видљиво у бинарном запису ова два броја: 001/100).

Табела 3.9.1. показује још и логику новог груписања страна рукописа у 16+1 = 17 сегмената. Поново јединична промена за свих 16 преношења. На табелама у оквиру скупа 3.9 показана је структура и смисао ове логике сегментације.

Али, да пођемо поново од табеле 3.7.1. На њој је дат само преглед броја стихова по страницама. На страницама које су песниковом руком доследно исписане тако да је свака парна страна исписана згуснуто, а свака непарна проређено (при чему странице уопште није ни обележио; као што није јасно назначио где који део *Горског вијенца* почиње, а где завршава; не „обележава" нам то ни Природа, него све морамо накнадно откривати мукотрпним истраживањем). Додуше постоје три изузетка. Међутим, песник је и њих преточио у правилност. Број оног стиха код којег почиње или се њиме завршава изузетак јесте истовремено и раскрсница за нову математичку игру чији је смисао у одређивању укрштајних тачака у укупном делу (*Вијенцу*), међаша и раскрсница; али је њихов смисао увек и у класификацији и детерминисању нивоа хијерархије. Све то се на табели 3.7.2. непосредно и очигледно може видети.

У повратку табели 3.8.1. и групи табела које са њом чине логичку целину, вратимо се поново и логичком проблему сегментације. На табели 3.8.1. под *а* дат је само редослед страна *Рукойиса*, а под *б* је назначен број корака на свакој страни с тим што је сваки пренешени корак бројан два пута (једанпут на страни где започиње и други пут на страни где завршава). Да песник није водио рачуна о томе кад ће, а кад неће, бити допуштено преношење, онда би могле да наступе веома различите произвољне ситуације. На пример, могло би бити да се заредом на по пет–шест страна догађа преношење. Песник је међутим допустио да заредом преношења максимално може бити три пута; затим заредом могу бити још једино два преношења; коначно може бити само једно преношење па одмах прекинуто ситуацијама непреношења. Ако сад видимо да је песник допустио преношења само тако да из њих резултирају бројеви 1, 2 и 3, није тешко схватити да је песник ситуацију непреношења означио нулом те тако и овде поново, кроз мисаоно и логички комплексну и тешку игру, имамо реализацију само бројева који представљају темена логичког квадрата. На табели 3.8.2. све је ово прецизно показано. Али не само то. Неминовно логичко питање овде јесте и питање сегментације. Добро, можемо рећи, песник је реализовао логички квадрат, бројеве 0, 1, 2 и 3; али није ваљда да је водио рачуна и о томе колико ће сегмената настати овом поделом простора ситуацијама преношења и ситуацијама непреношења. Исходи би заиста могли бити многобројни и веома различити. Међутим, песник је уредио тако да сегмената са ситуацијама преношења (број група јединица у колони под *д* на слици 3.8.2) има тачно осам и исто толико сегмената са ситуацијама непреношења (групе нула у колони под *ђ*); коначно, ако саберемо елементе који чине сегменте (број јединица у колони под *г* и број нула у истој колони; у ствари то су суме бројева назначених у колони *д* и колони *ђ*) добијамо резултат који се и очекује: 16 јединица, јер, као што смо рекли, толико има ситуација преношења; и добијамо 17 нула, јер толико има ситуација непреношења. Читалац свакако уочава да постоји само још једна могућност која даје овакву јединичну дистанцу за две групе ситуација: то је да буде обрнуто, да има 17 преношења и 16 непреношења. У свим другим случајевима не може бити јединичног размака.

Читалац свакако осећа то што су ови редови (на овим страницама) писани са нескривеном радошћу што смо дошли, ево, до ситуација које показују да ничег овде не може бити случајног, него да се ради о унапред замишљеном великом плану структуирања *простора поезије* на такав начин да би били кореспондентни просторима „Макрокозма" и „Микрокозма", у ствари оном једном јединим простору који је главна и једина одлика нашег *Света* у којем јесмо, а коју нам је предочио Ајнштајн: јединственом тро-четвородимензионалном простор–временском континууму. Но, упркос тој радости, оно што ми овде видимо и осећамо јесте ситуација у којој наш читалац неповерљиво одриче: „јесте занимљиво, и може се прихватити да заиста некако „испадају" само бројеви 0, 1, 2 и 3; јесте и то *шеснаест* и то *седамнаест*; али, зар ипак све то не би могло бити случајно? Кад човек пише и не размишљајући о свему овоме, отприлике (случајно!) ће се тако и догодити да просечно на свакој другој страни (буде у ситуацији да) при дну стране започне казивање које од личности и неминовно га настави на следећој страни; али тешко је и очекивати да се то заредом дешава и по четири–пет пута; до два–три пута још се и може очекивати". Ево, отприлике овако, верујемо да ће реаговати наш читалац. У реду, прихватамо да би и тако могло бити, и ту би се онда губио смисао сваке наше даље аргументације. Јесте, било би тако, да је само ово што смо показали био крајњи домет математичко–кодовног казивања нашег песника о просторима *Козма* и *Микрокозма*, сплетеним и расплетеним *Вијенцима*, истинитим и *Лажним царевима*. Не, не, домети нашег песника–мислиоца су далеко, далеко – и већи и даљи; и дубљи и височији! Читалац ће се, верујемо, овог пута коначно, и сâм уверити у математичко–кодирајуће намере нашег песника, ако пажљиво анализира логику бројевних структура и логику простора исказаних у табелама 3.8.3 – 3.8.7.

Да читалац не би пролазио кроз све тешкоће кроз које смо ми пролазили при тој анализи, предочићемо нашу методологију. Читалац, наравно, може имати и своју методологију, што и није битно. Али оно што је битно јесте то да ћемо увек открити једно те исто – открићемо логику коју је песник уградио реализацијом градација, кохеренције и хијерархије поетских структура, нивоа и простора. Суштину те логике чини закон јединичне промене, чији смисао је у томе да су све промене у Природи могуће само као равномерни след малих јединичних корака. Баш тако како ће само коју деценију после Његоша открити Дарвин, Мендел и Мендељејев.

Ево сада наше методологије. Ако у ситуацијама преношења–непреношења корака постоји и дубља логика, онда морамо констатовати, осим до сада показаног, још и то који су то кораци који се преносе, другим речима, који се распростиру на по две стране *Рукописа*. Који су то, наиме, бројеви. И то, најпре који су то бројеви у декадном запису (циклуси десетке) (таб. 3.8.3), затим како они изгледају (како се пишу) у окталном запису (таб. 3.8.4), у хексадекадном (таб. 3.8.5) и у сексималном (шестичном) запису (таб. 3.8.6). Све се, према томе, своди на питање колико је то десетичних, осмичних, шеснаестичних и шестичних циклуса. Пођимо од циклуса десетке. На табели 3.8.3. под *а* поређани су по растућим вредностима бројеви који представљају пренесене кораке. Ако је то систем, онда сваки систем мора имати почетну и крајњу тачку (које се још и повезују, затварајући при томе циклус). Али, мора имати и средишњу тачку. (*Напомена*: према Браниславу Петронијевићу уз *средишну* тачку постоји и *средња* тачка: „*Средишном тачком* назива се реална тачка која је испуњена садржајем... *Средњом тачком* назива се иреална тачка која представља празну небивствујућу празнину". Видети: Петронијевић, 1986, стр. 319). Погледајмо, онда, како се понаша укупан систем у односу на ту средишњу тачку. Изнад и испод ње је по осам бројева. Сабирањем цифара тих бројева, можемо их свести на једноцифрене. Овим поступком ми у ствари тражимо одговор на питање са којим (једноцифреним) бројевима су конгруентни бројеви корака по модулу 9. Тиме се налазимо у подручју *модуларне аритметике*, односно у подручју трећег значења броја. Примера ради, видимо да се изнад средишње тачке налази број 51. Збир његових цифара је 6, па то значи да је број 51 конгруентан са бројем 6 по модулу 9. И, заиста 51 – 6 = 45, а број 45 јесте дељив са (модулом) 9; испод средишње тачке је број 55, конгруентан са бројем 1: (55–1=54); одузимањем, наиме, јединице добија се број 54 дељив са 9. Довде ми тестирамо Његошев систем (логику) „преношења – непреношења" познатом нам математиком. Али, за потпун увид у Његошеву логику неопходни су нам и нови математички увиди (који су у ствари најстарији увиди у односе међу природним појавама и процесима, како смо показали у поглављу 1). Наиме, након сазнања да се декадни бројевни систем налази у строгом геометријском односу са окталним, хексадекадним и сексималним (шестичним) бројевним системом на моделу коцке–хиперкоцке (као и са свим природним бројевним системима), можемо проширити појам конгруентности и на *везу* која постоји између свих ових бројевних система. Наше истраживање показује да је Његош све то увидео и све исказао. И то исказао тако да се у крајњем исходу добија резултат са три јединичне дистанце: јединица првог реда (1), јединица другог реда (10) и јединица трећег реда (100), што је и непосредно и очигледно показано у табели 3.8.7.

Али, да не журимо, да видимо како се стиже до те табеле и тог резултата. Вратимо се већ анализираној табели 3.8.3. Кад смо установили конгруентне класе бројева, сада има смисла успоставити нови редослед бројева који означавају Његошеве кораке у *Рукопису*, самим њим створеним и њиме самим писаним, без да би то поверио којем од својих секретара. Тај нови редослед дат је у колони под *б*. Читалац свакако већ види: па како то да је и овде удешено да се исти број може појавити најмање једном (број 5 и 7), може се појавити два пута, и, највише се може појавити 3 пута (број 3 и број 8); ево их поново бројеви 1, 2, 3; кад бисмо још нашли и нулу, тешко да би се могло порећи да је Његош и овде реализовао логички квадрат: 0, 1, 2, 3; у ствари, тако и јесте. Погледајмо заједно: број 9 се у овом систему једини не појављује, односно он се појављује *0* (нула) пута!? Шта читалац сада каже? Подсећамо га још и на чињеницу да је број 9 у сваком следећем циклусу десетице број који заиста означава нулу. За случај да и овде има неповерљивих читалаца, предлажем да пређемо на следећу табелу 3.8.4. У колони под *а* су исти бројеви (бројеви корака који се преносе) које смо на том месту имали у претходној табели, само су сада дати у окталном запису. Бројеви 1, 2 и 4 пишу се на исти начин, имају исти облик у оба система; али већ број 12 мора различито да се пише (и различито да се чита). У окталном бројевном систему тај број мора имати облик 14 (један, четири), што је сасвим разумљиво. У случају декадног записа читамо: један, два, тј. једна десетица и две јединице чине дванаест јединки (елемената, чланова и сл.). У случају окталног записа читамо: један, четири, тј. једна осмица и четири јединице чине дванаест јединки. У овом смислу дошло је до промене облика и свих осталих бројева испод броја 12 у колони под *а*. Исти, дакле, бројеви као у претходној табели, само у другачијем запису. И шта даље? Кад би надаље овде било речи само о окталном систему, онда бисмо поново сабрали цифре, записали их као једноцифрене бројеве у загради и тиме добили конгруентне бројеве у оквиру окталног система. Али, онај ко схвата да постоји геометријска (и још информациона и тополошка) веза између поменутих бројевних система, може пројектовати такав простор међуодноса да баш та веза дође до изражаја. Кад саберемо цифре бројева који означавају кораке, немојмо их дакле записати октално, него их запишимо декадно. И веза између ова два система је ту. Ако из тога следи и нека очигледна логика, попут закона јединичне промене, не може онда бити да Његош с том логиком није рачунао и да није рачунао с нама да ћемо је, кад-тад открити. Ево, да погледамо заједно крајњи резултат: почетна колона табеле 3.8.7 („сабирци") показује редом шта се дешава ако се ти збирови цифара („сабирци") исказују у сексималном, декадном, окталном и хексадекадном систему. У другом реду читамо да кад оба пута „игра” декадни бројевни систем (почетна табела, 3.8.3), тј. кад се и бројеви корака пишу декадно и збир њихових цифара запише декадно, тада збир бројева изнад средишње тачке износи 334, а испод средишње тачке 529; ови бројеви у хексадекадном запису пишу се као 141 односно 211. У свим преосталим табелама (3.8.4 – 3.8.6) број корака пише се у назначеном бројевном систему, а збир цифара увек у декадном. Читав систем је, онда, приказан на табели 3.8.7. Сматрамо да даљи коментар није потребан. Све је тако уређено да је непосредно очигледно: по средини су бројеви између којих је дистанца број 1; у следећем кораку (доле) дистанце су 10; и, коначно у „следећем” кораку (горе) дистанце су тачно 100. Јединице, првог, другог и трећег реда. Ово је крај наше аргументације о томе да је Његош намерно накнадно *исписао* додатни *Рукопис Горског вијенца* само до 1528-ог стиха и то на 33 стране са намером да тек тако, у вези *Рукописа* и штампане верзије *Вијенца* оствари и искаже све односе који важе у Свету који нам је дат и који је у ствари такав простор да представља јединство тро-четвородимензионалног простор–временског континуума.

Али, да се овде ближе одредимо и определимо. Ово је крај наше аргументације у смислу да ћемо надаље сматрати доказаном чињеницу да Његошево дело није само литерарна и поетска градација и твораштво, већ да је истовремено кôд систем и кôд програм доведен скоро до идеалног сагласја са кодом Природе и логиком по којој следе природни закони. Преостаје нам, према томе, да надаље само наведемо и нове аргументе у прилог овим констатацијама без да их посебно образлажемо.

Са овом напоменом можемо сада да погледамо и табеле груписане у јединствену целину 3.9. Рекли смо већ да је на табели 3.9.1. приказано како ситуације преношења – непреношења корака у *Рукопису Горског вијенца*, граде 17 одвојених (а међусобно повезаних) сегмената. У табели 3.9.2. дата је статистичка анализа целина које представљају 33 реда бројева у ових 17 сегмената. У последњој колони дат је (израчунат) квадрат стандардне девијације (какав је стандардна девијација облик одступања од средње вредности за низ бројева може се видети у одговарајућим математичким монографијама) помножен квадратом броја чланова скупа. Као што се види, многи од бројева се понављају. Ако се сваки тај број узме само *по једанпут* добија се I колона у систему приказаном у табели 3.9.3. Бројевима II и III назначен је први, односно други след дистанци између бројева у колони I. Резултат је и овде више него занимљив: у трећем кораку (а другом циклусу дистанци) добијају се бројеви који представљају квадрате осим два изузетка који чине подсистем у оквиру система. И то не било који подсистем, већ је то систем бројева који указују на нама већ познати систем 0202/2020. Уз то, збир бројева који представљају основе степена износи 050, док збир самих квадрата (III колона) износи 434+[02 + (–20)] = 416; а тај број 416 пише се у хексадекадном запису као број 150_{16}. Дакле, збир основа квадрата јесте „нула педесет" у декадном запису, а збир самих квадрата јесте „један педесет" у хексадекадном запису, с тим што се број 5 чита као пет корака почевши од крајње тачке хиперкоцке (од петнаестице). Аналогну ситуацију смо већ имали: 150 корака у *Рукопису* („један педесет" декадно) и 250_8 корака у преосталом делу *Вијенца* („два педесет" октално).

У табели 3.9.4. приказана је логичка ситуација која у извесном смислу представља надградњу логичке ситуације приказане у табели 3.8.3. Тамо смо ишли редом од странице до странице *Рукописа* и узимали само оне кораке који се распростиру на по две стране *Рукописа*. Овде, међутим, пред очима имамо редослед сегмената, њих 17, које својом логиком дистрибуције творе кораци распрострти кроз 33 стране. И бројимо: колико страница обухвата у себи сваки појединачни сегмент. То је колона *а* у табели 3.9.4. Али, логика просторне „космогене" игре захтева тада да се и у овој новој ситуацији мора знати (констатовати, увидети) колико има корака са преношењем (колона *б*) и колико корака без преношења у сваком појединачном сегментном обухвату (*в*). Тако, пространство првог сегмента захвата пуне четири стране рукописа, са 11 корака ако се рачунају преношења, односно са 8 корака ако се не рачунају. Сродан овом сегменту само је један изнад средишње тачке – сегмент број 4 (001/100) са 24, односно 21 корака садржаних у себи. Као што се из табеле види, већина сегмената захвата само по једну страну. Аналогно логичкој ситуацији коју смо већ имали у табели 3.8.3, разумљиво је што нам је прва помисао да и овде видимо односе у зависности од границе коју смо назвали средишња тачка. Али, одједном овде искрсава проблем: тамо је било лако, осам чланова горе и осам доле. Ако то и овде учинимо, остаје по један члан (број) између горњег и доњег скупа бројева у све три колоне. Чињеница да су ти бројеви у 9-том реду, а већ знамо да Његош, кад то логичка ситуација простора налаже, види број 9 и као нулу, даје нам идеју да можда ове бројеве не узмемо у рачун при утврђивању вредности суме горњег и доњег скупа бројева. И резултат је заиста фасцинантан: логиком супротних смерова и инверзија избија поново на површину закон јединичне промене. Али, шта тада да радимо са средишњом тачком? Је ли то иста она средишња тачка коју смо имали у логичкој ситуацији на табели 3.8.3. која није садржавала у себи ниједан број (чак ни написану нулу), а овде садржи редом бројеве 3, 22 и 20 у нивоу деветке (*Напомена*: збир ових бројева је 47, а већ смо видели да се 47 са дистанцом 21 „држи" за други савршени број – број 28; видети дискусију у вези са сликом 3.4). Да ли је, онда, заиста у праву велики српски филозоф Бранислав Петронијевић када у својој „Новој геометрији" увиђа неминовност постојања и средишње и средње тачке, једне реалне и једне иреалне? Одговор на ово питање остављамо читаоцима, али овде морамо да констатујемо макар то да је Његош и са аспекта средишње тачке назначио две различите ситуације: једну, када средишњу тачку не представља никакав број; и другу, коју представља сасвим конкретан и одређен број.

Са стрепњом се већ помало питамо да ли је стрпљење читаоца издржало. Не пита ли се он, након свега, да ли уопште има смисла сва ова градација структура и нијансирано логичко димензионирање простора. Међутим, избора немамо и идемо даље показујући које је још идеје песник унео у своје дело и на које је логичке ситуације просторно–временског континуума „успут" указивао.

Па, да видимо која би то још сасвим нова логичка ситуација у вези са преношењем корака била могућа (у односу на оне које смо већ уочили и интерпретирали). Ево је на следећој табели – табели 3.9.5: са које стране рукописа се преноси корак; који је број те стране и на коју страну се преноси, који је њен број. И сви ти бројеви, да ли они и у таквој новој организацији представљају систем или, можда, кôд програм којим се разрешавају могуће логичке ситуације. Одговоре на ова питања читалац ће наћи у објашњењу датом уз табелу, а верујемо да ће и сам доћи и до нових увида јер Његошеви кôд програми, у ствари су увек – кодогени програми, способни да продукују и нове логике својствене *Свету* у коме јесмо и спремне да се укључе у самопрограмирајуће аутомате, уколико такви аутомати буду имали изгледа у идејама будућих стваралаца: будућих у односу на Његошево или наше време, свеједно. Препоручујемо, на пример, читаоцу да бројеве у колони под *c* једанпут сабере заједно, а други пут засебно по ступцима, трећи пут,....(?).., како сâм увиди.

Коначно, дошла је на ред и последња табела, табела 3.9.6. Али, читалац треба да зна да то није ни половина табела које се под овим бројевима „воде" у нашој истраживачкој документацији. Изостале су оне које садрже далеко сложеније, комплексније па тиме и теже за разумевање логичке ситуације. Ако у некој скоријој будућности буде било услова, можда ће се и оне појавити у некој од едиција „Његошевих свезака". Аутор ових редова је имао, ево, стрпљења да испита шта се дешава са средњим вредностима (аритметичким срединама) за 33 реда корака у 17 сегмената, ако се прате њихове дистанце у шест циклуса (од нултог до петог). И, стрпљење се *исплатило*, ако се том речју уопште може означити она истраживачка радост која толико опије и тако заплени човека да му се осим трагања за новом искром спознаје „у просторе и за просторима", ништа више и ништа друго и не *исплати*. Елем, ево их поново: и логички квадрат, и првих шест чланова Фибоначијевог низа; ево их у форми целих бројева, а пошли смо од средњих вредности које су највећим делом биле разломљени, децимални бројеви.

3.3.4. *Унутрашња подела Вијенца на шест делова*

Чињенице

Улога Војводе Драшка у *Вијенцу* сасвим је специфична. Позиције у којима се он појављује – број и редослед корака у којима се појављује и број стихова које казује подређени су строгим математичким односима. Војвода Драшко се први пут појављује у 7-ом кораку са 2 стиха, па га потом нема све до 138-ог корака. *Рукопис Вијенца* се завршава са 150-им кораком у коме Војвода Драшко изговара 26 стихова (видети табелу 3.10). После 170-ог корака он се, такође, не појављује све до 184. корака у коме изговара само један стих и више се не појављује до краја књиге.

Табела 3.10. *Кључ унутрашње поделе Вијенца (I)*

a	b		c	d	
7	2	I	150	26	II
138	2		152	47	III
140	17		154	2	
142	5		157	2	
144	15		160	1	
146	10		162	3	
148	44		164	1	
150	26	II	166	21	
152	47	III	168	11	
			170	7	
			184	1	IV

Објашњење

a. Кораци у којима се појављује Војвода Драшко све до граничне тачке (краја *Рукописа*);

b. Број стихова које изговара Војвода Драшко у тим корацима;

c. и d. Као *a* и *b*, али после граничне тачке;

I, II, III и IV – граничне тачке.

Табела 3.11. *Кључ унутрашње поделе Вијенца (II)*

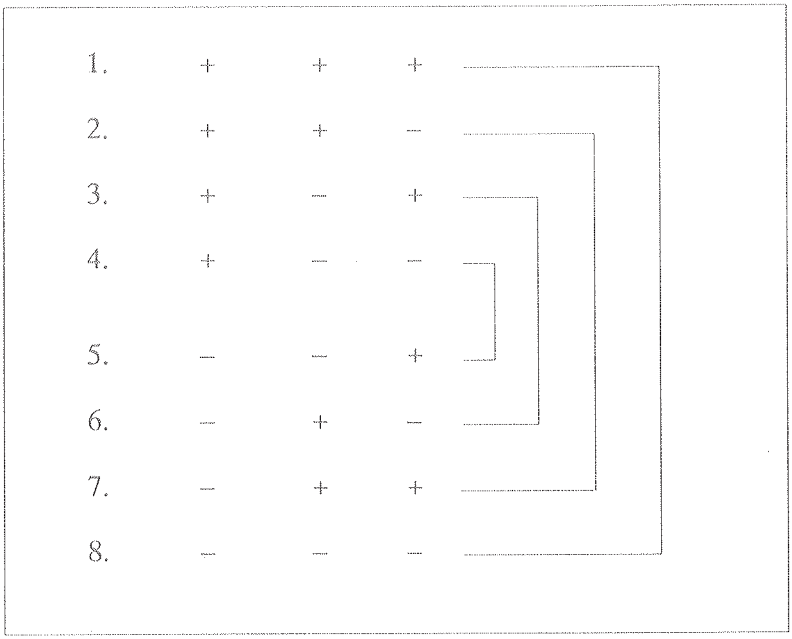

1.	+	+	+
2.	+	+	–
3.	+	–	+
4.	+	–	–
5.	–	–	+
6.	–	+	–
7.	–	+	+
8.	–	–	–

Објашњење

Систем укључивања три гранична корака у „игру".

1. Сва три су укључена; 8. Ниједан није укључен; остали бројеви означавају међуситуације. Са овим системом је усаглашен број корака у којима се појављује и бројем стихова које изговара Војвода Драшко.

Коментар: Упоређујући табелу 3.10 и 3.11 можемо да се запитамо да ли се Његош овде поново бави односом броја 3 и 9 на исти или различит начин у односу на табелу 3.8.6. и 3.9.3. Откуда сада та идеја да овде може бити речи о односу та два броја. Па, ево овако. У табели 3.10 имамо 9 ситуација у којима се појављује Војвода Драшко (колона под *а*) и имамо три граничне ситуације означене римским бројевима I, II и III. С друге стране, поређењем леве и десне стране ове табеле можемо да закључимо да је на левој страни 10 – 1 ситуација док је на десној страни 10 + 1 ситуација; и све је опет организовано у односу на граничнике, с тим што се сада и бројеви који означавају граничнике „смичу" за по један корак. Тако, први граничник постаје број II, други граничник је број III и трећи граничник је број IV. С треће стране, кад имамо три граничне ситуације па их заредом укључујемо или не укључујемо (у статистичку анализу у табелама 3.12 и 3.13) што је означено плусевима и минусевима, тада неминовно мора бити ових и оваквих осам предочених логичких ситуација.

Табела 3.12. *Кораци и сӣихови Војводе Драшка (I)*

a	b	c	n	Σ x	Σx^2	$\overline{X}$	σ	σ^2	S	S^2	V_σ	V_s	r
1.	+ + +	1	9	1167	168 417	$129.\overline{666}$	43.584..	$1899.\overline{55}$	46.228..	2137.0	33.6..	35.7..	+ 0.44
		2	9	168	5 468	$18.\overline{666}$	16.097..	$259.\overline{111}$	17.07..	291.5	86.2..	91.5..	
2.	+ + –	1	8	1015	145 313	126.875	45.463..	2066.86..	48.60..	2362.125	35.8..	38.3..	+ 0.424
		2	8	121	3 259	15.125	13.36..	178.61..	14.29..	204.125	88.4..	94.5..	
3.	+ – +	1	8	1017	145 917	127.125	45.59..	2078.86..	48.74..	2375.84..	35.9	38.3..	+ 0.423
		2	8	142	4792	17.75	16.85..	283.9375	18.01..	324.5	94.9..	101.5..	
4.	+ – –	1	7	865	122 813	123.57..	47.69..	2274.82..	51.52..	2653.95..	38.6..	41.7..	+ 0.39
		2	7	95	2 583	13.5714*	13.59..	184.82..	14.68..	215.62..	100.2..	108.2	
5.	– – +	1	7	1010	145 868	$144.\overline{285}$*	4.46..	19.92..	4.82..	23.24..	3.1..	3.4..	+ 0.84
		2	7	140	4 780	20.0	16.85..	284.0	18.20..	$331.\overline{333}$	84.3.. **	91.01..***	

Табела 3.12. (наставак)

6.	– + –	1	7	1008	145 264	144.0	4.0	16.0	4.32..	$18.\overline{666}$	2.777	3.0	⊛ + 0.71
		2	7	119	3 255	17.0	13.27..	176.0	14.329..	$205.\overline{333}$	78.1..	84.3	
7.	– + +	1	8	1160	168 368	145.0	* $4.\overline{382}$	21.0	4.90..	24.0	3.2..	3.4	+ 0.81
		2	8	166	5 464	20.75	15.89..	**** 252.4375	16.99..	288.5	76.6..	81.9..	
8.	– – –	1	6	858	122 764	143.0	3.42..	$11.\overline{666}$	3.74..	14.0	5.7..	2.6..	⊛⊛ + 0.71
		2	6	93	2 579	15.5	13.8..	$189.58\overline{333}$	15.5		88.8..	97.3	

* 13.5714285

* $144.\overline{285714}$
(1 : 7 = 0.142857)

** $V\sigma^2 = 7100$

***
$Vs^2 = 8283.\overline{333}$

****
$252.4375 \times 64 = 16156$

⊛ r = + 0.70532

⊛⊛ r = + 0.70523

Објашњење

Статистичка анализа броја корака (као редоследа) и броја стихова (као количине) у којима се појављује Војвода Драшко.

a. Редослед према таб. 3.11. c–1: Кораци (сума броја корака; корак представља појаву нове сцене);

b. Поредак према таб. 3.11. c–2: Стихови (сума броја стихова; један стих, тако како је изворно дато);

n. Број корака према моделу датом овде под *b* (а према таб. 3.11); у ствари, изворно према изворној табели 3.10.

Σx (1) Збир бројева који означавају редослед корака (позицију), тј. редослед појава/сцена.

Σx (2) Збир броја стихова у корацима, тј. броја стихова које казује личност у датој појави/сцени.

r Коефицијент корелације, израчунат према Пирсоновом обрасцу.

Сви остали параметри су уобичајени параметри, које налазимо у статистичкој анализи.

Таб. 3.13. *Кораци и стихови Војводе Драшка изван Рукописа Вијенца (II)*

a	b	c	n	x	x^2	$\bar{x}$	σ	σ^2	s	s^2	V_σ	V_s	r
1.	+ + +	1 2	11 11	1787 122	291245 3516	$162.\overline{45}$ $11.\overline{09}$	9.24.. 14.02..	85.34.. 196.63..	9.69.. 14.71..	93.87.. $216.2\overline{90}$	5.7.. 126.4..	6.0.. 132.6..	– 0.45
2.	+ + –	1 2	10 10	1603 121	257389 3515	160.3 12.1	6.54.. 14.32	42.81.. 205.09	6.90.. 15.10..	$47.5\overline{666}$ $227.8\overline{777}$	4.1.. 118.4..	4.3.. 124.8..	– 0.42
3.	+ – +	1 2	10 10	1635 96	268141 2840	163.5 9.6	9.05.. 13.85	81.85.. 191.84	9.54.. 14.60..	$90.9\overline{444}$ $213.1\overline{555}$	5.5.. 144.3..	5.8.. 152.1..	– 0.40
4.	+ – –	1 2	9 9	1451 74	234285 1306	$161.\overline{222}$ $8.\overline{222}$	6.25.. 8.80..	39.06.. 77.51..	6.63.. 9.34..	$43.9\overline{444}$ $87.19\overline{444}$	3.9.. 107.1..	4.1.. 113.6..	– 0.15
5.	– – +	1 2	9 9	1485 49	245641 631	165.0 $5.\overline{444}$	8.27.. 6.36..	$68.\overline{444}$ 40.47..	8.77.. 6.75..	$77.\overline{000}$ $45.52\overline{777}$	5.0.. 116.8..	5.3.. 123.9..	+ 0.12
6.	– + –	1 2	9 9	1453 95	234889 2839	$161.\overline{444}$ $10.\overline{555}$	5.87.. 14.28..	34.47.. 204.02..	6.23.. 15.15..	$38.\overline{777}$ $229.52\overline{777}$	3.6.. 135.3..	3.9.. 143.5..	– 0.31
7.	– + +	1 2	10 10	1637 96	268745 2840	163.7 9.6	8.76.. 13.85..	76.81 191.84	9.24.. 14.60..	$85.3\overline{444}$ $213.1\overline{555}$	5.4.. 144.3..	5.6.. 152.1..	– 0.36
8.	– – –	1 2	8 8	1301 48	211785 630	162.625 6.0	5.12.. 6.54..	26.23.. 42.75	5.48.. 6.99..	29.98.. 48.86..	3.2.. 109.0.. *	3.4.. 116.5..	+ 0.56

Објашњење

$^*V_\sigma^2 = 11875.0$

a – Редослед према таб. 3.12;

b – Поредак са таб. 3.12.

r – Коефицијент корелације;

c–1 : Кораци

c–2 : Стихови

Све остало је као и на претходној табели 3.12.

Табела 3.14. *Број корака (редослед) и број стихова (количина) у којима се појављује Војвода Драшко* (III)

	Σx	n	$\bar{X}$	V_σ	σ	
1	18	1335	$74.1\overline{666}$	– 64.5	– 87.0	испред границе (1528. стиха – последњег у *Рукопису*)
2	16	1136	71.0	+ 65.1	+ 91.8	
3	16	1159	72.4	– 64.6	– 89.2	
4	14	960	68.6	+ 65.2	+ 95.1	
5	14	1150	82.1	– 63.4	– 77.1	
6	14	1127	80.5	+ 64.3	+ 79.8	
7	16	1326	82.875	– 63.2	– 76.3	
8	12	951	79.25	+ 64.5	+ 81.4	
1	22	1909	$86.77\overline{27}$	+ 76.6	+ 88.3	иза границе (1528. стиха – последњег у *Рукопису*)
2	20	1724	86.2	– 74.9	– 86.9	
3	20	1710	85.5	+ 78.5	+ 91.8	
4	18	1525	$84.7\overline{222}$	– 76.9	– 90.7	
5	18	1534	$85.\overline{222}$	+ 80.1	+ 94.0	
6	18	1548	86.0	– 76.2	– 88.6	
7	20	1733	86.65	– 77.9	– 89.9	
8	16	1349	84.3125	+ 78.5	+ 93.1	

Објашњење

Статистичка обрада броја корака и броја стихова у којима се појављује и које говори Војвода Драшко;

n Број корака умножен са 2 због уношења у рачун и стихова (исти број пута);

Σx – Сума која настаје сабирањем бројева који означавају кораке са бројевима који представљају број стихова; Σx се добија према таб. 3.12. На пример:

1. (1167 + 168 = 1335)
2. (1015 + 121 = 1136) итд.

Осам различитих ситуација дато је према моделу из табеле 3.12.

Табела 3.15. *Кораци и стихови Војводе Драшка* (IV)

	σ	V_σ	
испред границе (2)	45.50	35.80	кораци
иза границе (7)	8.76	9.24	
испред границе (2)	13.40	88.40	стихови
иза границе (7)	13.80	144.30	
испред границе (2)	65.10	91.80	кораци + стихови
иза границе (7)	77.90	90.30	

Објашњење

Односи стандардне девијације и коефицијента варијабилности у броју стихова и броју корака пре и после главне границе (1528. стих и 150. корак на крају *Рукописа*). Бројеви у загради указују на везу са табелама 3.12 и 3.13.

σ – Стандардна девијација

V_σ – Коефицијенат варијабилности.

Коментар: Овде се у ствари дају кључни подаци који су већ садржани у табелама 3.12 и 3.13. Тако, у првом реду налазимо вредност 45.50 и исту ту вредност такође налазмо у другом реду табеле 3.12, и то у првој, горњој врсти (у другој, доњој врсти, налази се вредност 13.36). У истој врсти табеле 3.12 налазимо и тражену вредност за коефицијенат варијабилности 35.80. Вредности 8.76 и 9.24 налазимо у табели 3.13 и то у седмом реду, и опет у горњој првој врсти. Прелазимо сада на други ред и ту налазимо број 13.40. То је заправо већ поменути број 13.36 само је овде заокружен на првој позицији иза децималног зареза. Изворно је, дакле реч о броју 13.36 и њега налазимо у табели 3.12, у другом реду у другој врсти, у колони за стандардну девијацију, итд. (Напомена: Читалац се вероватно пита зашто је овде примењен поступак статистичке анализе, док је у случају анализе односа система 6+1 личности са именом Вук и система 6+1 Турака примењен сасвим другачији поступак. То је заправо мој избор, избор аутора ових редова, и он није битан за резултат анализе. А реезултат је оно што је песник/стваралац желео да оствари, то јест да реализује: одговарајуће редоследе и прекиде у тим редоследима; класификације, границе и граничнике).

Табела 3.16. *Унутрашња (логичка) подела Вијенца на шест делова (I)*

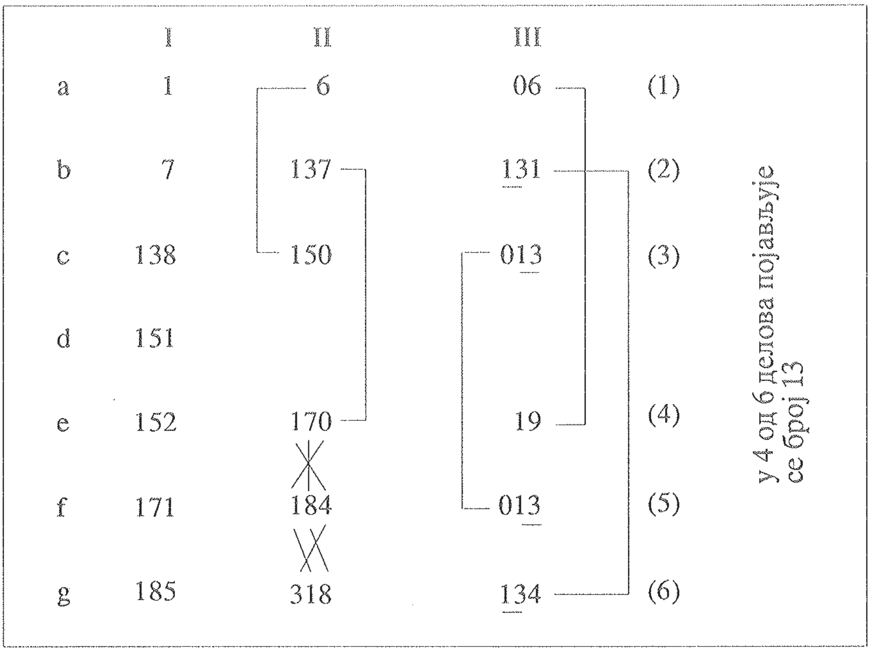

	I	II	III	
a	1	6	06	(1)
b	7	137	131	(2)
c	138	150	013	(3)
d	151			
e	152	170	19	(4)
f	171	184	013	(5)
g	185	318	134	(6)

у 4 од 6 делова појављује се број 13

Објашњење

Поред основне – видљиве спољашње поделе *Вијенца* на четири дела постоји и дубља (логичка) невидљива – унутрашња подела и то на шест делова. Ти делови строго су повезани и одређени тачкама у којима се појављује Војвода Драшко (личност „за везу" народа црногорског са другим народима).

I. Почетни корак; II. Крајњи корак; III. Број корака (у четири од шест делова појављује се број 13);

a. Првих шест корака у којима се не појављује Војвода Драшко (укупно шест корака првог дела);

b. Војвода Драшко се појављује у 7-ом кораку и надаље га нема до 137-ог корака (укупно 131 корак II дела);

c. Од 138-ог до 150-ог корака је I део казивања Војводе Драшка (о политичком и државном бићу другог народа; о јунаштву) (укупно 13 корака III дела);

d. Корак размеђе између два дела казивања Војводе Драшка;

e. Други део казивања Војводе Драшка (о културном бићу другог народа; о чојству) (укупно 19 корака IV дела);

f. Део у коме присуствује, али не учествује у разговору Војвода Драшко (укупно 13 корака V дела);

g. Последње појављивање Војводе Драшка је у 184-ом кораку. Од 185-ог корака до краја, до 318-ог корака је VI део *Вијęнца* са 134 корака.

Смисао и значење

Позиције Војводе Драшка песник је тако изабрао да се њима реализује још једна подела *Вијенца*, али овог пута на шест делова. Критеријум те поделе јесу карактеристике једног народа, односно сличности и разлике између народа и народа. Ево тих делова:

I. Говори се о карактеристикама црногорског народа и његовој судбини (1–6 корака; до прве појаве Војводе Драшка у седмом кораку). Овај део је омеђен кораком у коме *учествује* Војвода Драшко (Табела 3.16, a).

II. Односи Црногораца са „својима", са потурицама (7–137. корака; до повратка Војводе Драшка из Млетака). У овом делу Војвода Драшко *не учествује* (Табела 3.16, b).

III. Први и други ниво сличности/разлика између народа и народа – између Црногораца и Млечића (138–150. корака; до корака који је последњи у *Рукопису* (Табела 3.16, c). Војвода Драшко *учествује* у сваком другом кораку.

IV. Трећи ниво сличности/разлика између народа и народа (Црногораца и Млечића), разлика у обичајима и култури (152–170. корака). Војвода Драшко *учествује* у сваком другом или трећем кораку (Таб. 3.16, e).

V. Карактеристике црногорског народа (обичаји и веровања; 171–-184. корака; једино се у кораку 171 обичаји Црногораца преклапају и упоређују са обичајима другог народа. У овом делу Војвода Драшко *не учествује* (Табела 3.16, f).

VI. Односи Црногораца са „својима", са потурицама (185–318. корака). У овом делу Војвода Драшко не учествује (Таб. 3.16, g).

Када се једном уочи и схвати ова унутрашња подела *Горског вијенца*, детерминисана (са аспекта садржаја) самом садржином поетског казивања о шест назначених карактеристика и односа, али и логичким ситуацијама укључивања – искључивања Војводе Драшка (са аспекта форме), тада је све непосредно видљиво и разумљиво – да јесте тако. Никаква додатна указивања на математичко-кодовне структуре нису више неопходна. Ми, ипак, указујемо на њих да бисмо још јасније показали смисао Његошевог поступка и намере да све што казује, казује истовремено на два начина: поруком садржаном у поетским целинама, мишљу и непосредно исказаном идејом; али казује и на други, скривени начин, идејом скривеном у кодовно-математичким структурама поетског ткива, организованог у мање и веће целине, са видљивим и невидљивим границама између њих.

Логичке ситуације укључивања – искључивања Војводе Драшка у игру и из игре тако су прецизно испланиране и реализоване да кореспондирају са оним универзалним законом који можемо исказати као закон *позиционе зависности*. Познато је, наиме, да су све битне карактеристике хемијског кода и генетског кода детерминисане управо овим законом (Ракочевић, 1990а, 1991d). Тако, колико ће који хемијски елеменат имати изотопа зависи од позиције елемента у систему хемијских елемената. Од тога зависи и колику ће атомску масу имати, какву атомску структуру, итд. То је све сагласно са идејом коју већ налазимо код Дантеа Алигијерија кад каже (у једној од својих студија) да квантитет једног броја зависи од тога колико је удаљен од јединице. Потпуно поимање и исказивање овог суштинског закона природе, брилљантно су учинили, сваки у својој области, Дарвин, Мендел и Менделејев. И то више дијаграмима и графијама, формулама и изразима, а мање говорним и писаним језиком, што, како смо показали, никада није довољно схваћено. Није, у њиховом делу схваћено управо оно што је најзначајније: ако је Природа систем кодова, онда ниједан говорни и писани језик не може довољно адекватно да искаже законитости те и такве Природе, колико се то може учинити организацијом структура у целине (графички, архитектонски, литерарно, ликовно, музички, итд.) у којима су сви односи кодирани на такав начин да кореспондирају са односима који важе за природне кодове.

Једна таква градација, доведена до савршенства, што се те кодовне везе тиче, јесте и Његошев *триптих* (*Луча*, *Вијенац* и *Шћепан*). На овом месту показујемо заправо смисао „несиметричног" и „разбијеног" појављивања Војводе Драшка на тачно одређеним позицијама. Али у вези са позиционошћу, важна је једна напомена. Упркос деловању закона позиционе зависности, у реалном животу, у Природи, ми нисмо у могућности да непосредно констатујемо нити његово присуство, нити утицај. Границе дејства у Природи нису непосредно видљиве. То је разлог да је Његошев *Горски вијенац* структуиран веома строго, али без могућности да се границе, међе и линије класификације могу непосредно видети. Тек дубљим поимањем читавог Његошевог опуса, оне се уочавају, али тада се уочава и математичко-кодовна компонента без које се поетски садржаји не би могли држати тако како се држе, не би могли имати такву снагу какву имају и не би се могли толико узвисити.

Унутрашња подела *Горског вијенца* на шест делова изведена је, како видимо, без иједне видљиве границе. Тек накнадно увиђамо да су те границе – позиције оне у којима се Војвода Драшко укључује у игру, или се из игре искључује. Зашто је Његош то учинио баш преко овог лика, постаје јасније ако се схвати да у Његошевом „истраживању" односа црногорског народа и других народа Војвода Драшко, на известан начин, игра улогу „министра спољних послова".

Невидљиве границе унутрашње поделе Његош ће посредно учинити изузетно видљивим и јасним, исписујући поново и остављајући нам уз штампану верзију и Рукопис *Горског вијенца*. Исписујући поново *Горски вијенац*, Његош ће накнадно додати још 114 стихова и оставити очигледним те позиције „додавања"; и писаће све до 1528-ог стиха где се завршава казивање Војводе Драшка у његовом осмом по реду кораку. Од те тачке, од те позиције па надаље постоји само штампана верзија; у тој тачки слиле су се две верзије *Горског вијенца* у једну. Једна је са додатних 114 стихова, друга без њих. Тек тако одвојене, свака верзија за себе чини довољну и потпуну целину, а опет и јединствену целину у којој два постаје један и један постаје два. Две верзије са два система у распореду позиција кола: у штампаној верзији систем 3 + 3 (након три кола о нашим поразима и погибијама, следе три кола о победама) и у рукописној верзији систем (1+2) + (2+1) – једно коло пева о поразима, па два кола о победама; потом два о поразима и једно о победама.

Главна граница у позицијама Војводе Драшка јесте заправо овај 1528-ми стих. До тог стиха Црногорци га разумеју шта им казује, после тог стиха не само да га не разумеју него и он сам види да све што им казује мора бити да је „маштаније".

Докази и аргументи

Аргументација коју овде наводимо тиче се доказа да је *Горски вијенац* заиста подељен унутрашњом (невидљивом) поделом на шест делова. Може се, наравно, дискутовати о томе шта који од ових делова значи, другим речима, зашто је песник поставио међе тачно ту где их је поставио и где смо их назначили. Треба, дакле, условно узети наш коментар и тврдње да је у првом делу реч о карактеристикама црногорског народа; у другом – о односу Црногораца и потурица; у трећем о сличностима и разликама између народа и народа, итд. Могући су у овоме нови и другачији увиди и коментари. Али оно што сматрамо да је овим истраживањем дефинитивно утврђено јесте то да је *Горски вијенац* песниковом намером и одлуком подељен на четири дела – спољашњом видљивом поделом; уз то је још једанпут подељен на шест делова унутрашњом „невидљивом" поделом. И још сматрамо да су назначене границе и за спољашњу и унутрашњу поделу дефинитивно утврђене, другим речима да је откривена намера песника, да је дешифрован кȏд. И то дешифрован у бар двојаком значењу и смислу. С једне стране тиме што је показана математичко-кодирајућим програмима градирана и изграђена структура *Горског вијенца*; и с друге стране, тиме што је показано у чему је смисао те логике кодирања, шта је била идеја водиља песника при одабиру, стварању и изградњи таквих програма. Показано је, наиме, да се песник генијем стваралачког ума у визионарском поимању *Свеӣа*, определио за такве програме који кореспондирају са програмима на којима су засновани и сами природни кодови; истрајао је, доследно, у свом опредељењу да је његов задатак, баш зато што је „син природе – поет, творац мали најближи божеству" – согласије опште да подражава!

Његошев триптих нас уверава да није требало чекати на Ајнштајна да би се увидело да је наш свет тро-четвородимензионални простор–временски континуум; нити је требало чекати на Џорџа Була да би се увидело да сваки пресек координата у том и таквом континууму мора представљати природни број; и да сваки систем као део тог континуума мора имати своју почетну (нулту), средишњу и крајњу тачку, при чему се почетна и крајња тачка неминовно морају додиривати („И шар овај да се пружи право / у најтању што мож постић жицу / ... би ти био само једна точка"); чак није требало чекати ни на Дарвина да би се могло увидети да је основна карактеристика нашег *Свеūа* – вечни ток промена, неминовно увек реализованих кроз системе малих *јединичних* корака; и исто тако није требало чекати на Мендела и Мендељејева да би се увидело да је главна карактеристика природних система сазданих од елемената, управо *веза* међу елементима, неминовно увек детерминисана *дисūанцама* и само дистанцама. Другим речима, да би се увидело да природа *ūризнаје* само најједноставнију аритметику и познаје само једну рачунску радњу коју у недостатку адекватније речи и појма можемо назвати сумирање или стално додавање, почев од почетне тачке па све даље и даље без краја, кружно и укруг.

Или, да све ово једноставније и краће кажемо. Код непосредног увида у чињенице које показују да наш свет поседује дужину, ширину и висину и да кретање по било којој од ових „линија" или „праваца" захтева проток времена, могући су многи закључци знатижељног мислиоца и без икакве школске математике. Међу првима, свакако, мора бити и закључак да пуну правилност и симетрију ове три линије могу постићи само тада када „формирају" коцку. (Напомена: познато је да се углавном у свим важнијим религијама коцка сматра врхунским савршенством). Увидети како се након тога свако теме коцке може надоградити са још по једним теменом у, нашим чулима „неопипљивој" четвртој димензији, свакако је већ доста теже. Али остати у коцки и даље увиђати, ако је коме до увиђања стало, и није тако тешко. Прво што се увиђа јесте то да у односу на било које теме, узето као почетно, постоје тачно три темена удаљена са по једним кораком; постоје и три, удаљена са по два корака; коначно, постоји само једно, удаљено три корака... итд.,... итд.

Али, да видимо шта нама о законитостима „коцке" *Свеūа* казује Његош и на који начин нам то показује. Да на коцки почетно и крајње теме имају посебан статус може нам показати ако се определи за такве структуре свог дела да представљају реализације – некад шестокорачја, а некад осмокорачја. На овом месту говоримо о шест делова *Горског вијенца*, па је најбоље да погледамо не крију ли се у односима броја корака и броја стихова у оквиру ових шест делова *Вијенца* и односи темена коцке.

Из табеле 3.16. читамо: у другом делу *Вијенца* има 131 корак; у трећем делу 013 корака; у петом делу такође 013 корака; у шестом делу 134 корака. У сва четири случаја постоје по две исте цифре у броју корака – 1 и 3 (које дају број 13 или 31). У ствари, постоји само једна различитост – различитост броја 1 и 4; увиђањем да су за коцку–хиперкоцку битни односи бинарности, одмах увиђамо и то да су бројеви 1 и 4 међусобно супротни, тачније, да су комплементарни, још тачније да је то један те исти број – једанпут прочитан с једне, а други пут с друге стране коцке: (1) 001/ 100 (4); Његош је, према томе, уредио унутрашњу поделу *Горског вијенца* тако да се број корака у четири од шест делова могу симетријом простор–времена свести на један те исти број. А колико је корака у преостала два дела? У I делу 06 корака, а у другом 19 корака. На први поглед два различита броја. Међутим, стари народи нису случајно број 9 означили „обрнутом" шестицом. Та два броја се на моделу хиперкоцке заиста и налазе у таквом односу (као, уосталом, и број 7 у односу на број 8 који Арапи и данас, а не само у старо доба, пишу као обрнуту седмицу):

0110 ... (6) 0111 (7)

1001 ... (9) 1000 (8)

И поново можемо да закључимо да су као и код малопређашње ситуације за бројеве 1–4, и ова два броја 6–9 један те исти број само прочитани са супротних страна хиперкоцке. Према томе, ако ови бројеви који означавају *број корака* у сваком појединим делу *Вијенца* имају неко значење садржано и у самој њиховој (просторној) форми, онда следи да једној целини припадају I и IV део а другој II, III, V и VI део. У само шест корака I дела речено је све што је битно у карактерисању Црногораца. Али, истицати карактеристике било чега или било кога има смисла само тада ако има услова за поређење са другим и другачијим; у IV делу то и јесте на сцени, поређење Црногораца и Млечића. Ако се хоће анализирати друга целина од четири дела *Вијенца*, неопходно је уочити да и овде следи даља подела на 2 + 2 дела (III и V и II и VI део). Као што смо већ рекли у II и VI делу реч је о односима Црногораца са „својима", са потурицама. Оно што је неочекивано у читавој овој анализи јесте чињеница, да све мале разлике у записима ових бројева који представљају број корака у појединим деловима *Вијенца* тачно и прецизно кореспондирају са разликама у карактеристикама ситуација које чине поетски садржај, што се није тешко уверити након свих ових указивања.

Да све ово не може бити случајно уверава нас и број стихова у сваком од шест делова *Горског вијенца*, како је приказано на табелама 3.17 – 3.21. Да би и у овом случају бројеви проговорили својом формом, песник – стваралац је уградио и посредовао и односе бројевних система (за које смо рекли да су природни) на моделу коцке – хиперкоцке. У табели 3.18. број стихова дат је кроз запис тог броја у различитим бројевним системима. Избором бројевних записа броја стихова из ове табеле добијају се табеле 3.20. и 3.21. које истраживача (а верујемо и читаоца) не могу оставити равнодушним: најпре делови *Горског вијенца* се групишу тачно према бројевима који представљају дијагонале коцке, а број стихова (прочитан у назначеним бројевним записима) у 3×2 случаја исписан је практично истим цифрама?!

Непосредном анализом података на табелама (уз консултацију приложених објашњења) могући су и многи други увиди који се у суштини своде на једно: не постоји ниједна битна карактеристика природних кодова (хемијског и генетског), а да није исказана прецизним градацијама форме и садржаја у сваком од три Његошева дела, у свакој њиховој посебној целини или сегменту.

Да бисмо олакшали евентуалну такву анализу, вратићемо се још једном на сам почетак разматрања проблема унутрашње поделе *Вијенца* на шест делова, на проблем граничника и укрштања.

Полазимо од табеле 3.10. на којој је дат преглед редоследа корака у којима се појављује Војвода Драшко; као и преглед редоследа броја стихова које у сваком појединoм кораку казује. Под *a* и *b* су ситуације до главне граничне тачке, до 150-ог корака у коме се завршава додатни *Рукопис Вијенца*. Али, ту је морао бити придружен следећи корак „међаш" преко кога се наставља јединствени *Горски вијенац* настајао до те тачке из два „слива": из слива изворне верзије без 114 стихова и из слива дограднe верзије са додатних (и додатих) 114 стихова. Римским бројевима означена су, заправо, три неминовна међаша: I, II и III. Под *c* и *d* све је исто само са друге стране „границе": то су кораци у којима се појављује и стихови које казује Војвода Драшко у оном делу *Вијенца* који се не садржи у додатном *Рукопису*. И овде су назначена три неминовна међаша: II, III и IV. Сама чињеница да уз главну границу (150-ти корак, осми по реду корак војводе Драшка, последњи корак у *Рукопису*) која се у овом систему испољава као средишња тачка, постоје у оба случаја (до границе и после границе) по три међаша, неминовно настаје строго детерминисан систем. То је систем са осам ситуација у оба случаја, без обзира на то што се у првом случају Војвода Драшко појављује у осам а у другом случају у десет корака. Те ситуације назначене су на следећој табели – табели 3.11. У првом реду имамо заредом три плуса: то за ситуације под *a* и *b* у табели 3.10. значи да су у рачун узети сви бројеви, укључујући и први (I), други (II) и трећи (III) међаш. Резултат читамо у табели 3.12, где је ситуација са три плуса (три укључена међаша) поново назначена. У колони под *c* заредом се смењују бројеви 1 и 2; број 1 се односи на број стихова, а број 2 нас усмерава ка броју корака. У колони под *n* читамо заредом: девет, девет, јер смо сабрали најпре све бројеве који означавају кораке, а њих је 9, али смо сабрали и све бројеве који означавају број стихова, а њих је такође 9 (таб. 3.10, *a* и *b*). Резултат 1167 јесте сума бројева који означавају кораке; а резултат 168 је сума броја стихова у девет корака. Све надаље у та два реда су познати статистички параметри. На крају је дат и коефицијенат корелације (израчунат по Пирсону) r за степен повезаности између броја корака и броја стихова. Све надаље јасно следи према моделу (таб. 3.11) до осмог реда са три минуса, што значи да није укључен ниједан од међаша.

Исти поступак се мора применити и за ситуације после граничне тачке, после 150-ог корака (таб. 3.10, *c* и *d*), само међаши су тада: први (II), други (III) и трећи (IV). Добијени резултати статистичке анализе приказани су у табели 3.13.

Посебан коментар резултата није потребан, јер они сами собом говоре, па ипак желимо да укажемо на извесне чињенице. Непосредним увидом у број стихова које казује Војвода Драшко (таб. 3.10, *b* и *d*) откривамо очигледну неуређеност два низа бројева, кад се два низа узму у међусобни однос. Неочекивано резултати статистичке анализе „говоре" другачије: у обе табеле (таб. 3.12. и 3.13) заредом у по три случаја имамо за коефицијенат корелације практично исте вредности, само са супротним предзнаком?! Све вредности коефицијента корелације у првој табели су позитивне, док су у другој углавном негативне, са значајним изузецима. У првој табели вредности коефицијента корелације континуирано се мењају са благим опадањем. До нагле промене обрта долази тачно тамо где се налази срединња тачка на моделу и где долази до обрта у самом моделу. Из ситуације (+ – –) прелази се у обрнуту ситуацију (– – +). Аналогно томе, само са другачијом врстом „обртања" и супротности, све то имамо и на следећој табели (таб. 3.13): до те „укрштајне" тачке све вредности коефицијента корелације су негативне, а на том месту нагло долази до промене са појавом позитивног предзнака. Чини се да надаље следи још један изузетак; потпунијом анализом међутим, увиђамо да се ради о специфично симетричном систему: најпре 4 ситуације (са негативним предзнаком) а затим 2 + 2 ситуације (две са позитивним и две са негативним предзнаком). Ако се са овим увидом поново вратимо претходној табели (таб. 3.12) тада увиђамо да се и овде ради о 4 + (2 + 2) ситуацијама: 4 ситуације са постепеним благим падом вредности коефицијента корелације; затим две на један начин сродне ситуације (81–84), и коначно две на други начин сродне ситуације (71–71). Промене и осталих параметара показују сличне законитости.

Ако овде све време анализирамо да ли је Његош комбинацијама броја корака и броја стихова моделирао закон позиционе зависности, неминовно је и питање да ли има смисла „убацити" у рачунар једновремено, као истоврсне и бројеве који означавају кораке и бројеве који означавају број стихова. Резултати таквог поступка приказани су на табели 3.14. (у горњем делу табеле за ситуације корака и стихова Војводе Драшка у оквирима *Рукописа*; и у доњем делу табеле за ситуације изван *Рукописа*). Вредности стандардне девијације и коефицијента варијабилности указују на постојање значајних законитости. Плусеви и минуси испред бројева не значе позитивне и негативне вредности, већ означавају само то који је од два суседна члана већи, а који мањи. Видимо да је правилност наизменичног смењивања скоро потпуна, осим једног изузетка у доњој табели. Али, ако већ знамо да Природа увек неминовно мора имати бар један изузетак у свакој од њених појавности, онда наше изненађење може бити тим само веће. Нарочито тада када нам се предочи да је ова појава – смењивање заредом већих и мањих вредности – главна карактеристика и хемијског и генетског кода.

Табела 3.17. *Унутрашња (логичка) подела Вијенца на шест делова (II)*

	I	II	III	
a	1	181	181	(1)
b	182	1401	1220	(2)
c	1402	1528	127	(3)
d	1529	1530	2	
e	1531	1673	143	(4)
f	1574	1755	082	(5)
g	1756	2819	1064	(6)

Објашњење

Све је исто као у претходној табели 3.16 (I), с тим што је тамо реч о корацима а овде о стиховима. Бројеви су дати у децималном запису. Бројеви у загради означавају шест делова *Вијенца*. Тако је први део 1–181. стих; други 182–1401. итд. Стихови 1529 – 1530 су на размеђи 3+3 целине. Отуда се појављују нове две целине. Само прва целина је садржана и у рукописној варијанти.

Коментар: О подели *Вијенца* на шест делова једном скривеном унутрашњом поделом, читалац може наћи и у једном од наших претходних радова (*Српски књижевни гласник*, 1992/3, стр. 108). Смисао читања бројева овде је овај, како следи. Ситуација у реду под *а*: 1 до 181 стихова одговара ситуацији под *а* у претходној табели, где је назначено 1 до 6 корака. То значи да од 1 до 6 корака има 1 до 181 стихова итд.

Табела 3.18. *Унутрашња (логичка) подела Вијенца на шест делова (III–1)*

	I		II		III		
a	1 1 1	0	181 265 $0\ddot{4}5$	0	181_{10} 265_8 $0\ddot{4}5_{16}$	0	(1)
b	182 — d 266 — o $0\ddot{4}6$ — hd	0	1401 2571 0579	8	1220_{10} 2304_8 $04\ddot{3}4_{16}$	0	(2)
c	1402 2572 $0575^{\cdot\cdot}$	8	1528 2770 $05\ddot{0}8$	8	127_{10} 177_8 $07\ddot{0}_{16}$	8	(3)
d	1529 2771 $15\ddot{0}9$ 11024	8	1530 2772 $\ddot{5}\ddot{0}\ddot{5}$ 11025	8	2_{10} 2_8 2_{16} 2_6	0	
e	1531 2773 $05\ddot{0}\ddot{4}$ 11031	8	1673 3211 689 11425	8	143_{10} 217_8 $08\ddot{0}_{16}$ 355_6	8	(4)
f	1574 3046 0626	0	1755 3333 $6\ddot{2}\ddot{4}$	8	82_{10} 122_8 52_{16}	0	(5)
g	1756 3334 $06\ddot{2}\ddot{3}$	8	2819 5403 $\ddot{4}03$	0	1064 2050 0428	8	(6)

Објашњење

Све је исто као у претходној табели 3.17. (II), с тим што је број стихова написан у децималном (d), окталном (o) и хексадецималном (hd) запису. Дистанце бројева представљених крајњим цифрама окталног и хексадецималног записа – нуле и осмице – распоређене су на специфично симетричан начин. „Читањем" с лева на десно и сабирањем добија се број 3624 (000+ 080+…+808 = 3624); обрнутим „читањем" с десна на лево добија се 2832; разлика је 3624–2832 = 792 први члан система 792, 7992, 79992, …, 79999992 којим је Његош строго детерминисао везу Триптиха и Бильежнице (Ракочевић, 1995б, стр. 196). Вертикалним сабирањем одозго наниже (0088808+…) добија се 1058496; обрнутим сабирањем добија се 17058480. Разлика износи 2 × 7999992 што је двострука вредност петог члана назначеног низа. Треба још уочити да први добијени број 3624 представља једну осмину броја 28992 (28 је други савршени број, а 992 је двострука вредност трећег савршеног броја). Однос према кључној детерминанти генетског кода 1741630 (Alvager et al, 1989) јесте следећи: 1741630 – 1705848 = 38610 – 2828 (број 38610 представља суму прва три пријатељска пара бројева; број 2828 представља двапут заредом написани други савршени број, али то је истовремено и број „јединица" у *Горском вијенцу*: 2819 стихова плус 9 прозних целина једнако је 2828). Уз овај однос „игра" и други однос преко строге симетрије: 17058480 – (9 × 1741630) = = 01383810. Добијени симетрични резултат са својом инверзијом даје број 01383810 + 01838310 = 40 × (77220 + 3333) где број 77220 представља двоструку вредност суме прва три пријатељска пара бројева (38610 × 2 = 77220).

Табела 3.19. *Унутрашња (логичка) подела Вијенца на шест делова (III–2)*

	I	
0	0	0
0	8	0
8	8	8
8	8	0
8	8	8
0	8	0
8	0	8
32	40	24
(4 × 8)	(5 × 8)	(3 × 8)

	II	
0	4	4
4	0	4
0	8	0
8	2	0
2	2	4
2	2	0
2	6	0
18	24	12
(3 × 6)	(4 × 6)	(2 × 6)

	III	
0	4	4
4	8	4
8	0	8
0	10	0
10	6	12
2	6	0
6	6	4
30	40	32
(5 × 6)	(5 × 8)	(4 × 8)

Објашњење

Најпре се одреде дистанце крајњих цифара у записима броја стихова према претходној табели 3.18. (III–1) и то:

I. Октални – хексадецимални
II. Октални – децимални
III. Децимални – хексадецимални

} Успостављају се карактеристични односи

Непосредно је очигледна и реализација закона јединичне промене и/или дистанце, као и принципа минимизације.

Табела 3.20. *Унутрашња (логичка) подела Вијенца на шест делова (IV)*

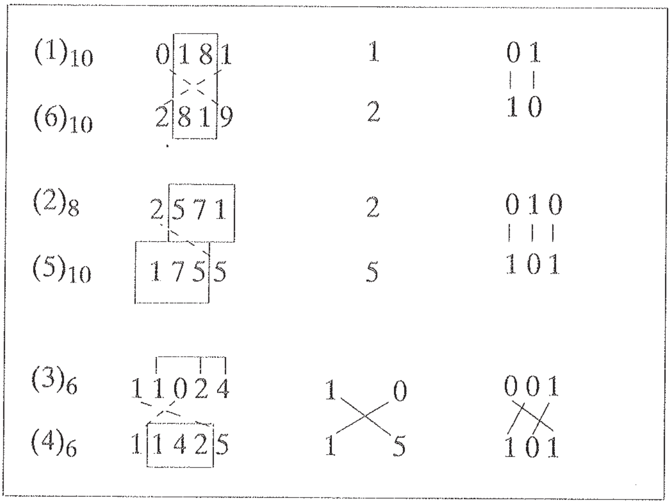

$(1)_{10}$	0 1 8 1	1	0 1
$(6)_{10}$	2 8 1 9	2	1 0
$(2)_{8}$	2 5 7 1	2	0 1 0
$(5)_{10}$	1 7 5 5	5	1 0 1
$(3)_{6}$	1 1 0 2 4	1 0	0 0 1
$(4)_{6}$	1 1 4 2 5	1 5	1 0 1

Објашњење

Комплементарност логичких целина (шест делова) *Вијенца* исказана је не само за кораке већ и за редослед стихова. Бројеви у загради означавају делове *Вијенца* (према претходној табели 3.18. III–1). Индекси уз ове бројеве означавају бројевни систем у коме је дат запис броја стихова. Ове комплементарности се односе на завршни стих сваког од шест делова (стубац II у претходној табели).

Табела 3.21. *Унутрашња (логичка) подела Вијенца на шест делова (V)*

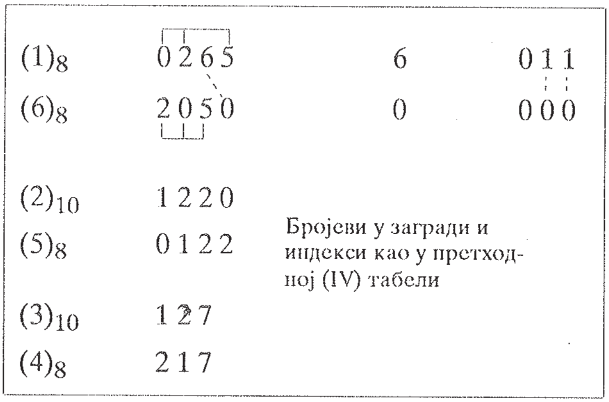

$(1)_{8}$	0 2 6 5	6	0 1 1
$(6)_{8}$	2 0 5 0	0	0 0 0
$(2)_{10}$	1 2 2 0	Бројеви у загради и индекси као у претходној (IV) табели	
$(5)_{8}$	0 1 2 2		
$(3)_{10}$	1 2 7		
$(4)_{8}$	2 1 7		

Објашњење

Комплементарност логичких целина (шест делова) *Вијенца*. Број стихова у појединим деловима је толики да су сами ти бројеви међусобно супротни, тј. комплементарни (упоредити стубац III у табели 3.18. (III–1) и 3.20. (IV).

ОСНОВНА СТРУКТУРА (IV)
ЦЕЛИНА И ДЕЛОВИ (III)

3.3.5. *Логика сједињавања три дела у једно*

Чињенице

У књижевној науци остало је до данас неразјашњено због чега је Његош пре објављивања своја најважнија три дела, направио тако дугу паузу: седам година (1837–1845. године) скоро да ништа није објавио (видети на пример: Michel Aubin: Visions historiques et politiques dans l'oeuvre poetique de P. P. Njegoš, Université de Paris – Sorbonne). А онда, за само две године написао је сва три дела: *Лучу*, *Вијенац* и *Шћепана* (1845–1847. године).

Већ је показано да је број певања, стихова, корака итд. у сва три дела строго усаглашен са Фибоначијевим низом, златним пресеком и логичким квадратом бинарне симетрије. Слагање логичког квадрата *Луче* са логичким квадратом *Вијенца*, а затим и *Шћепана* даје нове комбинације логичких квадрата, као и заједнички логички квадрат за сва три дела.

Смисао и значење

Свих седам година Његош је градио математичко-кодогену и архитектонско-литерарну структуру свог јединственог дела: *Луча*, *Вијенац* и *Шћепан* представљају једну јединствену целину. Разрешивши тако сва питања и све проблеме који се тичу простора поезије будућег триптиха и кореспонденције тог простора са реалитетима простор–временског континуума укупног Козма – макрокозма и микрокозма, Његош је онда могао лако и брзо да напише, најпре *Лучу микрокозма* – „за четири неђеље часнога великога поста", а потом и *Горски вијенац* и *Лажног цара Шћепана Малог*.

Докази и аргументи

Докази и аргументи садржани су у укупном до сада анализираном материјалу.

ТРОДИМЕНЗИОНАЛНОСТ (III)

3.3.6. *Пописна листа „Лица" као кôд систем*

Чињенице

Од 46 ликова *Вијенца* пописна листа „Лица" садржи само 34; од 41 лика *Шћепана* пописна листа „Лица" садржи само 33. Структура листе „Лица" *Вијенца* представља комбинацију редоследа по хијерархији функције (сердари, кнезови, војводе...) и редоследа појављивања ликова у делу.

Смисао и значење

С обзиром на то да је основна идеја песника да оствари тродимензионалност и космолошки – логичко-информациони и геометријско-тополошки модел универзалног кода, листа „Лица" не може да садржи све личности. Она може да садржи само онолико лица колико је максимално могуће при пресликавању тродимензионалног простора у дводимензионални.

Докази и аргументи

Докази и аргументи дати су у *објашњењима* табела 3.22 – 3.25.

Таб. 3.22. *Кључ шифре у йойису лица Вијенца и Шћейана (I)*

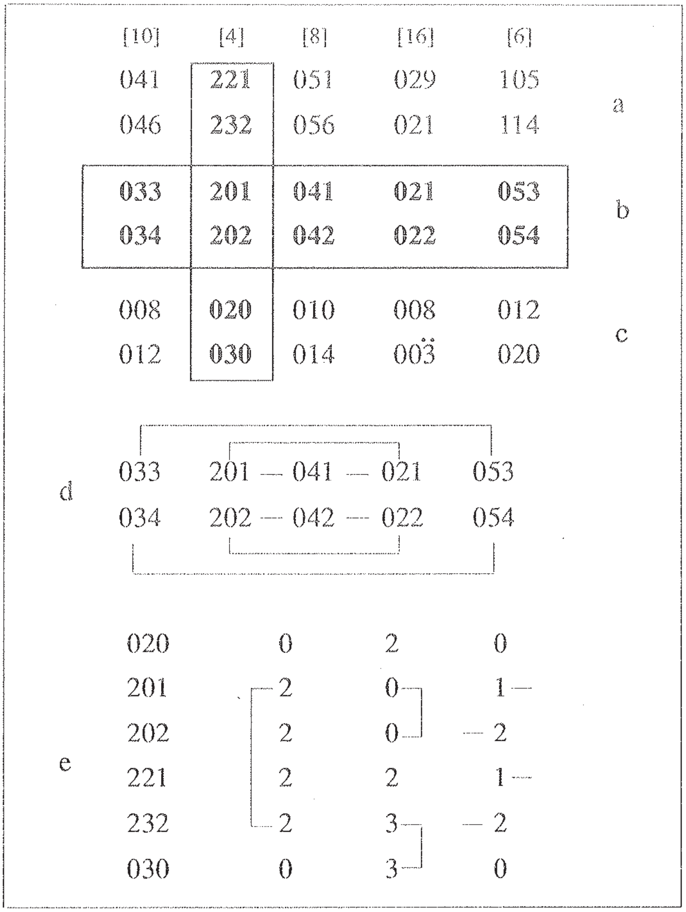

[10]	[4]	[8]	[16]	[6]	
041	**221**	051	029	105	a
046	**232**	056	021	114	
033	**201**	**041**	**021**	**053**	b
034	**202**	**042**	**022**	**054**	
008	**020**	010	008	012	c
012	**030**	014	003̈	020	

d

033 201 — 041 — 021 053

034 202 — 042 — 022 054

e

020	0	2	0
201	2	0	1 —
202	2	0	— 2
221	2	2	1 —
232	2	3	— 2
030	0	3	0

Објашњење

a. Број ликова у *Вијенцу* (46) и *Шћейану* (41). Бројеви су написани у пет бројевних система (угласте заграде);

b. Број личности које је песник навео у попису „Лица": *Вијенац* (34), *Шћейан* (33);

c. Број личности које песник није навео у попису „Лица": *Вијенац* (12); *Шћейан* (8);

d. Логика међусобне повезаности бројевних система.

e. Бројеви под *a*, *b* и *c* у тетрадном запису граде специфичан систем – логички квадрат: 0, 1, 2, 3. Дистанце од по 4, 2 и 1 указују на модел 0, 1, 2, 4. Треба запазити да у систему a, b, c недостаје број 7.

Табела 3.23. *Кључ шифре у попису лица Вијенца и Шћепана (II)*

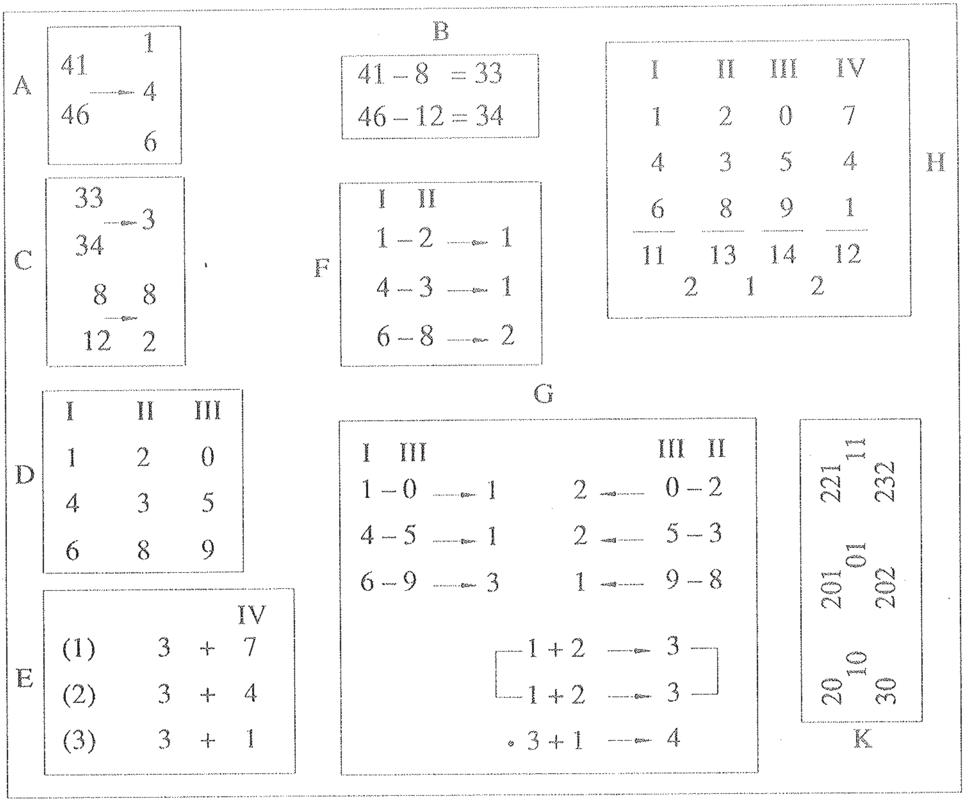

Објашњење

Одлуком – колико ликова у *Вијенцу* и колико у *Шћепану*, затим колико њих из тродимензионалног „простора" може стати у дводимензионалну пописну листу ЛИЦА, песник је реализовао принцип минимизације: A. За први избор – колико укупно лица – утрошио је три а не четири броја (и цифре) од могућих десет; B. Другом одлуком постављања границе дводимензионалности – тродимензионалности утрошио је још три броја (C). У трећем кораку више нема могућности да се одлучује. Записом бројева у још четири бројевна система, осим децималног (претходна табела 3.22.) неминовно морају бити утрошена још три броја (D). Преостаје један – број 7; али, првим двема одлукама песник је одабрао седмицу да изостане (једино она) и тиме је указао на њено посебно значење (у односу са савршеним бројевима 6 и 28); E. Колико се узима у првом, другом и трећем кораку и колико преостаје. Логика постављеног система налаже неминовност редоследа четири броја (I, II, III и IV) (H). F и G показују специфичне односе симетрије три групе бројева; K. Односи између свака два од три пара бројева у краћем краку крста. Ти односи непосредно се доводе у везу са односима под H иако настају по двема различитим логичким концепцијама. Најважније је указивање на то да се логички квадрат бинарне симетрије не мора отварати само на средини. Аналогно томе, ни нула не мора бити само на крају низа бројева који представљају темена хиперкоцке. Може бити и у средини између 7 и 8 или 6 и 9 (видети V на следећој табели 3.24).

Табела 3.24. *Кључ шифре у попису лица Вијенца и Шћепана* (*III*)

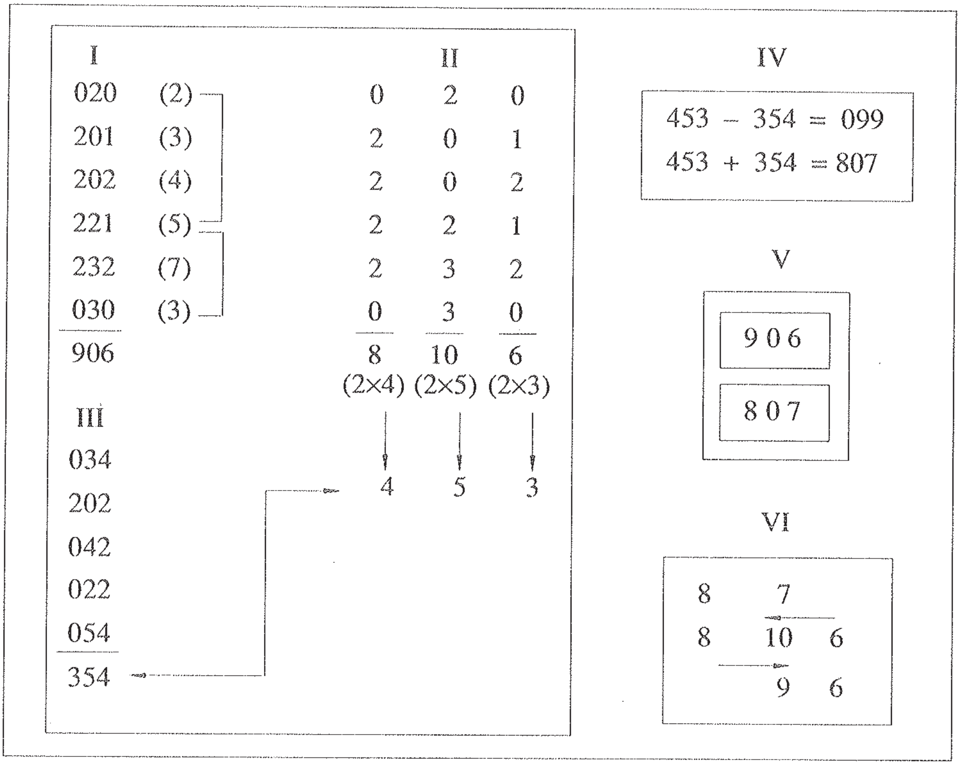

Објашњење

Главни унутрашњи кључ читавог кôд система (главни спољашњи кључ је *Рукопис*) јесте крст приказан у претходној табели 3.22. (I). Ако се један пар од три пара бројева краћег крака крста отвори и у унутрашњост сместе преостала два пара настају следећи односи – релације:

I. Збир цифара даје низ бројева 2, 3, 4, 5 у којима је садржан и основни Питагорин троугао (3, 4, 5) и основни Фибоначијев троугао (2, 3, 5). У наставку следи низ непарних бројева (3, 5, 7) који се доводи у везу са низом парних бројева у II (6, 8, 10). Ако се пак уместо збира цифара саберу сами бројеви (двадесет плус две стотине и један итд.) добије се збир 906. Смисао се открива тек кад се из II и III добије збир 807 (IV). Ови бројеви (7 и 8; 6 и 9) (V) су наиме међусобно комплементарни на моделу хиперкоцке. Сви остали односи непосредно су очигледни (VI и друге међусобне комбинације I – VI).

II. Збир колона бројева датих у I.

III. Збир доњег реда бројева (*Вијенац*) у дужем краку крста (кодогена нит).

Односом II и III поново се реализује принцип минимизације и истражују односи темена Питагориног троугла.

Табела 3.25. *Лица према публикованој верзији и Рукопису Вијенца у односу на спољашњу и унутрашњу поделу дела*

1. Листа лица	4 сердара 5 кнежева 4 војводе	Тачно како је дато у попису лица на почетку *Вијенца*
2. Искључивање са листе	4 сердара 4 кнеза 4 војводе	Искључује се кнез Роган јер је у *Рукопису* означен само као Роган
3. Повратак на листу	4 сердара 5 кнежева 6 војвода	Враћањем у листу кнеза Рогана морају се у листу унети и нове две војводе (Томаш и В. Мићуновић)
1. Спољашња подела	4 дела 5 чинова 6 певања	*Вијенац* *Шћепан* *Луча*
2. Унутрашња подела	6 делова 6 чинова 6 певања	*Вијенац* *Шћепан* *Луча*

Објашњење

Идеја је следећа: број главара сагласан је са низом 4, 5 и 6. Број делова сва три дела такође. Увођењем промене број главара се сведе на леви крајњи број, а број делова на десни крајњи број. Другим речима, број главара у *Вијенцу* се своди на логичку ситуацију 4–4–4, а број делова *Луче, Вијенца* и *Шћепана* на логичку ситуацију 6–6–6. Да мало ближе објаснимо све ово што је речено. Најпре то да није спорно да у *Вијенцу* има тачно 4 сердара. Али 5 кнежева није увек 5 кнежева, већ и 4 кнеза због тога што у Рукопису Кнез Роган се свуда наводи само као Роган. Што се броја војвода тиче, има их такође 4, али за логичку ситуацију 4–5–6 потребно је имати 6 војвода, што је Његош и постигао именујући у Рукопису Томаша Мартиновића именом Војвода Томаш. Што се тиче делова *Луче, Вијенца* и *Шћепана*, изворно је логичка ситуација ова: 4–5–6 у смислу да се *Вијенац* спољашњом поделом дели на четири дела, *Шћепан* се састоји од 5 чинова и *Луча* од 6 песама. Међутим, како смо показали, унутрашњом поделом *Вијенац* се састоји од 6 делова, а у *Шћепану* се налази и решење за 6-ти чин. Наиме, од 1997. стиха па надаље III чин треба читати и као VI чин. (Упоредити *Српски књижевни гласник*, 3–4, 1995, стр. 196).

3.3.7. *Односи детерминисани позицијом ликова у тро-четвородимензионалном систему дела*

Чињенице

Шест личности у *Вијенцу* имају име *Вук*, седми је „неми" лик – Вук Бориловић. Овоме је аналогна ситуација са шест Турака и седмим сватом Турчином (укупно седам Турака у *Вијенцу*). Редослед личности са именом Вук је такав да су на непарним позицијама они који су значајнији, а на парним позицијама они који су мање значајни. Аналогно је и са Турцима. Сваки „непарни" Вук појављује се парни број пута; сваки „парни" Вук појављује се непарни број пута, осим једног изузетка. Слично је и са Турцима: сваки други „непарни" појављује се непарни, односно парни број пута; сваки парни појављује се непарни број пута. Очигледне су и многе друге позиционе детерминације.

Смисао и значење

Као што је позицијом хемијског елемента у систему елемената строго детерминисано – колико може имати изотопа, са којом обилношћу и сл., тако је и у Његошевом делу број стихова које једна личност изговара строго детерминисан позицијом личности и кораком у којем се појављује, или говори.

Докази и аргументи

Докази и аргументи су дати кроз објашњења табела 3.26. – 3.51; такође и у прилогу 1. Кључ шифре за овај део Његошевог кодирања јесте у томе што је, како се након анализе види, одлучио да две супротстављене стране „одиграју" ту своју супротстављеност, с једне стране преко савршеног броја 6, а, с друге стране, преко комплементарних парова на моделу хиперкоцке. Што се шестице тиче, овако је учинио: изабрао је да Турака буде таман толико – шест (шест „поглавица"), а томе да дода и седмог из народа, да се укључи и сват Турчин. Што се пак Црногораца тиче, сви колико их има (ликова) у *Вијенцу* биће представљени са оних шест по имену Вук и седмим Вуком Бориловићем, немим ликом, како је већ речено. Е, сада, којим редом иду једни и други (у самом спеву), и колико стихова изговарају? То треба сагледати и направити преглед прорачуна; наравно само тада ако се претходно увиди да је реч о шифри и коду. И шта је крајњи исход? То су заправо парови на моделу хиперкоцке, како је показано у табели 3.34 под I.

Табела 3.26. *Распоред личности са именом „Вук" у Вијенцу у оквиру система 18 × 18 (I)*

.	1	.	.	.	2	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.
.	.	.	.	4	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.
.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	5	.	.	.	.	1	.	.
5	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	5	.	5	.	5	.	5
.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	1	.	.	.	1	.	1	.
1	.	.	.	.	.	.	5	.	5	.	5	.	5	.	.	1	.
.	.	.	.	.	5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
5	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.
6	.	6	.	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	5	1	.	.	3	1	.	3	1	3	.	3	.	3	.
3	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1
.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	7	.	.	7	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5	.	+	+	+	+	+	+

a)

1. Вук Мићуновић
2. Вук Раслапчевић
3. Вук Томановић
4. Вук Марковић
5. Вук Мандушић
6. Вук Љешевоступац

7. Вук Бориловић

b)

Објашњење

a) Редослед појављивања и позиције личности са именом *Вук* у дводимензионалном „простору" *Горског вијенца* са укупно 318 корака;

b) Личности са именом *Вук* у *Горском вијенцу*; специфичном намером песника групишу се у два скупа: скуп личности са непарним и скуп са парним бројевима у редоследу појављивања. Вук Бориловић сам не говори, али се појављује у казивању других („неми лик").

Напомена: Римски број I у наслову указује на потребу поређења са табелом 3.33 (I).

Табела 3.27. *Позиција личности, корака и стихова у Вијенцу (Личности са именом „Вук") (II)*

b)	c)	a)	d)	f)	e)	
1.	2	2	50	32	219	**Вук Мићуновић**
2.	6	6	1	3	8	Вук Раслапчевић
3.	15	17	6	8	31	**Вук Томановић**
4.	19	23	2	1	2	Вук Марковић
5.	27	65	14	14	136	**Вук Мандушић**
6.	32	181	20	2	20	Вук Љешевоступац
7.	24	298	29	2	55	**Вук Бориловић**

Објашњење

a) Редослед појављивања у *Горском вијенцу* у скупу личности са именом Вук;
b) Редослед у скупу свих личности (и ликова) у *Горском вијенцу*;
c) Број корака у коме се личност први пут појављује;
d) Број стихова у првом кораку појављивања личности;
e) Укупан број појављивања личности у *Горском вијенцу*;
f) Укупан број стихова које личност „изговори" у *Горском вијенцу*.

Коментар: За Вука Бориловића у колони под *b* назначено је да је његов редослед 24, који он, у ствари „позајмљује" од Војводе Батрића који казује о њему. То казивање, па према томе и прво појављивање Вука Бориловића, јесте у 298. кораку (у коме Војвода Батрић изговара укупно 29 стихова). Једини корак у коме се Вук Бориловић још појављује јесте 301-ви корак у коме *коло* (са укупно 26 стихова) поред тога што пева о другоме и другима, пева и о Вуку Бориловићу. Отуда је у колону под *f* за Вука Бориловића назначено да он укупно „казује" 26 + 29 = 55 стихова. Иначе, последње две колоне (*e*, *f*) само су делимично узете у анализу у оквиру ове студије. Део материјала је остављен за неку следећу прилику. За сада се ишло само дотле докле може бити потпуно разумљиво и прихватљиво за читаоца, а то је крајњи резултат тај и такав према коме је Његош удесио да се противници „сретну" на теменима хиперкоцке и то једни другима насупрот. Обраћамо пажњу читаоцу на ту чињеницу, већ овде на почетку анализе, због тога да би с пажњом пратио шта се све дешава са (Његошем) изабраним бројевима који ће на крају крајева довести до тога да се супротстављене стране нађу на супротним теменима хиперкоцке, како је назначено у табели 3.34 под I.

Табела 3.28. *Односи који резултирају из позиција у редоследу личности у Вијенцу (са именом „Вук") (III)*

2			
	4		
6		5	
	9		*0*
15		5	
	4		*1*
19		*4*	
	8		*1*
27		*3*	
	5		
32			

a)

2			
	4		
6		5	
	9		0
15		5	
	4		*1*
19		*4*	
	8		*1*
27		*3*	
	5		*0*
32		3	
	8		
24			

b)

2		
	4	
6		5
	9	
15		5
	4	
19		1
	5	
24		2
	3	
27		2
	5	
32		

c)

Објашњење

a) Низ бројева који представљају редослед појављивања личности са именом *Вук* (видети II под *a* и *b*). Дистанце између суседа доводе до појављивања (у резултату) основног (главног) Питагориног троугла (5, 4, 3) и почетног троугла Фибоначијевог низа (0, 1, 1).

b) Исто као под *a*, с тим што је низ бројева настављен и бројем 24 који представља „место" за Вука Бориловића у редоследу свих ликова *Горског вијенца*. Иако се Вук Бориловић не појављује непосредно као лик, по идеји песника он је члан скупа ликова са именом Вук, и његов редослед је истоветан са редоследом Војводе Батрића који га помиње.

c) Исто као под *b*, с тим што су бројеви поређани поново по растућем редоследу; указује се на значај односа троугла 5, 1, 2 са троугловима поменутим под *a* на моделу коцке.

Коментар: Овде би читалац већ могао да замери на методологији истраживања. Могао би на пример да приупита због чега овде израчунавање дистанци (разлика између суседних бројева) иде само до четвртог или трећег нивоа, а не до краја, како је то чињено у многим другим приликама. Примедба је на месту. И сасвим је сигурно да ћемо и у том случају, у случају да идемо до краја, наћи симетричне односе, са смисаоним значењима; штa више овај истраживач је то и чинио. Али, не може се све одједном и на једноме месту. И не може један све сагледати. Зауставио сам се дакле овде да бих предочио само то и толико како чињеница да се после четвртог корака (у два случаја) и после трећег корака (у једном случају) добијају симетрични обрасци, указује посредно и на песникову намеру да изабере изворно баш те а не неке друге бројеве. Утврђивање дистанци до самог краја видети, на пример, у табелама 3.39 и 3.40.

Табела 3.29. *Релација између редоследа личности и редоследа корака (личности са именом „Вук“) у Вијенцу (IV)*

2 – 0 – 2
6 – 0 – 6
15 – 2 – 17
19 – 4 – 23
27 – 38 – 65
32 – 149 – 181

a)

2 – 0 – 2
6 – 0 – 6
15 – 2 – 17
19 4 – 23
24 – 274 – 298
27 – 38 – 65
32 – 149 – 181

b)

Објашњење

a) Одређивање дистанци између вредности бројева у ступцима под *b* и *c* у приказу II (редослед личности и број корака у коме наступа први пут)
b) Исто као под *a* плус одреднице за Вука Бориловића (седмог)

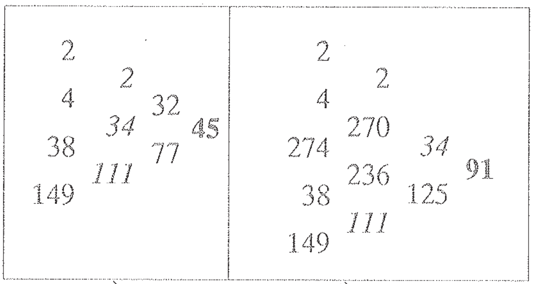

c) d)

c) Дистанце дистанци узетих из *a*;
d) Дистанце дистанци узетих из *b*

e) Дистанце бројева у низу из ступца под *c* приказа II (број првог корака)
f) Исто као под *e* уз одредницу за Вука Бориловића

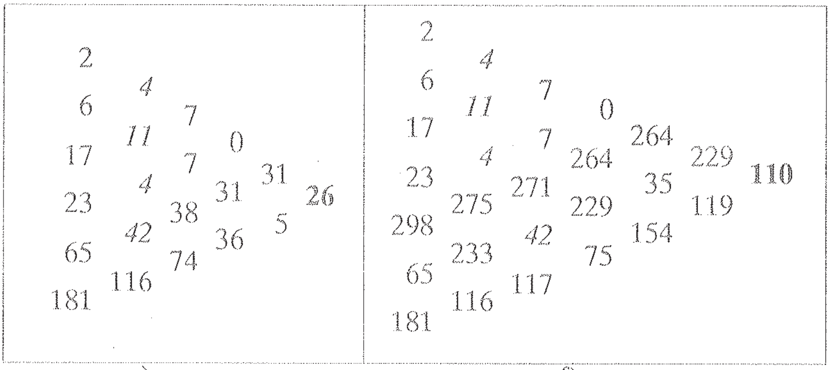

e) f)

Табела 3.30. *Релације између бројева који означавају редослед корака и бројева који означавају број стихова у корацима* (6 + 1 Вук) *(V)*

2	–	48	–	50
6	–	5	–	1
17	–	11	–	6
23	–	21	–	2
65	–	51	–	14
181	–	161	–	20
298	–	269	–	29

a)

5	6	4	13	6	**70**
11	10	17	7	76	
21	27	24	83		
48	3	107			
51	110				
161					

b)

5	6	4	13	6	70	**16**
11	10	17	7	76	54	
21	27	24	83	22		
48	3	107	105			
51	110	2				
161	108					
269						

c)

$$\left.\begin{array}{r}1\\2\\14\\20\\6\\50\end{array}\right\}\longrightarrow \mathbf{17}$$

d)

1	1	3	1	1	0	7
2	4	4	2	1	7	
6	8	2	1	8		
14	6	3	9			
20	9	12				
29	21					
50						

e)

Објашњење

a) Одређивање дистанци између вредности бројева под *c* и *d* у приказу II (између броја корака првог наступа и броја стихова у том (првом) кораку);

b) Дистанце дистанци узетих из *a*, али само до испрекидане линије (без Вука Бориловића);

c) Исто као под *b*, али са укључивањем Вука Бориловића;

d) Дистанце бројева у низу из ступца под *d* у приказу II;

e) Исто као под *d*, али са одредницом за Вука Бориловића.

Табела 3.31. *Изградња система 81 + 3 односом позиција личности и корака у Вијенцу*

/10/			/4/		/2/	
26	(8)	(–1)	122	(5)	11010	(3)
45	(9)	(0)	231	(6)	101101	(4)
91	(10)	(1)	1123	(7)	1011011	(5)
110	(11)	(2)	1232	(8)	1101110	(5)

a)

3+4+5+5+5+6+7+8+8+9+10+11 = 81

3+4+5+5+5+6+7+8+8+9+10+ 2 = 72 (1×9)

b)

3+4+5+5+5+6+7+8+8+9+1 + 2 = 63 (1×9)

+8+8+0+1 + 2 = 54 (3×9)

–1+(–1)+0+1+2 = 36 (5×9)

Објашњење

a. Бројеви који се добијају као крајњи резултат утврђивања дистанци између броја корака и редоследа личности, према табели 3.29. Најпре су ови бројеви дати у декадном запису, затим у тетрадном и коначно у бинарном запису. Збир цифара ових бројева даје одговарајућу строгу уређеност, чији смисао је показан у *b*;

b. Максимална могућност за збир који даје збир цифара јесте 81. При том са почетка недостају бројеви 1 и 2, тако да је то у коначном исходу систем 81+3. Аналогија са системом 81+3 стабилних/нестабилних хемијских елемената је очигледна. Цифре у загради се редом сабирају (додају!) почев од бинарног записа. И зависно од тога које значење четири последња случаја наведена под /10/, добија се резултат који се у односу на максималну вредност (81) у сваком следећем циклусу смањује за 9 јединица.

Табела 3.32. *Сиси̅ем неи̅арноси̅и – и̅арноси̅и (6 + 1 „Вук”)* VI

b	c	d	e		a		a'		e'	d'	c'	b'
24	298	29	2	⟵	7	–1–	8	⟶	0	0	0	0
15	17	6	8	⟵	3	–1–	4	⟶	1	2	23	19
27	65	14	14	⟵	5	–1–	6	⟶	2	20	181	32
2	2	50	32	⟵	1	–1–	2	⟶	3	1	6	6

Објашњење

Личности са именом „Вук” у *Вијенцу* (систем 6+1). Позиције личности одређене су у систему строге симетрије непарних и парних бројева. Њихов однос потом прате и сви други битни параметри. Параметри a–e дати су према табели 3.27. Ознаке a'–e' односе се на парне позиције. Критеријум ређања „непарних” и „парних” личности јесте број њиховог појављивања у делу (*e* и e'). Редослед непарних и парних личности је тако дат да је дистанца међу њима најмања могућа са модела коцке – број *1*. Систем је тако уређен да се неминовно појављује и осми (непостојећи) Вук, који нула пута учествује у „игри”.

Табела *3.33. Распоред личности (Турака) у Вијенцу у оквиру система 18×18 (I)*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1																		
2																		
3																	1	
4		2												3				
5						2				4			5		5		5	
6										6			2					
7																		
8																		
9																		
10																		
11												7		7		7		3
12		7																
13																		
14																		
15																		
16																		
17																		
18																		

Објашњење

Редослед појављивања и позиције Турака у дводимензионалном простору 18×18 *Вијенца* у оквиру 318 корака. Римски број I у наслову указује на потребу поређења са табелом 3.26 (I).

Коментар: За разлику од седмог Црногорца који је неми лик, овде седми (сват Турчин) говори. Отуда се бој 7 овде односи на стварни лик, на свата Турчина, док се број 7 у табели 3.26 (која је аналогна овој табели само с том разликом што се односи на Црногорце са именом Вук) односи на нестварни лик, на Вука Бориловића, кога „заступа" Војвода Батрић, који први (и први пут) помиње Вука Бориловића у 298-ом кораку, изговоривши притом 29 стихова (упоредити преглед 3, под 24 са табелом 3.27, ред 7-ми, колона под *d*).

Табела 3.34. *Позиције личности, корака и стихова у Вијенцу (Турци) (II)*

a)	b)	c)	d)	e)	
1	25	53	17	1	***Хаџи-Али Медовић***
2	26	56	16	3	*Скендер - Ага*
3	28	68	64	2	***Мустај - Кадија***
4	29	82	8	1	*Ферат Зачир, кавазбаша*
5	30	85	3	3	***Арслан-Ага Мухадиновић***
6	31	100	6	1	*Рицал Осман*
7	33	192	15	4	*Сват Турчин*

Објашњење

Као и за Црногорце у систему 6+1 и 18×18 (таб. 3.27.II)

Табела 3.35. *Односи који резултирају из позиција у редоследу личности у Вијенцу (6+1 Турака) (III)*

25		25	
	1		1
26		26	
	2		2
28		28	
	1		1
29		29	
	1		1
30		30	
	1		1
31		31	
			2
		33	
a)		b)	

Објашњење

Као и за Црногорце у систему 6+1 (таб. 3.28.III), с тим што су овде могућа само два случаја уместо три. У односу на граничне тачке (број 2 међу крајњим дистанцама) исказан је значај односа 3 : 1 (показано бројем јединица као крајњих дистанци). Али, исто тако и значај односа 2 : 1 (две двојке у другом случају према једној двојки у првом случају).

Табела 3.36. *Релације између редоследа личности и редоследа корака (6+1 Турака)* (*IV*)

25 – 28 – 53
26 – 30 – 56
28 – 40 – 68
29 – 53 – 82
30 – 55 – 85
31 – 69 – 100

a)

25 – 28 – 53
26 – 30 – 56
28 – 40 – 68
29 – 53 – 82
30 – 55 – 85
31 – 69 – 100
33 – 159 – 192

b)

28					
	2				
30		8			
	10		5		
40		3		3	
	13		8		**4**
53		11		7	
	2		1		
55		12			
	14				
69					

c)

28						
	2					
30		8				
	10		5			
40		3		3		
	13		8		4	
53		11		7		**52**
	2		1		56	
55		12		63		
	14		64			
69		76				
	90					
159						

d)

53					
	3				
56		9			
	12		7		
68		2		2	
	14		9		**6**
82		11		8	
	3		1		
85		12			
	15				
100					

e)

53						
	3					
56		9				
	12		7			
68		2		2		
	14		9		6	
82		11		8		**50**
	3		1		56	
85		12		64		
	15		65			
100		77				
	92					
192						

f)

Објашњење

Све ситуације су аналогне ситуацијама у приказу IV (таб. 3.29) за Црногорце.

Табела 3.37. *Релације између бројева који означавају редослед корака и бројевакојиозначававају број стихова у корацима (Турци 6+1) (V)*

a)

53	–	36	–	17
56	–	40	–	16
68	–	4	–	64
82	–	74	–	8
85	–	82	–	3
100	–	94	–	6
192	–	177	–	15

b)

4					
	32				
36		28			
	4		2		
40		30		2	
	34		4		**16**
74		26		18	
	8		22		
82		4			
	12				
94					

c)

40						
	4					
36		34				
	38		31			
74		65		26		
	103		5		18	
177		70		8		**18**
	173		13		0	
4		83		8		
	90		5			
94		78				
	12					
82						

d)

3					
	3				
6		1			
	2		5		
8		6		4	
	8		1		**34**
16		7		38	
	1		39		
17		46			
	47				
64					

e)

3						
	3					
6		1				
	2		4			
8		5		3		
	7		1		2	
15		6		5		**33**
	1		6		35	
16		0		40		
	1		46			
17		46				
	47					
64						

Објашњење

Све ситуације су аналогне ситуацијама у приказу V (таб. 3.30) за Црногорце.

Табела 3.38. *Систем непарности – парности (6 + 1 Турака)* VI

b	c	d	e		a		a'		e'	d'	c'	b'
25	53	17	1	⟸	1	–7–	6	⟹	1	6	100	31
28	68	64	2	⟸	3	–7–	4	⟹	1	8	82	29
30	85	3	3	⟸	5	–7–	2	⟹	3	16	56	26
33	192	15	4	⟸	7	–7–	0	⟹	0	0	0	0

Објашњење

Личности које представљају Турке у *Вијенцу* (систем 6 + 1). Позиције личности утврђене су односом система непарних и парних бројева тако како иду својим природним редоследом (видети таб. 3.27. II, таб. 3.32. VI и таб. 3.34. II). Систем је тако уређен да се неминовно појављује и нулти Турчин који нула пута учествује у „игри”. Редослед непарних и парних личности је тако дат да је дистанца међу њима збир максимално могућа са модела коцке – број 7.

Табела 3.39. *Црногорци и Турци у систему 6 + 1 (I)*

I	a) 298 0 281 23 233 17 23 135 218 48 158 118 15 65 181 17 63 175 2 6	b) 24 0 9 19 3 15 19 6 10 12 13 7 13 27 32 13 25 26 2 6
II	c) 53 100 15 18 2 68 82 8 88 17 26 22 90 85 56 30 107 56 192 0	d) 25 31 3 2 1 28 29 1 0 2 3 22 1 30 26 23 3 26 33 0
III	e) $118 : 22 = 5.\overline{36}$ $218 : 22 = 9.\overline{90}$ $88 : 22 = 4$ f) $118 : 7 = 16.\overline{857142}$ $218 : 7 = 31.\overline{142857}$ $22 : 7 = 3.\overline{142857}$	g) 857 ╳ 142 142 ╳ 857

Објашњење

Поређење система 6+1 за Црногорце и Турке:

I. Дистанце између бројева који означавају број корака (редослед) у *Вијенцу* за Црногорце (а): непарне позиције на сл. 3.32. и парне позиције на сл. 3.32. Резултат су бројеви 118 и 218 који чине систем са укупним бројем корака *Вијенца* (318). Тиме се поново реализује и закон јединичне промене по Gray code моделу. У наставку (b) су дистанце између бројева који означавају позиције личности према сл. 3.32. и b'.

II. Као и I с тим што се односи на Турке према сл. 3.38. Указује се на значај односа 22 и 88 (спратовна таблица генетског кода садржи 22 тачке и 21 дистанцу. Множењем са 4 добија се 84 што је број хемијских елемената и што истовремено одговара „развијеној" спратовној таблици генетског кода; али се добија и број 88 који је такође неминовност у овој „рачуници").

Поређењем I и II уочавају се и други битни односи за универзални код (III). Кад се упореде *b* и *d* уочава се идеја: као што је у децималном систему битан однос 0 : 10, тако постоји и битан однос 22 : 7 (Лудолфов број ?).

III. Поређење I : II. Треба уочити симетрију периодичног броја у *f* исказану у *g*.

Табела 3.40. *Црногорци и Турци у систему 6+ 1 (II)*

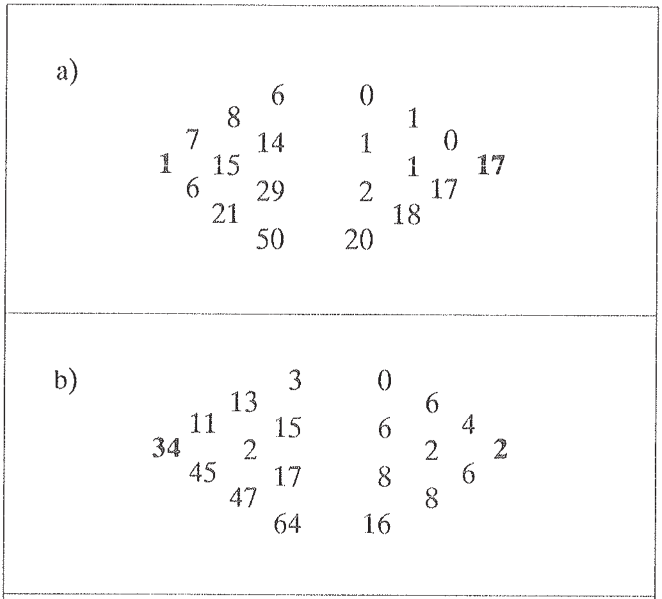

c)

$2 \times 1 = 2$

$2 \times 17 = 34$

Објашњење

Поређење као и у претходној табели 3.39, с тим што се упоређују подаци из табеле 3.32. d и d' са подацима из табеле 3.38. d и d'. Коначан резултат за Црногорце (а) је 1 и 17 а за Турке двоструке вредности ових бројева (с). Уз то показана је и неминовност укрштања два система.

Коментар: За разлику од неких других случајева, овде се и свођење дистанци реализује (с наше стране) до краја, као уосталом и у претходној табели. То је различито од поступка спроведеног у табели 3.28. где смо се у утврђивању дистанци (разлика) зауставили већ код четвртог, односно трећег корака. И, као што је у коментару датом уз табелу 3.28. речено, све зависи од датог система, датог у смислу како га је Његош дао, тачније како је изабрао редослед личности, број стихова које ће казивати и слично. Али, на једном ширем плану, сви ови поступци дугују своје постојање никоме другом до великом Питагори. Он је, наиме, први који се бавио утврђивањем дистанци између бројева. У том смислу познат је његов *тетрактис* који се добија тако што се напишу редом бројеви 1, 2, 3, 4 а затим између свака два броја и њихове дистанце (разлике), све до краја. То што се добије јесте тетрактис, чији збир бројева даје број 10 који су Питагорејци сматрали светим бројем и њиме су се заклињали.

Табела 3.41. *Црногорци и Турци у систему 6 + 1 (III)*

a)

	7	8	
4			4
	3	4	
2			2
	5	6	
4			4
	1	2	

b)

	1	6	
2			2
	3	4	
2			2
	5	2	
2			2
	7	0	

c)

			2	0	
		6			1
	0		8	1	
12		6			1
	12		14	2	
		18			1
			32	3	

d)

	1	1			
1			0		
	2	1		2	
1			2		1
	3	3		1	
1			3		
	4	0			

Објашњење

Настављају се поређења података из таб. 3.32. а и а′ са подацима из таб. 3.38. а и а′. Реч је о позицијама личности у скупу (6+1); резултати за Црногорце (а; с). Комплементарни су са резултатима за Турке (b; d). Подаци за *c* и *d* узети су из колоне *е* и *е*' са табеле 3.32. и 3.38.

Коментар: Смисао ове анализе може се разумети тек након разумевања да се ми овде у ствари бавимо питањем, откуд то да је Његош парне и непарне позиције за Турке и за Црногорце тако изабрао, како је дато у табелама 3.32. и 3.38. У случају за Црногорце (табела 3.32) реч је о дистанцама као разликама и оне дају ситуацију, логичку ситуацију, 1–1–1–1; за Турке дистанце су дате као збирови бројева и они дају логичку ситуацију 7–7–7–7 (табела 3.38). Иначе ситуација 1–1–1 коју овде срећамо два пута, и ситуација 2–2–2 коју срећамо једанпут, имају посебно значење и у теорији генетског кода. Наиме, Владимир Шчербак (Shcherbak, 1993, 1994) је показао да је број нуклеона у аминокиселинским конституентима генетског кода изабран тако да су у „игри" само умношци броја 037. Зашто је то тако постаје јасно када се схвати да број 1 нема чинилаца, нема их ни број 11, и тек број 111 има за умношке бројеве 3 и 037).

Табела 3.42. *Црногорци и Турци у систему 6+1* (IV)

Црногорци
(редослед личности:
редослед корака)

Турци
(редослед корака:
редослед и број стихова)

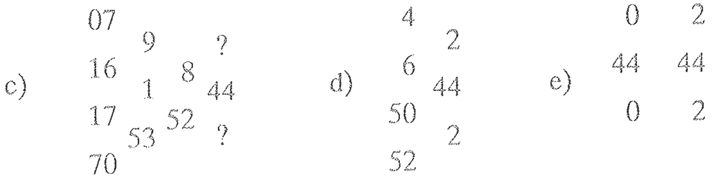

Црногорци
(редослед корака:
редослед и број стихова)

Турци
(редослед личности:
редослед корака)

Објашњење

a) Четири броја добијена поступком одређивања дистанци у табели 3.29. IV, под c, d, e, f за Црногорце представљају однос позиција у редоследу личности и позиција у редоследу корака (таб. 3.27);

b) Четири броја добијена истим поступком, али за Турке, и то поређењем броја корака и броја стихова (таб. 3.34. и таб. 3.37. b, c, d, e);

c) Подаци узети из таб. 3.30, b, c, d, e;

d) Подаци из табеле 3.36, c, d, e, f.

Порука је јасна и недвосмислена: завршни број под *a* је нула, а код *b* јединица, што значи супротност. Претпоследња два броја у *b* јесу 13 и 14, а претпоследња два броја у *a* јесу њихов збир; *c* и *d* је комплементарно ситуацији у *a* и *b*. Знак питања је на месту где се могу замислити нуле; тако је поново постигнута супротност (e).

Коментар: Два знака питања имају овде следећи смисао. Ако је под *a* и под *б* крајњи резултат 0 и 1; с друге стране, у два случаја за резултат имамо логичке ситуације 2–44–2, а у трећој само у средишњој ситуацији имамо број 44, тада се неминовно поставља питање у форми логичке ситуације ? –44–?, што треба да значи упитаност зашто се и овде не реализује логичка ситуација 2–44–2, као у два претходна случаја.

Табела 3.43. *Црногорци и Турци у систему 6+1* (V)

Црногорци

a)

26	–	19	–	7	→	33
45	–	29	–	16	→	61
91	–	74	–	17	→	108
110	–	40	–	70	→	180
272		162		110		382
I		II		III		IV

162 (9)
–
272 (11)
–
382 (13)

162 (9)
262 (10)
272 (11)
282 (12)
382 (13)

Турци

4	–	12	–	16	→	20
6	–	12	–	18	→	24
50	–	17	–	33	→	83
52	–	18	–	34	→	86
112		59		101		213
I		II		III		IV

101 (2)
–
112 (4)
–
213 (6)

b)

III 101
1
102
10
I 112
1
113
100
IV 213

II 162
100
262
10
I 272
10
$\boxed{282}$
100
IV 382

c)

101 (2)
102 (3)
112 (4)
113 (5)
213 (6)

Објашњење

Кад се за прва четири карактеристична броја за Црногорце (а) (таб. 3.29. c, d, e, f) и друга четири броја (таб. 3.30. b, c, d, e) установе разлике (дистанце!) и збир, добијају се нова четири броја. Очигледно је да само три од њих учествују у изградњи новог система (c) (један степен слободе ?!). Све је исто и за Турке (b) где се утврђују карактеристични бројеви из табеле 3.36. c, d, e, f са бројевима из табеле 3.37. b, c, d, e.

Коментар: Од читаоца се очекује да увиди следећсу логику. Под *a* имамо у резултату тroцифрене броје 272, 162 и 382, који су сасвим десно написани редом, са назнаком могућих празних места. У следећем реду та празна места су попуњена (курзивно написаним) бројевима 262 и 282. То што смо учинили тако оправдано је само у случају да смо одгонетнули шифру. Да смо у праву показује крајњи резултат предочен у табели 3.44 као пет парова бројева на моделу хиперкоцке.

Табела *3.44. Црногорци и Турци у сисӣему 6+1* (VI)

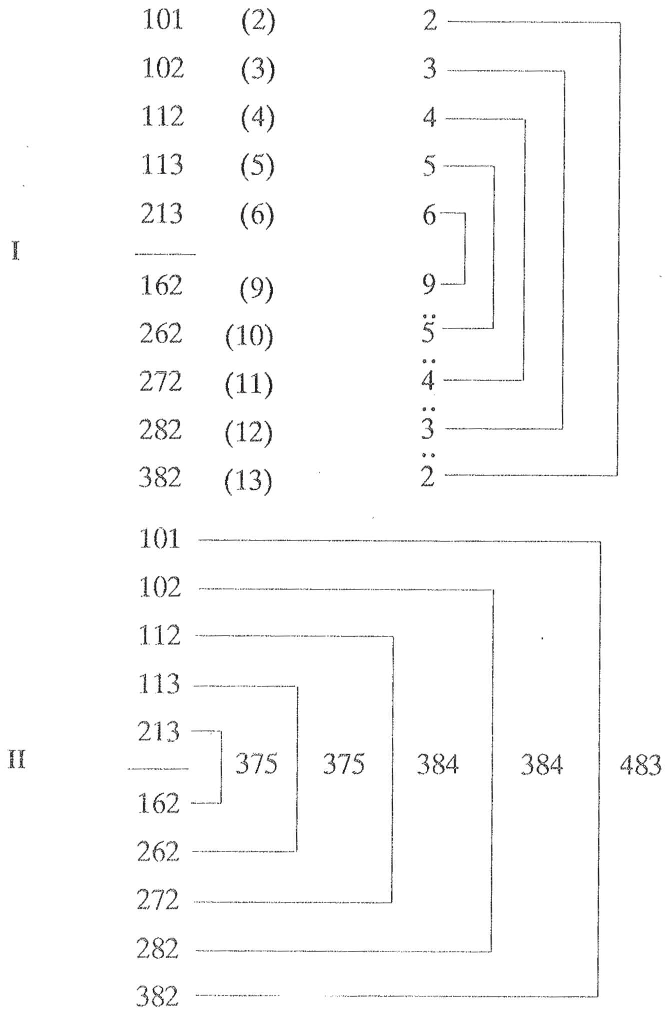

III 483 – 384 = 99

384 – 375 = 9

483 – 375 = 108 (9)

Објашњење

Поређење система бројева за Турке и Црногорце из претходне табеле 3.43.с. Добија се неочекиван и невероватан резултат: збир цифара су бројеви који граде систем бројева међусобно комплементарних, тачно по моделу хиперкоцке.

Табела 3.45. *Црногорци и Турци у систему 6+1* (VII)

		[10]		
(6)	(15)	375		
			0	
(6)	(15)	375		
			108	
(6)	(15)	483		9
			99	
(6)	(15)	384		
			0	
(6)	(15)	384		

		[8]		
(9)	(18)	567		
(9)	(18)	567		
			154	
(5)	(14)	743		11
			143	
(6)	(6)	600		
(6)	(6)	600		

		[16]		
(6)	(15)	177		
(6)	(15)	177		
			$6\ddot{3}$	
(9)	(18)	$1\ddot{1}3$		9
			63	
(9)	(18)	180		
(9)	(18)	180		

[6]		
1423		
1423		
	260	
2123		13
	243	
1440		
1440		

Објашњење

Даља анализа односа два система из табеле 3.44. II и III. Записи су дати у назначеним бројевним системима. Даља објашњења у тексту.

Коментар: Овај коментар је наставак коментара датог уз табелу 3.41 и тиче се броја 037. Питање сада можемо уопштити: Зашто број 037, зашто коцка, зашто хиперкоцка? Одговор је овај. Цео Универзум можемо најпре пресликати у тачку, затим у (логичку) дуж, па у квадрат; тек потом настаје просторност и „теловитост". Дакле, један просторни Свет започиње са (логичком) коцком чија прва могућа суседства су квадрат и хиперкоцка. У конструисању логичке (буловске) коцке пак крајње теме генерише број 7 (111_2) и тачно изнад крајње тачке квадрата, броја 3 (011_2): Према томе имамо бројеве 3 и 7, које у простору можемо читати и као 37, односно 73. И, кад је то тако, има онда смисла у вези са овим и оваквим ситуацијама цитирати и Лава Николајевича Толстоја. Његов Пјер Безухов у „Рату и миру" на једном месту каже и следеће: „Данас ми је доброчинитељ саопштио део тајне. Говорио ми је о великом квадрату Свемира, и предочио ми да су бројеви 3-ћи и 7-ми основа свега" (упоредити издање на српском, Просвета и Рад, 1975, стр. 234).

Табела 3.46. *Црногорци и Турци у сисӣему 6+1* (*VIII*)

[8] → [10]

567

567

176

743 33

143

600

600

[8] → [16]

567

567

$\ddot{1}2\ddot{3}$

743 99

143

600

600

[10] → [16]

375

375

$10\ddot{1}$

483 $\ddot{0}$

$\ddot{0}0\ddot{0}$

384

384

[6] → [10]

1423

1423

700

2123 17

683

1440

1440

683

463

$6\ddot{3}93$

[6] → [8]

1423

1423

500

2123

463

1440

1440

Објашњење

Даља анализа два система из претходне табеле.

Даља објашњења у тексту.

Коменӣар: Овај коментар је наставак коментара датог уз табелу 3.45 и још једном се тиче броја 037. Поставља се, наиме, питање у чему је још тај број специфичан па су га, ево, изабрали и Природа, и Његош и Толстој? Ево у чему. Од свих двоцифрених бројева једино број 037 очувава све три цифре „путујући" кроз своје умношке по модулу 9. Тако, 1 × 037 = 037; 10 × 037 = 370; 19 × 037 = 703 итд.

Табела 3.47. *Преглед броја Црногораца (Вук) и Турака у пољима квадрата 18×18 (I)*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1		1				2		2									3	
2					4							1				1		
3			1					1									$\boxed{1}$	
4		$\boxed{2}$					2				5			$\boxed{3}$		1		
5	5				1	$\boxed{2}$		1		$\boxed{4}$		5	$\boxed{5}$	5	$\boxed{5}$	5	$\boxed{5}$	5
6						1			1	$\boxed{6}$	1		$\boxed{2}$		1		1	
7	1							5		5		5		5			1	
8						5											1	
9	5				1							1		1				
10									1							1		
11	6		6			1		1				$\boxed{7}$		$\boxed{7}$		$\boxed{7}$		$\boxed{3}$
12		$\boxed{7}$		5	1			3	1		3	1	3		3		3	
13	3		3													1		1
14		1					1											
15		1																
16							1											
17										7			7					
18											5							

Објашњење

Аналогно табелама 3.26. и 3.33.; с тим што су овде дати заједно и Турци и Црногорци (са именом Вук) у пољима квадрата 18×18 у оквиру 318 корака *Вијенца* (у квадратима су Турци).

Коментар: Овде, на крају анализе распореда Црногораца и Турака у квадрату 18 × 18 има смисла поставити питање – зашто баш тај квадрат? Да би се одговорило на постављено питање, мора се најпре имати на уму коментар дат уз табелу 3.45 о односима квадрата, коцке и хиперкоцке. С друге стране, ако смо већ више пута доказивали да Његош своје композиције и структуре конституише „у просторе и за просторима" и то, кад је у питању *Вијенац* у 318 корака, тада је том и таквом простору најближи квадрат 18 × 18. Остаје наравно питање да ли је Његош и овде хтео да направи дистанцу (разлику) за тачно 6 корака колико износи први савршени број?

Табела 3.48. *Преглед броја Црногораца (Вук) и Турака у пољима квадрата 18×18 (II)*

α	a	b	c	d
1.	4	0	5	0
2.	3	0	3	1 (2)
3.	2	1	3	0
4.	3	2	1	0
5.	7	5	4	0
6.	5	2	4	1
7.	6	0	3	0
8.	2	0	6	0
9.	4	0	3	0
10.	2	0	1 (2)	2
11.	4	1 (4)	4	0
12.	9	0 (1)	5	0 (1)
13.	4	0	1 (2)	2
14.	2	0	3	1 (2)
15.	1	0	2	1
16.	1	0	5	0 (1)
17.	0 (2)	0	5	2
18.	1	0	2	1

Објашњење

α Редослед врста и колона у квадрату 18×18;
a. Број Црногораца (Вук) у хоризонталним врстама;
b. Број Турака у хоризонталним врстама;
c. Број Црногораца (Вук) у вертикалним колонама;
d. Број Турака у вертикалним колонама.

Бројеви у загради се односе на укључивање и седме личности.

Табела 3.49. *Позиције Црногораца (Вук) и Турака у пољима квадрата 18 × 18 (III)(статистичка обрада)*

		n	Σx	Σx^2	$\overline{X}$	σ^2 σ	V^2_σ V_σ	s^2 s	V^2_s V_s	НАПОМЕНА	Σxy	r
[1. M (6)]	Хоризонтално	18	60	292	$3.\overline{333}$	$5.\overline{111}$ 2.26..	$\boxed{4600}$ 67.8..	5.41.. 2.33..	4870.6.. 68.8..	$\overline{X} \times 36 = 120$ $\overline{\sigma}^2 \times 36 = 184$	57	+ 0.40
[2. T (6)]		18	11	35	$0.6\overline{111}$	1.57.. 1.25..	42066.1.. 205.1..	1.66.. 1.29..	44540.6.. 211.1..	$\overline{X} \times 36 = 22$ $\sigma^2 \times 36 = 56.\overline{555}$		
[3. M (7)]		18	62	296	$3.\overline{444}$	4.58.. 2.14..	3860.6.. 62.13..	4.85.. 2.20..	4087.65.. 63.93..	$\overline{X} \times 36 = 124$ $\sigma^2 \times 36 = 164.\overline{888}$	78	+ 0.47
[4. T (7)]		18	15	51	$0.8\overline{333}$	$2.13\overline{888}$	$\boxed{30800}$ 175.50..	2.26.. 1.50..	32611.8.. 180.59..	$\overline{X} \times 36 = 30$ $\sigma^2 \times 36 = 77$		
[5. M' (6)]	Вертикално	18	60	240	$3.\overline{333}$	$2.\overline{222}$ 1.49..	$\boxed{2000}$ 44.72..	2.35.. 1.53..	2117.6.. 46.0..	$\overline{X} \times 36 = 120$ $\sigma^2 \times 36 = 80$	28	– 0.43
[6. T' (6)]		18	11	17	$0.6\overline{111}$	0.57.. 0.76..	15289.3.. 123.6..	0.60.. 0.78..	16188.6.. 127.23..	$\overline{X} \times 36 = 22$ $\sigma^2 \times 36 = 20.\overline{555}$		
[7. M' (7)]		18	62	246	$3.\overline{444}$	1.80.. 1.34..	1519.2.. 38.98..	1.91.. 1.38..	1608.62.. 40.11..	$\overline{X} \times 36 = 124$ $\sigma^2 \times 36 = 64.\overline{888}$	48	– 0.18
[8. T' (7)]		18	15	25	$0.8\overline{333}$	$0.69\overline{444}$ $0.8\overline{333}$	$\boxed{10000}$ 100	0.73.. 0.86..	10588.2.. 102.9..	$\overline{X} \times 36 = 30$ $\sigma^2 \times 36 = 25$		

Објашњење

/1.М(6)/ 6 Црногораца (Вук) у 18 хоризонталних врста;
/2.Т(6)/ 6 Турака у 18 хоризонталних врста;
/3.М(7)/ 6+1 Црногораца у 18 хоризонталних врста;
/4.Т(7)/ 6+1 Турака у 18 хоризонталних врста;
/5.М'(6)/ 6 Црногораца у 18 вертикалних колона;
/6.Т'(6)/ 6 Турака у 18 вертикалних колона;
/7.М'(7)/ 6+1 Црногораца у 18 вертикалних колона;
/8.Т'(7)/ 6+1 Турака у 18 вертикалних колона

Σxy број Црногораца (x) и број Турака (y) у врсти и колони. Сам израз xy представља суму производа xy. r Коефицијенат корелације, x : y.

Табела 3.50.1. *Позиције карактеристичних личности у простору 18×18*

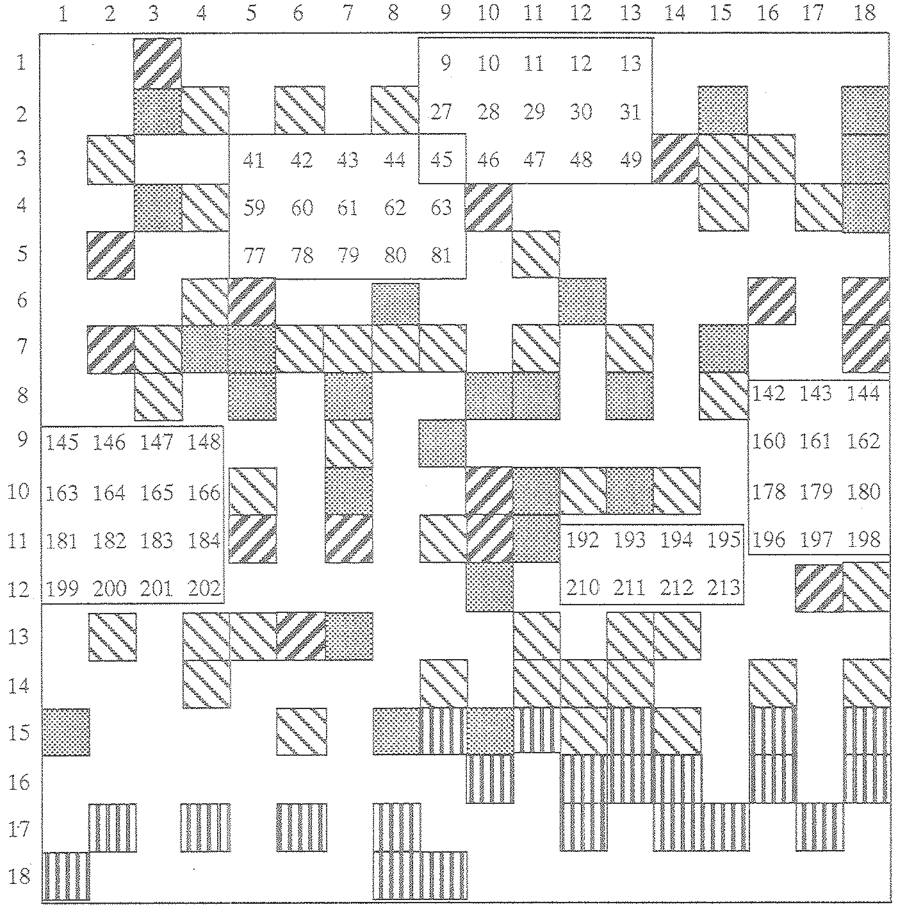

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1			╱						9	10	11	12	13					
2			░	╲		╲		╲	27	28	29	30	31		░			░
3		╲			41	42	43	44	45	46	47	48	49	╱	╲	╲		░
4			░	╲	59	60	61	62	63	╱					╲		╲	░
5		╱			77	78	79	80	81		╲							
6				╲	╱			░				░				╱		╱
7		╱	╲	░	░	╲	╲	╲	╲		╲		╲		░			╱
8			╲		░		░			░	░		░		╲	142	143	144
9	145	146	147	148			╲		░							160	161	162
10	163	164	165	166	╲		░			╱	░	╲	░	╲		178	179	180
11	181	182	183	184	╱		╱		╲	╱	░	192	193	194	195	196	197	198
12	199	200	201	202						░		210	211	212	213		╱	╲
13		╲		╲	╲	╱	░				╲		╲	╲				
14				╲					╲		╲	╲	╲			╲		╲
15	░					╲		░	▥	░	▥	╲	▥	╲		▥		▥
16										▥		▥	▥	▥		▥		▥
17		▥		▥		▥		▥				▥		▥	▥		▥	
18	▥							▥	▥									

╲ Кнез Јанко

╱ Сердар Јанко

░ Кнез Роган

▥ Игуман Стефан

Објашњење

Континуалним (линеарним) читањем *Горског вијенца* не стиче се утисак да су Кнез Јанко, Сердар Јанко и Кнез Роган тако добро распоређени да практично запоседају читав простор; занимљиво је да се тачно од одређене линије више не појављују; то је линија на којој се први пут појављује Игуман Стефан.

Табела 3.50.2. *Позиције личности са именом Вук у простору 18×18*

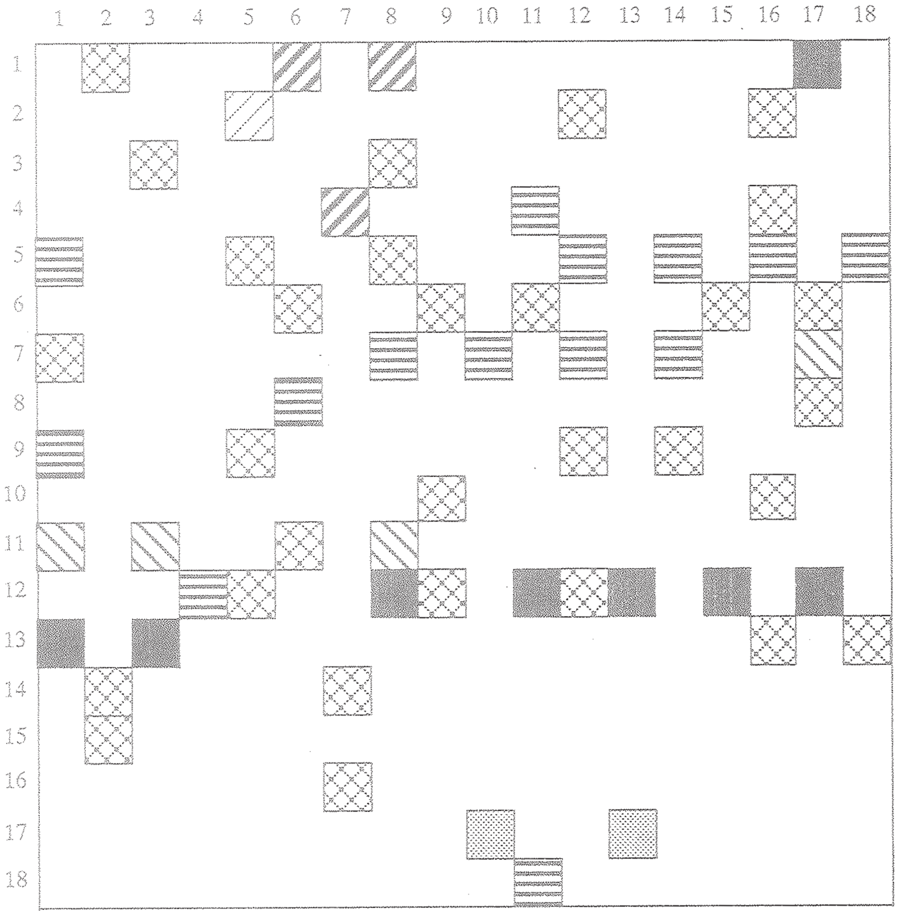

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1		1				2		2									3	
2					4							1				1		
3			1					1										
4							2				5					1		
5	5				1			1				5		5		5		5
6						1			1		1				1		1	
7	1							5		5		5		5			6	
8						5											1	
9	5				1							1		1				
10									1							1		
11	6		6			1		6										
12				5	1			3	1		3	1	3		3		3	
13	3		3													1		1
14		1					1											
15		1																
16							1											
17										▒			▒					
18											5							

4	▨	В. Марковић
1	▦	В. Мићуновић
6	▧	В. Љешевоступац
2	▨	В. Раслапчевић
3	■	В. Томановић
5	▤	В. Мандушић
	▒	Вук Бориловић

Објашњење

Контакти између лица са именом *Вук* нису непосредно очигледни у линеарном читању *Вијенца*; контакти међу њима детерминисани су простором 18×18. Вук Бориловић је неми лик и његова позиција је позиција личности које га помињу: први пут у 298. кораку позиција војводе Батрића; и други пут у 301. кораку позиција Кола. За праћење позиција упоредити са прегледом 2.4.

Табела 3.51. *Позиције Црногораца и Турака у квадрату 18×18*
(симетрија преко квадрата стандардне девијације)

a	b	c				
[1. M (6)]	1656					I
[2. T (6)]	509	[1] + [3] + [5] + [7]	= 4444	+	непарни	
[3. M (7)]	1484	[2] + [4] + [6] + [8]	= 1612	–	парни	
[4. T (7)]	693	[3] + [4] + [5] + [6]	= 3082	+	унутрашњи	
[5. M' (6)]	720	[1] + [2] + [7] + [8]	= 2974	–	спољашњи	
[6. T' (6)]	185	[1] + [2] + [3] + [4]	= 4342	+	предње	
[7. M' (7)]	584	[5] + [6] + [7] + [8]	= 1714	–	задње	
[8. T' (7)]	225		18168			

II

4	4	4	4
1	6	1	2
3	0	8	2
2	9	7	4
4	3	4	2
1	7	1	4

IV

Σ xy

48 + 57 = 105

28 + 78 = 106

III

4
6
3 0(0) 8
2 9(0) 7
3
7

V

28 20 11 1
48 9 12
57 21
78

211	50	23	1	[10]
02̈3	32	17	1	[16]
323	62	27	1	[8]
551	122	35	1	[6]

Објашњење

I. Основни преглед:

a. Број Црногораца (M) и Турака (T) по позицијама.
b. $\sigma^2 \times 324$ према претходној табели (таб. 3.49);

c. Класификација (подела) ситуација из *a* и *b* сагласно методу Јакобсона, и истовремено сагласно универзалном коду, на непарне и парне „строфе"; на унутрашње и спољашње; на предње и задње.

II. Вредности у Ic добијене су тако што се најпре σ^2 помножи са бројем поља квадрата 18×18 (дакле са 324), а затим се образују суме по наведеном кључу. Изненађује симетрија цифара по позицијама.

III. Једини изузетак од симетрије у II, у ствари више је од правилности јер у систему чини посебан систем. Вредности бројева су такве да се увек добија збир једнак 10; Број 9 у другом кругу цикличне промене јесте нулта позиција.

IV. Ако се саберу „унутрашњи" и спољашњи чланови за вредности Σ xy у табели 3.49., види се да је све поново сведено на закон јединичне дистанце.

V. Кад се израчунају дистанце између вредности за Σ xy па онда саберу по колонама, добију се специфично симетрични бројеви. То се очигледно исказује у децималном, хексадецималном, окталном и сексималном запису бројева.

ОСНОВНА СТРУКТУРА (V)
ЦЕЛИНА И ДЕЛОВИ (IV)
СИСТЕМ ШЕСТИЦЕ (III)
ТРОДИМЕНЗИОНАЛНОСТ (V)

3.3.8. *Логика контакта два система: поезија – проза*

Чињенице

У *Вијенцу* се на шест места појављује прозни текст (који се наравно ни на какав начин не може урачунати у број стихова).

Смисао и значење

Ако се може доказати да је у универзалном коду периодичност преко броја 6 неминовност; и још да је тај систем шестице састављен од више подсистема, онда неминовно следи:

1. Шест јединки на граници два подсистема неминовно морају имати специфичне карактеристике (последњих шест елемената на граници стабилности на „моделу ваљка" за хемијске елементе то потврђују.

2. Шест јединки на граници неминовно су систем 6±1.

У случају шест Црногораца са именом Вук и шест Турака, Његош је реализовао систем 6+1. Овде, уметањем прозе, Његош је реализовао и систем 6–1. Наиме од шест места прозе постоји једно (чији је текст без смисла) које се равноправно може сматрати „прелазом" како према прози, тако и према поезији.

Докази и аргументи

Докази и аргументи на табелама 3.52 – 3.55. Игре бројева приказане на овим табелама показују и аналогију са системом 6+1 што се и очекује ако је ово систем 6–1.

Табела 3.52. *Систем прозе у Његошевом поетском делу (6 – 1)* (I)

	b	d	c	a	(e)	a'	c'	d'	b'	
I	41	(3)	48	1 –	4 –	5	276	(6) (15)	3	b
	17	(6)	123	2 –	2 –	4	269	(8) (17)	20	
	38	(6)	231	3 –	3 –	6	277	(7) (16)	2	

	a)	5	4	2	3
II		1	1	0	1
	b)	6	3	2	4

Објашњење

У *Вијенцу* се тачно на шест места појављује проза. То је систем (6–1) због тога што је једно место састављено од бесмислених речи. Систем (6–1) одговара последњем реду у таблици хемијског кода (5 стабилних елемената + 1 нестабилни).

I. Систем аналоган систему на табели 3.32. и таб. 3.38. с тим што се уместо непарних и парних бројева овде прати однос: прва три према друга три;

a; a' Редни број појављивања прозног текста.

b; b' Редослед појављивања личности које говоре прозу;

c; c' Редослед корака у којима се говори проза;

d; d' Збир цифара бројева из c, c';

(e) Дистанце између *a* и a';

II. Посебан однос:

a. Низ бројева формиран од првог броја из колоне a' и низа *e*. Уочава се да је садржан и основни Питагорин и основни Фибоначијев троугао;

b. Низ бројева формиран од последњег члана низа a' и низа *e* идући унатраг (низ *a* није кодоген, док низ a' јесте); систем 6, 3, 2, 4 је већ познати низ 6, 3, 2 са хармонијском средином за пар 3–6.

Коментар: Овде је прилика да се ближе објасни хемијски код с обзиром на чињеницу да смо се на њега више пута позивали. Синтагма „хемијски код” постоји практично само у радовима аутора ових редова. Према томе шта ја подразумевам под појмом „хемијски код”, тачније шта подразумевам под појмом „основни хемијски код”? Подразумевам систем хемијских елемената од првог (водоника) до 84-ог (полонијума). Тај и такав систем има потпуну аналогију са хемијским кодом, у смислу што у оба постоји по (61 + 3) + 20 конституената. О томе сам уосталом писао у свим својим радовима који се баве периодним системом и/или Мендељејевом.

Табела 3.53. *Сисшем ирозе у Његошевом иоешском делу (6–1) (II)*

I			c		(x)		c'		III	(x)		
			48	–	228	–	276			228		
		75						7			82	
	33		123	–	146	–	269			146		**18**
		108						*8*			100	
			231	–	46	–	277			46		
II			b		(y)		b'		IV	(x')		
			41	–	38	–	3			324		
		24						*17*			68	
	03		17	–	3	–	20			392		**48**
		21						*18*			116	
			38	–	36	–	2			508		
V	a) 48 + 123 + 231 + 276 + 269 + 277 = 1224											
	b) 41 + 17 + 38 + 3 + 20 + 2 = 121											

Објашњење

I и II. Утврђивање дистанци између бројева из претходне табеле 3.52. Очигледна је симетрија исказана у резултату:

„двоцифрено" (33) (07); (08) „једноцифрено"

„једноцифрено" (03) (17); (18) „двоцифрено"

III. Дистанце између бројева који означавају редослед корака у прва три и друга три случаја прозе (x);

IV. Уместо дистанци као под III овде је исказан збир (x');

Смисао резултата из III и IV видети у следећој табели 3.54. У односу на низ (x) који је кодоген, низ (y) није кодоген.

V. Сума бројева који означавају редослед корака (a) и редослед личности (b). Нит *a* је кодогена а нит *b* није кодогена.

Коменшар: Ово је наставак коментара датог уз табелу 3.52 и тиче се хемијског кода. И одмах да поставимо питање откуд та аналогија; па, даље откуд аналогија једног и другог кода са кодогеностима које се овде помињу, са једноцифреностима, двоцифреностима и сл., откуд веза са низом природних бројева? Уместо одговора, ево чињеница. У генетском коду је 61 кодон са аминокиселинским значењем и три кодона (речи) који су прекид у том (аминокиселинском) значењу; уз све то има и 20 некодонских, дакле аминокиселинских значења. Све заједно 84 логичке ситуације. Аналогно томе је у хемијском коду (видети наставак коментара, датог уз табелу 3.54.).

Табела 3.54. *Систем прозе у Његошевом поетском делу (6–1) (III)*

I					
48					
	75				
123		33			
	108		37		
231		70		2	
	38		39		**12**
269		31		14	
	7		25		
276		6			
	1				
277					

II		
12		
	6	
18		**24**
	30	
48		

III			
c)	a)	b)	
	6	6 × 1	
12 × 1 ⟵	12	× 2	
	18	6 × 3	2, 4, 8 ...
12 × 2 ⟵	24	× 4	1, 3, 5 ...
	30	6 × 5	
12 × 4 ⟵	48	× 8	

Објашњење

I. Дистанце у оквиру кодогене нити (таб. 3.53, V a)

II. Узме се резултат из I ове табеле, затим из III и IV претходне табеле 3.53. и утврде се дистанце. Добију се још три броја. Сви заједно (IIIa) играју нову „игру”.

III. Од поменутих шест бројева сви су умношци броја шест, а половина њих су и умношци броја 12; У систему недостају 6 × 6 = 36 и 6 × 7 = 42, али управо захваљујући томе прецизно је показан однос система парних и непарних бројева са укључивањем закона јединичне промене.

Коментар: Ово је наставак коментара датог уз табелу 3.53. Аналогија хемијског кода са генетским састоји се у следећем. У природи има укупно 61 вишеизотопни стабилни елеменат и 3 прекида у стабилној изотопији, то јест на путу од првог елемента водоника до 84-ог елемента (полонијума) има 3 нестабилна елемента и они нису нађени у природи. То су 43-ћи елеменат технецијум, 61-ви елеменат прометијум и 84-ти полонијум; уз све ово постоји (у природи) тачно још 20 неизотопних ситуација, то јест 20 „моноизотопних” елемената. Овде треба напоменути једну непрецизност у савременој науци кад се каже „моноизотопни елеменат”. То тако, наиме, нема смисла рећи, због тога што појам изотопије подразумева „бити заједно на истом месту”. Отуда има смисла говорити о изотопији само тада када се један хемијски елеменат појављује у два или више изотопа.

Табела 3.55. *Систем прозе у Његошевом поетском делу (6–1)* (IV)

I

121 x 1224 = 148104

a	b	d	c	e
[10]	148 104	(9)	(18) →	3 × 6
[8]	441 210	(3)	(12) →	2 × 6
[16]	24 288	(6)	(24) →	4 × 6
[4]	210 022 020	(9)	(9)	
[6]	3 101 400	(9)	(9)	

	a цифре	b старт	c [10]	d [8]	e [16]	f [4]
II	0	0	1	1	0	4
	1	3	2	2	0	1
	2	3	0	1	2	4
	4	1	2	2	1	0
	8	0	1	0	2	0

III

a	4	1	4	0	0
				↓	↓
d	4	7	4	0	0
	↑	↑	↑		
c	2	3	2	?	?
b	2	4	2	8	8

8	8	8	0	0	a'
|	|	|	|	|	
6	4	6	8	8	c'
|	|	|	|	|	
2	4	2	8	8	b'

e 64688 – 23288 = 41400
f 64688 – 23200 = 41488
g 64600 – 23200 = 41400
h 64688 + 23200 = 87888
i 64600 + 23288 = 87888

ПРИЛОЗИ

Прилог 1

ЛОГИКА ИЗОТОПИЈЕ

1. Основни скупови

1.1. Постоји уређени скуп E природних троцифрених бројева дат овде у декадном запису

$$E = \{e_1, e_2, e_3, e_4, e_5, e_6\}$$

такав да је $e_1 = 12^2 + 12^1 + 12^0 - 1$, односно $e_1 = 12^2 + 12^1 + 0$; сви остали чланови следе по закону низа природних бројева. Скуп E је по одређеном природном закону образовани скуп изотопа тзв. „стабилних" хемијских елемената (табела 1. I a, b).

1.2. Постоје и уређени скупови природних троцифрених бројева, датих такође у декадном запису:

$$N = \{n_1, n_2, n_3, n_4, n_5\}$$

$$M = \{m_1, m_2, m_3, m_4, m_5\}$$

такви да за њих важе следеће релације:

Скуӣ N
$n_1 = 16^2 + 16^1 + 16^0 - 111$
$n_2 = n_1 + 100$
$n_3 = n_2 + 10$
$n_4 = n_3 + 10$
$n_5 = n_4 + 100$
(табела 1. II a, b)

Скуӣ M
$m_1 = 10^2 + 10^1 + 10^0 - 10$
$m_2 = m_1 + 1$
$m_3 = m_2 + 10$
$m_4 = m_3 + 1$
$m_5 = m_4 + 100$
(табела 1. III a, b)

Скупови N и M образовани су на основу хипотезе да се њима могу испитати и утврдити (установити) карактеристике скупа E, са којим, иначе, такође на основу хипотезе, чине природну целину.

1.3. Чланови низа E, N и M осим основног (бројне вредности) имају и додатно значење које се односи на цикличност, а тиме и структуру скупа

– система. Та специфичност структуре (бинарна симетрија, хијерархија јединичних дистанци проистекла из позиционости) испољава се као информација и кôд, како квантитетом (количина информације), тако и квалитетом (вредношћу информације, знаковношћу и значењем).

1.4. Постоје, као последица релација у 1.1. и 1.2, строго дефинисане, и неминовне, релације међу скуповима E, N и M (табеле 2–4).

1.5. Релације скупова E, N и M могу се одредити образовањем нових – изведених скупова путем одговарајућих операција, како ће надаље бити показано.

2. Примарно изведени скупови

2.1. Слагање (спаривање) елемената скупова истим смером редоследа (операцијом сабирања):

$$K = \{(e_1+n_1), (e_2+n_2), (e_3+n_3), (e_4+n_4), (e_5+n_5)\}$$
(таб. 2. I а);
$$K' = \{(e_2+n_1), (e_3+n_2), (e_4+n_3), (e_5+n_4), (e_6+n_5)\}$$
(таб. 2. II а);
$$L = \{(e_1+m_1), (e_2+m_2), (e_3+m_3), (e_4+m_4), (e_5+m_5)\}$$
(таб. 3. I а);
$$L' = \{(e_2+m_1), (e_3+m_2), (e_4+m_3), (e_5+m_4), (e_6+m_5)\}$$
(таб. 3. II а)

Спаривање (сабирање) у скупу K' у односу на скуп K учињено је тако што је изостављен први елеменат – члан скупа – низа E (e_1). Тако је дуж целог низа извршено померање за један корак.

То исто важи и за однос скупа L и L'.

2.2. Спаривање елемената скупова операцијом сабирања супротним смером редоследа:

$$P = \{(e_6+n_1), (e_5+n_2), (e_4+n_3), (e_3+n_4), (e_2+n_5)\}$$
(таб. 2. III а) – без првог члана скупа E;
$$P' = \{(e_1+n_1), (e_6+n_1), (e_5+n_2), (e_4+n_3), (e_3+n_4), (e_2+n_5), (e_1+n_5)\}$$
(таб. 2. III а) – са првим чланом скупа E;
$$Q = \{(e_6+m_1), (e_5+m_2), (e_4+m_3), (e_3+m_4), (e_2+m_5)\}$$
(таб. 3. III а);
$$Q' = \{(e_1+m_1), (e_6+m_1), (e_5+m_2), (e_4+m_3), (e_3+m_4), (e_2+m_5), (e_1+m_5)\}$$
(таб. 3. III а)

Разлика скупа P и скупа P' као и скупа Q од скупа Q' јесте у томе што у скуповима P и Q не учествује и први члан (e_1) скупа E док у скуповима P' и Q' учествује на показани начин.

3. Примарне релације у примарно изведеним скуповима

3.1. Спаривање операцијом сабирања истим смером редоследа

Елементи свих примарно изведених скупова такође су троцифрени бројеви као и елементи основних скупова.

3.1.1. Елементи скупа K завршавају се цифрама

$$\begin{array}{lr} & 8,9 \mid 0,1,2,3 \\ \text{односно} & -1,0 \mid 0,1,2,3 \end{array} \quad \text{(таб. 2. I a, b)}$$

које јасно показују (изражавају) поделу на једнодимензионални и дводимензионални простор (ако се цифре прочитају као темена логичког квадрата и крајње тачке дужи која квадрату претходи).

3.1.2. Очигледно је да збир цифара елемената скупа K чини систем и да тај систем такође означава поделу скупа елемената на два дела:

$$3,5,7,9 \mid 2, \qquad \text{(таб. 2. I a)}$$

Појављује се граница као „додир" скупа непарних и парних бројева (што је још јасније изражено у скупу K') (таб. 2, II a).

3.1.3. Односом границе у низу крајњих цифара и низу збира цифара обезбеђује се подела основног скупа на више целина:

$$\begin{array}{l} 8,9 \mid 0,1,2,3 \\ 3,5,7,9 \mid 2 \end{array} \quad \text{(таб. 2. I a, b)}$$

3.1.4. У скупу K' границе су померене за један корак у односу на K:

$$\begin{array}{ll} 9 \mid 0,1,2,3 & \text{(крајње цифе)} \\ 4,6,8 \mid 1,3 & \text{(збир цифара)} \end{array} \quad \text{(таб. 2. II a, b)}$$

Ово померање границе не утиче и на размак граница у једном и другом низу. Тај размак (од два корака) остаје исти као и у скупу K.

3.1.5. Крајње цифре елемената скупа L јесу следеће

$$\begin{array}{lr} & 7,9 \mid 0,2,3 \\ \text{односно} & -2,0 \mid 0,2,3 \end{array} \quad \text{(таб. 3. I a, b)}$$

Апсолутне вредности свих бројева у запису ових цифара увећане су за 1 у односу на скуп K и то лево и десно од границе (нуле и/или деветке). Сам низ је, међутим, краћи за једног члана. Ако се он продужи за тај недостајући члан (e_6+n_6) добија се и недостајући елеменат низа цифара:

7, 9 | 0, 2, 3, *4* (таб. 3. I a)

3.1.6. Збир цифара сваког појединог елемента скупа L формира низ истоветан са одговарајућим низом у скупу K

5, 7, 9 | 2, 4 (таб. 3. I a, b)

с тим што је испред границе краћи а иза границе дужи за један.

3.1.7. Однос граница у низу крајњих цифара елемената скупа L и низа збира цифара по елементима:

7, 9 | 0, 2, 3 (крајње цифре)
5, 7, 9 | 2, 4 (збир цифара)

је промењен у односу на скуп K. Овде су границе међусобно ближе за један корак. Померање границе извршено је на следећи начин: у скупу K граница је иза члана који садржи e_4; у скупу L граница је испред тог члана. Последица тога је искључивање значења за једног члана. Наиме, да би K и L могли да и даље буду поредбени са аспекта постојања истих односа међу елементима, неопходни услов је да елеменат који садржи e_4 нема додатно значење.

3.1.8. Однос граница низа крајњих цифара и низа збира цифара елемената у скупу L'

$8,\ \overset{|}{\underset{|}{0}},\ 1,\ 3,\ 4$ (таб. 3. II a, b)
$6,\ 8,\ \overset{|}{\underset{|}{10}},\ 3,\ 5$

је такав да је изворно померање за један корак условило и суперпозицију (низ парних се завршава са 10, а низ непарних бројева почиње са један); граница је на самом граничном члану. У низу збира цифара граница је овде тачно на елементу који садржи e_4 што још једном потврђује неминовност непостојања додатног значења тог члана.

3.1.9. Поређењем низа збира цифара елемената скупа K (таб. 2. I a, b) и скупа L (таб. 3. I a, b, c) и израчунавањем разлике, добија се резултат

– 1, 0, 0, +1, +1

Тај резултат је тачно за јединичну промену другачији од резултата

– 1, 0, +1, +1, +1

који се добија израчунавањем разлике као у претходном случају, али у поређењу скупа L и L' (таб. 3. II a, b, c).

3.2. Спаривање операцијом сабирања супротним смером редоследа

3.2.1. У скуповима P и Q низ збира цифара губи моћ значењског раздвајања: у скупу P збир цифара за сваки елеменат је исти и износи 8; у скупу Q такође и износи 10 (таб. 2. III a; таб. 3. III a).

3.2.2. У скупу P значење у низу крајњих цифара садржано је на исти начин као и у скупу K и K' али са редоследом супротног смера (3, 2, 1, 0 уместо 0, 1, 2, 3) (таб. 2. I a, IIa; таб. 2. III a).

3.2.3. Скуп Q постаје референтни систем за сва јединична померања у скупу L и L' у односу на скупове K и K'. То се огледа (одражава) на следећи начин: „померањем" крајева логичког квадрата за јединицу, али у два супротна смера (0 → 1; 3 → 2) добија се систем са две двојке и две јединице: 2, 2, 1, 1.

3.2.4. Скупови P' и Q' омогућавају циклично затварање система повезивањем почетка са крајем, уз карактеристично укрштање: 3, 7 према 5, 9.

4. Секундарне релације у примарно изведеним скуповима

4.1. Разлике i-тог елемента скупа P (i = 1, 2, .. , 6) и j-тог елемента скупа K (j = 1, 2, .. , 6) образују симетрично уређени равнотежни низ (таб. 2. III b):

+ 5, + 3, + 1, – 1, – 3, – 5

4.2. Разлике i-тог елемента скупа P (i = 1, 2, .. , 5) и j-тог елемента скупа K' (j = 1, 2, .. , 5) поново дају равнотежни низ, краћи за један од претходног

+ 4, + 2, ± 0, – 2, –4

Реализацијом принципа суперпозиције поново имамо три члана са леве и три члана са десне стране (таб. 2. III c).

4.3. Разлике i-тог елемента скупа Q (i = 1, 2, .. , 6) и j-тог елемента скупа L (j = 1, 2, .. , 6) образују идентичан симетрично уређени равнотежни низ као у 4.1. (таб. 3. III b).

4.4. Разлике i-тог елемента скупа Q (i = 1, 2, .. , 5) и j-тог елемента скупа L' (j = 1, 2, .. , 5) образују идентичан симетрично уређени равнотежни низ као у 4.2. (таб. 3. III c).

4.5. Упркос томе што су скупови N и M потпуно различити (и по начину формирања) (таб. 1. II a, б; III a, b), успостављањем релација кроз одговарајуће операције долази се до истоветног резултата како је показано у 4.1–4.4.

5. Секундарно изведени скупови

5.1. Образовање скупова

5.1.1. Елеменат скупа R добија се сабирањем одговарајућих елемената скупа P и скупа Q

$$R = \{r_1, r_2, r_3, r_4, r_5, r_6\}$$

$$r_i = p_i + q_i \quad (i = 1, 2, .., 6) \qquad \text{(таб. 4. I a)}$$

5.1.2. Елеменат скупа R' добија се израчунавањем разлике одговарајућих елемената скупа P' и скупа Q'

$$R' = \{r'_1, r'_2, r'_3, r'_4, r'_5, r'_6\}$$

$$r'_i = p'_i + q'_i \quad (i = 1, 2, .., 6) \qquad \text{(таб. 4. II a)}$$

5.1.3. Елеменат скупа S добија се сабирањем одговарајућих елемената скупа K и скупа L

$$S = \{s_1, s_2, s_3, s_4, s_5, s_6\}$$

$$s_i = k_i + l_i \quad (i = 1, 2, .., 6) \qquad \text{(таб. 4. I b)}$$

5.1.4. Елеменат скупа S' добија се израчунавањем разлике одговарајућих елемената скупа K' и скупа L'

$$S' = \{s'_1, s'_2, s'_3, s'_4, s'_5, s'_6\}$$

$$s'_i = k'_i + l'_i \quad (i = 1, 2, .., 6) \qquad \text{(таб. 4. II b)}$$

5.2. Релације у скуповима и између скупова

5.2.1. Путем операција 5.1.2. и 5.1.4. настају идентични (једнаки) скупови:

$$R' = S' \qquad \text{(таб. 4. II a, b)}$$

5.2.2. Однос једнаких – неједнаких (сличних – различитих) елемената у скупу Q јесте 2 : 2 : 1 : 1 (таб. 4. I c). Операцијом 5.1.2. (таб. 12. 13.4. II a) настаје скуп R' у коме тај однос по закону јединичне промене прелази у однос (једнаких – неједнаких): 1 : 2 : 3 што представља моно, ди и три ситуацију. Додатно, тај однос се добија и операцијом 5.1.4. којом настаје скуп S' (таб. 4. II a, b, c).

5.2.3. Разлике i-тог елемента скупа R (i = 1, 2, .. , 6) и j-тог елемента скупа S образују симетрично уређени равнотежни низ (таб. 4. III):

$$+10, +6, +2, -2, -6, -10$$

5.2.4. Постоји логичка повезаност низа из 4.1. и низа из одељка 5.2.3.

$$+5, +3, +1, -1, -3, -5$$

$$+10, +6, +2, -2, -6, -10$$

Та два низа одражавају логику бинарне симетрије бинарних низова чији је први члан непарни број (1, 3, 5, итд.).

5.2.5. Добијена два низа, као коначан резултат, садрже у себи и логику постојања броја „орбитала" и могућег броја „електрона" на њима (s, p и d „подниво), тј. садрже логику природних бројевних система чија је бројевна основа N = 4n + 2 (n = 0, 1, 2), а границе N – 1 = 4n + 1 (n = 0, 1, 2).

Овде је крај казивања о логици изотопије. Међутим, питање је да ли је читалац схватио о чему је реч. Отуда, за оне читаоце који су спремни да се упуте и у сопствено мало истраживање, и у провере у свега што је овде предочено, дајемо на овом месту мали подсетник. Као прво, поставимо питање, зашто се у анализи логике изотопије полази од бројева 156, 157, 158, 159, 160 и 161 (табела 1 у прилогу 1)? Одговор се налази у нашој књизи Logic of the genetic code, Научна књига, Београд, 1994., стр. 208–209. До ових бројева долази се, наиме, веома једноставним поступком. Најпре се утврди број изотопа за хемијске елементе по групама у периодном систему. Након тога предузимају се сабирања дуж ивица (логичке) коцке. На тај начин откривамо значајне законитости. Примера ради, елементи малих периода не могу имати више од 3 изотопа (број 3 је највећи број на оној страни коцке која је нижег ранга, то јест на страни 0–1–2–3). С друге стране, елементи великих периода у парним групама не могу имати мање од 4 изотопа (број 4 је најнижи број на оној страни коцке која је вишег ранга, то јест на страни 4–5–6–7). У поменутој нашој књизи показали смо дуж којих линија коцке има смисла сабирати бинарне вредности темена коцке и те и такве добијене збирова упоређивати са износом броја изотопа. Тако, број 157 се добија сабирањем броја изотопа дуж тзв. I средишње (middle) линије; број 158 се добија сабирањем дуж I бочне (side) линије итд. Е, сада долази питање, како то да Његошеви бројеви, које налазимо у табели 3.43, на такав начин кореспондирају са бројевима карактеристичним с једне стране за број изотопа, а с друге стране, за модел (буловске) логичке коцке? Једини могући одговор је да се и Природа и Његош баве моделом коцке, и да по њему свако за себе, стварају своје мале „универзуме" – универзум изотопије, односно поезије.

Табела 1. *Однос броја стабилних изотопа и Његошевог система бројева (1)*

	a)	b)
	Изотопи	
I	$156 = 12^2 + 12^1 + 0$	$12^2 + 12^1 + 12^0 - 1$
	$157 = 12^2 + 12^1 + 1$	$12^2 + 12^1 + 12^0 \mp 0$
	$158 = 12^2 + 12^1 + 2$	$12^2 + 12^1 + 12^0 + 1$
	$159 = 12^2 + 12^1 + 3$	$12^2 + 12^1 + 12^0 + 2$
	$160 = 12^2 + 12^1 + 4$	$12^2 + 12^1 + 12^0 + 3$
	$161 = 12^2 + 12^1 + 5$	$12^2 + 12^1 + 12^0 + 4$
	Његош I	
II	$162 = 16^2 + 16^1 - 110$	$16^2 + 16^1 + 16^0 - 111$
	$262 = 16^2 + 16^1 - 10$	$16^2 + 16^1 + 16^0 - 11$
	$272 = 16^2 + 16^1 \mp 0$	$16^2 + 16^1 + 16^0 - 1$
	$282 = 16^2 + 16^1 + 10$	$16^2 + 16^1 + 16^0 + 9$
	$382 = 16^2 + 16^1 + 110$	$16^2 + 16^1 + 16^0 + 99$
	Његош II	
III	$101 = 10^2 + 10^0 + 0$	$10^2 + 10^1 + 10^0 - 10$
	$102 = 10^2 + 10^0 + 1$	$10^2 + 10^1 + 10^0 - 9$
	$112 = 10^2 + 10^0 + 2$	$10^2 + 10^1 + 10^0 + 1$
	$113 = 10^2 + 10^0 + 3$	$10^2 + 10^1 + 10^0 + 2$
	$213 = 10^2 + 10^2 + 10^1 + 3$	$10^2 + 10^2 + 10^1 + 10^0 + 2$

Објашњење

Избор бројева је учињен на начин како је објашњено у коментару датом у одељку 5.2.5 овог Прилога. Суштина анализе је поређење два система: система изотопије хемијских елемената (хемијског кода) и система Његошевих специфично изабраних бројева.

Табела 2. *Однос броја стабилних изотопа и Његошевог система бројева (2)*

	is		Њ I		(a)	(K)	b)	
I	156	+	162	=	318	(3)	8	(–1)
	157	+	262	=	419	(5)	9	(0)
	158	+	272	=	430	(7)	0	(0)
	159	+	282	=	441	(9)	1	(+1)
	160	+	382	=	542	(2)	2	(+2)
	161	+	382	=	543	(3)	3	(+3)

	is		Њ I		(a)	(K')	b)	
II	157	+	162	=	319	(4)	9	(0)
	158	+	262	=	42*0*	(6)	0	(0)
	159	+	272	=	43*1*	(8)	1	(1)
	160	+	282	=	44*2*	(1)	2	(2)
	161	+	382	=	54*3*	(3)	3	(3)

is		ЊI		(P) (a) (P')		b)		c)
156	+	162	=	318	(3)	323 – 318 = + 5		
161	+	162	=	32*3*	(8)	422 – 419 = + 3		323 – 319 = + 4
160	+	262	=	42*2*	(8)	431 – 430 = + 1		422 – 420 = + 2
159	+	272	=	43*1*	(8)	440 – 441 = – 1		431 – 431 = ± 0
158	+	282	=	44*0*	(8)	539 – 542 = – 3		440 – 442 = – 2
157	+	382	=	539	(8)	538 – 543 = – 5		539 – 543 = – 4
156	+	382	=	538	(7)			

III

Објашњење

Наставак анализе као на претходној табели (Табели 1) у оквиру овог Прилога (Прилога 1).

Табела 3. *Однос броја стабилних изотопа и Његошевог система бројева (3)*

	is		Њ II		(a)	(L)	b)		c)					
I	156	+	101	=	257	(5)								
	157	+	102	=	259	(7)	7	(−2)	7 →	−2	−1	← 8	→	(−1)
	158	+	112	=	270	(9)	9	(0)	9 →	0	0	← 9	→	(0)
	159	+	113	=	272	(2)	0	(0)	0 →	0	0	← 0	→	(0)
	160	+	213	=	373	(4)	2	(+2)	2 →	+2	+1	← 1	→	(+1)
	161	+	213	=	374	(5)	3	(+3)	3 →	+3	+2	← 2	→	(+1)

	is		Њ II		(a)	(L')	b)		c)		
II	157	+	101	=	258	(6)	8	(−1)	−2	−1 →	−1
	158	+	102	=	260	(8)	0	(0)	0	0 →	0
	159	+	112	=	271	(10)	1	(+1)	0	+1 →	+1
	160	+	113	=	273	(3)	3	(+3)	+2	+3 →	+1
	161	+	213	=	374	(5)	4	(+4)	+3	+4 →	+1

	is		Њ II		(Q) (a)	(Q')	b)					c)				
III	156	+	101	=	257	(5)	262	−	257	=	+5					
	161	+	101	=	262	(10)	262	−	259	=	+3	262	−	258	=	+4
	160	+	102	=	262	(10)	271	−	270	=	+1	262	−	260	=	+2
	159	+	112	=	271	(10)	271	−	272	=	−1	271	−	271	=	± 0
	158	+	113	=	271	(10)	370	−	373	=	−3	271	−	273	=	−2
	157	+	213	=	370	(10)	369	−	374	=	−5	370	−	374	=	−4
	156	+	213	=	369	(9)										

Табела 4. *Однос броја стабилних изотопа и Његошевог система бројева (4)*

			a)			(R)		b)			(S)	c)		
I	(8)	323	+	262	=	585	318	+	257	=	575	262	(1)	2
	(8)	422	+	262	=	684	419	+	259	=	678	262	(1)	
	(8)	431	+	271	=	702	430	+	270	=	700	271	(1)	2
	(8)	440	+	271	=	711	441	+	272	=	713	271	(1)	
	(8)	539	+	370	=	909	542	+	373	=	915	370	(1)	1
	(7)	538	+	369	=	907	543	+	374	=	917	369	(1)	1
			a)			(R')		b)			(S')	c)		
II		323	–	262	=	061	318	–	257	=	061	61	(7)	1
		422	–	262	=	160	419	–	259	=	160	160	(7)	2
		431	–	271	=	160	430	–	270	=	160	160	(7)	
		440	–	271	=	169	441	–	272	=	169	169	(7)	
		539	–	370	=	169	542	–	373	=	169	169	(7)	3
		538	–	369	=	169	543	–	374	=	169	169	(7)	

III	(0)	585	–	575	=	+ 10
	(0)	684	–	678	=	+ 6
	(0)	702	–	700	=	+ 2
	(0)	711	–	713	=	– 2
	(0)	909	–	915	=	– 6
	(7)	907	–	917	=	– 10

Прилог 2

БОЖАНСКИ БРОЈ

1. Треба уочити да је главни однос у *Божанском броју* (777 и/или 1776) однос броја 6 и броја 7; и подсетити се да је број изотопа у природи строго детерминисан односом ова два броја (Ракочевић, 1991d p22, таб. 4.4); такође се подсетити да је суштина *Шестоднева* у *Библији* исказана односом шестице и седмице.

У приказивању појединих приступа Божанском броју поћи ћемо од Goethe-а. Да би се показало како је и на који начин читав *Faust* структуиран у знаку тро-четворства, била би потребна читава монографија. Срећом, Goethe је и поједина места у Faustu усагласио са тро-четворством па ћемо овде показати само једно такво место. Код стиха 0299 Goethe уводи двозначност: то је 299-ти стих, али то су истовремено три стиха, дакле 299, 300, 301 (да је тако, непосредно је очигледно и зачуђује да то до сада није уочено). Хор анђела у Faustu пева три пута: први пут песма почиње стихом 737 (739); други пут стихом 757 (759) и трећи пут стихом 797 (799). Као што се види, Хор анђела пева око Божанског броја 0777. И сада следи прорачун: једанпут у оквиру *тројства* (без Божанског броја) и други пут у оквиру *четворства* (са укључивањем Божанског броја). Показаћемо први случај, примењујући просторну позициону теорију бројева:

a)	b)	c)	a')	b')	c')
737	777	777	739	777	777
757	359	953	759	359	953
797	777	777	799	999	999
2291	1913	2507	2297	2135	2729
	4420			4864	
6711			7161		

I

Добијена два резултата укључују у себе наравно и нулу: 06711; 07161 и представљају однос броја 6 и 7; уз то су још и LIGHT конгруентни у децималном запису. Њихова сума 13872 показује конгруентност у окталном и хексадецималном запису:

$$13872 = 33060_8 = 03630_{16}$$

Ако се исти поступак изведе са укључивањем и стиха 777 (779), добијају се још два система:

a)	b)	c)	a')	b')	c')	
737			739			
757	7777	7777	759	7777	7777	
777	3579	9553	779	3579	9753	
797	7777	7777	799	9999	9999	
3068	19133	25307	3076	21355	27529	II

44440 48884

47508 51960

Кључне релације у систему I и у систему II, као и релације између ова два система јесу релације које непосредно очигледно показују реализацију цикличности и тро-четворства, уз истовремену реализацију *Божанског броја*:

4864 – 4420 = 0444 0444 × 4 = 1776

48884 – 44440 = 04444 04444 × 4 = 17776

2. Покажимо сада примену просторног позиционог поступка израчунавања *Божанског броја* и у *Шестодневу* Библије:

1 + 1 = 1	1 + 1 = 2
1 + 1 = 1	1 + 1 = 2
1 + 1 = 1	1 + 1 = 2
1 + 1 = 1	1 + 1 = 2
1 + 1 = 1	1 + 1 = 2
1 + 1 = 1	1 + 1 = 2
6 6 6	6 6 /12/
1 1 1	1 1
7 7 7	7 7 /12/

/7/7/12/ — 773

$10^2 10^1 10^0$ — 782

1555

/12/7/7/ — 377

$10^2 10^1 10^0$ — 1277

1654

1555 + 0777 = 2332

2332 : 2 = 01166

0166 + 610 = 1776

1654 : 2 = 827

827 + 728 = 1555

Логика је сасвим разумљива:

И би јутро (1), и би вече (1), дан први (1). Једно јутро и једно вече чине један дан; али чине и квантитет 2; према томе, обе логике се морају узети у поступак. И, као што се види, цикличност је заступљена тако да не долази до неспоразума: оба пута је исти резултат (1555). У крајњем исходу са неминовним укључивањем инверзије и суперпозиције добија се *Божански број.*

И сви други квантитативни односи у *Петокњижју* усаглашени су са једном логиком која је нама непозната, а током миленијума била је позната старим народима. Ту логику означили смо као логику кодогености и транспозиције (LOCOT), односно као *логотику* (што се изводи од *Логос* транспозиције).

3. Његошев поступак реализације *Божанског броја* задивљујуће је једноставан и комплексан у исто време. А пут дешифровања иде преко утврђивања (и тачног израчунавања) колико је пута Његош употребио реч *Бог* (у *шест* значењских варијација) у Триптиху (у *Лучи*, *Вијенцу* и *Шћепану*). Наше је било да најпре проверимо да ли су други, који су то урадили пре нас, тачно урадили. И показало се да јесу (упоредити: Prvulovich, 1984, стр. 39). Након тога је требало показати да се, и на који начин, у тим бројевима „крије" и *Божански број* (сегменти прорачуна који следе: I–V) *(Напомена*: запазити да у крајњем исходу, у сегменту V, осим Божанског броја, настаје и половина трећег пријатељског броја, броја 1184, и то овако: 296 + 296 = 592 ; 318 + 274 = 592. С обзиром на чињеницу да се ситуација са бројем 296 понавља два пута, видимо да се у ствари реализује тачно један пут трећи пријатељски број: 592 + 592 = 1184. Овај и овакав резултат има и посебно значење када се зна да је број 592 кључни број у Табели умножака броја 037. Наиме 16 пута 592 једнако је 592. Према томе, у систему умножака броја 037, од 1 × 037 до 27 × 037, број 592 успоставља контакт међу свима њима; то с једне стране, али, с друге стране, успоставља контакт и са свим пријатељским бројевима. Уз све ово ако се има у виду чињеница да је 13 × 037 = 481, а 481 × 18 = 8658, што је сума прва четири савршена броја, тада видимо да се преко броја 592 успоставља веза и са свим савршеним бројевима. Интересантно је да сам систем умножака броја 037, као извор свих Његошевих бројевних комбинација први пут предочио 23. септембра 1993. године на научном скупу у ЦАНУ, који је био организован поводом 180 година од Његошевог рођења. Наравно, тада сам предочио и то да уз колону умножака броја 037 паралелно „путује" и колона умножака броја 666, као и колона умножака броја 777. Тринаести по реду случај умножака броја 666 јесте већ речени број - сума прва четири савршена броја 8658. Овај систем бројева у претходним радовима назвао сам НСМ III, што значи трећи по реду систем Његошевих мултипала. Наравно у латиничној верзији то се да прочитати и као NSM - Numbering System of Multiples. Други по реду систем јесу умношци броја 66, а први по реду јесте НСМI који представља умношке броја 6, односно 7; упоредити са нашим претходним радом: „У Библији речени природни код", *Српски књижевни гласник*, 2/1993.

I

	God (Bog)	The Lord (Gospod)	Father (Otac)	The Almighty (Svemogući)	Creator (Tvorac)	Ruler (Vladalac)
Vijenac (Wreath) (1847)	62	1	–	1	–	–
Stevan the Small	86	2	–	–	–	–
Shorter poems	43	–	2	1	18	–
Luča (1845)	11	5	19	30	73	7
Letters:						
(1831–37)	76	5	–	16	13	3
(1838–42)	23	3	–	2	1	–
(1843–51)	65	2	–	1	3	–

(Tabela preuzeta iz: Prvulovich, 1984, p 39)

II

62	1	–	1	–	–	64
86	2	–	–	–	–	88
11	5	19	30	73	7	145
159	8	19	31	73	7	297

III

7	8	19	31	73	159
145		88		64	
160		138		296	

IV

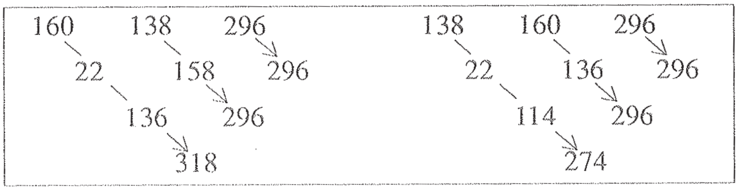

V

318 + 296 + 274 = 888	1776
296 + 296 + 296 = 888	

ПРЕГЛЕДИ

Преглед 1.

ПОИМАЊЕ КÔДА

A_1. „Четвороугао" који настаје тако што се узму темена из сегмента III са апсцисе четвороугла из одељка 2.3.1. и „четвороугла" из одељка 2.10.1. првог дела књиге. У тим одељцима показано је да се у тим четвороуглима налази извор бројева са којима кореспондирају број сцена и број чинова у *Шћепану Малом*. А овде ћемо показати даљу и дубљу суштину тих четвороуглова. Најбитнија карактеристика новонасталог четвороугла јесте то што се као дистанце међу теменима појављују бројеви 1, 3, 4, 6 који су у тродимензионалном простору у ствари један те исти број – број 1; с друге стране, бројеви 3, 4, 6 представљају саму суштину тро-четворства: број четири је целобројна хармонијска средина тројства и његове двоструке вредности.

A_2. Дистанце четвороугла (1, 3, 4, 6); A_3–A_4. Из односа ових дистанци појављују се битне детерминанте (и инваријанте) простора: 1346; 0257; 2057.

A_5–A_6. Записи једне, две, три, четири хиперкоцке у хексадекадном систему, респективно, и кореспонденција са записима у декадном систему, датим преко одговарајућег степена двојке. Уочава се најповољнији статус тро-четворства (запис у шестодимензионалном простору; јединична разлика у изложиоцу).

У подручју B_1–B_5 назначена је посредна веза са бројем универзалности. А назначени односи бројева имају врло конкретно значење. Ако се чиниоци броја универзалности ($406 \times 307 = 124642$) узму умањени за јединични износ у најслабијој позицији, добиће се бројеви 405 и 306 (применили смо закон јединичне промене). Чиниоци ових бројева приказани су у B_1 ($27 \times 15 = 405$; $17 \times 18 = 306$). Очигледна је њихова логичка веза са Хомеровим бројевима датим у B_2 што је исказано у B_3; с тим што су у B_3 придружени и Његошеви бројеви: они су у вези са *Листом лица* у *Горском вијенцу*. Као што се види, тек заједно: јединично промењени број универзалности, затим систем Хомерових бројева и систем Његошевих бројева чине нови далеко потпунији систем, у коме постају јасна значења и подсистема. Надаље је показано (B_4–B_5) да Хомерови бројеви, након што су им „угашене" старије позиције, чине систем са Његошевим мањим бројевима којима је означена симетрична тачка раздвајања ЛИЦА на двема листама (преглед 5). Број 55666777 B_5 крије у себи број 013130 из подручја симетрично-инверзних парова (парови: 11–11; 12–21; 13–31). Једно од значења овог броја: 12937 у хексадекадном запису има облик 3289_{16} који кореспондира са основним условом за цикличност (детаљније о међусобној повезаности Мојсијевих, Хомерових и Његошевих бројева видети у: *Срйски књижевни гласник* 2/ 1993, стр. 138).

A_1

$$\begin{tikzcd} 10 \arrow[r, dash] \arrow[d, dash] & 6 \arrow[r, dash] & 16 \arrow[d, dash] \\ 1 \arrow[d, dash] & & 4 \arrow[d, dash] \\ 9 \arrow[r, dash] & 3 \arrow[r, dash] & 12 \end{tikzcd}$$

A_2

(6) 110 | 011 (3)
(4) 100 | 001 (1)

A_3

• 1 • 3 4 • 6 •
0 2 5 7

A_4

• 1 • 3 4 • 6 •
0 2 0 5 7

A_5

$$\begin{array}{r} 0\,\ddot{0} \\ 1\,0 \end{array} = 2^{(1 \times 4) = 4} - 1 \quad (15)$$

$$\begin{array}{r} 0\,0\,\ddot{0}\,\ddot{0} \\ 1\,0\,0 \end{array} = 2^{(2 \times 4) = 8} - 1 \quad (255)$$

$$\begin{array}{r} 0\,0\,0\,\ddot{0}\,\ddot{0}\,\ddot{0} \\ 1\,0\,0\,0 \end{array} = 2^{(3 \times 4) = 12} - 1 \quad (4095)$$

$$\begin{array}{r} 0\,0\,0\,0\,\ddot{0}\,\ddot{0}\,\ddot{0}\,\ddot{0} \\ 1\,0\,0\,0\,0 \end{array} = 2^{(4 \times 4) = 16} - 1 \quad (65535)$$

A_6

(1) 4095 15 (3)
(0) 65535 255 (2)

Инверзни логички квадрат

$$\begin{aligned} 65535 + 15 &= 65550 = 42220 + 23330 \\ 4095 + 255 &= \underline{4350} \\ & \quad 69900 \end{aligned}$$

Коментар: У фусноти 34 речено је шта се може, у најопштијем смислу, подразумевати под кодом, који представља кореспонденцију двеју азбука. Међутим, сада видимо да се под кодом може подразумевати и кореспонденција двају простора, при чему један „игра" улогу логичког, а други реалног простора. Крајности у томе могу бити: Булов логички простор B^n (n = 0, 1, 2, 3, 4 ...) и реални физички простор. Између те две крајности долазе у обзир све могуће комбинације. У овом Његошевом случају видимо да улогу реалног простора игра простор кога чине број јављенија (сцена) унутар сваког од пет чинова *Шћейана Малог*, а улогу логичког простора „играју" предочени „троуглови" унутар Буловог, као ширег логичког простора. (Напомена: *Прегледе* од 1 до 6 не треба мешати са два *Прегледа йрорачуна*, који су презентирани и интерпретирани у првом делу књиге).

B_1	27	15		B_2	27	25
	17	18			17	16

$$\begin{array}{lccccccccc}
 & 27 & - & 02 & -25- & 10 & - & 15 \\
B_3 & 17 & - & 01 & -16- & 02 & - & 18 \\
\hline
 & 17 & & (18+1) & 36 & (18+0) & & 18 \\
20 \longleftarrow (18+2) & & & & & & & \\
 & 37 & & & & & &
\end{array}$$

	27		25			
	17		16			
B_4	7		5	5		7
	7		6	6		6
	7	0	7	7	2	5
	2		1	1		1
	5	1	6	6	0	6

$$\begin{array}{lll}
 & 5\ 5\ \ 6\ 6\ 6\ \ 7\ 7\ 7 \longrightarrow & 193 \\
B_5 & 10^2\ \ 10^1\ \ \ 10^0 \longrightarrow & \underline{12937} \\
 & & 013130
\end{array}$$

$$12937_{10} = 0031211_8 = 3289_{16}$$

Коментар: У „Таблици множења” неког бројевног система основе q посебан случај, случај максимално могуће симетрије, јесте тада када се множи бројем чија је вредност $q/2$. У окталном бројевном систему то је множење са 4, у декадном са 5. Специјалан случај је, тада, множење са трећим по реду бројем (множењем са 1 и 2, значи да се још увек остаје унутар скале, то јест унутар основе q бројевног система). Према томе, у декадном бројевном систему то је случај 3 × 5 = 15. Е, сада, можемо да кодирамо кореспонденцију двају простора: логичког простора 2^n ($n = 0, 1, \dots, 13, 14$) и Хомеровог и/или Његошевог поетског (реалног) простора, али тако да кључ шифре буде ово „3 × 5 = 15”. Добија се *палиндром* (11011$\underline{00100}$11011) који су и Хомер и Његош узели као модел према коме су изабрали број стихова за *Илијаду* и *Одисеју*, односно за *Горски вијенац*. (Упоредити: Ракочевић, 1996а).

Преглед 2.

ФИБОНАЧИЈЕВ НИЗ

Леонардо из Пизе, Боначијев син, алијас Фибоначи, трговац по опредељењу (тек неколико векова после смрти признато му је и да је био велики математичар), открио је 1202. године занимљив низ бројева који је по њему назван Фибоначијев низ:

0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, ...

Суштина овог низа исказује се у данашњој математици тако што се увиђа да је сваки члан једнак збиру два претходна, рачунајући од трећег члана па надаље. Уочено је такође да дистанце чланова овога низа поново дају исти низ.

Оно што није уочено у Западној науци (пре свега математици) јесте то да је основна суштина овога низа, са аспекта Mathematicae naturalis, у томе што свака два ентитета истовремено јесу три ентитета. Другим речима „двојство–тројство” јесте битна карактеристика Фибоначијевог низа, који опет са аспекта природне математике можемо (и морамо) сматрати низом равномерног попуњавања са истовременим равномерним јединичним померањем. При овоме процесу истовремено воде два пута: један ка бесконачности и други ка нули („Пред њиме је цио свијет ништа / пред њиме је ишта ствар велика”).

Речено „двојство-тројство” истовремено је услов за генерисање било којег складног (симетричног, хармоничног и пропорционалног) природног система. Тако 2/3 једног целог јесте тачно хармонијска средина целине и њене половине; 3/2 једног целог јесте лимес *Златног пресека*, а једно и друго заједно: 2/3 и 3/2 представљају кључни однос у тзв. *Канторовом тријадном скупу* који скуп је, поред осталог, модел за генерисање сваког бинарно-кодног дрвета, па према томе и оног важећег за генетски код (Ракочевић, 1998a), као и оног које налазимо у једној од најстаријих књига, у кинеској *књизи промена*, „Ји Ђинг” (Ракочевић, 1996a, стр. 262).

Преглед 3.

ПРЕГЛЕД ЛИКОВА У *ГОРСКОМ ВИЈЕНЦУ*

У овом прегледу дат је списак свих ликова који се појављују у *Горском вијенцу*, од 1 до 46. Иза имена у загради је назначен број појављивања те личности; затим следе две тачке и иза тога бројеви са бројевима у загради; испред заграде је број корака у коме се одговарајућа личност појављује, а у загради је број који означава број стихова изговорен у том кораку.

1. Владика Данило (24): 1 (88), 40 (21), 45 (51), 47 (8), 49 (7), 55 (48), 93 (45), 97 (42), 228 (1), 255 (6), 274 (6), 285 (2), 287 (7), 289 (3), 291 (7), 297 (2), 299 (4), 304 (2), 306 (3), 308 (2), 310 (1), 313 (3), 316 (8), 318 (10).
2. Вук Мићуновић (32): 2 (50), 30 (5), 34 (4), 39 (11), 44 (9), 70 (4), 77 (3), 80 (23), 96 (2), 99 (4), 101 (13), 105 (1), 107 (1), 109 (5), 125 (6), 143 (1), 149 (2), 156 (1), 158 (4), 171 (19), 178 (4), 186 (2), 188 (3), 203 (8), 207 (2), 210 (15), 232 (6), 234 (2), 236 (3), 241 (4), 254 (2), 277;
3. Сердар Јанко Ђурашковић (17): 3 (4), 50 (8), 64 (8), 74 (3), 95 (4), 106 (1), 108 (2), 110 (5), 126 (4), 172 (3), 185 (3), 187 (2), 190 (9), 214 (1), 222 (8), 267 (6), 276;
4. Сердар Радоња (6): 4 (28), 28 (4), 134 (4), 159 (2), 161 (1), 163 (1);
5. Обрад (4): 5 (10), 60 (2), 124 (23), 155 (33);
6. Вук Раслапчевић (3): 6 (1), 8 (4), 61 (3);
7. Војвода Драшко (18): 7 (2), 138 (2), 140 (17), 142 (5), 144 (15), 146 (10), 148 (44), 150 (26), 152 (47), 154 (2), 157 (2), 160 (1), 162 (3), 164 (1), 166 (21), 168 (11), 170 (7), 184 (1);
8. Сердар Вукота (11): 9 (2), 18 (16), 20 (4), 46 (5), 79 (16), 127 (20), 135 (13), 224 (4), 239 (2), 272 (13), 278 (31);
9. Вукота Мрваљевић (5): 10 (3), 76 (2), 128 (2), 177 (3), 179 (8);
10. Сви (4): 11 (5), 67 (1), 249 (6), 279 (1);
11. Коло (6): 12 (93), 43 (40), 51 (23), 91 (30), 104 (17), 301 (26);
12. Војвода Милија (3): 13 (12), 16 (6), 62 (2);
13. Војвода Станко Љуботињанин (3): 14 (8), 63 (2), 201 (7);
14. Сердар Иван Петровић (5): 15 (4), 81 (4), 147 (1), 165 (1), 271 (6);
15. Вук Томановић (8): 17 (6), 206 (2), 209 (7), 211 (5), 213 (4), 215 (5), 217 (1), 219 (1);

16. Кнез Бајко (4): 19 (3), 29 (7), 59 (3), 130 (7);
17. Кнез Роган (26): 21 (2), 32 (2), 36 (4), 54 (8), 57 (5), 72 (2), 98 (2), 102 (9), 112 (9), 113 (2), 123, 113 (2), 133 (4), 136 (2), 137 (2), 139 (2), 153 (2), 169 (2), 173 (2), 175 (9), 191 (5), 208 (4), 223 (14), 253 (2), 260 (2), 262 (2);
18. Кнез Јанко (39): 22 (5), 24 (33), 26 (25), 38 (10), 52 (3), 58 (3), 69 (3), 71 (9), 83 (6), 94 (3), 111 (2), 114 (4), 115 (3), 117 (1), 119 (1), 121 (2), 129 (3), 141 (1), 151 (2), 167 (1), 174 (1), 176 (7), 189 (3), 216 (1), 218 (1), 220 (3), 221 (4), 227 (1), 229 (3), 230 (2), 238 (2), 243 (1), 245 (1), 247 (1), 250 (6), 252 (2), 258 (5), 264 (1), 266 (7);
19. Вук Марковић (1): 23 (2);
20. Мнозина (2): 25 (3), 269;
21. Богдан Ђурашковић (2): 27 (5), 204 (9);
22. Томаш Мартиновић (5): 31 (4), 33 (2), 35 (23), 37 (19), 75 (2);
23. Кнез Раде (1): 41 (18);
24. Војвода Батрић (8): 42 (4), 66 (22), 92 (3), 180 (3), 182 (2), 212 (3), 273 (7), 298 (29);
25. Хаџи-Али Медовић (1): 53 (17);
26. Скендер-Ага (3): 56 (16), 78 (9), 103 (3);
27. Вук Мандушић (14): 65 (14), 73 (2), 84 (2), 86 (2), 88 (2), 90 (1), 116 (2), 118 (3), 120 (6), 122 (31), 132 (2), 145 (1), 202 (3), 317 (65);
28. Мустај Кадија (2): 68 (64), 198 (19);
29. Ферат Зачир, кавазбаша (1): 82 (8);
30. Арслан-Ага Мухадиновић (3): 85 (3), 87 (3), 89 (1);
31. Рицал-Осман (1): 100 (6);
32. Вук Љешевоступац (2): 181 (20), 183 (1);
33. Сват Турчин (4): 192 (15), 194 (15), 196 (10), 200 (6);
34. Сват Црногорац (4): 193 (8), 195 (11), 197 (13), 199 (6);
35. Сестра Батрићева (1): 205 (51);
36. Војник први (1): 225 (2);
37. Војник други (1): 226 (4);
38. Поп Мићо (4): 231, 233 (6), 235 (4), 237 (8);
39. Један Цуца (2): 240 (29), 242 (5);
40. Баба (6): 244 (1), 246 (4), 248 (11), 251 (7), 257 (2), 259 (22);
41. Сви главари (2): 48, 256 (5);
42. Игуман Стефан (22): 261 (2), 263 (7), 265 (1), 268 (7), 270 (108), 280 (2), 282 (3), 283 (6), 284 (18), 286 (7), 288 (35), 290 (14), 292 (3), 294 (8), 296 (4), 300 (4), 302 (5), 303 (13), 305 (9), 307 (1), 314 (5), 315 (4);
43. Кнез Никола (1): 275 (14);
44. Ђаци (1): 281 (3);
45. Ђаче (3): 293 (18), 295 (5), 312 (18);
46. Момче (2): 309 (3), 311 (20).

Преглед 4.

ПРЕГЛЕД ЛИКОВА У *ШЋЕПАНУ МАЛОМ*

Аналогно претходном прегледу (3), с тим што у овом прегледу нису дати подаци о броју стихова које изговара свака појединa личност у сваком појединoм кораку. Иза имена у загради је број који означава број укупних појављивања те личности. Након тога следе две тачке и потом преглед корака у којима се појављује свака појединa личност.

1. Сердар Вукале (16): 1, 3, 5, 7, 9, 364, 366, 368, 372, 374, 376, 397, 399, 401, 403, *408*;
2. Теодосије Мркојевић (82): 2, 4, 6, 8, 23, 27, 66, 67, 69, 71, 73, 75, 87, 89, 91, 95, 111, 113, 115, 117, 119, 121, 138, 140, 142, 144, 146, 148, 150, 152, 154, 156, 158, 160, 162, 164, 166, 168, 170, 172, 180, 182, 184, 190, 192, 194, 195, 197, 199, 204, 208, 210, 212, 235, 237, 239, 264, 281, 282, 284, 286, 288, 290, 292, 305, 307, 309, 311, 336, 337, 339, 341, 360, 362, 384, 386, 388, 390, 392, 394, 396;
3. Владика Сава (13): 10, 12, 21, 24, 26, 28, 188, 191, 193, 201, 276, 278, 280
4. Војвода Нико Мартиновић (9): 11, 209, 211, 370, 373, 391, 393, 395, *408*;
5. Поп Андрија Ђурашковић (28): 13, 17, 35, 37, 39, 40, 205, 328, 330, 332, 334, 343, 345, 347, 349, 363, 365, 367, 369, 371, 375, 377, 385, 387, 389, 405, 407, *408*;
6. Сви (из гласа) (1): 14;
7. Народ (из једнога гласа) (2): 15, 206;
8. Шћепан (36): 16, 18, 20, 22, 25, 29, 30, 31, 33, 36, 38, 41, 43, 50, 51, 54, 203, 207, 226, 234, 236, 238, 244, 250, 251, 253, 255, 262, 269, 273, 314, 316, 318, 320, 325, 327;
9. Сав народ (2): 19, 322;
10. Патријарх (6): 32, 34, 42, 189, 225, 227;
11. Бајо Гавриловић (6): 44, 45, 47, 49, 338, 340;
12. Смајо (татарин) (2): 46, 48;
13. Војвода Вуксан Милић (3): 52, 53, 55;
14. Прво коло (23): 56, 58, 60, 62, 64, 213, 215, 217, 219, 221, 223, 228, 230, 232, 240, 242, 246, 248, 256, 258, 260, 265, 267;

15. Друго коло (23): 57, 59, 61, 63, 65, 214, 216, 218, 220, 222, 224, 229, 231, 233, 241, 243, 247, 249, 257, 259, 261, 266, 268;
16. Беглербег (51): 68, 70, 72, 74, 76, 83, 85, 88, 90, 92, 94, 96, 110, 112, 114, 116, 118, 120, 137, 139, 141, 143, 145, 147, 149, 151, 153, 155, 157, 159, 161, 163, 165, 167, 169, 171, 177, 179, 181, 183, 186, 442, 444, 451, 453, 455, 457, 461, 463, 465, 467;
17. Паша Шувајлија (3): 77, 185, 187;
18. Прото Аврамовић (15): 78, 80, 82, 123, 125, 127, 129, 131, 133, 135, 245, 342, 344, 346, 348;
19. Осман-Паша (2): 79, 81;
20. Лазо Богдановић (6): 84, 86, 106, 108, 174, 176;
21. Први кадија (4): 97, 99, 101, 103;
22. Други кадија (4): 98, 100, 102, 104;
23. Караман Паша (21): 105, 107, 109, 173, 175, 409, 412, 414, 417, 420, 422, 424, 427, 429, 431, 433, 447, 449, 459, 469, 471;
24. Везир Босански (8): 122, 124, 126, 128, 130, 132, 134, 136;
25. Кадија (босански) (1): 178;
26. Војвода Драго (4): 196, 198, 200, 202;
27. Монах (2): 252, 254;
28. Папагао (1): 263;
29. Гроф Бујовић (1): 272;
30. Слијепац (1): 274;
31. Књаз Долгоруков (41): 275, 277, 279, 283, 285, 287, 289, 291, 293, 294, 296, 298, 300, 302, 304, 306, 308, 310, 313, 315, 317, 319, 321, 323, 324, 326, 350, 352, 354, 356, 358, 360, 362, 378, 380, 382, 398, 400, 402, 404, 406;
32. Сердар Јово (5): 295, 297, 299, 301, 303;
33. Главари и сав народ из грла (1): 312;
34. Један војник (2): 329, 331;
35. Други војник (2): 333, 335;
36. Пејо Маџар (6): 351, 353, 355, 357, 359, 361;
37. Стражар (3): 379, 381, 383;
38. Мула Хасан (11): 410, 413, 415, 418, 426, 428, 430, 432, 474, 476, 478;
39. Иман Хусеин (8): 411, 416, 435, 437, 439, 473, 475, 477;
40. Мехмет Паша (19): 419, 421, 423, 425, 434, 436, 438, 440, 441, 443, 445, 452, 454, 456, 458, 460, 462, 464, 466;
41. Кади-Аскјер (6): 446, 448, 450, 468, 470, 472.

Преглед 5.

ЛИСТА ЛИЦА *ГОРСКОГ ВИЈЕНЦА*

Познато је да листа ЛИЦА коју је Његош дао на почетку *Горског вијенца* не садржи сва лица. Различита су тумачења овога феномена. Али, скоро сви аналитичари и тумачи се слажу у томе да је аутор један број лица изоставио из Листе. Да, то је тачно. Али, поставља се питање због чега је то учинио. И овде се најчешће сматра да је аутор то учинио „немаром”, или заборавом.

Ми показујемо да ништа од тога није тачно. Листа лица је, такође, кôд систем и кôд програм. Практично постоје две листе ЛИЦА. Једна је она коју знамо и друга је Листа изостављених лица, те обе заједно чине систем, како је овде приказано. Обе листе симетричне су у односу на средишњу тачку. С леве стране назначен је редослед лица на Листи (од средине неминовно два редоследа). С десне стране је редослед појављивања у самом делу (*Горском вијенцу*), према прегледу 3. Разумљиво, за другу листу је могуће постојање два редоследа с десне стране: а. реални редослед у делу; б. имагинарни редослед, на „Листи лица”, кад би се и та „заборављена” лица придодала Његошевој реалној листи ЛИЦА, приложеној на почетку штампане верзије *Горског вијенца*.

Средишњу тачку обеју листа чини симетричан систем бројева:

I Листа:	17	5	6	36	II Листа
	18	6	7	37	

Смисао ових симетрија видети у прегледу 1. ($В_1$–$В_5$). Посебно значење при томе има сегмент $В_3$. Да би се то схватило треба најпре разумети Листу лица дату на следећим двема страницама. До пуне црте има 34 личности, колико их је Његош и уврстио у Листу. Испрекиданом линијом (горе) је показано где је половина Листе. На следећој страни такође се појављује испрекидана линија. Њоме смо означили где је половина скупа Лица која Његош није уврстио у Листу. Е сада, у сегменту $В_3$ видимо односе бројева 17 и 18 (Обрад и Вук Раслапчевић, редоследом у Листи; иначе су 5-ти и 6-ти по реду појављивања у *Вијенцу*) са бројевима 36 и 37 (редослед појављивања првог и другог војника у *Вијенцу*). Дистанце су такве да видимо како је Његош одиграо и редослед 18, 19, 20, што је померање за један корак. (Упоредити са Сл. 3.6. и 3.5; на Сл. 3.6. реализовани су бројеви 0, 1, 2, 3, 4, а на Сл. 3.5. редом бројеви од 5 до 19. Такође, на Сл. 3.6. реализовани су бројеви од 13 до 24, с тим што се број 19 појављује два пута заредом).

	1. Владика Данило	(1)	
	2. Игуман Стефан	(42)	
	3. Јанко Ђурашковић, Сердар	(3)	
	4. Радоња “	(4)	
	5. Вукота “	(8)	
	6. Иван Петровић “	(14)	
	7. Кнез Раде, брат Вл. Данила	(23)	
	8. “ Бајко	(16)	
	9. “ Роган	(17)	
	10. “ Јанко	(18)	
	11. “ Никола	(43)	
	12. Војвода Драшко	(7)	
	13. “ Милија	(12)	
	14. “ Станко (Љуб.)	(13)	
	15. “ Батрић	(24)	
	16. Томаш Мартиновић	(22)	
	17. Обрад	(5)	
1	18. Вук Раслапчевић	(6)	
2	19. Вукота Мрваљевић	(9)	
3	20. Вук Томановић	(15)	
4	21. Мнозина	(20)	
5	22. Богдан Ђурашковић	(21)	
6	23. Вук Мићуновић	(2)	
7	24. Вук Мандушић	(27)	
8	25. Вук Љешевоступац	(32)	
9	26. Поп Мићо	(38)	
10	27. Сестра Батрићева	(35)	
11	28. Хаџи-Али Медовић, кадија	(25)	
12	29. Скендер-Ага	(26)	
13	30. Мустај-Кадија	(28)	
14	31. Арслан-Ага Мухадиновић	(30)	
15	32. Ферат Зачир, Кавазбаша	(29)	
16	33. Рицал-Осман	(31)	
17	34. Једна баба	(40)	
	1. Сви	(10)	35.
	2. Коло	(11)	36.
	3. Вук Марковић	(19)	37.
	4. Сват Турчин	(33)	38.
	5. Сват Црногорац	(34)	39.
	6. Војник први	(36)	40.
1	7. Војник други	(37)	41.
2	8. Један Цуца	(39)	42.
3	9. Сви главари	(41)	43.
4	10. Ђаци	(44)	44.
5	11. Ђаче	(45)	45.
6	12. Момче	(46)	46.

У Листи лица скривен је иначе, унутрашњи кључ кодирања *Вијенца*, представљен у облику крста у Табели 3.22, и на корицама књиге. Смисао је овај: сасвим лево, при врху дужег крака крста налазе се бројеви 34 и 33; први означава број личности у Листи *Вијенца*, а други број личности (ликова) у Листи *Шћећана Малог*. Горе (изнад) су бројеви: 46, што је укупан број личности у *Вијенцу*; и 41, што је укупан број личности у *Шћећану*. Доле су разлике. Идући с лева на десно показано је како исти ови бројеви изгледају у назначеним бројевним системима. Треба запазити да је у малом краку крста реализован логички квадрат: 0, 1, 2, 3, док се у великом краку низ бројева проширује још са бројевима 4 и 5. Ова два броја, заједно са границом логичког квадрата, са бројем 3, чине Питагорин троугао 3–4–5. Наравно, могуће је запазити и друге интересантне релације. Примера ради, ако се бројеви прочитају у хексадекадном запису тада је збир свих бројева изван крста $0415_{16} = 1045_{10}$. С друге стране, ако се сви бројеви (у крсту и изван крста) саберу модуларно, по модулу 9, дакле у декадном бројевном систему, тада је збир 0145_{10}. Интересантне пермутације истих цифара!? Читалац може и сам покушати да нађе још правилности. Ево још једне која се тиче пермутација истих цифара. Бројеви изван крста горе, прочитани у хексадекадном бројевном систему дају следећи резултат: 0145 + 0415 + 1045 = 1605. Зашто баш ове три пермутације од укупно 24? Зашто је битан (ако јесте?) резултат 1605? Анализирајмо даље. Сумирајмо првих шест пермутација (I класе, почев од 0145), затим других шест (II класе, почев од 1045), па трећих шест (III класе, почев од 4015), и, коначно, четвртих шест (IV класе, почев од 5014). Потом установимо следеће разлике:IV –I = 10 × 2889; затим: III – II = 6 × 2889 (2889 је прва пермутација суме прва два пара пријатељских бројева, која износи 2898). Е, сада, констатујмо да је наш (Његошев?) резултат 1605 тачно 18-ти део броја 28890. (Напомена: математичка је законитост да се у разликама сӯма пермутацијâ свих четвороцифрених бројева добијају умношци броја 2889).

Коначно, збир бројева у првој колони (041 + 046 + 033 + 034 + 008 + + 012) износи 174, а у обрнутом читању (140 + 640 + ... + 210) 2550. Разлика 2550 – 174 износи 2376, што је једна од пермутација Броја Светог Јована Богослова, или 2376 = 4 × 0594. (Тачно 594 атома има у 61 молекулу аминокиселина, у њиховим бочним низовима, у Таблици генетског кода). У релацији са Бројем Светог Јована Богослова долази до потпуне инверзије: (6660 + 0666 = 7326) – 2376 = 1 × 4950. (Напомена: бројеви 1 и 4 у бинарном запису такође су међусобно инверзни: 100 / 001. Иначе, Његош је и укупан број стихова у сва три дела Триптиха, заједно са системима бројева датим у *Биљежници*, у крајњем исходу, такође довео у везу са Бројем Светог Јована Богослова; упоредити: Ракочевић, 1994б, стр. 177–181).

Преглед 6.

ПРЕГЛЕД КОРАКА У *ГОРСКОМ ВИЈЕНЦУ*

Број корака *Горског вијенца* (318) садржан је у симетричном систему 18×18 (упоредити са таблелма 3.26. и 3.33). Средишња линија раздваја првих 150 корака који су садржани и у *Рукопису* и преосталих 168 корака који нису садржани у накнадно написаном *Рукопису* (да би тек заједно штампана и рукописна варијанта чиниле пун и потпун тро-четвородимензионални систем, сагласан са димензионалношћу *Света* и *Природе*). Бројеви корака испред и иза те линије своде се, у ствари, на исти примарни број, и тај број је (по ко зна који пут већ) први савршени број – број 6:

I случај: 150 – 15 + 0 = 15; 1 + 5 = 6

II случај: 168 – 1 + 6 + 8 = 15; 1 + 5 = 6

Бројеви уоквирени у квадратиће јесу кораци у којима се изговара проза. Њихов збир је 1224 што је значајан однос према значајној детерминанти (и инваријанти) простора. Међутим, и овде се реализује посебна игра за бројеве испред линије (рукописни део) и иза линије:

48 + 123 = 171 1053 – 171 = 882

231 + 269 + 276 + 277 = 1053 882 – 171 = 711

Инсистира се на броју 0171 који јединично и једнопозиционо кореспондира са бројем 1171 из кога се изводи Рамануџанов логички квадрат, који је значајна карактеристика генетског кода (видети: Ракочевић, 1994а, стр. 63). Рамануџанов квадрат пак изводи се из Рамануџановог броја, а то је број 1729 = 9^3 + 10^3. О чему се заправо ради. Рамануџан (дошао из Индије у Енглеску) био је самоуки математичар са неким специфичним способностима кад је реч о рачунању бројевима (нешто попут нашег малог Добрице Ћосића из Ужица који је у стању да за пет секунди одговори, на пример, у који ће дан пасти Нова година 1920. године). Придружио се енглеском математичару Хардију, те заједно слове као оснивачи тзв. адитивна теорија бројева. Рамануџанов број је једини број који се добије као збир два пара кубова. Други пар је следећи: 1^3 + 12^3 = 1729.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
2	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
3	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
4	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
5	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
6	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108
7	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126
8	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144
9	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162
10	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180
11	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198
12	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216
13	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234
14	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252
15	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270
16	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288
17	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306
18	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324

Са овим шестим по реду прегледом — прегледом корака, то јест појава (појављивања личности) у *Горском вијенцу*, завршавамо казивање о Његошевим просторима поезије, о логичким просторима, које је Његош тако изабрао, е да би управо тим и таквим логичким просторима и подпросторима исказао суштину *Слова Свемог̄ућег̄*, суштину Свеопштег логоса, односно Универзалног кода Прирорде, Света и Човека.

Његош (100 × 60 cm, темпера). Аутор: *Светлана Јанковић*,
лекар и магистар медицинских наука.

ПОГОВОР

Ово је поговор другом издању, које се појављује 23 године после првог. А главно питање на које треба и сада (после толико протеклог времена) дати одговор јесте – да ли и даље остајем при жестокој критици коју сам изрекао већ на самом почетку првог поглавља, да је двадесети век "укинуо сваку могућност да се спозна универзална суштина и јединство света"; универзална суштина, какву налазимо у поимању Његоша ("И ја, како твар умна Створитеља треба согласију општем да подржавам" – у писму Сими Милутиновићу, приложеном уз рукопис *Луче*, достављеном му за објављивање, да га дâ "напечатати у тамошњу дивну печатњу"); или у поимању Дантеа ("... наук разабрати, што се под велом те чудне пјесме крије" – стихови 61-63 девете песме *Пакла*); или у разумевању Мендељејева ("Хемијске промене су само варијације на општу тему хармоније, која царствује у природи" – у маленој књижици *Периодни закон*, популарно написаној за народ). Да, остајем при тој критици коју сам, током протеклог времена, још више изоштрио.

После ове, прве моје књиге о композицији Његошевих дела, године 2003. објављен је и њен други том (друга по реду књига), а 2015, као самостална, и трећа књига, "Његошева по(и)етика" (Питура, Београд). Оне садрже велики број примера, у којима се доказује да је *лоīика комӣозиције* Његошевих дела (као и дела његових узора, пре свега, Хомера и Дантеа) усаглашена, *mutatis mutandis*, са композицијом природних кодова, под условом да се природни кодови разумеју на прави начин, као реално егзистирајући онтолошки ентитети, а не као метафоре.

(M. Barbieri, 2018, *BioSystems* 164, 1–10: "It is a fact that the genetic code has been universally accepted into Modern Biology, but let us not be naive about this: what has been accepted is the name of the genetic code, not its ontological reality ..., [as] the genetic code is a metaphorical entity, not a real code".)

Године 2017, на Другом међународном конгресу о Теслином стваралаштву (Београд, Сава центар, 2–4. јун, 2017), у позивном пленарном саопштењу ("Теслин скривени холизам"), објашњавајући зашто је Теслин холизам "скривен", поред осталог, рекао сам и следеће: "Разлог лежи у тзв. текућој актуелној науци, чињеницом да је она одступила од главних корифеја науке, Дарвина, Мендела, Мендељејева и Фердинанда де Сосира. ... А без правог приступа у науци, без адекватног и истинског разумевања поменуте четворице, не може се разумети ни Тесла, поготово не његово дело." (DOI 10.31219/osf.io/c4dws)

Године 2018. објавио сам радове у којима сам, бар једним делом, објаснио у чему је то одступање од адекватног тумачења и разумевања природних кодова. Наиме, у два престижна часописа једне од најпознатијих издавачких кућа научне литературе у свету (Elsevier) објавио сам два чланка: у биолошком часопису [*BioSystems* 171 (2018) 31–47]: "The Cipher of the Genetic Code", и у хемијском часопису [*Polyhedron* 153 (2018) 292–298]: "Analogies of genetic and chemical code". Ради се о томе да се, током 70 година истраживања генетског кода, у науци сматрало да су појмови *īенеӣски код* и *īенеӣска шифра* синоними. Међутим, у чланку о шифри генетског кода, предочио сам због чега је такво тумачење погрешно; и, да би се разумела онтолошка суштина генетског кода, морају се разликовати три појма: кôд, шифра кôда и кључ шифре.

Кад је реч о хемијском коду, ствар је комплекснија. [Узгред буди речено, ја сам једини хемичар на свету који Периодни систем хемијских елемената назива, и сматра хемијским кодом.] Пре 32 године (1991.) у Зборнику научних радова факултета на коме сам предавао (ПМФ у Нишу) објавио сам три таблице Периодног система, све три на трагу Менделејева, да би их сада (2018.) часопис *Polyhedron* све три поново објавио. Показало се, наиме, да се без њих неки нови експериментални резултати о својствима хемијских елемената (својства изотопије) не могу адекватно протумачити.

У *Материјалима* за најновији рад ("рад у припреми": *Генетски код као семиотички систем*) предочавам валидну аргументацију, према којој има смисла говорити не само о аналогијама генетског и хемијског кода, већ и о њиховом јединству (http://www.rakocevcode.rs).

Велика захвалност издавачу (И. П. ННК Интернационал) за поновно обелодањивање ове књиге могућој пажњи свеколике јавности.

Милоје М. Ракочевић

ЛИТЕРАТУРА

Бан М. (1884) Подаци о Петру Петровићу Његушу. *Преодница*, бр **7** (стр. 107–109); бр. **8** (стр. 125–126); бр. **9** (стр. 141–143); бр. **10** (стр. 155–156); бр. **11** (стр. 171–173).

Бан М. (1938) Три сусрета с Владиком Радом, *Записи*, гласник Цетињскг историјског друштва, год. XI, књига XX, децембар 1938, стр. 336–348.

Банашевић, Н. (1950) О издавању Луче микрокозма с тумачењем неких стихова, *Наш језик* (нова серија), књ. I, св. **56**, стр. 191–199.

Белић, Р.М. (1990) Детерминистички хаос, *Свеске физичких наука*, **3**, 1–188 (Институт за физику, Београд).

Бећковић, М. (1988) *О Његошу* (Глас цркве, Шабац).

Бећковић, М. (1991) *О Његошу* – Уводна реч на научном скупу: „Његошева мисао и савремена наука" (Удружење универзитетских наставника Србије, Машински факултет у Београду – Центар за молекуларне машине), 19.10.1991.

Велимировић, Н. (1921) *Религија Његошева* (С.Б. Цвијановић, Београд).

Ворф, Б. Ли (1979) *Језик, мисао, стварност* (БИГЗ, Београд).

Врчевић, В. (1914) *Живот Петра II Петровића Његоша, владике црногорскога* (Књиге Матице српске, бр. **46**, стр. 141– , Нови Сад).

Вуксан, Д. (1927) *Библиотека Владике Рада*, у: *Цетиње и Црна Гора*, стр. 192–219. (Давидовић, Београд).

Дамјановић, З. (1979) *Основи биокибернетике* (Службени лист, Београд).

Дамјановић, З. (1991) *Његош и природне науке* (Научни скуп „Његошева мисао и савремена наука"), Београд, 19.10.1991.

Драгићевић, Р. (1948) Архивски подаци о лицима Горског вијенца, *Историјски записи*, књ. I, св. **1–2**, стр. 23–47.

Ђукић, Т. (1951) Како је стваран „Горски вијенац", *Књижевност*, XIII, год. VI, св. **9–10**, стр. 217–233.

Еинстеин, А. (1965–1967) *Собрание научних трудов*, I–IV (Наука, Москва).

Кедров, Б.М. (1977) *Прогнози Д.И. Менделеева в атомистике – неизвестние елементи* (Атомиздат, Москва).

Коруга, Ђ. Л. (1991) *Луча микрокозма – сазнање као доживљај лепог и узвишеног* (Научни скуп: „Његошева мисао и савремена наука"), Београд, 19.10.1991.

Костић, Л. (1961) *Основно начело* (Култура, Београд).

Кузњецов, Б.Г. (1975) *Ајнштајн* I, II, III том (Минерва, Суботица).

Кун, Т. (1974) *Структура научних револуција* (Нолит, Београд).

Маркус, С. (1974) *Математичка поетика* (Нолит, Београд).

Материјали са Округлог стола „Аналогије и модели у Његошевом делу", организованог од стране Редакције часописа *Књижевност* и *Културно-просветне заједнице Србије* (поводом објављивања рада наведеног овде под Ракочевић, М.М. (1989), 11.VII. 1989, Београд.

Материјали са научног скупа „Његошева мисао и савремена наука" (Удружење наставника Београдског универзитета; Машински факултет Универзитета у Београду – Центар за молекуларне машине), Београд, 19.10.1991.

Медаковић, М. (1882) *Петар Петровић Његош последњи владајући владика црногорски* (Н. Сад).

Менделеев, Д.И. (1906) *Основи химии*, 8-ое издание (СПб, Москва).

Менделеев, Д.И. (1906) *Периодическиј закон* (АН СССР, Москва).

Миловић, Ј. (1951) Његошево интересовање за Хомера. *Стварање*, год. VI, бр. **1**, јануар 1951, стр. 52–56.

Младеновић, А. (1989) *Књига о Његошу, студије и чланци* (Књижевне новине, Београд)

Његош, П.П. (1980) *Целокупна дела*, I–VII (Обод, Просвета; Цетиње, Београд).

Његош, П.П. (1956) *Биљежница* (Историјски институт Црне Горе, Цетиње).

Обен, М. (1989) *Његош и историја* (Књижевне новине, Београд).

Петронијевић, Б. (1986) *Начела метафизике* (Нолит, Београд).

Петронијевић, Б. (1932) *Основи логике* (Давидовић, Београд).

Петухов, С.В. (1990) *Висшие симетрии, преобразованија и инварианти в биологических објектах*, у: *Система, симетрија, гармонија* (Мисл, Москва).

Попер, К.Р. (?...) *Циљ науке*, у: *Философија науке*, стр. 253–265; приредио Невен Сесардић (Нолит, Београд).

Попов, Е.М. (1989) *Структурнаја организација белков* (Наука, Москва).

Првуловић, Ж.Р. 1981) *Његошева теорија сазнања* (Црква Лазарица, Бирмингам).

Прохоров, Ју.В. (1988) *Математическиј енциклопедическиј словар* (Совјетскаја енциклопедија, Москва).

Ракочевић, М.М. (1988а) *Гени, молекули, језик* (Научна књига, Београд).

Ракочевић, М.М. (1989) Његошева хармонија речи и бројева – тополошки модел генетског кода, кључ за тумачење Његошевог дела. *Књижевност*, **6**, 931–941.

Ракочевић, М.М. (1990б) О универзалном коду природе, *Просветни преглед*, **1721** (Београд).

Ракочевић, М.М. (1990ц) Универзални код природе у делима класика, *Просветни преглед*, **1722** (Београд).

Ракочевић, М.М. (1991е) *Логика простора у Његошевом делу* (Научни скуп: „Његошева мисао и савремена наука", Београд, 19.10.1991.).

Ракочевић, М.М. (1992б) Његошево согласије опште, *Српски књижевни гласник*, **3**, 105–119.

Ракочевић, М.М. (1993а) У Библији речени природни код, *Српски књижевни гласник*, **2**, 130–142.

Ракочевић, М.М. (1993б) Та мистерија Мендељејева – јединство философије, математике и науке, *Српски књижевни гласник*, **6**, 107–119.

Ракочевић, М.М. (1994б) Биљежница – нулто Његошево дело, први део, *Српски књижевни гласник*, **11–12**, 160–181.

Ракочевић, М.М. (1995б) Биљежница – нулто Његошево дело, други део, *Српски књижевни гласник*, **3–4**, 187–198.

Ракочевић, М.М. (1995ц) Могући смисао Његошевог согласија општег, у: „Петар II Петровић Његош – личност, дјело и вријеме" (САНУ, Београд и ЦАНУ, Подгорица), Научни скупови ЦАНУ, књига **35**;Одјељење умјетности ЦАНУ, књига **12**., стр. 245–265.

Ракочевић, М.М. (1996а) *Универзална свест и универзални код*, у: Свест – научни изазов 21. века, Зборник радова са Симпозијума (ECPD, Чигоја, Београд).

Ракочевић, М. (1996б) Један аспект универзалности свести, у: Свест – научни изазов 21. века. Зборник радова са Семинара (ECPD, Београд).

Ракочевић, М. (1997б) Систем кодирања у „Горском вијенцу" (Четврта међународна научна конференција: „Горски вијенац – интердисциплинарна интерпретација". Филолошки факултет, Приштина).

Рисојевић, Р. (1988) *Славни арапски математичари* (Нолит, Београд).

Слијепчевић, П. (1951) Одраз живота у Лучи микрокозма, *Зборник радова САНУ*, књига X.

Сосир, Ф. Де (1989) *Општа лингвистика* (Нолит, Београд).

Спасић, К.Ј. (1988) *Његош и Французи* (Кристал, Зајечар).

Српски књижевни гласник, нова серија, књига XVI, број 7. од 1. децембра 1925, специјално издање: „О Његошу". (Учесници научног скупа: Цвијић, Назор, Жујовић, Црњански, Слијепчевић, Решетар, Поповић, Богдановић, Банашевић, Грол и др.).

Стипанић, Е. (1988.) *Путевима развитка математике* (Вук Караџић, Београд).

Толстој, Л.Н. (1872) *Азбука* (Тип. Замисл., С. Петербург).

Том, Р. (1990) *Генеза презентације простора према Пијажеу, у: Теорије језика, теорије учења* (Стојановић, Сремски Карловци).

Флашар, М. (1966) Извори Његошева познавања платоничарских митова и позноантичких философских теологомена, *Зборник Филозофског факултета*, IX–2, стр. 65–108.

Флашар, М. (1968) Главни извор Његошевих бележака о античкој историји и култури, *Зборник Филозофског факултета*, X, 1.

Флашар, М. (1970) Философска поема С.С. Боброва као концептуална паралела Лучe, *Зборник Филозофског факултета*, XI, 1, стр. 591–607.

Хусерл, Е. (1991) *Криза европских наука* (Дечје новине, Г. Милановац).

Шаулић, Ј. (1957) О Његошевој бележници, *Летопис Матице српске*, јул-август 1957, стр. 139–146.

Шпенглер, О. (1989) *Пропаст запада* (Књижевне новине, Београд).

Allen, L. C. (1989). Electronegativity is the Average One-Electron Energy of the Valence-Shell Electrons in Ground-State Free Atoms., *J. Am. Chem. Soc.* **111**, 9003–9014.

Alvager, T. et. al. (1989). On the Information Content of the Genetic Code, *Bio Systems* **22**, 189–196.

Arbib, M.A. (1964) *Brains, Machines and Mathematics* (MGH, NewYork).

Ashby, W.R. (1956) *An introduction to Cybernetics* (Chapman & Hall).

Banachevitch, N. (1955) Njegoch et les Francaises, *Revue de litterature compare*, Janvier-Mars, p 84.

Boole, G. (1847) *The mathematical analysis of logic* (Camb.).

Boole, G. (1854) *An investigation into the laws of throught* (Camb.).

Bombieri, M. (1974) *Symposium in pure mathematics* (Northem Illinois University).

Cornford, F. M. (1966) *Plato's cosmology – the Timaeus* (Routledge & Kegan Paul, London).

Darwin, Ch. (1859) *The origin of species* (John Murray, London).

Darwin, Ch. (1986) *The origin of species* (Penguin Books, London).

De Duve, C. (1988) The second genetic code, *Nature*, **333**, 117–118.

Einstein, A. (1905) Zur Elektrodynamik bewegter Korpers, *Annalen der Physik*, **17**, 891–921.

Fyerabend, P. (1975) *Against method* (Verso, London).

Fyerabend, P. (1987) *Protiv metode* (Vesenin Masleša, Sarajevo).

Goethe, W (1926) *Goethes Wercke: Farbenlehre* (Gutenberg Verlag, Wien).

Hodge, R.D. (1983) *Number theory,* In: Van Nostrand's Scientific Encyclopedia, 6th Ed., pp 2032–2035 (Van Nostrand Reinhold Company, New York).

Jakobson, R. (1949) *Questions de poetique* (Paris).

Koruga, D.L. (1981) Creativity as an experience of the beautiful and sublime, XI Int. Congress on Aestetics, Dubrovnik, 1981.

Koruga, D.L., Hameroff, S., Rutfy, R., Withers, J., and Sundareshan, M. (1993) *Fulerene C60 – History, Physics, Nanobiology, Nanotechnology* (North-Holland, Amsterdam, London, New York, Tokyo).

Langer, S.K. (1953) *An Introduction to Symbolic Logic* (Dover, New York).

Larousse (1967) *Opšta enciklopedija* (Vuk Karadić, Beograd).

Maddox, J. (1992) New Dimensions for Mendeleev, *Nature*, **356**,13

Mendel, G. (1886) *Versuche uber Pflanzenhybriden* (VNV, Wien).

Paturi, F.R. (1974) *Geniale Ingenieure der Natur* (Econ Verlag, Wien).

Popov, E.M. (1989) *Strukturnaya organizaciya belkov* (Nauka, Moskva).

Prvulovich, Ž. R. (1984) *Prince-Bishop Njegosh's religious philsophy* (Author, Birmingham).

Rakočević, M.M. (1988b) Three-dimensional model of the genetic code, *Acta Biologiae et Medicinae Experimentalis*, **13**, 109–116.

Rakočević, M.M. (1990a) Information-topological concept of the amino acid code, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta*, Serija hemija, Niš, **1**, 1–23.

Rakočević, M.M. (1991a) Hemijski kod – fizičkohemijska realnost ili spekulacija?, XXXIII Savetovanje Srpskog hemijskog društva, 16–18. januar 1991, Novi Sad, *Izvodi radova*, str. 104.

Rakočević, M.M. (1991b) Broj izotopa kao determinanta hemijskog koda, XXXIII Savetovanje Srpskog hemijskog društva, 16–18. januar 1991, Novi Sad, *Izvodi radova*, str. 105.

Rakočević, M.M. et al. (1991c) Binarna simetrija i komplementarnost proteinskih aminokiselina, XXXIII Savetovanje Srpskog hemijskog društva, 16–18. januar 1991, Novi Sad, *Izvodi radova*, str. 243.

Rakočević, M.M. (1991d) The Coherence of the Chemical and Genetic Code, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta*, Serija hemija, Niš, 2, 1–29.

Rakočević, M.M. (1992a) The Boolean and fuzzy logic as determinants of genetic code, *Acta Biologiae et Medicinae Experimentalis*, **17**, 49–63.

Rakočević, M.M. (1994a) *Logic of the Genetic Code* (Naučna knjiga, Beograd).

Rakočević, M.M. (1995a) *The universal consciousness and the universal code*, in: Consciousness – Scientific challenge of the 21st century . (ECPD, Belgrade).

Rakočević, M.M. (1997a) *Genetic code as a unique system* (SKC, Niš).

Rakočević, M. M. (1997c). Two classes of the aminoacyl-tRNA synthetases in correspondence with the codon path cube, *Bull. Math. Biol.*, **59**, 645–648.

Rakočević M. M. (1997d) The universal consciousness as a universal comprehension of the universal code, Brain and consciousness, Proc. ECDP Symposium, Belgrade, pp 107–114.

Rakočević, M.M. (1998a) Whole-number relations beteween protein amino acids and their biosynthetic precursors, *J.Theor. Biol.*, **191**, 463–465.

Rakočević, M.M. (1988b) The genetic code as a Golden mean determined system, *Bio Systems*, **46**, 283–291.

Rakočević, M.M. (1999) The factors of the classification of the protein amino acids (in preparation).

Rakočević, M. & Jokić, A. (1996a). Four stereochemical types of protein amino acids: synchronic determination with chemical characteristics, atom and nucleon number, *J. Theor. Biol.* **183**, 345–349.

Ramanujan, S. (1927) *Collected papers* (Camb.).

Ruelle, D. et al. (1971) On the nature of turbulencae. (Commun.) *Math. Phys.*, **20**.

Saussure de, F. (1985) *Cours de Linguistique Generale* (Payot, Paris).

Schonberger, M. (1980) *The I Ching and Genetic Code* (ASI, New York).

Shcherbak, V. I. (1993) Twenty canonical amino acids of the genetic code: the arithmetical regularities. Part I. *J. Theor. Biol.* **162**, 399–401.

Shcherbak, V. I. (1994) Sixty-four triplets and 20 canonical amino acids of the genetic code: the arithmetical regularities. Part II. *J. Theor. Biol.* **166**, 475 – 477.

Strasburger, E, et al. (1979) *Lehrbuch der Botanik* (Gustav Fischer Verlag, Stuttgart).

Swanson, R. (1984) A unifying concept for the amino acid code, *Bull. Math. Biol.* **46**, 187–207.

Tabor, M. (1989) *Chaos and integrability in nonlinear dynamics* (John Wiley and Sons, New York).

Thom, R. (1974) *Modeles mathematics de la morphogenese* (Union Generale Díeditions).

Thom, R. (1975) *Structural stability and morphogenesis* (London).

Thom, R. (1979) *Genesis of spacial representation by Piaget*, in: Theories du language, theories de l'apprentissage (Editions du Seuil, Paris).

Van Nostrand's (1983) *Scientific Encyclopedia*, 6th ed. (Van Nostrand Reinhold Company, New York).

Verkhovod, A.B. (1994) Alphanumerical Divisions of the Universal Genetic Code: New Divisions Reveal New Balances, *J. Theor. Biol.* **170**, 327–330.

САДРЖАЈ

II. ЛОГИКА ЊЕГОШЕВОГ ЛОГОСА

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41:929 Петровић Његош П. II
14 Петровић Његош П. II

РАКОЧЕВИЋ, Милоје, 1938–
Његошев исконски логос. 1 / Милоје М. Ракочевић. – Београд : ННК Интернационал, 2023 (Земун : Невен). – XIII, 207 стр. : табеле ; 24 cm

Тираж 500. – Стр. IX–XI: На трагу почетка / Драшко Ређеп. – Стр. XIII: О лику Његоша : синергија говорног и немог логоса / Ђуро Коруга. – Библиографија: стр. 203–207.

ISBN 978-86-6157-143-5

а) Петровић Његош, Петар II (1813-1851) -- Филозофија

COBISS.SR-ID 130531081